

HANDLINGSPROGRAM 2022 - 2025

Kommunedirektørens beslutningsgrunnlag

Lier kommune

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	1
Kommunedirektørens innledning	2
Befolkningsutvikling og prognoser	4
Kommunens planer	9
Klimabudsjett	18
Organisering og styring	31
Oppvekst-, kultur- og idrettsutvalget	38
Helse-, omsorg- og velferdsutvalget	30
Miljø- og planutvalget	54
Landbruksutvalget	67
Formannskapet – stab	73
Formannskapet – Kommunale foretak	85
Økonomi og investering	97
Vedlegg	122

Kommunedirektørens innledning

Handlingsprogrammet for 2022 - 2025 er både et budsjett for neste år, en fireårig økonomiplan og en prioritering av tiltak i neste fireårsperiode. Kommunedirektøren presenterer også sitt første klimabudsjett. Kommunestyret har besluttet å endre inndelingen i handlingsprogrammet til å følge utvalgsstrukturen. Rammen for virksomheter som faller inn under flere utvalg er nå plassert i utvalget med størst ramme.

I årets handlingsprogram har kommunedirektøren måttet prioritere strengt mellom nye behov, hvor fokus har vært på kommunens kjerneoppgaver. Til tross for dette har kommunedirektøren likevel ikke lyktes med å legge frem et handlingsprogram hvor handlingsreglene blir oppfylt.

Kommunedirektøren legger frem et handlingsprogram hvor virksomhetene ikke kompenseres 100 prosent for behov i tjenestene til nye innbyggere. Vedtatte investeringer vil øke gjeldsgraden til kommunen de neste årene. Økt låneopptak kombinerte med forventet høyere rente vil medføre økende utgifter til renter og avdrag. Dette vil sette økonomien under press og kreve at administrasjonen har høyt fokus på effektivisering.

Vi står også overfor store utviklingsprosjekter. Vi planlegger for over 30 000 innbyggere innen 2030. Utvikling av Fjordbyen, Gullaug og Lierbyen vil eksempelvis kreve investeringer i infrastruktur og/eller skole. Befolkningsveksten vil gi kommunen økte inntekter i form av skatt og rammetilskudd, men krever at vi investerer og påtar oss utgifter før de nye innbyggerne utløser økte inntekter for kommunen. En økende andel av befolkningen i årene fremover vil også være fra 80 år og oppover. Vi må forvente økte kostnader til tjenestebehov innen helse og omsorg. Dette er faktorer som foreløpig er beheftet med usikkerhet. Det er derfor behov for at kommunedirektøren i 2022 analyserer forventede utviklingstrekk nærmere i ny langtidsplan for økonomisk utvikling, hvor handlingsreglene legges til grunn.

I 2022 vil koronaepidemien forhåpentligvis være tilbakelagt. For administrasjonen betyr dette at vi kan få normal drift, og mulighet til å gjenoppta arbeidet med en lang rekke forbedrings- og utviklingsprosjekter. Dette vil kreve at vi jobber systematisk, og at vi prioriterer riktig ut fra organisasjonsmessig kapasitet. Et viktig sektoroverskridende prosjekt i 2022 vil være forbedringsarbeidet knyttet til kvalitet og internkontroll. Administrasjonen skal styrke både organisasjonsmessig kompetanse og kapasitet på dette området. Ambisjonen er å bedre kvaliteten i alle arbeidsprosesser og styrke kommunedirektørens egenkontroll.

Kommunedelplanene for E134 Dagslett – E18, for Gullaug og for samferdselsinfrastruktur og kollektivknutepunkt Fjordbyen skal i 2022 behandles av kommunestyret. Områdeplanene for Fjordbyen Lier og Drammen og for Lierbyen vil også være viktige. Arbeidet med klima og god

folkehelse i slike plansaker skal fortsette. Kommunedirektøren vil også jobbe for å etablere gode innsynsløsninger for publikum og næringsliv der dette er mulig.

For å imøtekomme det økte behovet for tjenester innen helse og velferd er videre satsning på velferdsteknologi viktig. Vi samarbeider i prosjekter med nabokommuner, helseforetaket og Universitetet i Sørøst-Norge for å ruste oss best mulig. Digital brukeroppfølging vil være et naturlig neste skritt etter at vi nå begynner å høste gevinsten av blant annet implementering av medisindispensere. Velferdsteknologi gir ikke bare kommunen mer effektive arbeidsformer, men gir også brukere mer frihet og trygghet i hverdagen.

Skolene jobber målrettet med digital dømmekraft blant annet i samarbeid med Barnevakten. Barna i de kommunale barnehagene tar i bruk nettbrett og digitale mikroskop for å kunne forske og lære. Sunne og aktive liunger (SAL) videreutvikles og har tiltak knyttet til barn og unges livsmestring. En felles kvalitetsplan for barnehage og skole er under utvikling og spesialpedagogisk hjelp/spesialundervisning og kvalitet i SFO er viktige tema her.

Vi skal ivareta Grønne Liers kvaliteter i arbeidet på området miljø. Lierelva er livsnerven for å levere rent vann til landbruket, og gir samtidig liungene tilgang til friluftaktiviteter og natur. Rent vann i indre Drammensfjorden er et viktig miljømål, og vesentlig for fremtidig attraktivitet knyttet til opphold og bosetting i planlagte utbyggingsområder i indre Drammensfjorden.

Mye godt forberedende arbeid er nedlagt i de ulike virksomhetene for å melde inn behov i handlingsprogrammet. Dessverre gir ikke den økonomiske situasjonen rom for så mange av de foreslåtte tiltakene. Kommunedirektøren vil benytte anledningen til å rette en stor takk for det arbeidet som er lagt ned med innspill til handlingsprogrammet. 2021 har også vært krevende knyttet til det å håndtere koronapandemien. Kommunedirektøren takker dyktige og fleksible medarbeidere for deres innsats for å ivareta liungene på en god måte under pandemien.

Sikke Næsheim
konstituert kommunedirektør

A low-angle, upward-looking photograph of three children on a playground rope bridge. The bridge is made of thick, black, braided ropes. A young girl with blonde hair, wearing a white shirt, is in the foreground, smiling and holding onto the rope. Behind her, a boy in a blue patterned shirt and a girl in a pink shirt are also on the bridge. The background shows green trees and a clear sky. The text 'BEFOLKNINGSUTVIKLING OG PROGNOSE' is overlaid on the left side of the image, with a red horizontal line underneath it.

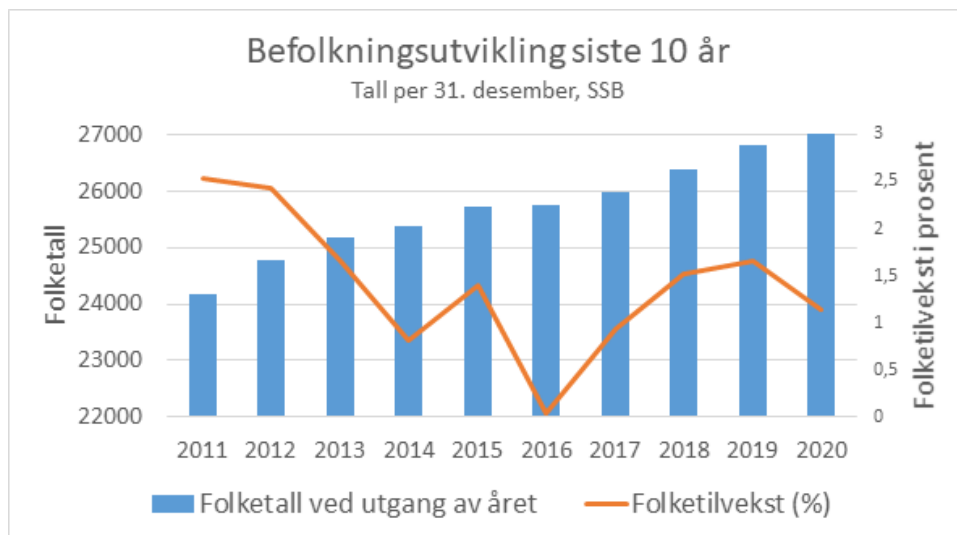
BEFOLKNINGSUTVIKLING OG PROGNOSE

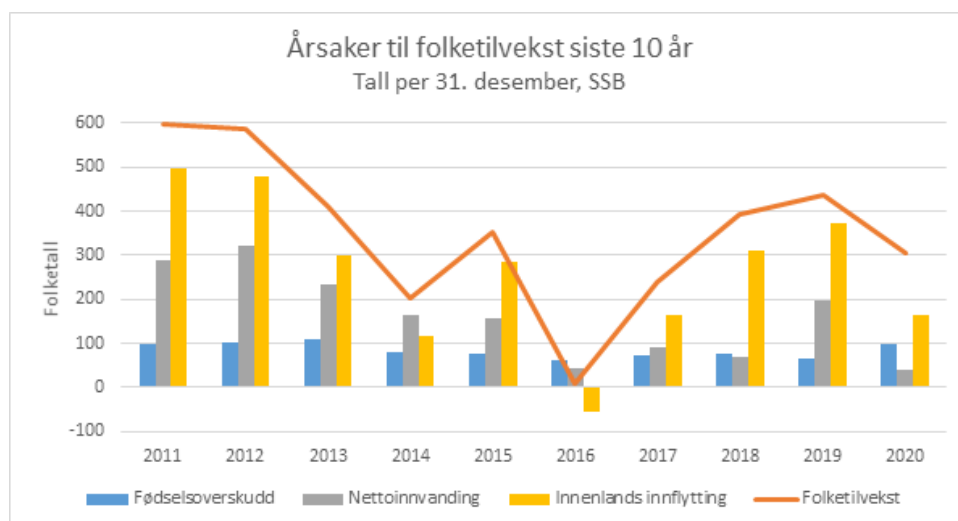
Befolkningsutviklingen de siste ti årene

Ved utgangen av 2020 hadde Lier kommune 27 118 innbyggere. Dette var en økning på 307 personer fra året før, og tilsvarer en vekst på 1,1 prosent. Den årlige folketilveksten i Lier varierer en god del fra år til år, men har i siste tiårsperiode i snitt ligget på om lag 350 personer. Dette tilsvarer en gjennomsnittlig årlig folketilvekst på 1,4 %.

Befolkningsutvikling siste 10 år. Tall per 31. desember, SSB.

Figuren under viser årsakene til befolkningsveksten. Fødselsoverskuddet i kommunen varierer lite, med et snitt på omtrent 80 personer i året. De årlige svingningene i tilveksten avhenger derfor i stor grad av netto innenlands innflytting og netto innvandring. Begge disse to faktorene var lave i 2020, og er årsaken til en noe lavere vekst i 2020 enn snittet siste ti år.

Årsaker til befolkningsvekst siste 10 år. Tall per 31. desember, SSB.

Tabellen under viser hvordan folketilveksten har fordelt seg i ulike aldersgrupper de foregående fire år. Selv om det totalt sett har vært en årlig befolkningsvekst, viser tallene at veksten har vært ujevnt fordelt mellom aldersgruppene. I antall har veksten vært desidert

høyest i gruppen 20-66 år, noe som ikke er uventet da dette er en stor aldersgruppe. Ser vi derimot på den prosentvise veksten fremgår det av tabellen at veksten har vært høyere med økende alder. Dette betyr at befolkningen har blitt endret i retning av en større andel eldre.

Tall per 31. desember, SSB	Folketall				Snitt endring per år		Endring i perioden antall
	2017	2018	2019	2020	antall	prosent	
0-5 år	1813	1802	1817	1829	4	0,2	16
6-15 år	3470	3507	3543	3545	19	0,5	75
16-19 år	1298	1308	1333	1326	7	0,5	28
20-66 år	15684	15943	16208	16423	185	1,2	739
67-79 år	2822	2865	2939	2988	42	1,5	166
80-89 år	731	770	799	833	26	3,5	102
90 +	162	178	172	174	3	1,9	12
Total	25980	26373	26811	27118	285	1,1	1138

Folketall for ulike aldersgrupper i perioden 2017 - 2020. Tall per 31. desember, SSB.

Boligbygging

Et revidert boligbyggeprogram legges frem i forbindelse med den årlige behandlingen av kommunens handlingsprogram. Boligbyggeprogrammet benyttes i forbindelse med utarbeidelse av kommunens egen befolkningsprognose. Denne befolkningsprognosen benyttes foreløpig kun i kommunens langsiktige drift- og investeringsanalyse.

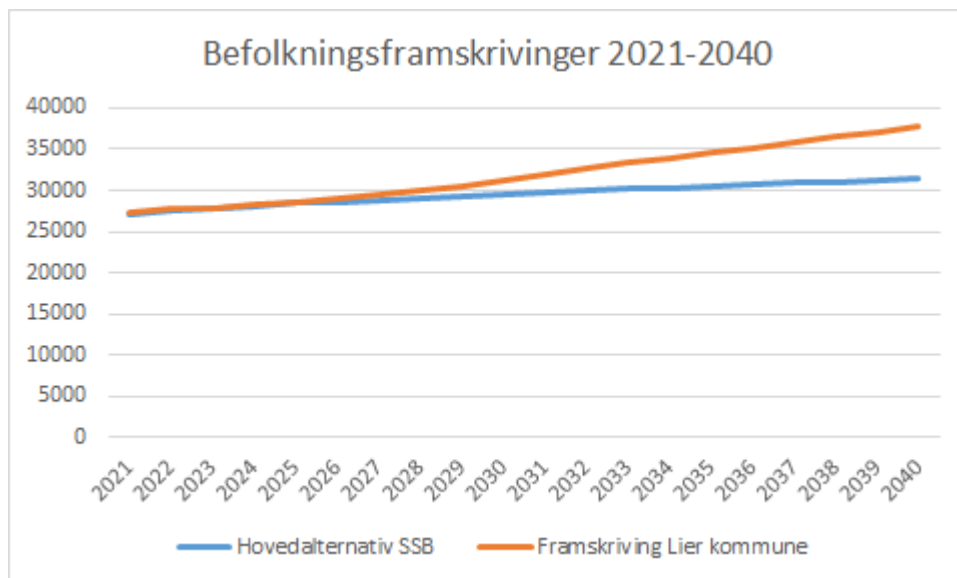
Kommunens fremtidige boligbygging er usikker, hvor utbyggingen av Fjordbyen og Gullaug har særlig stor betydning for befolkningsprognosen. Sammenliknet med boligbyggeprogrammet for 2020 er det frem til 2030 i årets program lagt inn tilnærmet det samme antallet boenheter. Antall boenheter for perioden 2031-2040 er imidlertid i snitt redusert med noe over 100 boenheter årlig, og skyldes hovedsakelig reduserte anslag for boligbygging i Fjordbyen.

Barneskole- kretser	Boligbyggeprogram for Lier kommune 2021-2040																				Sum for perioden
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	
Høvik	14	0	33	10	0	150	158	150	150	150	250	150	250	150	150	150	200	200	200	200	2715
Gullaug	23	9	57	0	0	0	0	0	85	85	110	110	110	117	110	110	110	110	110	110	1366
Hegg	83	147	43	0	150	35	35	50	35	45	45	35	25	25	55	55	35	35	30	30	993
Elge	0	0	0	25	0	0	25	0	0	25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	75
Oddevall	0	0	0	15	15	5	5	10	10	10	15	15	15	0	0	0	0	0	0	0	115
Sylling	8	0	0	20	10	0	0	16	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	54
Nordal	0	0	0	30	25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	55
Hallingstad	0	30	0	0	15	35	20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	100
Hennummarka	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10	25	25	60
Hela	30	0	10	42	0	11	0	15	0	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	123
SUM	158	186	143	142	215	236	243	241	280	330	420	310	400	292	315	315	345	355	365	365	5656

Befolkningsprognose frem mot 2040

Figuren under viser Lier kommunes egen befolkningsprognose sammenstilt med SSBs hovedalternativ for befolkningsvekst. Figuren viser at Lier kommune forventer tilnærmet

samme utvikling frem til 2025, men en sterkere befolkningsvekst enn hva SSBs hovedalternativ legger opp til fra 2026. Dette skyldes forventet igangsetting av boligprosjektene Fjordbyen og Gullaug - i henholdsvis 2026 og 2029.

Befolkningsprognose 2022 – 2025

Tabellen under viser SSBs hovedalternativ for forventet befolkningsutvikling fordelt på aldersgrupper. Denne viser en liten befolkningsnedgang i aldersgruppene 0-5 år (barnehagealder) og 90 år og eldre, ingen vekst for gruppen 6-15 år (grunnskolealder), og en befolkningsvekst i øvrige aldersgrupper. Totalt kan det forventes en befolkningsvekst i perioden på 900 personer.

Den desidert høyeste prosentvise årlige veksten finner vi i aldersgruppen 80-89 år, med 7,6 prosent årlig vekst. Totalt kan det forventes en vekst på 270 personer over 80 år i fireårsperioden. Sammenlignet med foregående fireårsperiode tilsvarer dette en vekst på 146 innbyggere, som er mer enn det dobbelte.

Tall per 31. desember, SSB hovedalternativ	Prognose				Snitt endring per år		Endring i perioden
	2022	2023	2024	2025	antall	prosent	antall
0-5 år	1827	1804	1797	1782	-11	-0,6	-45
6-15 år	3550	3571	3543	3550	0	0,0	0
16-19 år	1376	1379	1407	1416	10	0,7	40
20-66 år	16861	17006	17132	17230	92	0,5	369
67-79 år	3136	3223	3269	3298	41	1,3	162
80-89 år	919	989	1089	1197	70	7,6	278
90 +	190	186	186	182	-2	-1,1	-8
Total	27522	27859	28158	28423	225	0,8	901

Befolkningsprognose kommende fire år. Tall per 31. desember, SSBs hovedalternativ.

I handlingsprogrammets årsbudsjett og økonomiplan tar kommunedirektøren utgangspunkt i Statistisk sentralbyrå (SSB) sitt hovedalternativ for forventet befolkningsutvikling med hensyn til vekst i behovet for kommunens ulike tjenester og beregning av frie inntekter.

SSB endret på sine nasjonale befolkningsframskrivninger i 2020, noe som også påvirker kommunenes framskrivninger. På landsbasis har endringen medført en lavere befolkningsvekst enn tidligere framskrivning, kombinert med en sterkere aldring. På grunn av koronapandemien opplyser SSB at det har vært utfordrende å lage de nye forutsetningene som ligger til grunn for framskrivningene – også i nær framtid.

KOMMUNENS PLANER

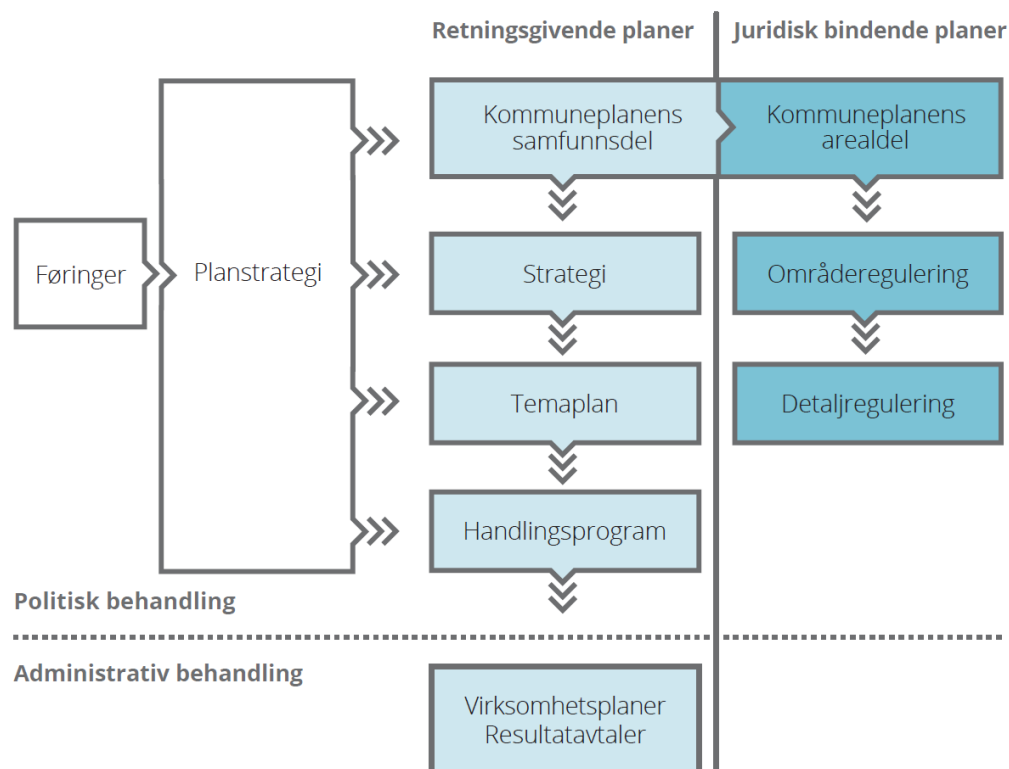

Det kommunale plansystemet

Kommuneplanen er kommunens overordnede styringsdokument. Den består av en samfunnsdel med tilhørende handlingsdel og arealdel. Samfunnsdelen fastsetter langsiktige mål og strategier for kommunesamfunnet og for kommunen som organisasjon. Handlingsdelen angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende årene, og revideres årlig. I Lier inngår handlingsdelen som en del av handlingsprogrammet. Arealdelen er en oppfølging av føringene gitt i samfunnsdelen og legger rammene for arealbruken i kommunen.

Kommunens økonomiplan skal gi en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver for kommunens virksomhet. I Lier kommune innarbeides økonomiplanen og årsbudsjettet i handlingsprogrammet. Handlingsprogrammet inneholder økonomiske rammer, mål og planlagte aktiviteter for kommende fireårsperiode.

Det er vedtatt et eget plansystem for hvordan plantypene bygger på hverandre, jf. figur under. Plansystemet etablerer en felles begrepsbruk for kommunens planer, og viser hvordan de ulike plantypene bygger på hverandre.

Kommuneplanens samfunnsdel 2019 -2028

Kommuneplanens samfunnsdel har en bred samfunnsmessig tilnærming. Den tar stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet og kommuneadministrasjonen. Samfunnsdelen er førende for handlingsprogrammet.

Visjon

«Grønne Lier – for alle innbyggere» er Lier kommunes visjon. Visjonen gir uttrykk for vårt særpreg og det liersamfunnet vi ønsker å utvikle videre. Visjonen skal forstås på følgende måte:

Lier skal bevares som en grøn dal

I Lier tar vi vare på matjord, landskapskvaliteter og naturverdier. Lierelva er livsnerven for å levere rent vann til landbruket. Alle skal ha tilgang til natur for opphold og rekreasjon nær der de bor.

Det gode liv for alle

Alle skal leve trygt og godt i grønne Lier. Innbyggerne skal oppleve å høre til i nærmiljøet sitt, og at de har mulighet til å delta aktivt i samfunnet.

Grønn verdiskaping

Lier er en fremtidsrettet kommune som skal gjennomføre det grønne skiftet. Kommunen skal stimulere til vekst og utvikling, men med en mindre miljøbelastning.

Samfunnsmål

Samfunnsmålene i kommuneplanens samfunnsdel peker ut de områdene som skal gis særlig oppmerksomhet og ressurstilgang i planperioden. Målene bygger på kommunens visjon, og er valgt ut på bakgrunn av politiske føringer og de utfordringer og muligheter kommunen står overfor.

Samfunnsmålene er delt inn i innsatsområder som beskriver hvordan samfunnsmålene skal nås. Tjenesteområdene vil koble på egne mål på de ulike innsatsområdene med måleindikatorer som gjør at vi kan følge med på at vi går i riktig retning.

Samfunns mål	Innsatsområder
1 Levende landskap	1.1 Lierdalen skal være et produksjonsområde for frukt, bær og grønnsaker av nasjonal betydning.
	1.2 Naturen skal være lett å ta i bruk gjennom et allsidig og attraktivt friluftslivstilbud.
	1.3 Lier skal forvalte natur- og kulturlandskap og biologisk mangfold på en bærekraftig måte.
2 Tilhørighet til bygda	2.1 Lier kommune skal ivareta sin lokaldemokratiske rolle, og bruke prosesser som inspirerer til medvirkning og dialog.
	2.2 Lier skal være blant Norges fremste frivillighetskommuner.
	2.3 Lier skal bruke kulturarven som en identitetsbærende ressurs.
	2.4 By- og stedsutvikling skal bygge på Liers identitet.
	2.5 Liers innbyggere skal leve i trygge lokalsamfunn.
	2.6 Liersamfunnet skal skjermes mot forurensning.
	2.7 Innbyggerne skal ha tilgang på attraktive arenaer for sosialt samvær og aktivitet.
3 Livsmestring for alle	3.1 Lier skal ha helsefremmende og inkluderende barnehager og skoler som gir de beste muligheter for læring og sosial utvikling.
	3.2 Liunger skal gis muligheter for utdanning, jobb eller annen meningsfull aktivitet.
	3.3 Liunger som trenger bistand skal tilbys tjenester på riktig nivå i alle livets faser.
	3.4 Lier skal ha tilrettelagte boforhold for de som trenger det.
	3.5 Kommunen skal bidra til bedre helse og livssituasjon for liunger med oppfølgingsbehov.
4 Klimanøytralt liersamfunn	4.1 Liersamfunnet skal omstille reisemønsteret ved å prioritere grønne mobilitetsløsninger.
	4.2 Nullvekstmålet for personbiltransporten skal være førende for kommunens utbyggingsmønster.
	4.3 Lier kommune skal ta en aktiv rolle i å stimulere innbyggere og næringsliv til klimatiltak.
	4.4 Lier kommunes egen virksomhet skal være klimanøytral i 2025.
	4.5 Lier skal være en foregangskommune for gjennomføring av klimatiltak i produksjon av frukt, bær og grønnsaker.
5 Framtidsrettet og næringsvennlig	5.1 Lier kommune skal være en utviklingsorientert næringslivspartner.
	5.2 Lier kommune skal bidra til en smart utvikling av næringsarealer.
	5.3 Lier skal tilby næringslivet et konkurransedyktig transportsystem.
	5.4 Lier skal tilrettelegge for kompetansebaserte arbeidsplasser.
	5.5 Lier kommune skal være en pådriver for samfunnsinnovasjon i møte med fremtidens utfordringer.
	5.6 Lier kommune skal arbeide aktivt for en bærekraftig samfunnsutvikling.
6 Kommunen som organisasjon	6.1 En attraktiv og nyskapende organisasjon med gjennomføringskraft.

Oppfølging av kommunens planstrategi

Planstrategien er kommunestyrets verktøy for å avklare hvilke planoppgaver kommunen skal prioritere i inneværende kommunestyreperiode. En helhetlig plangjennomgang gjør det enklere å få oversikt over kommunens samlede planomfang, og avklare hvordan arbeidet skal samordnes og styres.

Vedtatte planer

Planene under er vedtatt i kommunestyret eller i ett av de faste utvalgene opprettet av kommunestyret. Du kan lese planene under ved å klikke på plantitlene.

	Vedtatte planer	Ansvarlig politisk utvalg	Ansvarlig sektor	Vedtaksår	Planens varighet
Kommunale samfunnsplaner	Arbeidsgiverstrategi - sammen for grønne Lier	Arbeidsgiverutvalget	Organisasjon og utvikling	2019	2028
	Eierskapspolitikk	Eierutvalget	Organisasjon og utvikling	2019	-
	Langsiktig arealstrategi	Formannskapet	Steds- og samfunnsutvikling	2009	2040
	Strategisk plattform med masterplan for planlegging og realisering av Fjordbyen	Formannskapet	Steds- og samfunnsutvikling	2014	-
	Strategisk næringsplan - handlingsplan	Formannskapet	Steds- og samfunnsutvikling	2017	2020
	Strategisk næringsplan - langsiktig strategi	Formannskapet	Steds- og samfunnsutvikling	2017	2028
	Overordnet beredskapsplan	Formannskapet	Rådmannen	2018	-
	Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse	Formannskapet	Rådmannen	2018	-
	Innkjøpsstrategi	Formannskapet	Organisasjon og utvikling	2019	2025
	Digital strategi for Lier kommune	Formannskapet	Organisasjon og utvikling	2019	-
	Folkehelsestrategi	Formannskapet	Steds- og samfunnsutvikling	2019	2028
	Kommuneplanens samfunnsdel	Formannskapet	Steds- og samfunnsutvikling	2019	2028
	Lierbyen 2030 - strategi	Formannskapet	Steds- og samfunnsutvikling	2019	2030
	Lierbyen 2030 - handlingsdel	Formannskapet	Steds- og samfunnsutvikling	2019	2022
	Boligsosial handlingsplan	HOV-utvalget	Helse, omsorg og velferd	2016	2019

Rusmiddelpolitisk handlingsplan	HOV-utvalget	Helse, omsorg og velferd	2016	2020
Temaplan for helse, omsorg og velferd	HOV-utvalget	Helse, omsorg og velferd	2018	2025
Handlingsplan for velferdsteknologi	HOV-utvalget	Helse, omsorg og velferd	2020	2022
Landbruksplan	Landbruksutvalget	Steds- og samfunnsutvikling	2012	-
Målsetninger for forvaltning av elg, hjort og rådyr	Landbruksutvalget	Steds- og samfunnsutvikling	2015	-
Strategi for driften av Lier kommunes skoger	Landbruksutvalget	Steds- og samfunnsutvikling	2020	-
Sykkelplan for Lier	Miljø og plan	Steds- og samfunnsutvikling	2014	-
Energi- og klimaplan	Miljø og plan	Steds- og samfunnsutvikling	2017	2020
Hovedplan vann og avløp	Miljø og plan	Lier vei, vann og avløp KF	2017	2041
Hovedplan vei	Miljø og plan	Lier vei, vann og avløp KF	2017	2026
Trafikksikkerhetsplan	Miljø og plan	Lier vei, vann og avløp KF	2017	2020
Plan for flomberedskap og overvannshåndtering	Miljø og plan	Lier vei, vann og avløp KF	2018	2028
Strategi for grønn mobilitet	Miljø og plan	Steds- og samfunnsutvikling	2019	2030
Prioritering av fysiske tiltak - trafikksikkerhet	Miljø og plan	Lier vei, vann og avløp KF	2019	-
Temaplan overvann	Miljø og plan	Lier vei, vann og avløp KF	2019	-
Tiltaksplan vei	Miljø og plan	Lier vei, vann og avløp KF	2019	2028
Handlingsplan plastforurensning	Miljø og plan	Steds- og samfunnsutvikling	2020	-
Temaplan for elbilladepunkt	Miljø og plan	Steds- og samfunnsutvikling	2020	-
Plan for «Den kulturelle skolesekken»	OKI-utvalget	Steds- og samfunnsutvikling	2015	2019
Temaplan for fysiske kulturminner og kulturmiljøer	OKI-utvalget	Steds- og samfunnsutvikling	2015	-
Handlingsplan mot barnefattigdom	OKI-utvalget	Oppvekst	2016	2019
Læring og livsmestring - kvalitetsplan for lierskolen	OKI-utvalget	Oppvekst	2016	2020
"For kropp og sjel" – en strategiplan for kultur, idrett og friluftsliv	OKI-utvalget	Steds- og samfunnsutvikling	2017	2025
Handlingsplan mot vold og overgrep mot barn	OKI-utvalget	Oppvekst	2017	2020

Kom muna le areal plane r	Liers frivillighetspolitiske plattform	OKI-utvalget	Steds- og samfunnsutvikling	2017	-
	Anleggsplan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet	OKI-utvalget	Steds- og samfunnsutvikling	2018	2022
	Kvalitetsplan for barnehager	OKI-utvalget	Oppvekst	2019	2020
	Barnehageplan	OKI-utvalget	Oppvekst	2021	2034
	Kommuneplanens arealdel	Formannskapet	Steds- og samfunnsutvikling	2019	2028
Gjeldende reguleringsplaner listes ikke opp					

Nye planoppgaver

Planstrategien vurderer kommunens planbehov i valgperioden. Men det er ikke alltid enkelt å forutse fremdriften eller det totale planbehovet flere år frem i tid. I handlingsprogrammet gis en samlet statusrapportering av planarbeidet, med eventuelle endringer i planbehov eller fremdrift. I vedlegg 9 ligger kommunedirektørens oppdaterte forslag til planoppgaver.

Følgende endringer er nå gjennomført:

- Enkelte planer er vedtatt og lagt til listen over vedtatte planer.
- En del planer har fått en endret fremdrift. Dette er synliggjort i kommentarfeltet.
- Temaplan for samfunnssikkerhet er lagt til listen over nye planoppgaver. Overordnet beredskapsplan er samtidig foreslått revidert, i stedet for å bli videreført.
- Strategiplan for kultur, idrett og friluftsliv er tatt ut av listen over planoppgaver, da planen gjelder frem til 2025. Planen tas opp til ny vurdering ved neste helhetlige revisjon av kommunens planstrategi.
- Kommunestyret vedtok 15.06.2021 at rapporten «Naturfaglig grunnlag til forvaltningsplan for ravinedaler i Lier» med kartløsning tas til orientering. Det ble også vedtatt oppfølgingspunkter for det videre arbeidet. Videre oppfølging vil skje gjennom oppfølging av vedtatte punkter, ikke gjennom en vedtatt plan.

Mål for kommunen som konsern

Tabellen under viser sammenhengen mellom mål i kommuneplanens samfunnsdel og tiltak for kommunen sett under ett i 2022.

Innsatsområde	Delmål	Indikator og eventuell målemetode	Siste måling 2020	Mål 2022	Mål 2025	Gj.sn. landet
6.1 En attraktiv og nyskapende organisasjon med gjennomføringskraft.	HP felles Høyt nærvær blant kommunens ansatte	HP Felles Nærværsprosent	91,7 %	95,0 %	95,0 %	
	HP Organisasjonsutvikling	HP Felles Mestringsklima (annethvert år)	4,1	4,3	4,5	4,1
		HP Felles Mestringsorientert ledelse (annethvert år)	3,7	4,2	4,4	4,0
		HP. Felles Etablere tilbakemeldingskultur, øke meldte avvik	90	120	140	
	HP Økonomi	HP. Disposisjonsfond i % av driftsinntektene	12,3%	>10%	>10%	
		HP. Gjeldsgrad ekskl. selvkost	69,5	<70% av driftsinntekt	<70% av driftsinntekt	
		Netto driftsresultat kommunen som konsern	5,31%	1,75%	1,75%	

KLIMABUDSJETT

Innledning

Lier kommune presenterer i dette handlingsprogrammet sitt første klimabudsjett for perioden 2022-2025. Klimabudsjettet skal følge samme rutiner for rapportering som det ordinære budsjettet.

Lier har mål om å bli et klimanøytralt samfunn innen 2030 og kommuneorganisasjonen har mål om å være klimanøytral innen 2025. Klimabudsjettet er et viktig verktøy i dette arbeidet. Klimabudsjettet er nå en integrert del av kommunens handlings- og økonomiplan og vil følge årshjul og rapporteringsrutiner på samme måte som budsjettet.

Årets klimabudsjett viser hvilke tiltak som skal gjennomføres i 2022 og hvilke prioriteringer som det legges opp til i fireårsperioden. Tiltakene er først og fremst hentet fra allerede politiske vedtatte tiltak i Energi- og klimaplan for Lier kommune 2017-2020, kommuneplanens samfunnsdel 2019-2028, og enkelte andre politisk vedtatte tiltak.

Det arbeides med en ny klimahandlingsplan for Lier kommune. Neste års klimabudsjett vil ha tiltak i henhold til denne.

Om klimabudsjettet

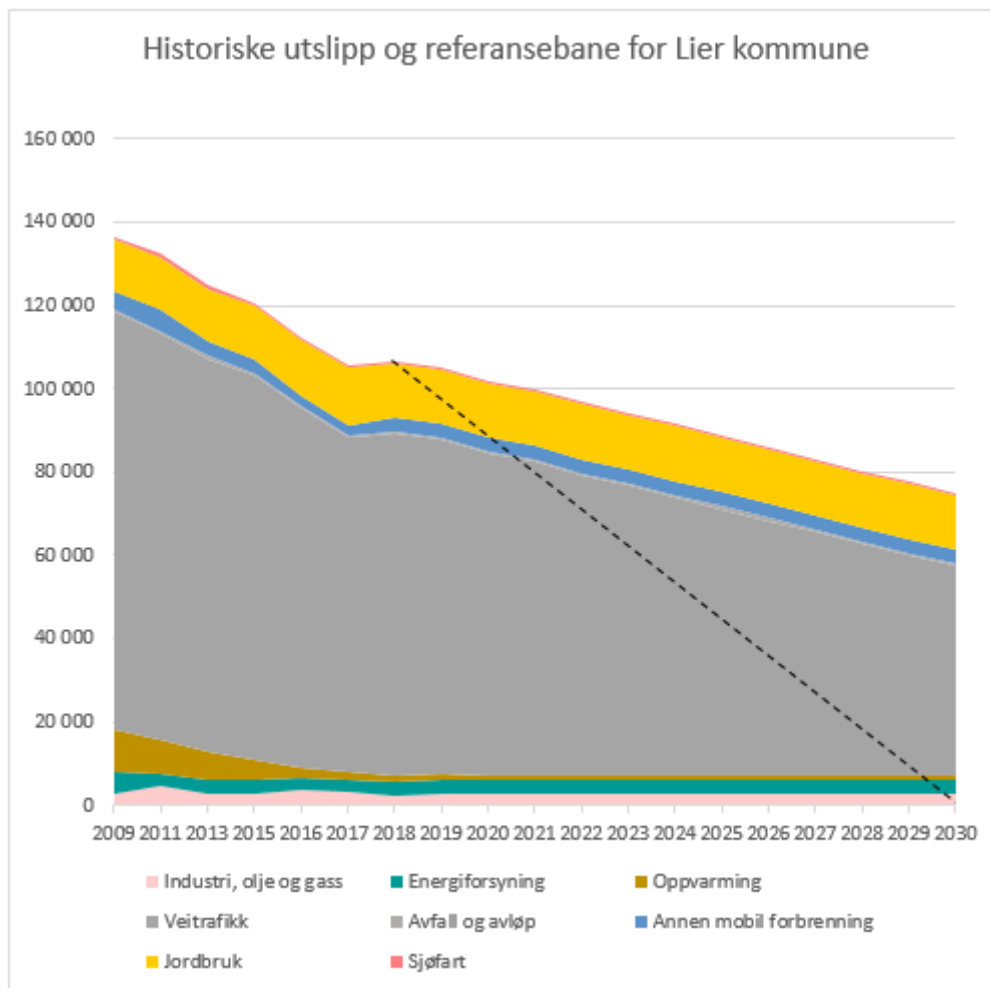
I 2020 fikk Lier kommune utarbeidet en referansebane fram mot 2030 (se figur under). Denne referansebanen viser hvordan de direkte klimagassutslippene i kommunen kan komme til å utvikle seg dersom det ikke gjøres utslippsreducerende tiltak. Referansebanen er utarbeidet ved å gjøre en framskrivning av historiske utslipp hentet fra Miljødirektoratets kommunefordelte utslippsstatistikk. Framskrivningen er basert på blant annet vedtatte lover, forventet utvikling i befolkning og økonomi og antatt sammenheng mellom disse faktorene og utslipp.

En referansebane er et overslag med betydelig usikkerhet. Målemetodene er usikre, og referansebanen gjenspeiler kun de faktorene og antagelsene som er tatt med i beregningen.

De siste utslippstallene som var publisert da arbeidet med referansebanen ble gjennomført var fra 2018, framskrivningen starter derfor i 2019.

Referansebanen i figuren under viser at utslippene vil reduseres noe fram mot 2030 (mye grunnet teknologiutvikling innen veitrafikk), uavhengig av tiltak.

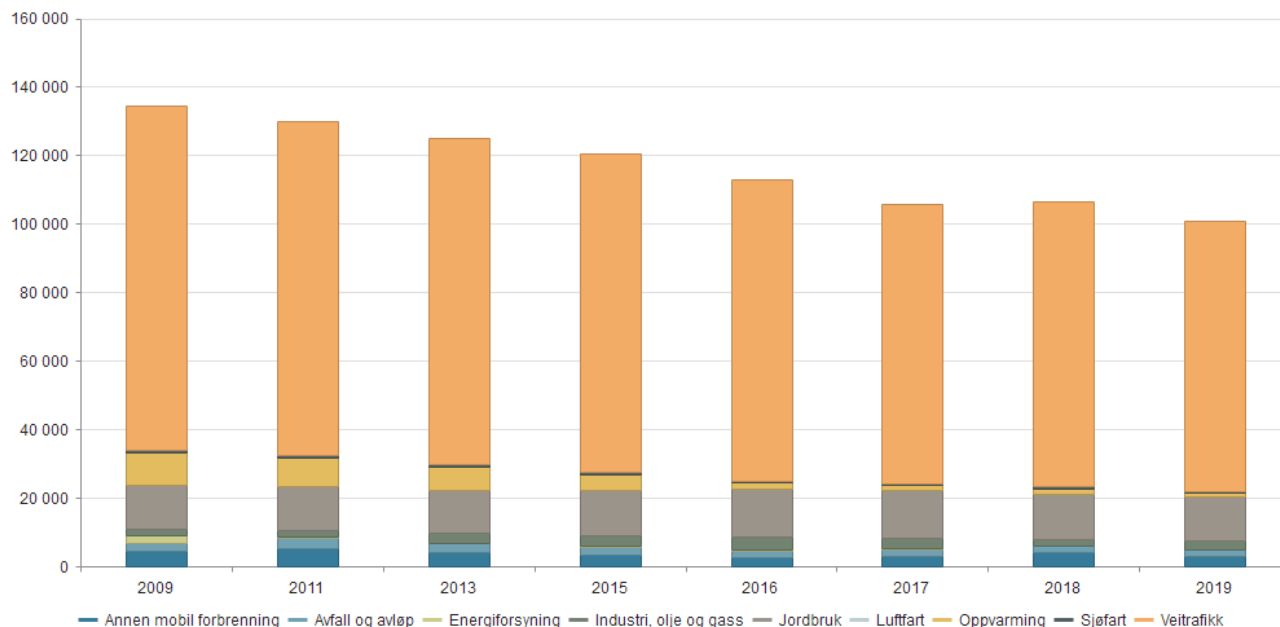
Figuren over viser en målbane for hvordan utslippene må utvikle seg dersom man skal nå målet om nullutslipp i 2030. Målbanen er framstilt med jevn reduksjon hvert år fra 2018 og til mål året i 2030.

Videre bør det lages en tiltaksbane som viser hvordan tiltak med kvantifisert (målbar) effekt bidrar til å dra referansebanen ned mot målbanen. Siden det kun er mulig å kvantifisere noen få tiltak pr. nå, er ikke tiltaksbanen lagt inn for dette klimabudsjettet.

Klimastatistikk

Utslipp av klimagasser per år

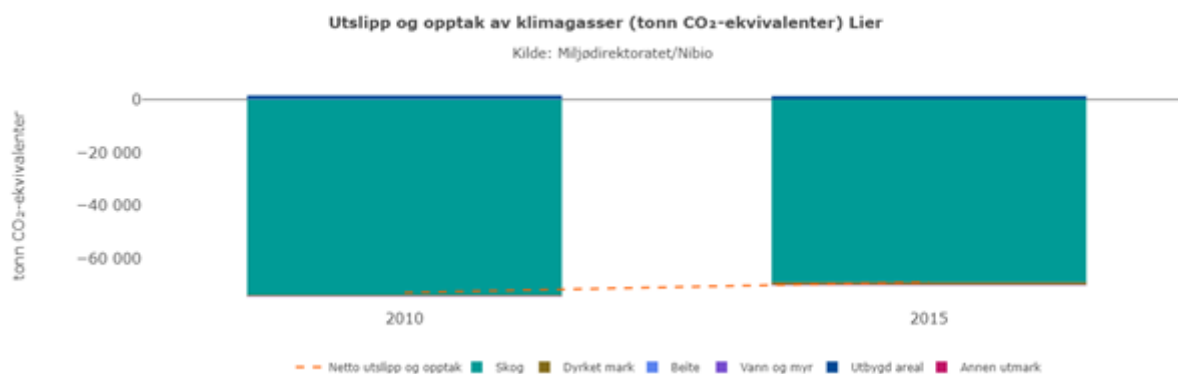
Grafen under viser utslipp av klimagasser i tonn CO2-ekvivalenter

Tabellen under viser utslipp av klimagasser i tonn CO2-ekvivalenter

	2009	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019
Annen mobil forbrenning	4 487,4	5 474,2	4 120,9	3 496,2	2 786,8	2 957,3	3 983,9	3 009,4
Avfall og avløp	2 399,3	2 889,5	2 567,2	2 330,1	1 873,3	2 085,7	1 936,5	1 843,5
Energiforsyning	2 231,9	148,3	168,7	177,5	165,8	161,2	165,9	153,2
Industri, olje og gass	1 843,1	2 047,9	2 968,6	3 009,1	3 685,7	3 208,6	1 926,6	2 364,8
Jordbruk	12 837,1	12 794,6	12 495,0	13 165,2	13 981,2	13 732,1	13 117,3	12 919,2
Luftfart	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Oppvarming	9 595,6	8 343,5	6 756,3	4 740,2	2 147,9	1 802,5	1 724,8	1 298,9
Sjøfart	631,4	631,4	631,4	631,4	465,6	373,5	412,1	311,7
Veitrafikk	100 577,9	97 742,4	95 305,9	93 067,1	87 743,2	81 540,6	83 207,7	79 029,4
Sum	134 603,8	130 071,8	125 014,1	120 616,8	112 849,4	105 861,5	106 474,7	100 930,1

Klimagassutslipp innenfor Lier kommunens grenser (direkte utslipp), i 1000 tonn CO2-ekvivalenter inkluderer karbondioksid (CO2), metan (CH4) og lystgass (N2O) Totalt lokalt klimagassutslipp tilsvarer ikke summen av stasjonært og mobilt klimagassutslipp, da flere kilder til utslipp ikke er tatt med i tabellen. (Miljødir. 2021)

Utslipp og opptak av klimagasser fra sektor «Skog og annet arealbruk» (tonn CO₂-ekv.) (Miljødir. NIBIO 2020)

Negative tall betyr opptak av klimagasser, mens positive tall betyr utslipp. Den stiplede linjen i figuren over viser netto utslipp eller opptak.

2010 er startåret. I denne søylen vises utslippet eller opptaket som hver kategori har hatt dette året. For eksempel kan en skog ha vokst seg større og tatt opp karbon, mens bearbeiding av jord eller forråtnelsesprosesser av biomasse kan ha ført til utslipp.

Klimastatus

De direkte klimagassutslippene fra Lier kommune har endret seg noe i løpet av de ti siste årene (se figur under). Kategoriene veitrafikk og oppvarming har gått ned.

Veitrafikk er den nest største utslippssektoren i Lier. Utslippene går litt nedover grunnet teknologiutvikling, men trafikken i Lier øker. Oppvarming var en ganske stor sektor i 2009, men den er kraftig redusert og er forventet å forsvinne helt i løpet av de nærmeste årene. Dette skyldes det nasjonale forbudet mot fossil oppvarming.

Utslippene fra jordbruket er stabile, mens utslippene fra industri varierer noe mer. Det er nå bare tre bedrifter i Lier som rapporterer inn utslipp i kategorien industri til Miljødirektoratet sin klimastatistikk.

For Lier kommunes virksomhet har det hvert år siden 2017 blitt laget et klimagassregnskap. Klimagassregnskapet viser kommunens klimafotavtrykk og følger rammeverket i GHG-protokollen. Det innebærer at klimagassutslipp er beregnet både for direkte utslipp innenfor Lier kommunes geografiske grenser (scope 1), indirekte utslipp fra produksjon av strøm og fjernvarme (scope 2) og øvrige indirekte utslipp knyttet til varer og tjenester til kommunes drift (scope 3).

Iht. GHG-protokollen kan utslipp fra strøm beregnes på to måter, med et markedsbasert perspektiv og et lokasjonsbasert (eller fysisk) perspektiv. For mer informasjon om dette se [Rapport for 2020- energi- og klimaplan \(lenke til planen\)](#).

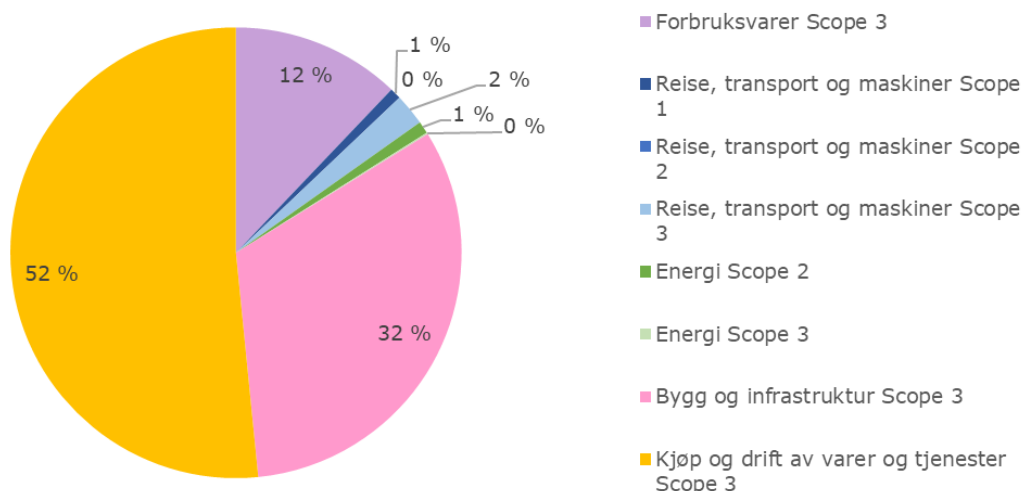
Område	Kategori	Utslipp [tonn CO2e]		Prosentandel	
Scope1					
Reise, transport og maskiner	Bensin	80,2		20 %	
	Diesel	312,1		80 %	
Energi	Fyringsolje	0		-	
Totalt for scope 1		392,2		0,81 %	
Scope 2		Markedsbasert	Lokasjonsbasert	Markedsbasert	Lokasjonsbasert
Reise, transport og maskiner	Elektrisitet – transport	0	1,9	0,00 %	0,43 %
Energi	Fjernvarme	229	229	100 %	53 %
	Elektrisitet	0	199	0,00 %	46 %
Totalt for scope 2		229	430	0,47 %	0,88 %
Scope 3		Drift	Investering	% av drift	% av investering
Forbruksvarer		4 203	1 711	17 %	8 %
Reise, transport og maskiner		813	210	3 %	1 %
Bygg og infrastruktur		5 515	10 239	22 %	45 %
Kjøp og drift av varer og tjenester		14 907	10 426	59 %	46 %
Totalt for scope 3		25 437	22 586	52,29 %	46,43 %
Totalt for scope 1, 2 og 3 Tonn CO2e		Markedsbasert 48 644		Lokasjonsbasert 48 845	

Tabell 1: Klimagassregnskap for Lier kommunes drift for 2020 inkluderer både direkte (scope1 og 2) og indirekte utslipp (scope 3) (kilde: Niras 2021).

Som vist i tabellen over viser klimagassregnskapet for Lier kommune for 2020 et totalt utslipp på 48 644 tonn hensyntatt en europeisk strømmiks (markedsbasert) og 48 845 tonn hensyntatt en norsk strømmiks (lokasjonsbasert).

Klimagassutslippene forbundet med innkjøp av varer og tjenester, scope 3, utgjør 98 % av Lier kommunes totale utslipp. Utslippene i scope 2 utgjør 0,5 % (markedsbasert) og 0,9 % (lokasjonsbasert). Direkte utslipp knyttet til scope 1 utgjør mindre enn 1 %.

Totale klimagassutslipp for Lier kommune i 2020 (lokasjonsbasert)

Figur 4: Totale klimagassutslipp for Lier kommune i 2020 (lokasjonsbasert) fordelt på områdene forbruksvarer, reise og transport, energi, bygg og infrastruktur, kjøp og drift av tjenester (kilde Niras 2021).

Prioriteringer i handlings- og økonomiplanperioden

I klimabudsjettet 2022-2025 er det beskrevet konkrete tiltak for å kutte utslippene fra kommuneorganisasjonen. For liersamfunnet er det imidlertid vanskeligere for Lier kommune å påvirke utslippsreduksjoner direkte. Aktuelle tiltak er likevel foreslått.

Under er det listet opp konkrete tiltak i ulike tabeller. Alle tiltak er også beskrevet under tabellene.

Klimatiltak Direkte utslipp

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter
Beløp i 1000 kr

Klimatiltak	Kostnad 2022	Totalkostnad 2022-2025	Langsiktig økonomisk effekt	Sektor	Kilde	Reduksjon 2022	Reduksjon 2025	Langsiktig reduksjon
Arealplanlegging som tilrettelegger for redusert transportbehov	0	0	0	Veitrafikk	Person biler	0,0	753,5	1 507,0
Tilrettelegging for gange, sykkel og kollektivt	0	0	0	Veitrafikk	Person biler	0,0	502,5	1 005,0
Utskifting av fossile tjenestebiler til elbiler - utskifting av fossile maskiner og tyngre kjøretøy til fossilfrie	4 000	16 000	0	Veitrafikk	Person biler	16,5	111,9	154,1
Sum	4 000	16 000	0			16,5	1 367,9	2 666,1

Beskrivelse klimatiltak:

Tilrettelegging for gange, sykkel og kollektivt

Tilrettelegging for økt gange, sykkel og kollektivt finansieres både gjennom midler fra Lier VVA og Buskerudbyen (statlige belønningsmidler).

Utskifting av fossile tjenestebiler til elbiler - utskifting av fossile maskiner og tyngre kjøretøy til fossilfrie

Lier kommune har mål om at 80 % av tjenestebilene skulle være nullutslippsbiler innen 2020. Per mai 2020 er 26 prosent av bilene nullutslippsbiler. Det er behov for mer midler for å intensivere utskiftningen.

Utskifting av fossile maskiner og tyngre kjøretøy til fossilfrie lar seg ikke gjøre uten ekstra finansiering. Det er behov for å sette av en betydelig sum for å øke utskifting av bil- og maskinparken i kommunen.

For beredskapsvirksomheter så er bruk av lavutslippskjøretøy å anbefale. Dette grunnet behov for ytterligere utvikling av markedstilgjengelige kjøretøy i form av rekkevidde og lastekapasiteten til nullutslippskjøretøy.

Eksterne tiltak

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter

Beløp i 1000 kr

Klimatiltak	Kostnad 2022	Totalkostnad 2022-2025	Langsiktig Sektor økonomisk effekt	Kilde	Reduksjon 2022	Reduksjon 2025	Langsiktig reduksjon
Utfasing av fossile energikilder TVS	0	0	0	Energiforsyning Fjernvarme unntatt avfallsforbrenning	0,0	0,0	2 921,0
Sum	0	0	0		0,0	0,0	2 921,0

Beskrivelse klimatiltak:

Utfasing av fossile energikilder TVS

Tranby Varmesentral AS er i ferd med å utarbeide anbudsdokumenter for utvikling av fossilfri varmesentral. Hovedkonseptet er å inngå en kontrakt for leveranse av «grønn varme» med en leverandør som kan bygge og drifte varmesentralen i et avtalt tidsrom. Det er på forhånd utredet alternative akseptable tekniske løsninger, hvor varmepumper og energibrønner, samt bioenergi er de mest aktuelle.

Ikke-kvantifiserbare utslippsreduksjoner

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter
Beløp i 1000 kr

Klimatiltak	Kostnad 2022	Totalkostnad 2022-2025	Langsiktig Sektor økonomisk effekt	Kilde
01 Direkte utslipp - Etablere flere sykkelparkeringer ved kommunens virksomheter	300	300	0 Veitrafikk	Personbiler
02 Direkte utslipp - Etablere ladepunkt ved kommunens virksomheter	750	750	0 Veitrafikk	Personbiler
03 Direkte utslipp - Implementering av strategi for grønn mobilitet	0	0	0 Veitrafikk	Personbiler
04 Direkte utslipp - Kampanjer for mer grønn mobilitet (gange, sykkel og kollektivt)	0	0	0 Veitrafikk	Personbiler
05 Direkte utslipp - Viken fylkeskommune- Innføring av elektriske busser	0	0	0 Veitrafikk	Busser
06 Indirekte utslipp - Delta i klimanettverk for kommuner i Viken	80	320	0 Miljøledelse	Annet
07 Indirekte utslipp - Gratis energirådgivning mot private boligeiere	200	800	0 Bygg	Annet
08 Indirekte utslipp - Implementering av klimakalkulator i arealplanleggingen	0	0	0 Bygg	Annet
09 Indirekte utslipp - Klimakommunikasjon - bevisstgjøring	50	200	0 Annet	Annet
10 Indirekte utslipp - Opprettholde Miljøfyrtårn i kommunens virksomheter	100	400	0 Miljøledelse	Annet
11 Indirekte utslipp - Redusere matsvinn ved kommunens omsorgsvirksomheter	200	200	0 Annet	Annet
12 Indirekte utslipp - Styrking av energiledelse gjennom energi- og driftsoppfølging.	0	0	0 Bygg	Annet
13 Indirekte utslipp - Tilrettelegge for mer gjenbruk av møbler og utstyr i kommunal virksomhet.	0	0	0 Annet	Annet
14 Indirekte utslipp - Tiltak for å redusere fremmedsvann på avløpsnett	0	0	0 Avfall og avløp	Annet
15 Indirekte utslipp - Utarbeide årlig klimagassregnskap	120	480	0 Miljøledelse	Annet
16 Indirekte utslipp - Vurdere tilleggsanbud på massivtre ved store nye byggeprosjekter.	0	0	0 Bygg	Annet
17 Indirekte utslipp- Prosjektet klimaomstilling i matnæringen	440	440	0 Jordbruk	Annet
Sum	2 240	3 890	0	

Beskrivelse klimatiltak:

01 Direkte utslipp - Etablere flere sykkelparkeringer ved kommunens virksomheter

Det er satt av egne investeringsmidler til flere sykkelparkeringer ved kommunens virksomheter.

02 Direkte utslipp - Etablere ladepunkt ved kommunens virksomheter

Det er satt av egne investeringsmidler til nye ladepunkt og oppgradering av eksisterende ladepunkt jf. Temaplan for elbilladepunkt.

03 Direkte utslipp - Implementering av strategi for grønn mobilitet

Strategi for grønn mobilitet vedtatt av kommunestyret 5.5.2020, har som formål å bidra til en felles retning på kommunens mobilitetsarbeid. Strategiens mål er samordnet med kommuneplanens innhold om grønn mobilitet. Strategiens tre innsatsområder er i samsvar med transportpyramidens prioriteringer, men tilpasset lokale hensyn.

04 Direkte utslipp - Kampanjer for mer grønn mobilitet (gange, sykkel og kollektivt)

Lier kommune arbeider sammen med Buskerudbyen om kampanjer for mer grønn mobilitet (gange, sykkel og kollektivt).

05 Direkte utslipp - Viken fylkeskommune- Innføring av elektriske busser

Brakar forespeiler at i nytt anbud i 2024 kan det bli utslippsfri busstrafikk i kontaktsområdet Drammen og Lier.

06 Indirekte utslipp - Delta i klimanettverk for kommuner i Viken

I Viken er det lagt opp til geografiske klimanettverk. Lier er en del av nettverket Midtre Viken. I ordningen er det lagt en delfinansiering fra hver av kommunene til drift av nettverket.

07 Indirekte utslipp - Gratis energirådgivning mot private boligeiere

Det er satt av 200 000 kr årlig til energirådgivning.

08 Indirekte utslipp - Implementering av klimakalkulator i arealplanleggingen

Klimakalkulatoren er utarbeidet som et overordnet og forenklet verktøy for å synliggjøre klimagassutslipp i reguleringsplanarbeidet. Klimakalkulatoren vil både bli brukt på utvikling av næringsprosjekt og private boliger.

09 Indirekte utslipp - Klimakommunikasjon - bevisstgjøring

God og tydelig kommunikasjon er nødvendig for at egne ansatte og innbyggerne skal forstå hva som kan gjøres for å kutte utslipp av klimagasser. Det er satt av midler til å gjennomføre en årlig kampanje eller liknende tiltak.

10 Indirekte utslipp - Opprettholde Miljøfyrtårn i kommunens virksomheter

Miljøfyrtårn er en del av kommunens kvalitet- og miljøstyringssystem. Alle virksomheter er sertifisert.

11 Indirekte utslipp - Redusere matsvinn ved kommunens omsorgsvirksomheter

I 2022 vil det bli gjennomført et prosjekt for å redusere matavfallet ved kommunens sykehjem. Det er tidligere gjennomført et pilotprosjekt ved en avdeling ved et av sykehjemmene med gode resultater.

12 Indirekte utslipp - Styrking av energiledelse gjennom energi- og driftsoppfølging.

Det arbeides kontinuerlig med energioppfølging og energieffektiviseringstiltak i kommunens bygg. Kompetanseheving av driftspersonell er en viktig del for ha et høyt fokus på mest mulig effektiv energibruk.

13 Indirekte utslipp - Tilrettelegge for mer gjenbruk av møbler og utstyr i kommunal virksomhet.

Legge til rette for et godt system for gjenbruk i Lier kommune. Se på muligheten å ta i bruk et digitalt kartleggingsverktøy til dette.

14 Indirekte utslipp - Tiltak for å redusere fremmedsvann på avløpsnettet

Det er opprettet et kildesorteringsteam som arbeider med å kartlegge ledningsnettet og finne feilkoblinger og innlekking for å redusere fremmedvann på avløpsnettet. Dette er et svært viktig tiltak for å redusere vannmengden og videre energiforbruk ved pumpestasjoner og renseanlegg. Det er pr nå vanskelig å anslå hva dette vil utgjøre i redusert energiforbruk.

15 Indirekte utslipp - Utarbeide årlig klimagassregnskap

Det utarbeides årlig et klimaregnskap/ klimafotavtryksanalyse for Lier kommunes virksomhet. Dette er utarbeidet hittil for årene 2018, 2019 og 2020.

16 Indirekte utslipp - Vurdere tilleggsanbud på massivtre ved store nye byggeprosjekter.

Kjellstad gård prosjekteres for massivtre.

17 Indirekte utslipp- Prosjektet klimaomstilling i matnæringen

Dette er prosjektets siste år som er støttet av Miljødirektoratets klimasatsmidler. Prosjektet er støttet med 50 % inntil 800 000 kr. Prosjektet ble startet opp i 2019. Midlene går til drift av prosjektet samt 200 000 kr. til pilot energirådgivning for landbruket.

Indirekte utslipp

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter

Beløp i 1000 kr

Klimatiltak	Kostnad 2022	Totalkostnad 2022-2025	Langsiktig økonomisk effekt	Sektor	Kilde	Reduksjon 2022	Reduksjon 2025	Langsiktig reduksjon
Utskifting av gatelys til LED-armatur	5 600	22 400	0	Annet	Annet	128,0	512,0	960,0
Sum	5 600	22 400	0			128,0	512,0	960,0

Beskrivelse klimatiltak:

Utskifting av gatelys til LED-armatur

37,5 % av veilyset er skiftet ut. 5,6 mill. pr år, i 2020 ble det skiftet ut 400 armaturer.

Forbruket i hvert armatur går ned fra 120 W til 40 W.

Ønskede tiltak

Ikke-kvantifiserbare utslippsreduksjoner

Beløp i 1000 kr

Klimatiltak	Kostnad 2022	Totalkostnad 2022-2025	Langsiktig Sektor økonomisk effekt	Kilde
Direkte utslipp- Delebilordning	250	500	0 Veitrafikk	Personbiler
Sum	250	500	0	

Beskrivelse klimatiltak:

Direkte utslipp- Delebilordning

En delebilordning vil ha to hensikter:

- Gi ansatte som må bruke bil i tjenesten tilgang til elbiler istedenfor å benytte egne fossilbiler.
- Tilgang på delebil gir mulighet for at ansatte kan gå, sykle eller ta kollektivt til/fra jobb.

Det bør vurderes om Liers innbyggere skal kunne bruke ordningen utenfor arbeidstid.

Indirekte utslipp

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter

Beløp i 1000 kr

Klimatiltak	Kostnad 2022	Totalkostnad 2022-2025	Langsiktig Sektor økonomisk effekt	Kilde	Reduksjon 2022	Reduksjon 2025	Langsiktig reduksjon
Installering av solenergianlegg på kommunens bygg	2 000	8 000	0 Bygg	Annet	200,0	2 000,0	2 000,0
Sum	2 000	8 000	0		200,0	2 000,0	2 000,0

Beskrivelse klimatiltak:

Installering av solenergianlegg på kommunens bygg

Å bygge ut en årlig effekt for solenergi på kommunens bygg vil på sikt utgjøre mange kWh i egenprodusert fornybar energi.

Ordforklaring klimabudsjett

CO2-ekvivalent er en enhet som brukes i klimagassregnskap. Enheten tilsvarer den effekten en gitt mengde (som regel et tonn) CO2 har på den globale oppvarmingen over en gitt tidsperiode (som regel 100 år). De øvrige drivhusgassene har et sterkere oppvarmingspotensial enn CO2, og utslipp av disse gassene omregnes derfor til CO2-ekvivalenter for å være sammenlignbare.

Direkte utslipp for en kommune vil si de utslippene som skjer innenfor kommunens geografiske grenser.

Indirekte utslipp er utslipp som skjer utenfor kommunegrensen som en konsekvens av forbruk av varer og tjenester innenfor kommunegrensen. Et eksempel på indirekte utslipp kan være utslipp i forbindelse med produksjon av en vare som produseres utenfor kommunens grenser, men som forbrukes av kommunen.

Klimafotavtrykk er en beregning av den totale klimapåvirkningen – både direkte og indirekte utslipp- for eksempel et land, en person eller en kommune.

En **referansebane** er en framskrivning av utslipp som skyldes forhold utenfor klimabudsjettet, slik som befolkningsvekst, teknologiutvikling og økonomiske konjunkturer, samt statlig iverksatt klimapolitikk. Sett i sammenheng med kommunens utslippsmål, viser referansebanen hvor store utslipp kommunen må kutte i løpet av de neste årene for å nå sitt utslippsmål. Den er et overslag med betydelig usikkerhet, og kan kun gjenspeile de faktorene og antakelsene som er tatt med i beregningene.

ORGANISERING OG STYRING

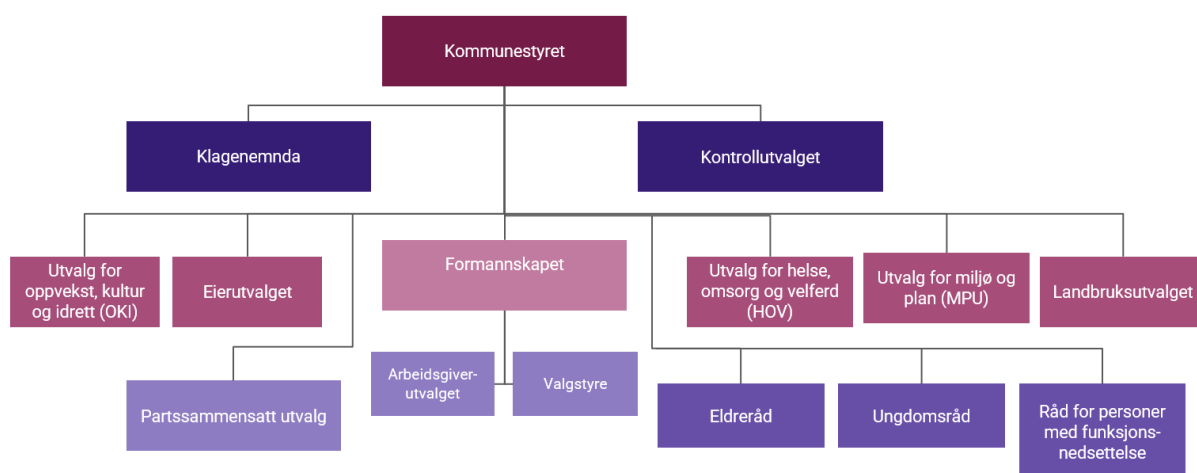

Politisk struktur

Lier kommune er politisk organisert etter formannskapsmodellen, som er hovedmodellen i kommuneloven. Denne modellen innebærer at formannskapet velges av kommunestyret etter partienes forholdsvis representasjon i kommunestyret.

Kommunestyret er øverste politiske organ og består av 41 representanter. Kommunestyret skal avgjøre alle saker som gjelder hovedtrekkene i kommunens organisasjon, kommuneplan, handlingsprogram og saker som i henhold til særlovgivning er tillagt kommunestyret. Kommunestyret vedtar nærmere retningslinjer for innhold, arbeidsmåte og framdriftsplan for arbeidet med økonomisakene. Kommunestyret fattet ellers beslutning i alle saker som ikke er delegert til andre politiske utvalg eller til administrasjonen.

I inneværende periode er åtte politiske partier representert i kommunestyret. Disse er: Høyre (15), Arbeiderpartiet (11), Fremskrittspartiet (4), Senterpartiet (4), Miljøpartiet De Grønne (3), Sosialistisk venstreparti (2), Venstre (1) og Kristelig folkeparti (1).

Politisk struktur

Formannskapet består av 13 medlemmer, og er ansvarlig for den løpende styringen av arbeidet med økonomiplan og utbyggingssaker.

Lier kommune er også hel- eller deleier av flere selskaper. Kommunestyrets myndighet knyttet til eierstyring er delegert til formannskapet og eierutvalget i alle spørsmål og forhold som ikke etter lov, vedtekter eller selskapsavtale spesifikt er lagt til kommunestyret.

I tillegg til formannskap er følgende faste utvalg opprettet:

- Utvalg for miljø og plan
- Landbruksutvalget
- Utvalg for oppvekst, kultur og idrett

- Utvalg for helse, omsorg og velferd
- Eierutvalg
- Valgstyre
- Arbeidsgiverutvalg

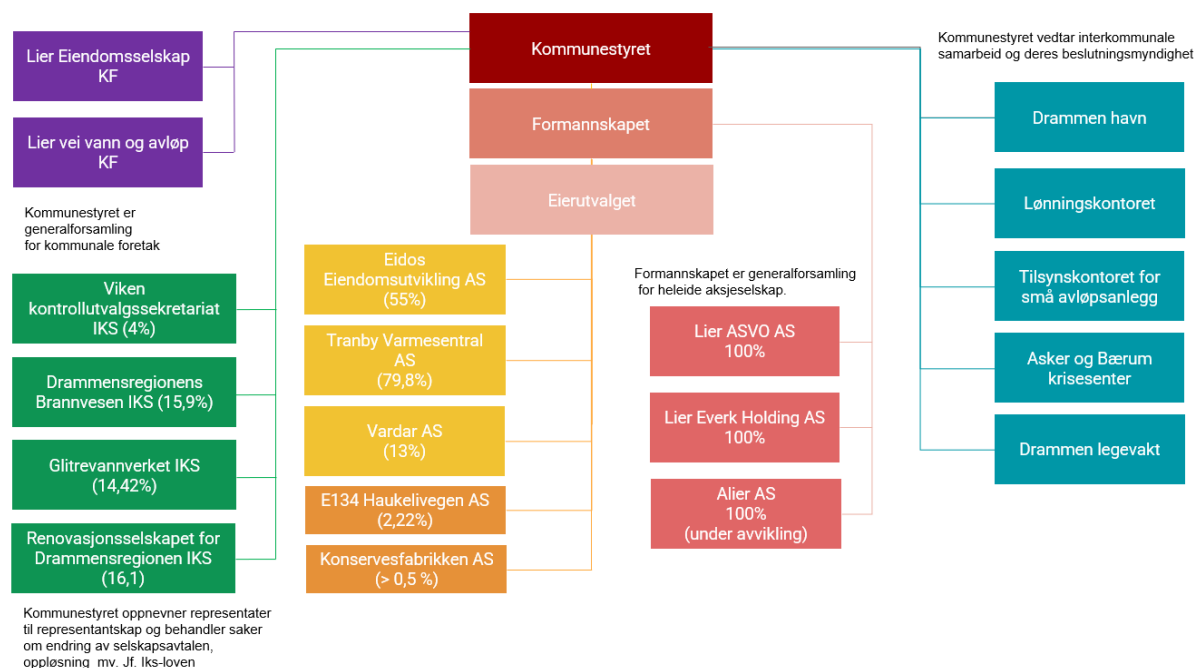
Følgende obligatoriske utvalg, nemnd og råd er også opprettet:

- Partssammensatt utvalg
- Klagenemnd
- Kontrollutvalg
- Eldreråd
- Råd for personer med funksjonsnedsettelse
- Ungdomsråd

Eierstyring

Lier kommune er deltaker i fire interkommunale selskaper, har to kommunale foretak og tar del i flere interkommunale samarbeid organisert i henhold til kommuneloven kapittel 17 – 20. Lier kommune eier også aksjer i både hel- og deleide aksjeselskaper. Tre av kommunens aksjeselskaper eier selv aksjer i andre aksjeselskaper.

I hovedsak er selskapene, samarbeidene og foretakene etablert for å ivareta kommunens ansvar for å levere tjenester og samfunnsfunksjoner. Noen selskaper i kommunens portefølje har finansielle eller strategiske formål.

Lier kommunes eierposisjoner og interkommunale samarbeid slik det foreligger per 12.08.2021

Kommunedirektøren gir årlig en redegjørelse om resultatet av Lier kommunes eierskap til kommunestyret. Arbeidet med å analysere eierskapet i kommunens selskaper og foretak videreføres i 2022.

Formannskapet er generalforsamling for Lier kommunes heleide aksjeselskap. Kommunestyret er generalforsamling for de kommunale foretakene. Ordfører representerer kommunen i representantskap for IKS og generalforsamling for deleide aksjeselskap.

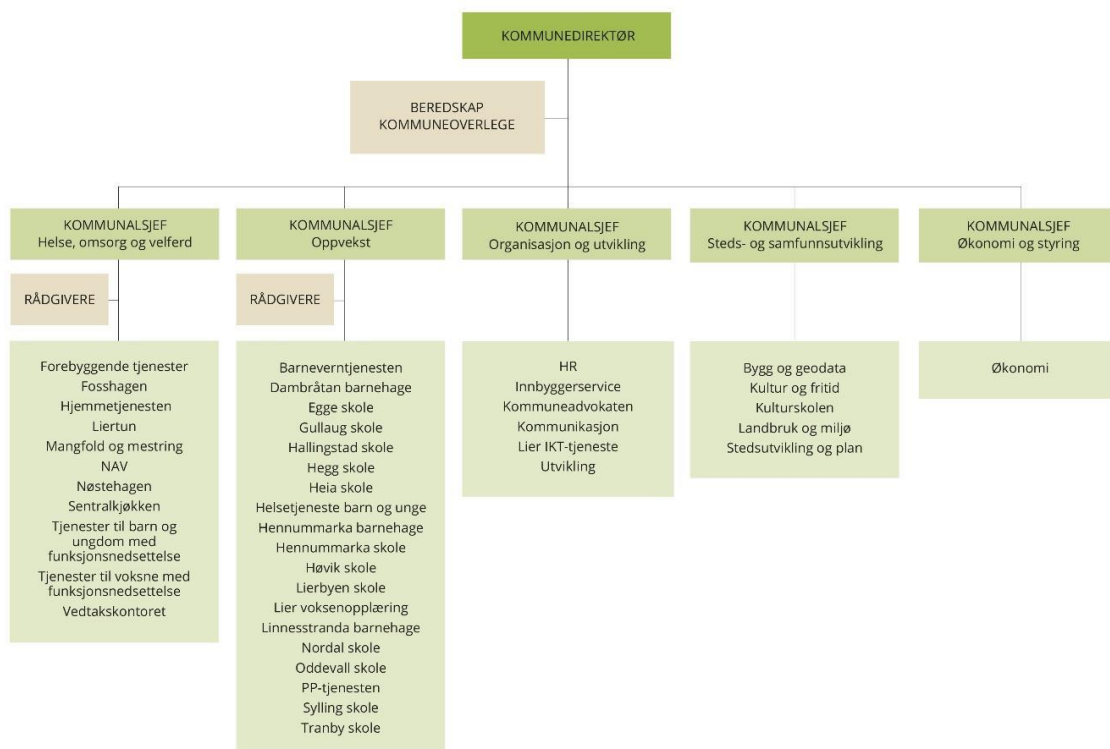
Kommunedirektøren er sekretariat for eierstyringen, og legger til rette for politisk oppfølging av kommunens selskaper gjennom utredninger og fremleggelse av saker som behandles av selskapenes eierorganer (representantskapsmøter og generalforsamlinger).

Administrativ struktur

Lier kommune er administrativt organisert i en modell med tre ledernivåer, hvor formelle fullmaktnivåer er kommunedirektør, kommunalsjefer og virksomhetsledere. Som følge av avvikling av permisjon frem til årsskiftet 2021/2022 rapporterer virksomhetsledere under kommunalsjef for organisasjon og utvikling nå direkte til konstituert kommunedirektør.

Kommunedirektøren er kommunens øverste administrative leder og er ansvarlig for saksutredninger for folkevalgte organer og iverksettelse av politiske vedtak. Kommunedirektørens ansvar og myndighet er nærmere beskrevet i politisk reglement. Reglementet ble vedtatt av kommunestyret i 2019 og siste gang endret 16. juni 2020.

Virksomhetsleder rapporterer til kommunalsjef og er ansvarlig for sin virksomhet, innen rammen av de fullmakter som er delegert fra kommunedirektøren. Det innebærer at virksomhetsleder har myndighet til å sikre enhetens drift, både når det gjelder faglige, økonomiske, personalmessige og organisatoriske forhold.

Organisasjonskart - virksomheter og stabsfunksjoner under kommunalsjefer.

Avdelingsleder rapporterer til virksomhetsleder og har de fullmakter virksomhetsleder har videre delegert innenfor ovennevnte rammer.

Kvalitetsstyring og internkontroll

Kvalitetsstyring

I januar 2021 vedtok kommunedirektørens ledergruppe nye kvalitetspolicy for Lier kommune. Dokumentet heter «Stadig bedre» og er et grunnleggende og styrende dokument for vårt kvalitets- og forbedringsarbeid. Innholdet ligger tett opp til ISO-standard for kvalitet (ISO 9001:2015). Grunnet arbeidet med å håndtere koronapandemien ble implementeringen av kvalitetspolicyen utsatt. I 2022 vil kommunedirektøren implementere retningslinjer fra policyen og ny dokumentbehandler for å sikre en enhetlig praksis i hele kommuneorganisasjonen

Kvalitetssystemet er et av kommunedirektørens verktøy for å styre, sikre, dokumentere og utvikle kvalitet på alle tjenester innenfor alle tjenestoområder i henhold til gjeldende lover, regler og økonomiske rammer. Kvalitetssystemet skal også sikre at medarbeidere i Lier kommune har tilstrekkelig informasjon tilgjengelig, slik at tjenestene kan utføres faglig og forsvarlig. Kvalitetssystem består dels av beskrevne arbeidsprosesser, mulighet for risikostyring og dels av en løsning for å gi melding til ledelsen om forbedringsmuligheter og

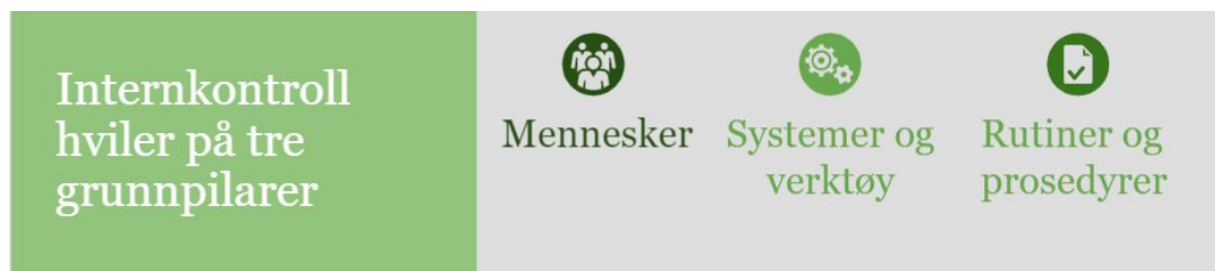
avvik. Dagens system er på vei til å utfases og ny forbedret løsning skal implementeres i 2022. Parallelt med dette styrkes også kapasiteten til forbedringsarbeid. Implementering av nytt kvalitetssystem i 2022 er også et viktig element i arbeidet med å styrke internkontrollen.

Internkontroll

Arbeidet med internkontroll henger tett sammen med kvalitetsarbeidet og all annen virksomhetsstyring i kommunen. Gjennom 2020 og 2021 har konkrete hendelser og granskninger minnet kommunens politiske og administrative ledelse om viktigheten av at samordnet og helhetlig internkontroll, gjennom oppfølging, styring og kontroll, er på plass og praktiseres som tiltenkt.

Kort forklart er internkontroll «regeletterlevelse», da inkludert alle regler (og mål) vedtatt internt i kommunen. Lovverket, spesielt gjennom kommunelovens §25-1, angir hva som kreves som et minimum. I praksis inneholder internkontrollen ofte flere elementer enn det som er minstekravene fra loven. Kommunens vedtatte kvalitetspolicy «Stadig bedre» er et fundament for hvordan man skal systematisere og organisere kommunens internkontroll.

Overordnet bygger en god internkontroll, og kultur for kontinuerlig forbedring og kvalitet, på tre grunnpilarer. Rent visuelt kan dette fremstilles slik:

Med *mennesker* menes kommunens samlede kompetanse, kultur og kapasitet knyttet til styring og kontroll. Denne bærebjelken blir svært viktig opp mot prinsippene i vedtatt kvalitetspolicy og en tillitsbasert ledelsesfilosofi. Alle lederne i Lier må gå foran som rollemodeller for etterlevelse av lover og regler, og være «utstyrt» med tilstrekkelig kompetanse, kapasitet og systematikk for å kunne utføre nødvendige handlinger effektivt. Den menneskelige pilaren er helt avgjørende for å kunne oppnå en god helhet. Den perfekte rutine, eller det beste system, vil være nytteløs hvis ikke menneskene som bruker dette forstår kontekst og formål. Derfor blir det i 2022 viktig å forsterke denne pilaren gjennom kommunikasjon, opplæring og en åpen, ærlig og konstruktiv dialog internt.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Kommunen er gitt en sentral rolle i arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap. I første rekke skal kommunen utarbeide en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse og en overordnet

beredskapsplan. Kommunestyret vedtok i 2018 og 2019 nye versjoner av begge dokumentene.

Lier kommune har en god øvelseskultur med regelmessige øvelser. Kommunen har også et psykososialt kriseteam som har fått gode tilbakemeldinger for sitt arbeid. Teamet har fått utvidede fullmakter til å opprette evakuerte- og pårørendesenter og anskaffe midlertidig bolig.

Kommunen har et særlig ansvar for å utarbeide langsiktige mål, strategier og prioriteringer og plan for oppfølging av samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet. Kommunen skal vurdere forhold som bør integreres i planer og prosesser etter plan- og bygningsloven. *(Forskrift om kommunal beredskapsplikt, § 3.)*

Kommunen skal i tillegg utvikle planverk for forebyggende sikkerhet etter sikkerhetsloven.

Tiltak

Kvalitet:

- Implementere kvalitetspolicyen «Stadig bedre».
- Implementere nytt kvalitetssystem og system for avvikshåndtering.
- Jobbe systematisk med forbedring av kvalitetsinstrukser/rutiner.
- Styrke kapasiteten til forbedringsarbeid.

Internkontroll:

- Følge opp og iverksette tiltak for å forbedre kommunedirektørens arbeid med internkontroll for å sikre forsvarlig mål- og resultatoppfølging.
- Utarbeide plan for egenkontroll og iverksette helhetlige kvalitetsrevisjoner som dekker overordnet nivå.
- Videreføre arbeid med risikostyring med nytt målbilde.
- Forsterke organisasjonens kompetanse på internkontroll gjennom interne opplærings- og kommunikasjonstiltak.

Samfunnssikkerhet og beredskap:

- Videreutvikle planverket med langsiktige mål og helhetlig strategi for samfunnssikkerhet og beredskap, og for generell sikkerhet.
- Kontinuerlig gjennomføre øvelser av planverket.
- Videreutvikle bruk av nødnett.

OPPVEKST-, KULTUR- OG
IDRETTSUTVALGET

Innledning

Oppvekst-, kultur- og idrettsutvalget består av:

- Felles grunnskole
- Gullaug skole
- Hegg skole
- Egge skole
- Oddevall skole
- Nordal skole
- Hallingstad skole
- Hennummarka skole
- Heia skole
- Lierbyen skole
- Tranby skole
- Høvik skole
- Sylling skole
- Kulturskolen
- PP-tjenesten
- Felles barnehager
- Linnesstranda barnehage
- Dambråtan barnehage
- Hennummarka barnehage
- Helsetjeneste barn og unge
- Tjenester til barn og ungdom med funksjonsnedsettelse
- Barnevernstjenesten
- Kultur og fritid
- Voksenopplæringen
- Folkehelse

Oppvekst, kultur og idrettsutvalget (OKI) omfatter alle tjenestene og virksomhetene under oppvekstsektoren, samt kulturvirksomhetene som ligger organisatorisk under Steds- og samfunnsutvikling. Tjenestene omfatter barnehagetilbud, grunnskoleopplæring, voksenopplæring, barnevern, helsetjenesten barn og unge og pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT), folkehelse, kulturskole og de fleste tjenestene innenfor kultur og fritid.

Alle barn og unge har rett til omsorg, utvikling, læring og deltagelse i samfunnet, uavhengig av forutsetninger. Tjenestene samhandler på tvers for å utvikle gode oppvekstsvilkår. Tilbudet 0-26 er et eksempel på dette, og er et tverrfaglig samarbeid for lavterskeltilbud til barn, ungdom og familier i Lier.

Barn og unge skal utvikle kunnskap, ferdigheter og holdninger som grunnlag for livsmestring og for å kunne delta i arbeid og fellesskap.

Kultur og fritid retter seg i stor grad mot hele befolkningen. Flere av tjenestene nevnt over går til alle aldersgrupper, men ligger likevel politisk til OKI-utvalget. Fritidskontakttjenester og tilrettelagte tilbud er likevel tjenester som ligger politisk under helse-, omsorg- og velferdsutvalget-utvalget.

Status

Barnehage

Lierbarnehagen jobber systematisk for å styrke kvaliteten etter kvalitetsplanen: «Lek, læring og livsmestring». Dette samler barnehagene om helhetlig jobbing mot felles mål.

I arbeidet med Inkluderende barnehagemiljø og livsmestring har lierbarnehagen fokus på fysisk- og psykisk helse, trivsel og sosial-, språk- og emosjonell utvikling. Barnehageloven pålegger oss nå å lage og gjennomføre aktivitetsplan på samme måte som skolen. Høgskolen i Innlandet samarbeider med ansatte i kommunale barnehager om videreutvikling av prosjekt «Barnehagemiljø og krenkelser». De kommunale barnehagene er i gang med et digitalt prosjekt for å oppfylle rammeplanen.

Barnehagebehovsplan er vedtatt og skal sikre tilstrekkelig barnehagekapasitet i de ulike kretsene. Lier har samlet sett full barnehagedekning. Det er ledige barnehageplasser, særlig i Sylling og Lierbyen krets. I Heia området er etterspørselen større enn kapasiteten.

Skole

Lierskolen arbeider etter kvalitetsplanen «Læring og livsmestring 2016 – 2020». Det utarbeides nå ny felles kvalitetsplan for barnehagene og skolene i Lier, der hele læringsløpet fra barnehage til skole vil henge sammen. I planen vektlegges spesielt kvalitet i spesialundervisningen og i SFO. Ny nasjonal rammeplan for SFO gjelder fra 1. august 2021 og skal bidra til et mer likeverdig tilbud til barna. I tillegg har lierskolen blant annet planer for «Sunne og aktive liunger», bekymringsfullt skolefravær og trafikk sikkerhetsplan. Skolebehovsplan er under utarbeidelse og vil etter planen foreligge høsten 2021.

Skolene startet innføringen av ny læreplan forrige skoleår; Fagfornyelsen/LK20. Skolene har felles dybdeområder og utviklingsområder, og hver skole har frihet til å vektlegge og utforme hvordan de jobber med satsingsområdene ut fra lokale forhold.

Nettbrett som verktøy i undervisningen er implementert på alle skoler. Tilbakemeldingene på verktøyet er gode, og de fungerer som forventet både pedagogisk og teknisk. Perioden med hjemmeskole viste i praksis noen av mulighetene som ligger i digitale læringsverktøy. Elevene fikk arbeidet med skolearbeid og kommunisert med lærere og medelever gjennom digitale plattformer.

Det jobbes kontinuerlig med å øke den digitale kompetansen hos lærere, og det er inngått et to-årig samarbeid med en ekstern leverandør der fokuset er produksjon, kreativitet og problemløsning. I tillegg er det inngått et samarbeid med Barnevakten om nettvett for å forebygge krenkelser på nett. Dette retter seg både mot elever, foresatte og ansatte. I

forbindelse med nye nasjonale læreplaner er det utviklet lokale læreplaner som er digitale, og som skal ivareta skolenes behov for samhandling og deling av kompetanse.

Flere administrative prosesser er nå blitt heldigitalisert, som for eksempel innmelding til 1.klasse, søknader om permisjon og påmelding og endring for SFO. Det må arbeides videre med å ta i bruk digitale løsninger som ligger i de systemene vi allerede benytter.

Alle kommuner er pålagt å sikre at kravene i opplæringsloven og barnehageloven blir oppfylt. Det digitale årshjulet «1310» gir oversikt og hjelper virksomhetene med å dokumentere at de oppfyller kravene i barnehage- og opplæringslov. I tillegg vil barnehage- og skoleeier få oversikt over at lovverket blir fulgt på sentrale deler av driften.

Lærernorm ble innført fra august 2019, men Lier manglet finansiering slik at normen kunne bli oppfylt. Skolene fikk tilført 4,5 millioner kroner til lærernorm i 2020 og det er tilført nye 4,5 millioner kr fra 2021 (bevilget gjennom HP 2020-23). Ved rapportering for 1.tertial 2021 ble det meldt inn et ytterligere behov for 2 millioner kr. GSI (Grunnskolen Informasjonssystem) i oktober 2020, viste at det fortsatt var fire skoler som ikke var innenfor kravet om gruppestørrelse på 15/20 elever. Det ble tilført ytterligere midler i 1. tertial 2021 for å kunne oppfylle normen. Det vil være variasjoner fra år til år mellom småtrinn, mellomtrinn og ungdomstrinn, og det er utfordrende å beregne eksakte gruppestørrelser som gjør at man ligger innenfor normen. Elevtallet endres, og behovet for spesialundervisning endres fra år til år og gjør beregningen krevende.

Lier kommune deltar i inkluderende barnehage- og skolemiljø i regi av Utdanningsdirektoratet. Dette for å forebygge, avdekke og håndtere krenkelser og mobbing i barnehager og skoler. Det er utarbeidet en felles plan for et inkluderende barnehage- og skolemiljø som skal inngå i ny kvalitetsplan.

God organisering av forsterkede enheter med den nødvendige kompetansen skal legge til rette for god ressursbruk og gode resultater for nyankomne elever og elever med spesielle utfordringer. Det satses særlig på kompetanseheving innen alternativ supplerende kommunikasjon (ASK). I tillegg arbeides det med å styrke spesialundervisningen gjennom et samarbeid med Universitetet i Sørøst-Norge (USN).

Helsetjenesten barn og unge

Mer enn 80% av de gravide i kommunen benytter seg av svangerskapsoppfølging hos jordmor. I tillegg tilbyr jordmor fødselsforberedende kurs og barn i magen-treff for gravide. Gravide i risiko er en tverrfaglig gruppe som kan følge opp kvinner med spesielle utfordringer i svangerskapet f.eks. økonomi, rus, psykisk helse osv.

Helsetjenesten er aktiv deltager i brukersamarbeid med andre virksomheter. Vi bidrar inn på foreldremøter i barnehage og skole, lunsjbesøk i barnehagene, deltar i samarbeidsmøter og ulike tverretatlige team (skolefravær, mobbing) og er med i Årshjulet for livsmestring i barnehage og skole og Sammen for livsmestring Ungdom.

Tjenesten tilbyr et stort antall foreldreveiledningskurs gjennom året. I tillegg tilbys mestringsgruppe for barn av psykisk syke og rusavhengige foreldre i 5.-7. klasse.

I videregående skole er helsesykepleier en del av elevtjenesten. To av de videregående skolene har tilbud om psykiatrisk sykepleier for å gi et bedre psykisk helsetilbud.

0-26 er en dør inn i hjelpeapparatet, og tilbyr rask og riktig helsehjelp, mottaksteam, konsultasjoner og tilbud om tverrfaglig drøfting for barn, ungdom og familier. Helsestasjon for ungdom (HFU) er åpen onsdag formiddag og to ettermiddager i uken. I tillegg drives det oppsøkende virksomhet på ungdomsskolene i midttimer og på sosiale arenaer i ferietiden. HFU tilbyr samtaler, prevensjonsveiledning og testing for kjønnssykdommer. Jordmor er tilstede to ganger per måned, slik at det er mulighet for celleprøver, innsetting av spiral og etterkontroll etter fødsel.

Lier kommune har i hele 2020 hatt et tilgjengelig tilbud for barn, ungdom og familie, både ved å gjennomføre lovpålagte oppgaver og ved å følge opp sårbare barn og familier som har behov for ekstra tjenester. Kommunen har periodevis benyttet telefonkonsultasjoner og videomøter for å følge opp brukerne, og hjemmebesøk har i enkelte perioder vært flyttet til helsestasjonene av smittevernmessige hensyn.

Tjenester til barn og unge med funksjonsnedsettelse

Virksomheten gir ulike avlastningstjenester til familier som har barn og unge med funksjonsnedsettelse i aldersgruppen 0-23 år. Tjenestene er vedtaksfestet, og det er den totale omsorgsbyrden som er avgjørende for hva vedtaket omfatter. Virksomhetens hovedoppgaver er å gi døgnavlastning ved Eikenga, eller privat avlastning i form av timer eller døgn. I tillegg gir virksomheten tilbud om avlastning for ungdommer før og etter skoletid, samt å drifte «friluftscamp» i helger. Virksomheten koordinerer også Individuelle planer (IP) til mange barn og ungdom med ulike utfordringer. Virksomheten er gode på å imøtekomme individuelle behov og har tett dialog og samarbeid med foreldre til barn/ungdom som har tjenester hos oss. Personalgruppen er stabil og fleksibel, og det er høyt nærvær og lav turnover blant ansatte.

Barnevern

Barneverntjenesten i Lier har i dag 24 årsverk. Barneverntjenesten fremstår som en solid fagteneste. Mange av medarbeiderne har lang fartstid og er engasjerte og kompetente i sitt arbeid med barn og ungdom. Tjenesten vil i 2022 delta på flere ulike satsingsområder

innenfor utvikling og kompetanse, som for eksempel deltakelse i et læringsnettverk i regi av Statsforvalteren og Bufdir. Tjenesten skal ha et målrettet arbeid på alle nivå inn mot barnevernreformen i 2022.

Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT)

PP-tjenesten har ansvar for å utrede og ta standpunkt til om barn, ungdom og voksne har rett til spesialpedagogisk hjelp i barnehagen eller spesialundervisning i skolen. I tillegg til å gi sakkyndig råd og veiledning i enkeltsaker, skal tjenesten bistå barnehager og skoler med kompetanseheving og organisasjonsutvikling.

PP-tjenesten arrangerer blant annet nettverk for språkkontakter i barnehagene, samt har ressurspersoner som bistår i spørsmål rundt barn og elevers psykososiale læringsmiljø, trivsel og inkludering. PPT følger også opp elever med bekymringsfullt skolefravær. PP-tjenestens spesialpedagogiske team gir spesialpedagogisk hjelp til barn i førskolealder som har enkeltvedtak med denne rettigheten. Spesialpedagogene hjelper også minoritetsspråklige barn med deres norskspråklige utvikling. PP-tjenesten samarbeider med kommunens andre hjelpetjenester og tilbyr ulike tverrfaglige hjelpetiltak, som i barne- og familiehjelpa.

Livsmestring for alle er et overordnet mål i innsatsen fra PP-tjenesten. Derfor vektlegges arbeid med språk-, sosial- og emosjonell utvikling i et inkluderende barnehage- og skolemiljø for barn og elever.

Ansatte i PP-tjenesten har høy fagkompetanse. Flertallet har utdanning på masternivå innenfor fagområdene pedagogikk, spesialpedagogikk og psykologi.

PP-tjenesten får gode tilbakemeldinger fra skoler, barnehager og foresatte vedrørende sitt arbeid. Tjenesten oppleves tilgjengelig og med kompetente fagpersoner, som ønsker å være tett på for å bistå ved spørsmål knyttet til barn og elevers utvikling, læring og trivsel i barnehager og skoler.

Folkehelse

Målsettingen for folkehelsen i Lier er nedfelt i [Folkehelsestrategi](#) (2019 – 2028) med målet «Et helsefremmende liersamfunn med flere og bedre leveår med jevnere kår». Denne målsettingen er førende for folkehelsearbeidet og følger en 10-punktsplan beskrevet i handlingsdelen. Koronapandemien har påvirket oss og forsterket behovet for folkehelsesatsning på sosiale ulikheter, psykisk helse, tidlig innsats barn og unge samt levevaner. Lier kommune fortsetter prioritering av Folkehelse i plan (1), Oversiktarbeid (2), Unge i arbeid (5), BUA (6), Lieropplevelser (7), Friskliv og mestring (8) og Gode nærmiljøer (9). Arbeidet med Sunne og aktive Liunger (3) styrkes med økt fokus på Mental sunnhet (4) og tverrfaglig samarbeid om fellesaktiviteter for livsmestring. Fra 2022 er det også ønskelig å etablere Folkehelsegruppe (10) og bli medlem i Sunne kommuner. Sunne kommuner er del av WHO's Healthy Cities-nettverk.

Kultur og fritid

Tjenestene på kulturområdets ansvar omfatter blant annet drift av Lier kulturskole, drift av Lier bibliotek og Lier kulturscene, ungdomstilbud, BUA utlån og aktiv fritid, tilrettelegging og samhandling med frivillig sektor, drift av kommunens idrettsanlegg, aktivitetsanlegg, friområder og løypenett, drift av Lierhallen svømmehall, samt utleie av flerbrukslokaler, Lier frivilligsentral, kulturarvoppgaver, kunst, planer og koordinering av tilbud innenfor Den kulturelle skolesekken. Anleggs- og stedsutvikling ligger også i stor grad til Kultur og fritid, sammen med mange forvaltningsoppgaver.

Det er økt etterspørsel fra idretten etter nye eller opprustedes uteanlegg, hallflater og kunstgressbaner flere steder i Lier, både på Tranby og på Lier stadion. Samarbeid med idrettsforeninger vektlegges for å se helhetlig og langsiktig på hvor slike arenaer best kan plasseres – på begge de nevnte stedene pågår derfor brede utviklingsprosesser i tett samarbeid med idretten. Reguleringsplan for Lier stadion påbegynnes høsten 2021. Begynnende konkret anleggsplanlegging er også i gang for Fjordbyen.

Et viktig mål er fortsatt at alle barn og unge skal kunne delta i aktiviteter og tilbud ved å tilrettelegge for åpne tilbud og ved tilskudd og utgiftsdekninger. Drift av tilrettelagte kultur- og fritidstilbud for mennesker med bistandsbehov bidrar til å gi kultur- og fritidsaktiviteter til flere. Også hele den voksne befolkningen trenger gode kultur- og fritidstilbud. Frivilligheten og foreningslivet er på disse områdene en svært viktig samarbeidspartner for Lier kommune. Samarbeidet omfatter blant annet det å stille lokaler og anlegg til disposisjon (utleie), tilskudd, samarbeidsavtaler, markedsføringshjelp, rådgivning, dialog og avvikling av festivaler.

Flere kulturtilbud som var planlagt i 2021 ble avlyst eller forskjøvet. Høsten 2021 planlegges gjenåpninger innenfor fortsatte smittevern hensyn, og vi håper på et mer normalt 2022.

Kulturskolen

Kulturskolen skal tilby undervisning av høy kvalitet og være et ressurs- og kompetansesenter på kunst, kultur alene og samme med andre. Ca. 700 barn og ungdom fra 3-19 år er elever ukentlig, og i tillegg har kulturskolen feriekurs og helgekurs. Kulturskolen treffer utover dette 6-8000 publikummere og uformelle brukere per år digitalt og fysisk.

Kulturskolen samarbeider med andre virksomheter i kommunen og med kommunens skolekorps. På «utrydningstruede instrumenter» og fordypning i dans samarbeider de med andre kulturskoler i nærliggende kommuner. Fra 2021 ble kulturskolen med i talentutviklingssatsningen til Viken og Norges Musikkhøgskole «Ung Musikk.»

Kulturskolen har videre ansvaret for Drømmestipendiet og Den kulturelle spaserstokken. I tillegg er virksomheten med i et knippe kommunale referansegrupper og nettverk for samskaping. Gjennom folkehelsesamarbeidet og Den Kulturelle Skolesekken er kulturskolen på banen i grunnskolen. Rektor sitter i styringsgruppen for Den Kulturelle Skolesekken.

Kulturskolen tilbyr og tildeler det antall friplasser bestemt av kommunestyret. Skolen drifter utleie av strykeinstrumenter, og har ansvaret for instrumenter og utstyr av verdi. I tillegg har kulturskolen delansvar for den daglige driften på Stoppen skole sammen med voksenopplæringen.

Lier voksenopplæring

Lier voksenopplæring forvalter kommunens lovpålagte oppgaver innenfor norskopplæring etter introduksjonsloven og integreringsloven, samt grunnskole og spesialundervisning for voksne etter opplæringsloven. Skolen har kontinuerlig opptak av elever, og tilpasser opplæringsløpet til deltakernes behov. Voksenopplæringen har lærere med høy kompetanse og stor fleksibilitet.

Virksomheten jobber med innføringen av ny integreringslov, og nye læreplaner i norsk og samfunnskunnskap for voksne, samtidig som de tar del i lerskolens innføring av Fagfornyelsen.

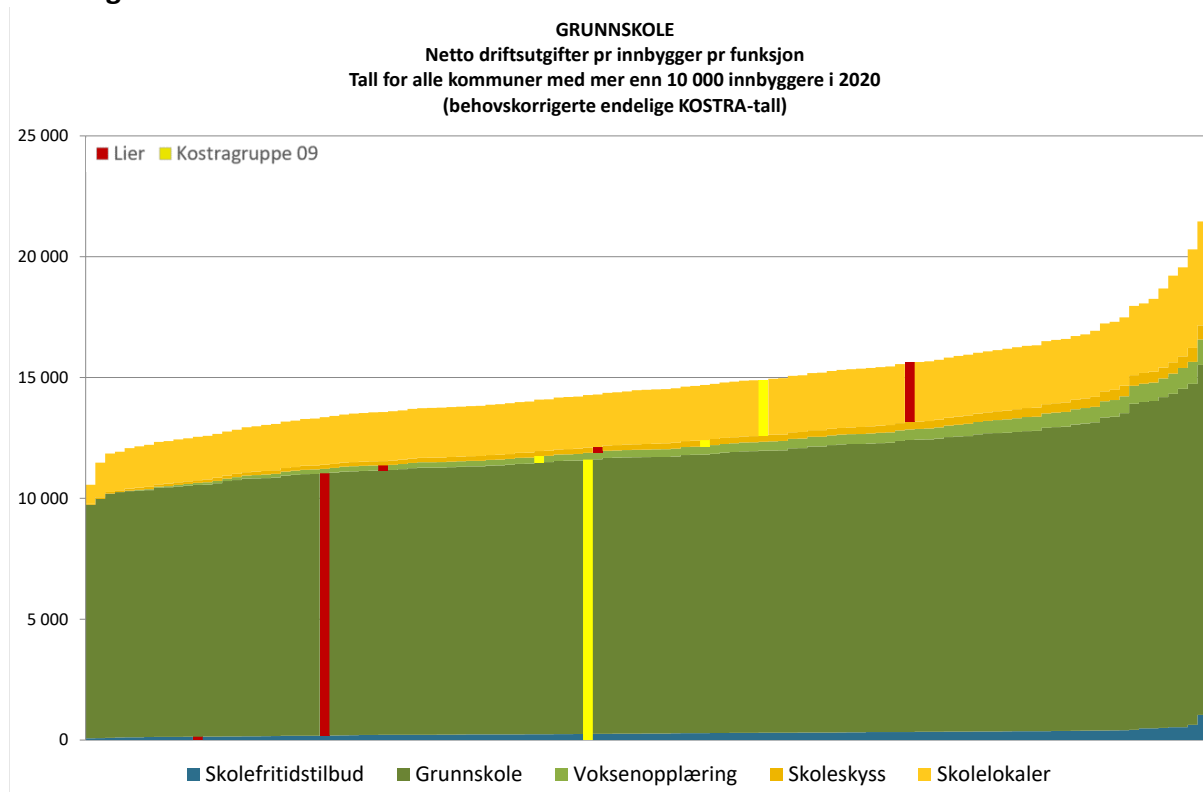
Antall elever har gått ned som en konsekvens av koronastengte grenser, men det forventes at det vil øke igjen ved gjenåpning.

Sammenligninger med andre kommuner

Lier har vurdert sine kostnader i 2020 opp mot alle kommuner med mer enn 10 000 innbyggere, samt kommunegruppe 9, per tjenesteområde. Plasseringen til Lier er markert med rødt og plasseringen til gjennomsnittet i kommunegruppe 9 er markert med gult.

Skole og PPT

Behovskorrigerende kostnader per innbygger, kr	Lier	Sande fjord	Bærum	Drammen	Asker	Rana	Horten	Kostra gruppe 09	Landet uten Oslo
Antall innbyggere	27 118	64 345	128 233	101 859	94 915	26 083	27 510	665 929	4 694 359
GRUNNSKOLE	13 885	14 583	13 620	12 953	13 957	13 908	14 608	14 421	14 661
Grunnskole	10 859	11 444	10 429	10 329	11 196	10 483	11 972	11 348	11 510
Voksenopplæring	212	331	252	229	287	363	-7	259	325
Skolefritidstilbud	136	175	233	218	220	128	217	254	285
Skolelokaler	2 455	2 398	2 572	2 055	2 039	2 733	2 233	2 309	2 284
Skoleskyss	223	236	134	122	216	201	193	250	256

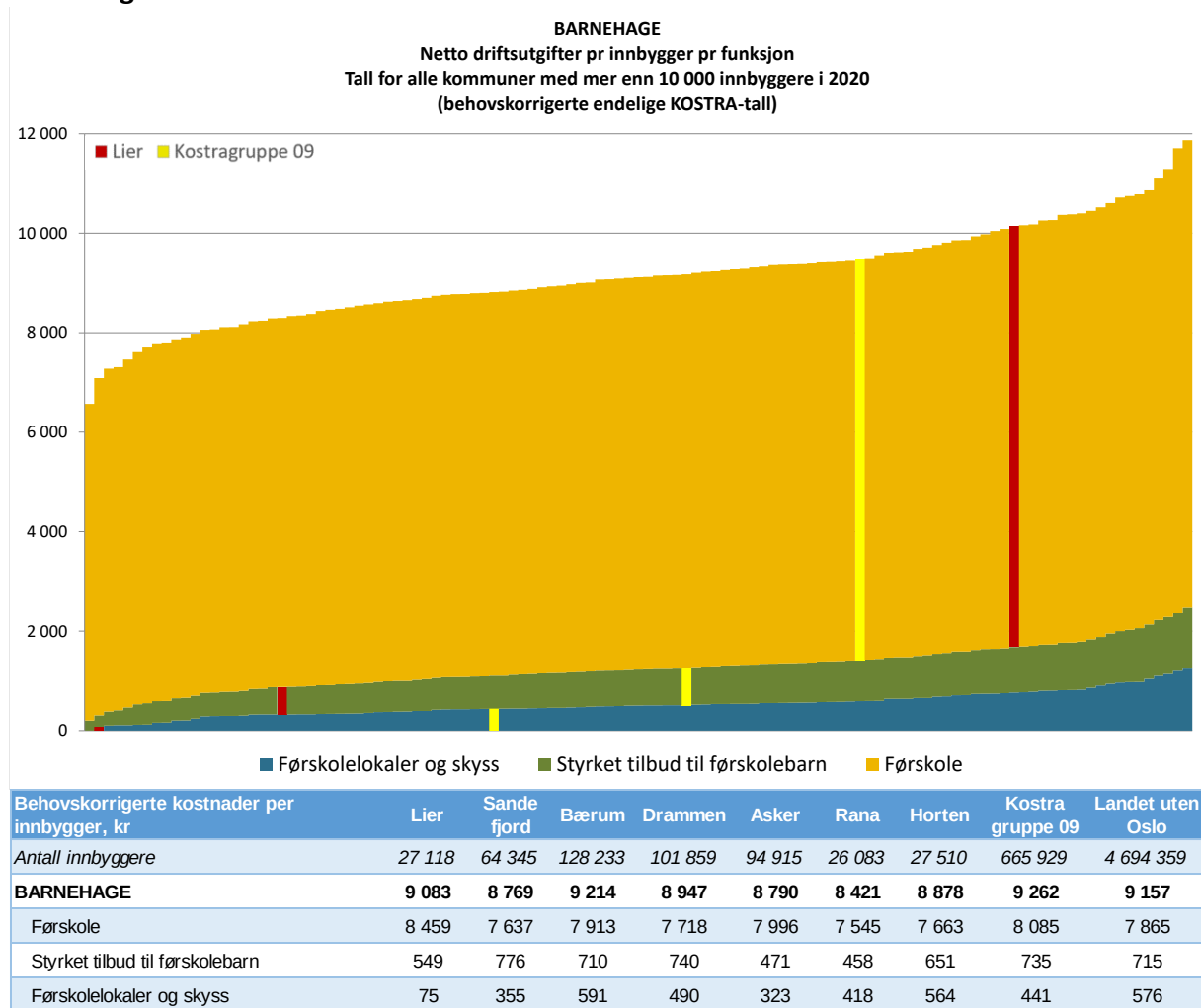
Netto driftsutgifter til grunnskolesektor per behovskorrigerende innbygger.

Slik det fremkommer av figuren over har kommunen fem sammenligningstall innen grunnskole. I alle kommuner går det relativt lite netto kostnader til SFO og skyss. SFO har vesentlig høyere brutto kostnader, men brukerbetalingene dekker det meste av kostnadene i alle kommuner.

Lier har relativt høye kostnader til skolelokaler. Siden Lier er en vekstkommune, og har flere nokså nye skoler med høye finanskostnader, så er det naturlig at kostnaden til lokaler er noe høyere enn gjennomsnittet. Lier har mange skoler, og areal per elev er høyere enn gjennomsnittet. Mange kommuner som har måttet bygge nye skolelokaler på grunn av vekst, har løst kostnadsutfordringen på areal med å etablere en mer kostnadseffektiv skolestruktur. Forskjellen i kostnader til lokaler alene mot kommunegruppe 9 er på 6 millioner kroner. Lier har en kostnadseffektiv undervisning, og det kan bli krevende og tilfredstille lærernormen fremover. De store skolene ligger tett på eller over lærernormen, mens de små skolene ligger godt under normen. De små skolene har likevel ikke noe å gå på

økonomisk, fordi de er langt dyrere å drifte. Totalt sett for grunnskole driver Lier 14 millioner kroner billigere enn kommunegruppe 9.

Barnehage

Behovskorrigerte netto driftsutgifter til barnehage per innbygger.

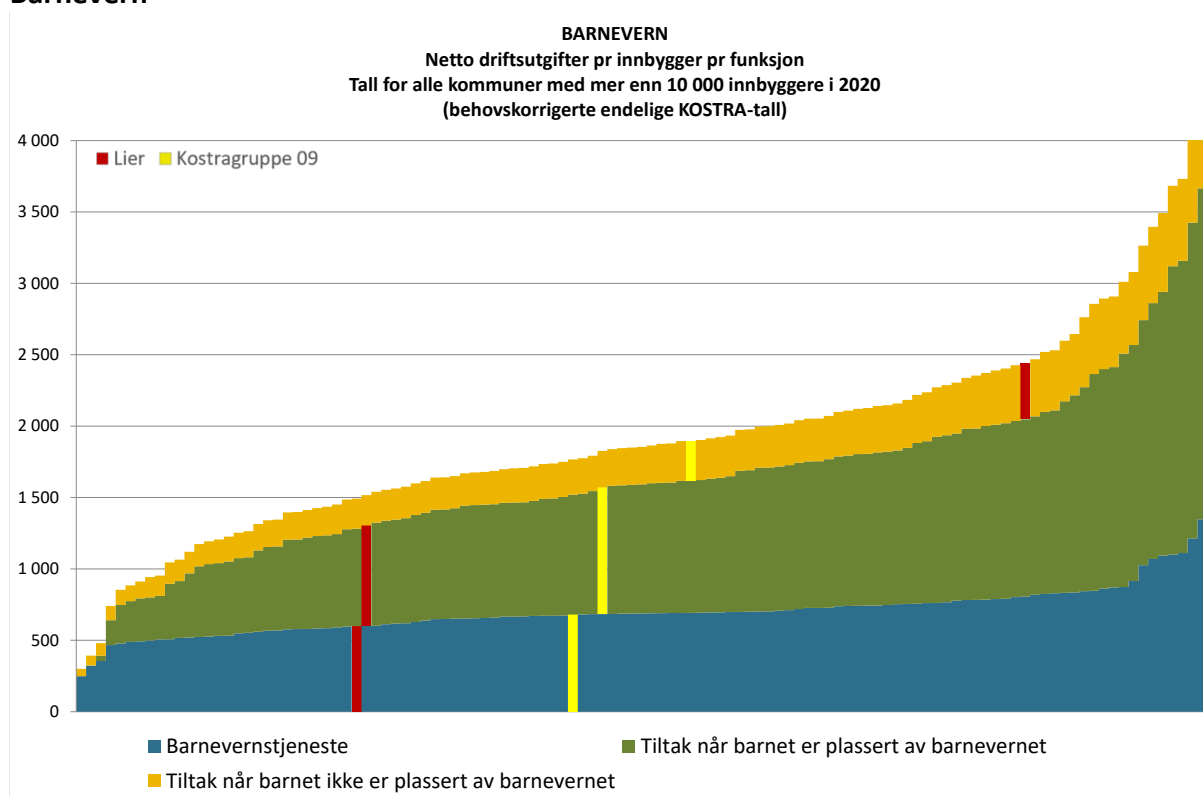
I figuren over har ordinær bemanning fått benevnelsen førskole. I praksis er dette bemanning i kommunale barnehager og tilskudd til private barnehager inklusive kapitaltilskudd for kostnader til lokaler for private barnehager. Lier har meget lave kostnader til barnehagelokaler og styrket tilbud. For barnehagelokaler skyldes dette i hovedsak at kommunen har få kommunale barnehager og at kompenseringen for kostnader til private barnehagers lokaler ikke er skilt ut fra det samlede tilskuddet de får per barn.

Lier har mange private barnehager. Rundt 90% av barna i kommunen går i private barnehager. Kostnadene i våre kommunale barnehager ligger til grunn for tilskuddene vi gir de private barnehagene. Lave kostnader i våre kommunale barnehager er derfor svært viktig for de totale kostnadene for kommunen. Den viktigste faktoren for å oppnå lave kostnader i en kommunal barnehage, er at denne til enhver tid har fullt belegg. Det koster mye å ha

ledige plasser. Fram til 2017 hadde vi veldig lave kostnader i kommunale barnehager, og derved lave tilskudd til private. De siste årene har vi hatt noen ledige kommunale plasser.

Lavere antall barn i kommunale barnehager har, sammen med økt bemanning som følge av bemanningsnormer, ført til en økning av kommunalt tilskudd. Funksjonen "førskole" i figuren over har da også økt noe de siste årene. Vi har fortsatt samlet sett lave kostnader til barnehage i Lier. Dersom vi skal utnytte dette potensialet ytterligere, kan det være fornuftig å bygge en ny stor kommunal barnehage, samt å privatisere en liten kommunal barnehage. Totalt sett brukte Lier kommune 5 millioner kroner mindre på barnehager enn kommunegruppe 9.

Barnevern

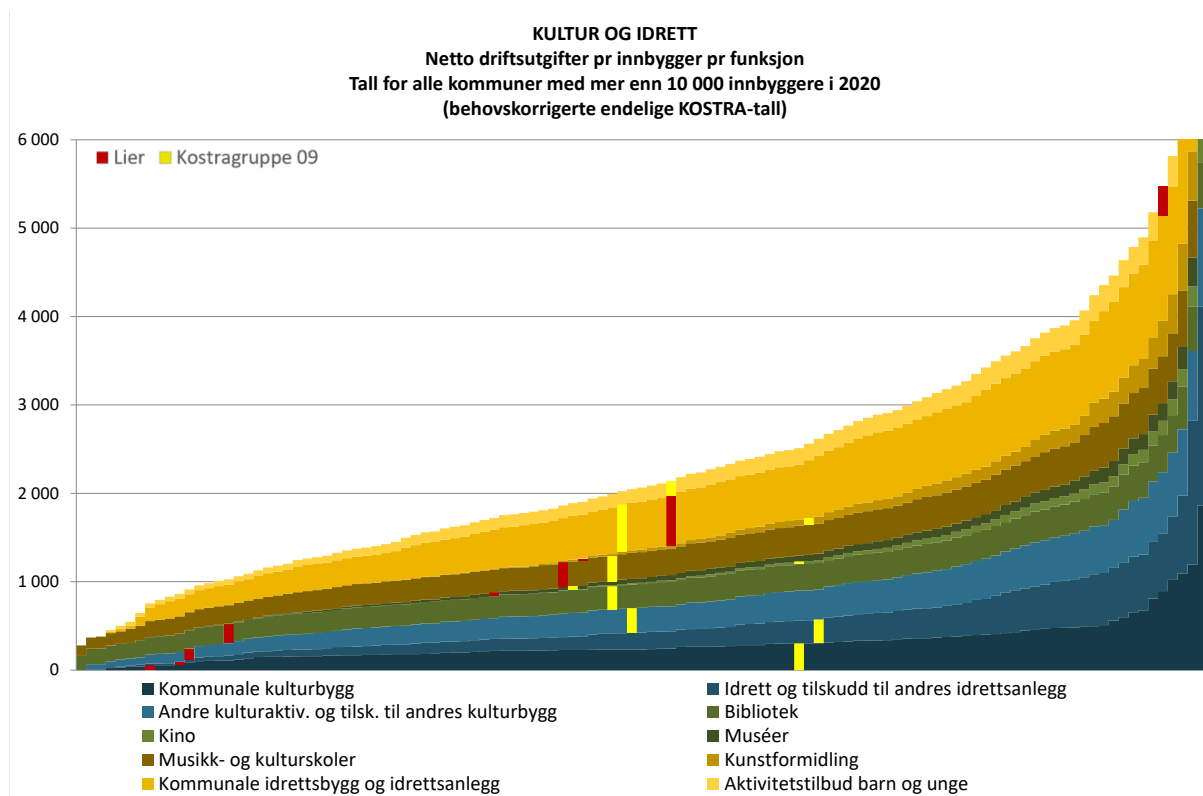
Behovskorrigerende kostnader per innbygger, kr	Lier	Sande fjord	Bærum	Drammen	Asker	Rana	Horten	Kostra gruppe 09	Landet uten Oslo
Antall innbyggere	27 118	64 345	128 233	101 859	94 915	26 083	27 510	665 929	4 694 359
BARNEVERN	1 696	1 417	1 548	1 854	1 681	1 872	849	1 847	1 907
Barnevernstjeneste	599	531	692	655	619	819	467	680	712
Tiltak når barnet ikke er plassert av barnevernet	393	88	216	191	663	534	208	280	282
Tiltak når barnet er plassert av barnevernet	705	798	640	1 008	398	519	174	887	914

Behovskorrigerende netto driftsutgifter til barnevern per innbygger.

Figuren over viser at barnevernet i Lier ikke har spesielt høye kostnader til barnevern, samtidig som det er kommuner som drifter rimeligere. Sammenlignet med kommunegruppe 9 drifter barnevernet i Lier ca. 4 millioner kroner rimeligere.

Barnevernet har et bevisst fokus på å yte hjelpetiltak i hjemmet hvor barnet bor for å redusere behovet for plasseringer utenfor hjemmet og inn i andre omsorgstiltak. Dette er i tråd med Barnevernsreformen som trer i kraft 01.01.2022, hvor det er fokus på at kommunene skal jobbe med forebyggende tiltak og en felles oppvekstreform.

Kultur og idrett

Behovskorrigerende kostnader per innbygger, kr	Lier	Sande fjord	Bærum	Drammen	Asker	Rana	Horten	Kostragruppe 09	Landet uten Oslo
Antall innbyggere	27 118	64 345	128 233	101 859	94 915	26 083	27 510	665 929	4 694 359
KULTUR OG IDRETT	1 647	1 862	2 572	2 152	2 894	2 699	2 128	2 249	2 528
Aktivitetstilbud barn og unge	329	128	194	134	140	167	145	166	168
Bibliotek	211	283	360	245	315	260	365	265	295
Kino		64			1	71	-2	32	26
Muséer	38	50	4	62	66	93	5	42	81
Kunstformidling	20	47	151	274	45	279	90	78	149
Idrett og tilskudd til andres idrettsanlegg	32	139	261	79	337	339	495	268	252
Kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg	562	453	760	605	878	605	268	534	614
Musikk- og kulturskoler	278	162	261	245	312	230	189	284	320
Andre kulturaktiv. og tilsk. til andres kulturbygg	124	273	367	281	439	209	349	278	340
Kommunale kulturbygg	53	263	214	227	361	446	224	302	283

Totalt sett bruker Lier kommune 16 millioner kroner mindre enn kommunegruppe 9 på kultur og idrett. Det er stor variasjon i netto kostnader til kultur og idrett mellom kommunene i sammenligningen. Delvis kan dette skyldes ulike måter å føre kostnader og inntekter på.

Prioriteringen innen områdene kultur og idrett er også forskjellig fra kommune til kommune. Lier bruker klart mest på aktivitetstilbud til barn og unge, men det er innenfor en langt strammere samlet ramme. I motsatt ende ser vi at Lier bruker lite på kommunale kulturbygg, idrett og tilskudd til idrettsanlegg, samt andre kulturaktiviteter og tilskudd til kulturbygg.

I Lier er det kommunen som eier og drifter de fleste idrettsanleggene, delvis i avtalebasert samarbeid med flere av idrettslagene. Kommunen stiller lokaler og anlegg gratis til disposisjon for trening og øvelser for lokale foreninger med tilbud til barn og unge, og har en subsidiert leie for foreninger med voksentilbud og for særlige arrangementer. Dette er en nødvendig forutsetning for all den aktivitet som sikres i frivillig regi. Lier har ikke kino, men dette er heller ikke en stor netto kostnad i andre kommuner. Øvrige områder ligger nærmere gjennomsnittet i utvalget og gjennomsnittet i kommunegruppe 9 med hensyn til netto kostnader.

Utfordringer

Barnehage

- Vedtatt bemanningsnorm har ikke ført til økt bemanning som forventet. Pedagognormen gir økt faglig kvalitet. Pedagoger har fastsatt arbeidstid der lovpålagt planleggingstid trekkes fra tid sammen med barn. Dette medfører mer tid vekk fra barn.
- God nok bemanning betyr nok ansatte tilstede for barn. Arbeidstiden for skolens lærere er fastsatt av et visst antall timer til for- og etterarbeid + den arbeidstiden de har til undervisning/med elever. Barnehagen ønsker samme inndeling av pedagogenes arbeidstid som i skolen. Dette krever økte budsjetter.
- Videreføring av gode erfaringer fra koronatiden på rødt nivå. Små barnegrupper og tett bemanning gir god støtte og tidlig innsats for det enkelte barn.
- Arbeidsmengden til styrer i kommunens barnehager samsvarer ikke med ressursene.
- Sykefraværet er høyere enn måltall til Lier kommune, men ikke høyere enn fravær i barnehager på landsbasis.

Skole

- Fire skoler oppfylte ikke lærernormen ved telling høsten 2020.
- Antall ressurskrevende elever i skolen har vært sterkt økende de siste årene. Siden det ikke har blitt bevilget midler til dette, har satsen per elev i tildelingen til skolene gått ned. Dette går utover ordinær undervisning, og skolene får utfordringer med å drive innenfor lærernormen.
- Skape relevant, praktisk, helhetlig og sammenhengende undervisning for å opprettholde elevenes motivasjon for læring gjennom hele læringsløpet.
- Oppfylle kravet om god tidlig innsats på alle trinn.

- Ivareta elever som strever i sin skolehverdag.
- Økonomiske utfordringer knyttet til innføringen av ny læreplan høsten 2020 i forhold til kompetanseheving av lærere og nye læremidler.
- Forsinkelse knyttet til arbeidet med innføring av ny læreplan grunnet korona.
- Stor variasjon i kvaliteten på skolebygg.

Helsetjenesten barn og unge

- Helsetjenesten mangler fortsatt to helsesykepleierstillinger for å være på anbefalt norm fra Helsedirektoratet. Det innebærer at tilskuddsmidler brukes til å løse lovpålagte oppgaver i helsestasjon- og skolehelsetjenesten og skaper uforutsigbarhet for både ansatte og brukere.
- Stor arbeidsbelastning gjør rekrutteringsprosesser krevende, helsesykepleiere velger heller kommuner der grunnbemanningen er høyere og gjør det mulig å gjennomføre alle anbefalte oppgaver. Det er spesielt tidlig innsats og tverrfaglig samarbeid som er fremhevet i de nye retningslinjene fra 2017 og dette er utfordrende å få til når ressursene ikke står i samsvar med krav og behov.
- Det er krevende å finne balansegang mellom å jobbe helsefremmende og forebyggende på et tidlig innsats nivå og gjerne rettet mot større brukergrupper (primærforebygging), samtidig som individuelle behov banker på døren og helsetjenesten ofte blir trukket inn når problemene har vedvart over lengre tid. Vi ser spesielt viktigheten av å fange opp og gi gode tilbud til småbarnsfamilier med ulike utfordringer. Disse familiene kan dukke opp i andre virksomheter som voksne og vi ønsker unngå dette.
- Stor bruk av tilskuddsmidler krever mye lederressurser knyttet til søknader, rapportering og iverksetting av tiltak av usikker varighet. Denne uforutsigbarheten gjør det også vanskelig å rekruttere medarbeidere, spesielt nå som det er mangel på helsesykepleiere.
- Helsetjenesten er i stor mangel av lokaler for blant annet å få en best mulig tverrfaglig utnyttelse. Det er behov for flere kontor, store møterom og flere store og egnede samtalerom til familiesamtaler. Lierbyen helsestasjon har sprengt kapasitet enkelte dager, og vi kan blant annet ikke gjennomføre 18 måneder- grupper i tråd med retningslinjenes anbefalinger pga manglende grupperom.

Tjenester til barn og unge med funksjonsnedsettelse

- Det er et økende behov for komplekse avlastningstjenester for barn og ungdom, dette gir utfordringer i forhold til tilgjengelig bygningsmasse for avlastning.
- Særlig blant de eldre barna/ungdommene er det et økende behov for større avlastningsvedtak på 80-100% avlastning.
- Flere av vedtakene som økes krever også tettere oppfølging fra personalet, det er utfordrende å løse dette innenfor virksomhetens økonomiske rammer.
- Økende antall IP planer og koordinering rundt disse.

- Økende behov og etterspørsel fra ulike instanser om bistand med veiledning til familier.

Barnevern

- I forbindelse med ny barnevernreform vil ressursbehovet øke, spesielt på det forebyggende arbeidet. Det betyr at tjenesten må rekruttere nye medarbeidere med riktig kompetanse, i tillegg bør man få nye egnede lokaler pga. plassmangel. Reformen krever at tjenesten skal være godt rustet med et forebyggende barnevern og de statlige oppgavene som skal overføres.
- Flere barnevernssaker i Den europeiske menneskerettsdomstolen(EMD) utfordrer det kommunale barnevernet med flere lovpålagte oppgaver. Dette er oppgaver som handler om økt samvær med foreldre og tettere oppfølging av biologiske foreldre. I tillegg blir det et større fokus på at alle omsorgsovertakelser skal tenkes å være kun midlertidig.

Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT)

- PP-tjenesten er lavt bemannet sammenlignet med gjennomsnittet i landet og kommunene rundt oss. Bemanning i Norge og i Viken er 11-12 årsverk for tilsvarende innbyggertall som i Lier kommune. I Lier er det budsjettert med 9 årsverk i PP-tjenesten fra 2022 (8,5 i 2021), noe som er betydelig lavere enn i øvrige kommuner.
- Lav bemanning gir utfordringer med å bistå i tilstrekkelig grad for oppfølging av blant annet elever med sammensatte vansker.

Voksenopplæringen

- Hovedutfordringen de neste fire årene vil være å sikre drift av alle opplæringstilbudene. Lier voksenopplæring har ansvar for norskopplæring, grunnskole for voksne og spesialundervisning for voksne. Deler av norskopplæringen driftes av et statlig tilskudd som baserer seg på antall elever. Tilskuddet har gått ned grunnet koronastengte grenser. Voksenopplæringen får derfor et stort inntektsbortfall i 2022. Voksenopplæringen er avhengige av å beholde nivådeling for å sikre god norskopplæring, også fordi det forventes en økning i asylsøkere i 2022. Mange elever har også behov for opplæring utover den perioden voksenopplæringen får statlig tilskudd for.
- Lier voksenopplæring er en del av dagtilbudet til voksne med nedsatt funksjonsevne i Lier, og samarbeider med andre virksomheter. Elever som har fått sakkyndig vurdering fra PP-tjenesten har krav på voksenopplæring etter opplæringslovens §4A-2. Det er en økning i søknader om spesialundervisning, og tilbudet er utvidet. Det er behov for å øke den kommunale rammen for å imøtekomme dette behovet.
- Etter en krevende omorganiseringsprosess, er det bestemt at flyktningetjenesten skal ta over ansvaret for den delen av introduksjonsprogrammet som kommer i tillegg til norskopplæring. Endringen trer i kraft fra 01.07.22. I forbindelse med

omorganiseringen overføres et rammetilskudd for 12 timer undervisning per uke, i tillegg til undervisning i 5 ferieuken i introduksjonsprogrammet.

Kultur og fritid

- Kultur og fritid samt kulturskolen opplever fortsatt etterspørsel etter gratisplasser og lavterskeltilbud som sikrer deltakelse i aktiviteter. Eplefondet ble etablert i desember 2020, og brukes nå aktivt. Fritidsveiledning trykker informasjon om tilbud og oppstart i aktiviteter for dem som trenger det. Vi er likevel usikre på om vi når alle som hadde trengt bistand for å kunne delta.
- For lav hallkapasitet totalt sett i Lier, og fortsatt miljøutfordringer knyttet til forvaltning og drift av kunstgressbaner. Anleggsplan og igangsatte prosjekter tar tak i disse utfordringene.
- Driftskapasitet til nye uteanlegg og arbeidskapasitet i prosjekteringsarbeid innen park, idrett og friluftsliv.

Kulturskolen

- Mange deltidsansatte fører til svekket eierskap og tilhørighet til Lier kommune. Det gir mindre fleksibilitet med tanke på å finne alternative løsninger, felles møtetider m.m.
- Kulturskolen har utfordringer knyttet til dagens administrasjonsressurs som over år ikke har økt proporsjonalt med økt aktivitet og ansvar.
- Ca. 200 barn og unge står helt uten tilbud i kulturskolen ved oppstart skoleåret 2021/2022 da det ikke er ledige plasser på deres fagønsker. Dette gjelder spesielt piano og gitar. Kulturskolen har ikke lenger ressurser til å fylle opp plasser underveis i året om elever faller fra.
- «Alle skal med:» Kulturskolen ser en økende etterspørsel etter gratis lavterskeltilbud, breddetilbud og friplasser.
- Det mangler ressurser for å utvikle breddeprogrammet og øke kulturskolens desentraliserte tilbud) innenfor alle områder med unntak av musikk og til å utvikle nye fremtidsrettede eller flerkulturelle tilbud.
- Koronapandemien har gitt kulturskolen og korpsene en del utfordringer i forhold til rekruttering og da også for økonomien.
- Det mangler ressurser for å kunne tilby institusjonene musikkterapi fast gjennom året.
- Det er en del sambruksutfordringer knyttet til f. eks kvalitet i ramme faktorer ute på skolene som viser hvor viktig det er å bygge kulturskolen inn i skolen der nye skoler skal bygges.
- For å realisere HP-oppgavet gitt med aktivitetstilskuddet på 500 000 kr til kulturskolen fra 2021 uten å redusere antallet elevplasser, ble kulturskolens ramme økt etter 1. tertial. Dette er meldt inn som et behov for en fast økning fra 2022 også til HP.

Folkehelse

- I folkehelsearbeidet er noen av utfordringene sosiale ulikheter, psykisk helse og tidlig innsats barn og unge.

Satsingsområder

Lierbarnehagen har en kvalitetsplan som har to utviklingsområder: Lek og læring og helse og livsmestring. Lierskolen har i sin kvalitetsplan to utviklingsområder: Dybdelæring og livsmestring. Disse to planene slås sammen til en oppvekstplan, og skal være klar til barnehage- og skoleåret 2022-2023. I den nye kvalitetsplanen vil det være et særlig fokus på spesialpedagogisk hjelp, spesialundervisning og ny rammeplan for SFO.

Barn og unge i Lier skal oppleve mestring, trivsel og god helse i hele oppveksten. Lier kommune jobber systematisk med å utvikle helsefremmende barnehager og skoler. Livsmestring er sentralt i et helsefremmende samfunn og en forutsetning for å utvikle robuste liunger som takler hverdagen og er rustet for fremtidige utfordringer. Sunne og Aktive Liunger (SAL) er Liers modell for livsmestring i skole og barnehage. SAL handler om å kunne forstå og ha mulighet til å påvirke avgjørende faktorer for å mestre eget liv. Prosjektet "Sammen om livsmestring - ungdom» er en del av dette arbeidet. Kommunen ønsker å utvikle samarbeidstiltak for livsmestring i ungdomsskolene. Samarbeidstiltakene skal være tilpasset trinn og en integrert del av lokal læreplan. Utviklingsarbeidet skal vektlegge medvirkning, evaluering og tverrfaglig samarbeid. Formålet er å styrke arbeidet med livsmestring og folkehelse i skolen, ved kunnskapsutvikling om lokalt tilpasset helsefremmende tiltak for ungdom.

Helse, - omsorg- og velferdsplanen (HOV-planen) har som mål å legge til rette for at innbyggerne i Lier skal mestre sine egne liv på best mulig måte.

BUPA ønsker å etablere ambulante tjenester i samtlige kommuner i samarbeid med kommunene, kalt FACT UNG (fleksibelt aktivt behandlingsteam). Målgruppen er ungdom i alderen 12-24 år med moderat til alvorlig psykisk lidelse og/eller rusproblemer i kombinasjon Med omfattende funksjonsvansker, med behov for langvarig oppfølging, og som i dag ikke får nyttiggjort seg eksisterende tilbud. Dette samarbeidet med BUPA, som omfatter kommunene Lier, Drammen og Holmestrand, er i en innledende fase og mye gjenstår med hensyn til ressursbruk, lokalisering med mer.

Mål

Tabellen under viser sammenhengen mellom mål i kommuneplanens samfunnsdel og tiltak i Oppvekst-, kultur- og idrettsutvalget i 2022.

Innsatsområde	Delmål	Indikator og eventuell målemetode	Siste måling 2020	Mål 2022	Mål 2025	Gj.sn. landet
1.2 Naturen skal være lett å ta i bruk gjennom et allsidig og attraktivt friluftslivstilbud.	HP. Nye friområder skal sikres kommunale driftsressurser. Dette øker tilrettelegging og tilgang til grønne Lier.	HP. Økte rammer for økt drift sikres årlig i HP. Måloppnåelse ved 100% dekning	80,0 %	100,0 %	100,0 %	
2.2 Lier skal være blant Norges fremste frivillighetskommuner.	HP. Lier kommune skal ha en oppdatert og aktiv frivillighetspolitikk og etterleve denne	HP. Særmål for 2022 om å oppdatere kommunens frivillighetspolitikk 2022 og markere Frivillighetens år 2022. Årlig mål om å gjennomføre frivillighetsmøter og frivilligbørs.	Frivilligbørs avlyst. Flere frivilligmøter gjennomført.	Ja til særmål 2022 + Årlige mål	Ja til årlige mål	
	HP. Samarbeide tett med Lier Bygdetun, lokale foreninger, grunneiere og Viken fk.	HP. Årlige tilskudd og samarbeids-prosjekter med Lier Bygdetun i hht avtale. Gjennomførte samarbeids-prosjekter med frivillighet, andre lokale aktører og Viken fylkeskommune ut fra årlige prioriteringer	Ja, tilskudd som avtalt og Husebyrommet og St.Hallvard-runden som større samarbeids-prosjekter	Ja + rapport	Ja + rapport	
2.7 Innbyggerne skal ha tilgang på attraktive arenaer for sosialt samvær og aktivitet	HP. Alle skal ha mulighet for deltakelse i aktuelle samvær og aktiviteter	HP. Det skal være bredde i tilbud – noe for alle. Deltakelse og inkludering skal sikres best mulig – alle skal ha reell tilgang og anledning. Vurderinger avklarer måloppnåelse.	En del tilbud som var stengt i 2020	Vurdert som ivaretatt	Vurdert som ivaretatt	
	HP. Innenfor sine rammer og sitt mandat skal kulturskolen arbeide for at målet på 30% dekning av barn og unge i skolealder som har plass i kulturskolen nås. Publikum og uformelle deltakere teller ikke inn i målingen.	HP. Andel elever i grunnskolealder (6-15 år)	14,1 %	20,0 %	30,0 %	
	HP. Kommunale flerbrukslokaler og uteanlegg skal være enkelt tilgjengelig	HP. Utleie til trening for barn og unge skal være gratis. Booking skal være digitalt og enklest mulig.	Ja	Ja	Ja	

3.1 Lier skal ha helsefremmende og inkluderende barnehager og skoler som gir de beste muligheter for læring og sosial utvikling.	HP Elevene i Lierskolen er robuste barn og ungdommer som takler hverdagen og er rustet for fremtidige utfordringer.	HP skolebidragsindikator 5.-7. trinn	-0,80	0,00	0,00
		HP. Skolebidragsindikator 1.-4. trinn	0,50	0,50	0,50
		HP. skolebidragsindikator 8.-10. trinn	0,20	0,30	0,40
	HP Elevene i Lierskolen opplever tilhørighet i et inkluderende fellesskap preget av trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd. De er robuste barn med et godt selvbilde som takler motgang og mestrer livene sine. Gjennom å utvikle kunnskap, ferdigheter og holdninger bidrar de til et samfunn preget av toleranse, respekt, åpenhet og inkludering.	HP. Andel skoler som oppfyller lærernorm.	8	12	12
		HP. Grunnskolepoeng	43,80	43,80	43,80
		HP. Mobbing	4,77	5,00	5,00
		HP. Motivasjon	3,76	3,86	4,00
		HP. Trivsel	4,30	4,30	4,30
	HP Helsetjenesten skal være en synlig og tydelig aktør inn i det helsefremmende arbeidet i skole og barnehage. Helsetjenesten skal bidra til et godt tverrfaglig arbeid rundt barn og unge som har behov for hjelpetjenester	HP. Andel skoler som gjennomfører tverrretatlige møter i følge rutinen	67%	100%	100%
	HP Kulturskolen vil være et ressurscenter for integrering og samhandling mellom barn og unge med forskjellige oppvekstvilkår og kulturer.	HP. Antall friplasser i kulturskolen (egen telling)	25	35	50
	HP Lierskolen skal gi den enkelte elev de beste muligheter for faglig og sosial utvikling.	HP. Gjennomføring av videregående skole etter 5 år (SSB)	81,0 %	82,0 %	85,0 %

HP. Barn i Lier barnehagen er robuste, mestrer hverdagen og er rustet for fremtidige utfordringer.	HP. Antall barnehager med i SAL	75,0 %	88,0 %	100,0 %	
	HP. Foreldreundersøkelsen: Barnas trivsel	4,80	4,80	4,80	4,80
	HP. Foreldreundersøkelsen: Jeg har inntrykk av at personalet i barnehagen oppmuntrer mitt barns nysgjerrighet og lyst til å lære	4,70	4,80	4,80	4,70
HP. I lierbarnehagen har vi fokus på inkluderende barnehagemiljø hvor alle barn opplever tilhørighet og vennskap	HP. Foreldreundersøkelsen: barnet mitt har venner i barnehagen	4,80	4,90	5,00	4,70
	HP. Foreldreundersøkelsen: jeg har inntrykk av at barnet mitt får være med på å påvirke innholdet i barnehagedagen	4,10	4,20	4,30	4,20
HP. Kulturskolen skal tilby undervisning av høy kvalitet	HP. Elever i fordypning	18	25	30	
	HP. Tilfredshet tjenestemottaker (brukerundersøkelse)		4,50	4,70	
HP. PP-tjenesten samarbeider med skolene og barnehagene om å videreutvikle et godt faglig og inkluderende læringsmiljø for elevene og en barnehage som gir barna gode forutsetninger for lek, læring og livsmestring.	HP. Sakkyndige vurderinger utarbeides ihht krav om forsvarlig saksbehandlingstid (max 3 mnd). Ønsket resultat = 100%	93,0 %	95,0 %	100,0 %	
	HP. Spesialpedagogisk hjelp gjennomføres ihht barna sine enkeltvedtak om spesialpedagogisk hjelp i barnehagen.	97,0 %	98,0 %	100,0 %	

3.2 Liunger skal gis muligheter for utdanning, jobb eller annen meningsfull aktivitet.	HP Voksenopplæringen skal bidra til deltakernes samfunnsforståelse og livsmestring gjennom at opplæringstilbudet er tilpasset gruppen.	HP. Lese (A2 eller høyere)	72,0 %	80,0 %	80,0 %	
		HP. Lytte (A2 eller høyere)	85,0 %	90,0 %	90,0 %	
		HP. Muntlig (A2 eller høyere)	91,0 %	90,0 %	90,0 %	
		HP. Skriftlig (A2 eller høyere)	85,0 %	80,0 %	80,0 %	
		HP. Flest mulig skal kunne delta i ordinære tilbud og aktiviteter. Det skal tilrettelegges for deltakelse også via ulike særtiltak for dem som trenger dette i en periode eller over tid.	HP. Sikre tilrettelegging bl.a. via fritidsveiledning overfor foreningsliv og foresatte. Ha en aktiv ledsagerbevis-ordning. Bruke Eplefondet for å sikre deltakelse også for barn/unge fra lavinntekstfamilier. Gjøre tilbudene kjent.	Reduserte tilbud og muligheter pga koronasituasjonen	Ja	Ja
3.3 Liunger som trenger bistand skal tilbys tjenester på riktig nivå i alle livets faser.	HP Helsetjenesten skal være en synlig og tydelig aktør inn i det helsefremmende arbeidet i skole og barnehage. Helsetjenesten skal bidra til et godt tverrfaglig arbeid rundt barn og unge som har behov for hjelpetjenester	HP. Ventelisten i kulturskolen skal holdes på et forsvarlig lavt nivå og jevnlig rekruttering skal være i fokus	HP. Andel barn i grunnskolealder (6-15 år) på venteliste til plass i kulturskolen (KOSTRA)	3,8 %	2,5 %	1,5 % 2,8 %
		HP. Hjemmebesøk fra sykepleier innen 14 dager etter hjemkomst		99,0 %	100,0 %	100,0 %
		HP. Andel gravide med svangerskapsjournal		85,0 %	90,0 %	90,0 %
		HP. Antall gjennomførte tverrfaglige konsultasjoner		95,0 %	100,0 %	100,0 %
		HP. Vaksinasjonsdekning MMR		94,0 %	95,0 %	95,0 %

	HP. Barneverntjenesten skal være en synlig og delaktig aktør inn i barn og unges liv i kommunen med økt fokus på samhandling og samordning med andre hjelpetjenester. Det å jobbe forebyggende på alle nivå er viktig. Alle barn og unge skal føle tilhørighet, trygghet og personlig utvikling. Det skal jobbes med tidlig innsats inn i hjemmet, slik at barn kan få vokse opp hos sin familie og unngå å måtte flytte.	HP. Riktig hjelpetiltak til barn og unge, fokus på brukermedvirkning	80,0 %	85,0 %	95,0 %	
		HP. Unngå å flytte barn ut fra sin familie	80,0 %	80,0 %	95,0 %	
		HP. Økt bruk av familieråd og nettverksarbeid i alle saker	80,0 %	80,0 %	95,0 %	
3.5 Kommunen skal bidra til bedre helse og livssituasjon for Liunger med oppfølgingsbehov.	HP Med satsing på kompetanse og rekruttering vil vi sikre forsvarlige tjenester	HP. Andel saker i barnevernstjenesten med avvikende saksbehandlingstid, jf. Barnevernloven	0%	0%	0%	
	Kulturskolen skal tilby en bredde av tilrettelagte tilbud og være en inkluderingsarena for de med behov for tilrettelegging	HP. Antall elever i faste tilrettelagte tilbud (institusjonstilbudene telles ikke med)	5	10	25	
6.1 En attraktiv og nyskapende organisasjon med gjennomføringskraft.	HP felles Høyt nærvær blant kommunens ansatte	HP Nærværprosent Grunnskole	92,7%	93,4 %	95,6 %	91,9%
		HP. Nærværprosent Barnehage	90,1%	91,1%	94,4%	87,8%
	HP Organisasjonsutvikling	HP Felles Mestringsklima (annethvert år)	4,1	4,2	4,5	4,1
		HP Felles Mestringsorientert ledelse (annethvert år)	4,0	4,1	4,4	4,0
		HP. Felles Etablere tilbakemeldingskultur, øke meldte avvik	300	400	470	

Tiltak

Barnehage

- Implementere kommunens plan for Inkluderende barnehage - og skolemiljø for å forebygge, avdekke og håndtere krenkelser og utestenging.
- Lierbarnehagen starter høsten 2021 kompetansehevingen «Inkluderende barnehagemiljø» i samarbeid med Universitetet i Sørøst-Norge.
- Kommunale barnehager fortsetter med prosjektet «Barnehagemiljø og krenkelser» i samarbeid med Høgskolen i Innlandet.
- Kommunale barnehager fortsetter digitalt prosjekt for å oppfylle rammeplanen.

Skole

- Innføring av nye læreplaner skal skape helhet og sammenheng i undervisningen gjennom mer praktisk, relevant, utfordrende og variert undervisning.
- Samarbeide med det lokale næringslivet om entreprenørskap.
- Ulike tiltak for livsmestring gjennom et samarbeid mellom skoler, helsetjenesten, PPT, politiet, Trygg av natur med flere, som er for alle elevene. Naturskolen er et tilbud til enkeltelever som strever på ungdomstrinnet. Fra høsten 21 er tre lærere ansatt i til sammen 60% stilling for å drive naturskolen i kommunens egen regi.
- Flere skoler deltar i Utdanningsdirektoratets kompetanseutvikling om forebygging, avdekking og håndtering av mobbing og andre krenkelser.
- Utvikle gode profesjonsfaglige fellesskap gjennom arenaer hvor ansatte kan dele kunnskap og erfaring (skolebasert kompetanseutvikling).
- Lierskolen opplever i dag både under- og overkapasitet på skolene. Klassestørrelsene varierer mye, og det er store kostnader knyttet til skolebygg. Skolebehovsplanen som skal bidra til riktig kapasitet til rett tid vil komme til politisk behandling i nær fremtid.
- Det skal jobbes med en plan for spesialpedagogikk. Gjennom den skal det fokuseres på kvalitet i det ordinære tilbudet samt kvalitet i spesialundervisningen.

Helsetjenesten barn og unge

- Forsøke å fange opp barn og barnefamilier med spesielle utfordringer og behov tidligere enn nå gjennom besøk i barnehagene, møtepunkter på ledernivå i oppvekst og tverrfaglige tilbud i 0-26. Tilskuddsmidler brukes til ekstra oppfølging av flyktningfamilier framover.
- Samarbeid med Drammen BUP for å kunne gi raskere og riktig hjelp til barn, unge og familier med ulike psykisk helseutfordringer. Dialogbaserte inntaksmøter i kommunen, faste konsultasjonstider i tillegg til et samarbeid med spebarnsteamet angående tidlig oppdagelse og oppfølging av barn med mulige utviklingsforstyrrelser videreføres.

- FIT (Feedback informerte tjenester) har vært brukt i 0-26 som et verktøy for å sikre brukermedvirkning og tilbakemelding på om tilbudet som gis er i tråd med brukers behov. Verktøyet gir oss som hjelpere en mulighet for å justere «kursen». Dette vil også hjelpe oss til å se om vi utnytter tid og ressurser mest mulig nyttig og effektivt. Skolehelsetjenesten er nå i gang med opplæring og innføring av FIT i konsultasjoner.
- Videreføre arbeidet med og oppfølging av vold i nære relasjoner i tett samarbeid med barneverntjenesten, herunder etablert samarbeid med familieterapeutene i familieteamet som har spesialkompetanse innenfor sinnemestring. Delta i utarbeidelse av kommunens overordnede planer både knyttet til vold i nære relasjoner, selvskading og selvmord.
- Meldt inn behov for økt areal r. Dette gjelder både utvidelse av Lierbyen helsestasjon og behov for lokaler til 0-26 gruppen og helsestasjon for ungdom. Skisseprosjekt er ferdig og prosessen videreføres i samarbeid med kommunalsjef og eiendomsavdelingen.

Tjenester til barn og unge med funksjonsnedsettelse

- Videreutvikle virksomheten for å kunne gi et helhetlig og sammensatt tilbud til familiene. Herunder se på mulighetene for tettere samarbeid med andre instanser i kommunen.
- Etablere gode rutiner og felles samarbeid for IP-koordinatorer.
- Videreutvikle gode kvalitetsrutiner.

Barnevern

- Utarbeide en kompetanseplan som synliggjør tjenestens kompetansebehov i regi av barnevernreform 2022.
- Det bør rekrutteres inn flere familieterapeuter til tiltaksteam og familieteamet for å styrke det forebyggende barnevernsarbeidet knyttet til oppvekstreformen.
- Ny fagretning på akuttarbeid blir fortsatt et viktig satsningsområde. Tjenesten skal fortløpende vurdere hvor akutt de ulike mottatte bekymringsmeldingene om barnet er. Tjenesten skal gjøre sitt ytterste for å unngå akutt plassering utenfor hjemmet. Forsterkningstiltak i hjemmet, som innebærer at barnet ikke skilles fra foreldrene, vil være å foretrekke i de situasjoner der dette er forsvarlig, her skal det brukes ressurser fra prosjektarbeid med Vold i nære relasjoner
- Tett dialog og samarbeid med andre kommunale tjenester jfr. oppvekstreformen 2022. I tillegg skal det rapporteres jevnlig til kommunens ledergruppe og til politisk utvalg om status i tjenesten på alle nivå.

PPT

- PP-tjenesten mottar tilskudd fra Bufdir for å styrke mulighet for oppfølging av bekymringsfullt skolefravær hos elever. Dette tilsvarer 0,5 årsverk i 2021.
- Tilskudd avsatt fra tidligere år brukes for å bemanne med ekstra årsverk i 2021/2022.

- Kommunens arbeid med innhold og rutiner for spesialpedagogisk hjelp for barn i førskolealder og spesialundervisning for elever i skolen videreutvikles. Dette gir bedre muligheter for kvalitetsutvikling av tjenestene og et effektivt samarbeid til barnets beste.

Voksenopplæringen

- Voksenopplæringen jobber for å opprettholde nivådelingen i norskkurs og grunnskoleopplæring for å sikre best mulig progresjon. Virksomheten har hele tiden fokus på å tilpasse tilbudet etter elevgruppen og å bruke elevenes ressurser og flerspråklighet inn i norskopplæringen. Voksenopplæringen er opptatt av å finne nye måter å lære på. De har for eksempel laget en skolehage som gir praksisnær norskopplæring, med bygging, planting, innhøsting og matlaging for elevene med lite skolebakgrunn.
- Innføring av nye læreplaner i både grunnskole for voksne, norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere er vårt viktigste utviklingsområde i 2022.

Kultur og fritid

- Stedsutvikling Lierbyen: Utvikle biblioteket og kulturscenen som sentrale møteplasser i Lier og Lierbyen. Etablere ny folkepark og oppgradere uteområdene ved ungdomshuset V2 og oppruste og videreutvikle elveparkområdet ved Lierelva i Lierbyen.
- Utrede, planlegge, gjennomføre og sikre drift av oppgraderte og nye anlegg, fortrinnsvis i samarbeid med foreninger og frivillige. Avklare løsning for hall og møteplassestilbud på Tranby.
- Videreutvikle og legge til rette for samarbeid med frivilligheten og utarbeide ny frivillighetspolitikk. Tilrettelegge for og samarbeide med foreninger for å sikre alle gode tilbud til innbyggerne. Gjennomføre frivilligbørs og faste samarbeids- og dialogmøter.
- Supplere de foreningsdrevne og private tilbudene med kommunale aktiviteter og arrangementer.
- Videreutvikle BUA-tilbudene. Sysselsette ungdommer utenfor skole og arbeidsliv ved BUA verksted, og sikre fritidstilbud som gir meningsfylt aktivitet.
- Sikre mulig deltakelse for alle barn og unge i kultur- og fritidstilbud via bruk av Eplefondet og fritidsveiledning.

Kulturskolen

- Arbeide aktivt med deling, tilbud og utvikling i tråd med kulturskolenes felles visjon og Stortingets visjon i Stortingsmelding 18 (2020-2021) «Oppleve, skape, dele»: «Kulturskole for alle.» I den sammenheng arbeide aktivt for å være en inkluderende kraft i lokalmiljøene og ha fokus på samskaping.
- Arbeide aktivt for identitetsfølelse, tilhørighet til bygda og livsmestring for alle.
- Arbeide for å innfri vedtatt rammeplan for kulturskolen.
- Drifte effektivt.
- Tilpasse drift til pågående samfunnssituasjon med korona.

- Ta vare på og sørge for utvikling av kommunens talenter innen kunst og kultur.
- Være en god praksis- og forskningsarena for høyere utdanninger.
- Være en aktiv og konstruktiv samarbeidspartner i stedsutviklingen.

Økonomi

Driftsbudsjett og rammeendringer

Beløp i 1000

	Handlingsprogram			
	2022	2023	2024	2025
Opprinnelig budsjett	825 687	825 687	825 687	825 687
Sum Tekniske justeringer	0	0	0	0
Vedtak forrige periode				
1 1. tertial - Lærernorm oppdatert beregning	250	250	250	250
2 50 % helsesykepleier	375	375	375	375
3 HP 20 Barnehage - Kostnadseffektivisering kommunale barnehager	-240	-1 300	-1 300	-1 300
4 KS 21 Kultur og fritid – lavterskeltilbud	-150	-150	-150	-150
5 KS 21 Samfunnshus – økt behov	-300	-300	-300	-300
6 Lavterskel-tilbud barn/unge - alle med	150	150	150	150
7 Markering av 100 år siden første vinterolympiade	0	0	200	200
8 PPT Oppfølging av henvendelser fra barnehagene	375	375	375	375
9 Økte inntekter sfo	-250	-250	-250	-250
Sum Vedtak forrige periode	210	-850	-650	-650
Demografijustering				
10 Demografi Barnehage	0	3 494	-398	-2 130
Demografi Barnevern	0	-190	-215	-430
Demografi Grunnskole	0	-6 219	-3 755	-7 040
Demografi Kommunehelse	0	1 187	2 495	3 768
Sum Demografijustering	0	-1 728	-1 873	-5 832
Budsjettendring i år				
11 Flytte advokat fra Barnevern til Kommunedir	-1 039	-1 039	-1 039	-1 039
12 Fordeling av flatt kutt 0.5% fra 2021	-135	-135	-135	-135
Sum Budsjettendring i år	-1 174	-1 174	-1 174	-1 174
Sum Lønns- og prisvekst	0	0	0	0
Konsekvensjusteringer	-964	-3 752	-3 697	-7 656
Konsekvensjustert ramme	824 723	821 935	821 990	818 031
Nye brukere/kostnadsendring				
13 Barn i barnehage andre kommuner	1 500	1 500	1 500	1 500
14 Barnevernsreform redusert tilskudd	2 400	2 400	2 400	2 400
15 Elevtallsvekst	3 100	3 100	3 100	3 100
16 Frydenhaug skole - Flere nye elever, fra andre kommuner og fra våre MV	3 000	3 000	3 000	3 000
17 Økning i avlastningsvedtak	271	271	271	271
18 Økt avlastning før og etter skoletid	859	859	859	859
Sum Objektive behov demografi	11 130	11 130	11 130	11 130
Tiltak til mål				
19 IP koordinator Oppvekst	900	900	900	900
20 Kvalitetsrådgiver Oppvekst	900	900	900	900
Sum Tiltak til mål	1 800	1 800	1 800	1 800
Vedtatte endringer				
21 1. tertial Aktivitetstilskudd (HP 21)	150	150	200	250
22 Lærernorm fra august 2021	4 500	4 500	4 500	4 500
23 Økt bemanning og kompetanse i de forsterkede enhetene ved Tranby og Hennummarka	2 000	2 000	2 000	2 000
Sum Vedtatte endringer	6 650	6 650	6 700	6 750
Nye tiltak og realendringer budsjett	19 580	19 580	19 630	19 680
Ramme 2022-2025	844 303	841 515	841 620	837 711

Beskrivelser av rammeendringer

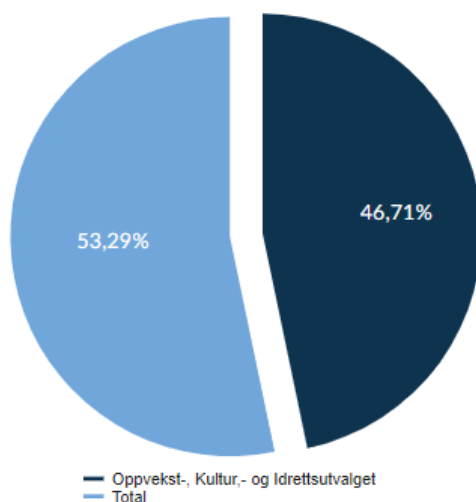
1. Vedtak fra 1.tertial 2020 og HP 2021 (justering av beløp fra 2021 til 2022).
2. Vedtak fra HP 2021. Det ble vedtatt en 50% stilling som helsesykepleier, med oppstart i 2022.
3. Vedtak fra HP 2020: Kostnadseffektivisering kommunale barnehager.
4. Kommunestyret la inn midler til "Kultur og fritid – lavterskeltilbud" i 2021. Kommunaldirektørens beslutningsgrunnlag hadde midler kun fra 2022. Dette punktet nullstiller kun 2021-bevilgningen slik at bevilgningen fra 2022 ikke ligger dobbelt inne.
5. Kommunestyret la inn midler i 2021 merket "Samfunnshus – økt behov" Dette var en engangsbevilgning for 2021 og vises derfor nå som en reduksjon i 2021 opprinnelig budsjett.
6. Økt etterspørsel etter gratisplasser og mulighet til støtte til deltakelse for barn og unge som trenger bistand ift. økonomi, sosiale forhold eller helsesituasjon/funksjonsevne. Kultur og fritid har p.t. 50 000 kroner til slike formål. Summen er brukt opp allerede tidlig på året og dekker langt fra innmeldt behov fra foreninger og hjelpetjenester. Økt ramme: 150 000 kroner.
7. I 2024 er det 100 år siden første vinterolympiade i Chamonix. Thorleif Haugs bragd i Chamonix og de verdiene han sto for ønskes synliggjort og brukt til inspirasjon for nye generasjoner i ulike markeringer i Lier i 2024. Dette er en årsmarkering og beløp er antydnet som en foreløpig nettoramme fra kommunens side. Det forutsettes bred medvirkning og finansieringsmuligheter fra eksterne kilder.
8. Vedtak fra HP 2021; PP-tjenesten i Lier er 37% lavere bemannet enn gjennomsnittlig bemanning i PP-tjenesten i Norge (-3,3 årsverk). Det er behov for to årsverk til for arbeid med oppfølging av henvendelser fra barnehagene og veiledning til lærer i skolen for elever med alvorlig nedsatt funksjonsevne. Det ble vedtatt en økning på en 50% stilling, men først fra 2022.
9. Vedtak fra HP 2021; Pris for SFO foreslås økt med 5% i 2021. Dette er en økning som er 2,3% høyere enn den ordinære prisveksten for øvrige satser og gebyrer (ordinær prisvekst, også kalt deflator, er for 2021 på 2,7%). Sammenliknet med nærliggende kommuner, har Lier lave priser for SFO. Det foreslås en trinnvis økning av prisen, med 5% i 2021 og 6% i 2022. Inntekt øker med 0,6 millioner kroner i 2021 og ytterligere 0,25 millioner kr fra 2022.
10. Demografiendring basert på befolkningsprognose SSB.
11. Stilling og rammer til advokat i barnevernet flyttes til kommunedirektøren.
12. Fordeling av ufordelt innsparing fra 2021.
13. Vi har en stor økning av barn bosatt i Lier som har plass i barnehager i Asker kommune. Dette skyldes i stor grad at vi har for dårlig kapasitet i området

Lierskogen før Heia er utbygd. Med nasjonale satser for tilskudd, så øker kostnaden for kjøp av plasser i andre kommuner med ca. 1,5 mill. kr. Med utbygging av Heia FUS barnehage antar vi at kostnadene reduseres når antall plasser i Heia-området økes.

14. Innføringen av barnevernsreform medfører at tilskudd kommunen har mottatt overføres til rammetilskuddet.
15. Det er en økning på hele 62 elever i skolene fra høsten 2021. Nytt kull på 1.trinn er stort, mens siste års 10.trinn var et lite kull. I tillegg er det en god del tilflytting til kommunen, som øker elevtallet for øvrige trinn. Det er foreslått en økning på 3,1 millioner kr for å ivareta elevtallsveksten. Dette er kun 50.000 kr per elev, og ligger noe under elevsatsen i skolefordelingsmodellen.
16. Vi øker antallet elever ved Frydenhaug skole fra høst 2021. Det kommer to elever flyttende fra andre kommuner, samt at tre elever som har tilhørt våre Miljøverksteder bytter skole til Frydenhaug.
17. Det er en økning av innvilgede vedtak på 80-100% avlastning (barnebolig), samt en økning i allerede eksisterende vedtak. Det er også tre nye vedtak med minimum 50% avlastning til innflyttere til Lier kommune som ikke har hatt tjenester i virksomheten tidligere. Det er barn/ungdom med sammensatte diagnoser og med behov for 1:1 bemanning.
18. Økt behov for bemanning i tilbudet avlastning før og etter skoletid. Bakgrunnen er overføring av elever fra barneskole til ungdomsskole som har vedtak om avlastning før og etter skoletid. Ett barn er i behov av 2:1 bemanning, resterende barn er i behov av 1:1 bemanning. Det er ingen overføring fra ungdomsskole til videregående dette året og det frigjøres derfor ikke ressurser.
19. IP (individuell plan)- koordinator - det er et stort behov for en som kan koordinere og samarbeide mellom de forsterkede enhetene, skolene og andre (barnehager, Frydenhaug). Stillingen vil ligge under de tilrettelagte enhetene, eller sentralt.
20. Det er behov for å styrke oppvekst med et årsverk som jobber med kvalitet mot spesielt skolene, oppfølging av vedtak om ressurser ved skoler og herunder de tilrettelagte enhetene.
21. For å realisere HP oppdraget gitt med aktivitetstilskuddet på 500 000 kr. til kulturskolen uten å redusere antallet elevplasser, trengs ytterligere 150 000 kr. i økt ramme til kulturskolen fra og med høsten 2021. Ved ingen ytterligere økning i ramme, er konsekvensen at antall elevplasser i kulturskole totalt reduseres og at kapasiteten i enkelte fag sprenkes.
22. Det er en stor utfordring å til enhver tid ha tilpasset alle skoler med nok ressurser for å oppfylle lærernormen. En økning i elevtall, samt en økning av timer til spesialundervisning, medfører et behov for noe økte lærerressurser fra høst 2021. Dette utgjør 2 millioner kroner fra høsten 2021, og ble vedtatt i 1.tertial 2021. Helårseffekten for 2022 er 4,5 millioner kroner.

23. De forsterkede enhetene ved Tranby og Hennummarka skole har behov for økt kapasitet og kompetanse. Det ble ved 1.tertial 2021 vedtatt en økning på 0,9 millioner kr for høsten, helårseffekt 2022 er 2 millioner kr.

Brutto utgifter i % av kommunens totale brutto utgifter

Fordeling på utgifter og inntekter

Beløp i 1000	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Handlingsprogram			
			2022	2023	2024	2025
Driftsutgifter						
Lønn	512 782	502 777	513 133	513 133	513 133	513 133
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	46 587	136 867	142 327	139 539	139 594	135 635
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	250 130	251 929	253 429	253 429	253 429	253 429
Overføringsutgifter	23 968	9 444	9 294	9 294	9 344	9 394
Finansutgifter	5 212	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	838 679	901 017	918 183	915 395	915 500	911 591
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-31 485	-37 545	-37 795	-37 795	-37 795	-37 795
Refusjoner	-81 069	-35 885	-35 885	-35 885	-35 885	-35 885
Overføringsinntekter	-3 092	-200	-200	-200	-200	-200
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-1 735	-1 700	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-117 381	-75 330	-73 880	-73 880	-73 880	-73 880
Sum	721 298	825 687	844 303	841 515	841 620	837 711

Investeringer

Beløp i 1000	Handlingsprogram				Sum
Investeringsprosjekter	2022	2023	2024	2025	2022-25
Kommunale foretak					
8563 økt bevilgning Voksenopplæringen og kulturskolen oppgr. innvendig	0	0	0	3 000	3 000
9559 ENØK	2 000	2 000	2 000	5 000	11 000
Egge skole utvidet prosjekt	40 000	40 000	0	0	80 000
Fast investering til ikt/digitale løsninger	154	154	154	154	616
Garasje til løypemaskin på Kraft	700	0	0	0	700
Gullaug skole - oppgradering skolegård	0	0	0	2 500	2 500
Heia Skole Oppgradering	0	2 000	0	0	2 000
Hennummarka skole ventilasjonsanlegg etc.	11 000	0	0	0	11 000
Kommunedelplan idrett / friluftsliv	1 146	1 146	1 146	1 146	4 584
Kulturinvesteringer	605	605	605	605	2 420
Lierbyen skole - økt kapasitet	18 000	0	0	0	18 000
Maskininvesteringer	865	865	865	865	3 460
Maskininvesteringer - økt ramme	140	140	140	140	560
Miljøsikringstiltak ved kunstgressbaner	200	0	0	0	200
Nordal skole oppgradering	7 500	0	0	0	7 500
Ny løypemaskin på Tranby	0	2 000	0	0	2 000
Ny skole ytre Lier	0	0	0	10 000	10 000
Nyanlegg og rehabilitering av anlegg	2 500	4 400	4 400	0	11 300
Oppgradering av lpad parken til Kulturskolen	275	0	0	0	275
Oppgradering Stoppen som møteplass	100	0	0	0	100
Oppgradering/videreutvikling friområder/naturstier	812	812	812	812	3 248
Opprusting av uteanlegg ved skoler mm.	1 542	1 542	1 542	1 542	6 168
Sylling barneskole - rehabilitering av tak og	0	0	3 000	0	3 000
Sylling u-skole/hall - oppgradere	0	0	4 000	0	4 000
Takutbedringer skole flate tak	2 000	2 000	2 000	0	6 000
Utfartsparkering på Gjellebekk	1 200	0	0	0	1 200
Voksenopplæringen og kulturskolen - oppgr. innvendig	0	0	0	2 000	2 000
Sum investeringsprosjekter	90 739	57 664	20 664	27 764	196 831

Investeringer i bygg vises hos det enkelte utvalg men utførelse og ramme ligger hos Lier Eiendomsselskap KF.

Beskrivelse av prosjektene ligger i vedlegg 2

HELSE-, OMSORG- OG VELFERDSUTVALGET

Innledning

Helse-, omsorg- og velferdsutvalget omfatter:

- Vedtakskontor
- Boligkontor
- NAV
- Mangfold og mestring
- Flyktningetjenesten
- Friskliv
- Tjeneste til voksne med funksjonsnedsettelse
- Hjemmetjenesten
- Rehabilitering
- Nøstehagen
- Fosshagen
- Liertun inkl. bofellesskap Bratromveien 7/9/11
- Seniorsentrene
- Sentralkjøkkenet
- Forebyggende virksomhet inkl. Lierlegene
- Lege, legevakt og samhandlingsreformen
- Fritidskontaktvirksomhet og tilrettelagt fritid, lagt administrativt til kultur og fritid

Utvalget har ca. 556 årsverk.

Det totale helse-, omsorg- og velferdstilbudet i kommunen skal gi nødvendige og lovpålagte tjenester til alle innbyggere som trenger bistand for å mestre hverdagen. Det er et felles mål at tjenestene fremstår helhetlig med sømløse overganger for de som trenger et sammensatt tjenestetilbud. Viktige virkemidler for å få til dette er brukermedvirkning og god samhandling mellom de ulike virksomhetene.

Et annet viktig felles mål for helse, omsorg og velferd er livsmestring for alle. Det betyr at vi skal fokusere på å gi tjenester som ivaretar eller bygger opp igjen brukerens mulighet for egenmestring. Der det er nødvendig, skal vi gi tjenester som varer over tid.

Tjenesteområdet gir tjenester til mer enn tusen innbyggere ukentlig. Dette omfatter både vedtaksfestede tjenester og såkalte lavterskeltilbud.

Av vedtaksfestede tjenester kan nevnes:

- 111 heldøgns institusjonsplasser til eldre. Disse inkluderer langtids- og korttidsplasser samt to KAD-plasser (kommunale akutte døgnplasser). I tillegg kommer 78 omsorgsboliger med døgnbemanning.
- Hjemmetjenesten har per september gitt tjenester til ca. 1000 personer i 2021.

- Psykisk helse og rus har gitt ulike tjenester til ca. 650 personer så langt i 2021.
- Tjenester for voksne med funksjonsnedsettelse yter tjenester til i underkant av 60 brukere. Dette omfatter alt fra et bistandsbehov som krever to fra personalet til stede døgnet rundt, til de som kun trenger litt rettleiding i hverdagen.
- NAV har i 2021 til enhver tid fulgt opp i snitt 175 brukere på sosialhjelp og ca. 20 i kvalifiseringsprogram.

Det er imidlertid flest brukere som i normale år benytter seg av lavterskeltilbud (ikke vedtaksfestede tjenester). Mange av disse tilbudene har vært stengt under koronaepidemien, men er nå gjenåpnet. Vi har i denne perioden fått et tydelig bilde på hvor viktig disse tjenestene er for mange innbyggere. Normalt når disse tjenestene flere tusen innbyggere hvert år. Her kan nevnes:

- Treningstilbud på Fosshagen. Aktiv på dagtid.
- Drop-in psykisk helse og lavterskel til ungdom 18-26 (Ungdomshjelpa).
- Frisklivstilbud knyttet til blant annet livsstil, kosthold og trening.
- Seniorsenter på Tranby og Lierbyen.
- Annekset - åpent tilbud med en kaffekopp, samtale, helsehjelp og et sosialt værested for personer med rusutfordringer.
- 12-trinn. Dagbehandling av rusavhengighet.
- Haskoll aktivitetssenter - et åpent dagtilbud til personer med psykiske helseutfordringer.
- Kultur og fritid har ansvar for fritidskontakttjenesten og for tilrettelagte fritidstilbud.

Status

Første halvår av 2021 har i stor grad vært preget av koronasituasjonen. Det har vært gjennomført en trinnvis gjenåpning av tjenestetilbudene, og ved oppstart etter sommeren går alle aktiviteter uten restriksjoner.

NAV er den av virksomhetene som nok i aller størst grad vil kjenne på et etterslep av utfordringer i lang tid. Arbeidsledigheten er fortsatt høy og andelen sosialhjelpsmottakere har også økt. De som tradisjonelt har hatt utfordringer med å komme inn i det ordinære arbeidslivet står nå enda lenger unna en slik mulighet.

Mye av utviklingsarbeidet ble satt på vent når koronatiltak måtte innføres. Personalet som til daglig jobber med kvalitet og utviklingsarbeid måtte omdisponeres til andre nødvendige arbeidsoppgaver. Ute i tjenesten måtte arbeidet tilpasses nye restriksjoner og pågående prosjekter ble i stor grad stanset. Kvalitetsforbedrende arbeid som var planlagt allerede i 2019 er ennå ikke gjennomført. Alle virksomheter vil således her ha mye og ta igjen, og dette vil bli et hovedfokus inn i 2022. Behovet for å sette et økt fokus på dette arbeidet kommer også tydelig frem i granskningsrapporten som er gjennomført ved Fosshagen.

Kommunen inngikk i 2019 avtale om elektronisk responscenter/mottakssenter som svarer ut våre trygghetsalarmer samt øvrig utstyr som blir integrert i løsningen. Avtalen inkluderte en trygghetspakke som i utgangspunktet var e-lås og digitale trygghetsalarmer. Denne inneholdt også opsjon på ytterligere utstyr som kommunen anså var aktuelt å ta i bruk i avtaleperioden. Blant annet kan røykvarslere leveres som tillegg for de som ønsker dette knyttet opp mot alarmsentralen.

Arbeidet med utvikling og implementering av velferdsteknologi har vært videreført både internt i kommunen og i et interkommunalt samarbeid med Asker kommune gjennom hele pandemiperioden. Lier har tidligere tatt i bruk digitale trygghetsalarmer samt e-lås, og har startet utrulling av elektroniske medisindispensere og lokaliseringsteknologi (GPS). E-lås sikrer at rett person alltid kommer inn til bruker, samtidig som alle besøk loggføres i sanntid. Medisindispensere som er plassert ut pr. 1 september sparte hjemmetjenesten for 386 besøk i august. Når dette nå rulles ut fortløpende, vil antallet sparte besøk øke videre ut året. Når måltallet på 30 dispensere nås er det forventet en besparelse på 2700 besøk pr. mnd. Denne besparelsen vil være viktig for at vi skal håndtere det økte behovet for tjenester vi ser vil komme i årene fremover. Stadig flere lever lenger og selv om også flere er fysisk sprek og selvhjelpene lenger, øker allikevel behovet for hjemmetjenester fra år til år.

I det videre samarbeidet med Asker kommune skal det legges til rette for avstandsoppfølging i begge kommunene. Her har kommunene søkt og fått tildelt tilskuddsmidler fra Statsforvalteren som kan muliggjøre og frigjøre ressurser i tjenesten. Dette innebære blant annet registrering av helseopplysninger som innbyggeren/brukeren selv kan utføre. Denne informasjonen blir tilgjengelig for helsepersonell i kommunen, som derved kan yte en mer målrettet tjeneste.

Økt bruk av velferdsteknologi forutsetter at ansatte innehar nødvendig kompetanse for å ta den i bruk, samt kunne veilede medansatte og brukere/pårørende. Det er en kontinuerlig prosess å være oppdatert, da også denne type teknologi er i stadig utvikling. Her er det nødvendig med kompetanse som kan understøtte ansatte i den daglige driften og derved bidra til å sikre en forsvarlig tjeneste. Kommunen vil derfor søke å øke kompetanse både hos ledere og ansatte som benytter velferdsteknologi som en del av sitt daglige arbeid.

Brukermedvirkning og samarbeid med pårørende har vært og er viktig for å skape gode tjenester. Vi har mange engasjerte pårørende og frivillige som bidrar på ulike måter. Når pandemien nå ikke lenger legger så mange restriksjoner vil vi jobbe for å styrke dette arbeidet.

Siste halvår av 2020 tok vi i bruk nye bygg med tilrettelagte botilbud både i Vestsideveien 100 og Glitre. Innflytting har fortsatt i 2021, og det er nå etablert gode døgnbemannede botilbud på begge steder.

Fosshagen trinn 2, som er vårt største byggeprosjekt innen helse, omsorg og velferd, går etter planen. Innflytting planlegges til mars 2022. Når bygget står klart vil beboere med langtidsplass i sykehjemsavdelingene på Liertun få et nytt godt omsorgstilbud her. Liertun vil driftes videre med omsorgsboligene som er i de to nederste etasjene, og det vil utvides med en korttidsavdeling i deler av det som i dag er sykehjem. Denne utvidelsen vil gi nødvendig kapasitet for at vi skal kunne ivareta de som er i behov av et døgntilbud i tiden fremover. Det jobbes også videre med nytt boligprosjekt for personer med funksjonsnedsettelse som er planlagt på Kjellstad gård, og samlokalisering med velferdsboliger for familier. Dette prosjektet vil gi en økning i boligmassen som vi ser er helt nødvendig. Personer med funksjonsnedsettelse får et økt og mer differensiert tilbud, samtidig som litt større familieboliger for vanskeligstilte er noe vi mangler i den kommunale boligmassen i dag.

Nye behandlingsmetoder og endringer i nasjonale føringer gir kommunen nye utfordringer. Dette gjelder både innenfor somatisk og psykisk helse. Vi ser at det er en økende trend at det blir flere som trenger et mer omfattende tjenestetilbud fra kommunen, ikke minst gjelder dette innen psykisk helse og demensomsorgen.

Det meste av samhandlingsprosjekter vi har hatt med andre aktører har vært nødvendig å sette på vent grunnet pandemien, men det er en målsetting om at denne type felles utviklingsarbeid vil kunne gjenopptas mot slutten av 2021. Det er spesielt viktig å komme videre i samhandling med Vestre Viken for å få på plass nye samhandlingsformer, som skal sikre at stadig flere med til dels alvorlig og/eller langvarig sykdom skal kunne bo i eget hjem og motta et samordnet helsetilbud fra første- og andrelinjetjenesten. Dette gir et særskilt behov for vekst og videreutvikling av hjemmebasert omsorg, både innen ordinære hjemmetjenester og for annen ambulerende omsorg, særskilt rettet mot personer med psykiske lidelser og rusrelaterte problemer.

Virksomheten mangfold og mestring har hatt særskilt stor vekst de senere år. En nasjonal målsetting om at også personer med alvorlige psykiske lidelser bør kunne få et godt omsorgstilbud i egen hjemkommune har gjort det nødvendig å utvide tjenestetilbud med mer døgnbemannede tilbud. Dette, kombinert med tilvekst av nye tjenester som følge av pandemien, har gjort det nødvendig å opprette en ny virksomhet som skal ha et forebyggende fokus. Deler av tjenester som har vært organisert under mangfold og mestring er flyttet over til ny virksomhet sammen med kommunale ergo- og fysioterapitjenester og arbeid tilknyttet testing og sporing av koronasmitte. Videreutvikling av den forebyggende virksomheten vil fortsette inn i 2022.

Samfunnsutvikling og nyvinninger gir oss nye utfordringer som gjør det nødvendig med kompetanseøkning hos ansatte. Vi startet før pandemien et arbeid med å sikre systematisk kompetansehevende tiltak på tvers av virksomheter, samt å sikre spesialkompetanse til enkeltansatte der dette er nødvendig. Vi vil sette nytt fokus på dette inn i 2022. Det er også viktig at vi kjenner til og utnytter den kompetansen som allerede finnes i personalgruppen på en best mulig måte, også på tvers av virksomheter.

Flere dokumenter styrer det daglige arbeidet vårt og hvilke prioriteringer som gjøres. [Temaplan for helse, omsorg og velferd](#) (HOV-planen) er fortsatt det viktigste strategiske dokumentet for tjenesteområdet. Sammen med kommuneplanens samfunnsdel gir denne føringer for veivalg fremover. HOV-planen fokuserer på fem innsatsområder. Vi er i gang med, eller har fullført tiltak, under alle satsningsområdene. I 2022 vil vi fortsette med å følge opp de innsatsområdene der vi ikke har fullført tiltak i henhold til plan.

Andre viktige planverk som er styrende for tjenestene vi gir er:

- Stortingsmelding 26 «Fremtidens primærhelsetjeneste -nærhet og helhet». Formålet med stortingsmeldingen er at brukere skal få mer helhetlige, sammenhengende og tilgjengelige tjenester med størst mulig nærhet til der den enkelte lever og bor. Det er flere nye tiltak og satsninger i kommunen som skal bygge opp under denne meldingen. En mer helhetlig tjenestekjede innen rusarbeid og psykisk helse er et viktig virkemiddel.
- I desember 2020 lanserte regjeringen strategien «Alle trenger et trygt hjem (2021-2024) som bygger videre på strategien «Bilig for velferd (2014-2020)». Strategien viser til tre prioriterte innsatsområder og har fire hovedmål. De prioriterte innsatsområder i strategien er barn og unge, personer med nedsatt funksjonsevne og de som står i fare for å bli eller er bostedsløse. Strategien er en del av de nasjonale føringene som er lagt til grunn i arbeidet med helhetlig boligplan.
- Det kom i 2021 ny nasjonal veileder «Gode helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming». Det overordnede målet med denne veilederen er å bidra til at personer med utviklingshemming og deres familier får leve gode liv i tråd med egne forutsetninger, ønsker og behov. Formålet er å bidra til kunnskapsbasert praksis, riktige prioriteringer, god samhandling og redusert uønsket variasjon i kommunene. Denne veilederen skal ligge til grunn for videre utvikling av tjenestetilbudet til denne gruppen tjenestemottakere i kommunen.
- Stortingsmelding 15 «Leve hele livet» er retningsgivende med hovedfokus på et aldersvennlig samfunn. Meldingen omfatter en rekke anbefalte forslag til tiltak kommunene kan iverksette for å møte fremtiden med en stor økning av den eldre befolkningen. Grunnet korona har det vært vanskelig å få gjennomført planlagt fremdrift da det fordrer en bred involvering av kommunens innbyggere. Dette arbeidet må tas opp igjen i 2022.

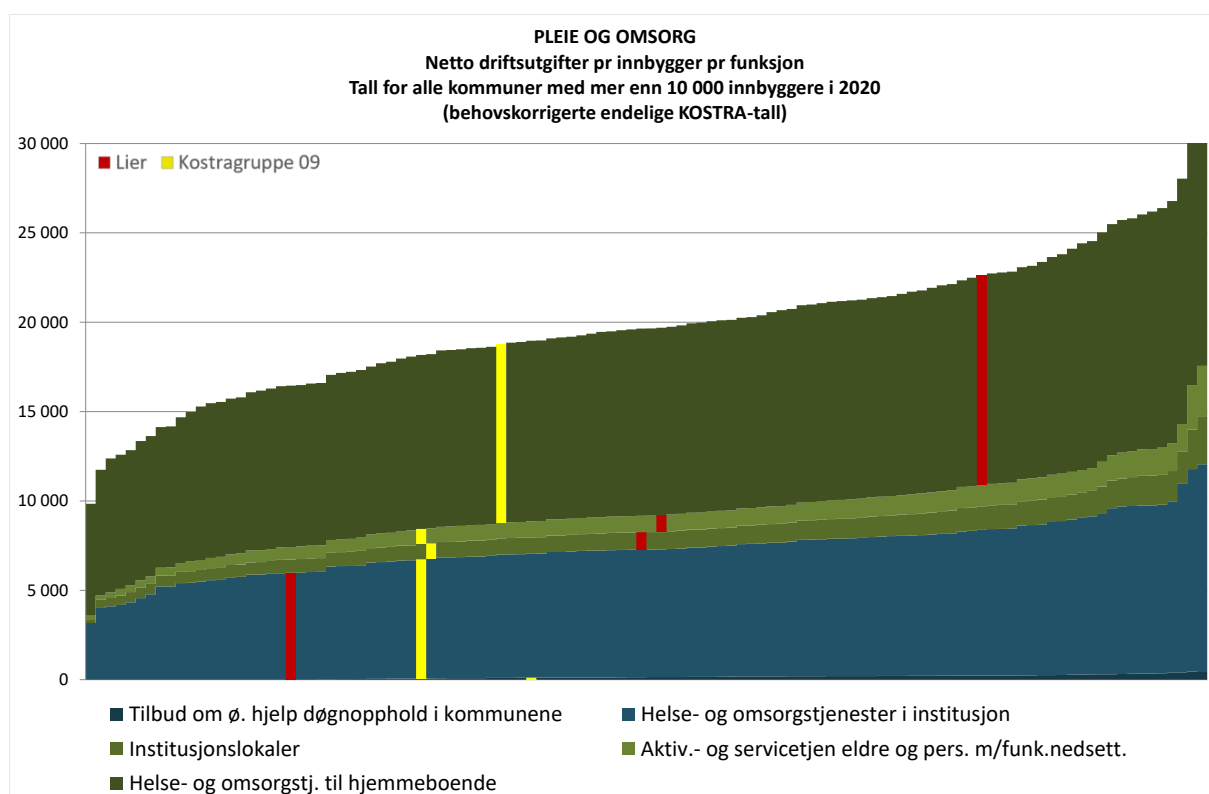

Både stortingsmeldingen og HOV-planen fremhever viktigheten av å bistå innbyggerne til selv å kunne ivareta sin egenomsorg best mulig. Tilrettelagte botilbud er et viktig virkemiddel for å nå dette målet. Botilbud som gir mulighet for sosiale samlingsplasser og underbygger muligheten til et selvstendig liv, livet ut. Tett oppfølging og heldøgns omsorg skal gis når det er behov.

Det er viktig at man satser tilstrekkelig på forebyggende og rehabiliterende tiltak for å redusere behovet for mer omfattende tjenester. Bortfall av lavterskeltilbud og sosial isolasjonen, som mange opplevde som følge av koronatiltak, resulterte høsten 2020 i større behov for mer omfattende vedtaksfestede tjenester. Denne økningen har vedvart også i 2021.

Sammenligning med andre kommuner

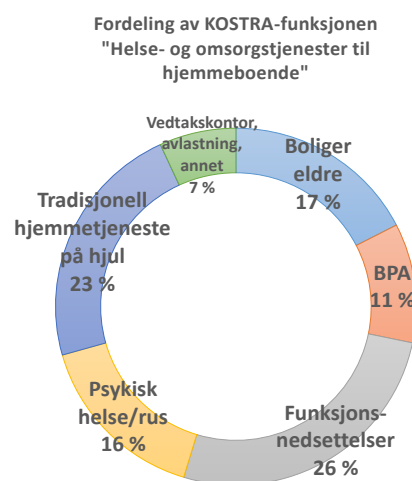
Lier har vurdert sine kostnader i 2020 opp mot alle kommuner med mer enn 10 000 innbyggere, samt kommunegruppe 9. Plasseringen til Lier er markert med rødt og plasseringen til gjennomsnittet i kommunegruppe 9 er markert med gult.

Behovskorrigerte kostnader per innbygger, kr	Lier	Sande fjord	Bærum	Drammen	Asker	Rana	Horten	Kostra gruppe 09	Landet uten Oslo
Antall innbyggere	27 118	64 345	128 233	101 859	94 915	26 083	27 510	665 929	4 694 359
PLEIE OG OMSORG	19 609	19 774	21 667	18 734	21 001	18 701	17 220	18 491	19 582
Aktiv- og servicetjen eldre og pers. m/funk.nedsett.	930	901	1 273	774	1 276	693	730	841	944
Helse- og omsorgstjenester i institusjon	5 977	7 128	7 631	7 836	6 316	7 290	6 531	6 669	7 318
Helse- og omsorgstj. til hjemmeboende	11 732	10 863	11 265	9 235	12 488	9 299	8 652	10 008	10 109
Tilbud om ø. hjelp døgnoophold i kommunene		113	187	68	63	207	347	116	142
Institusjonslokaler	969	769	1 312	821	858	1 212	960	856	1 069

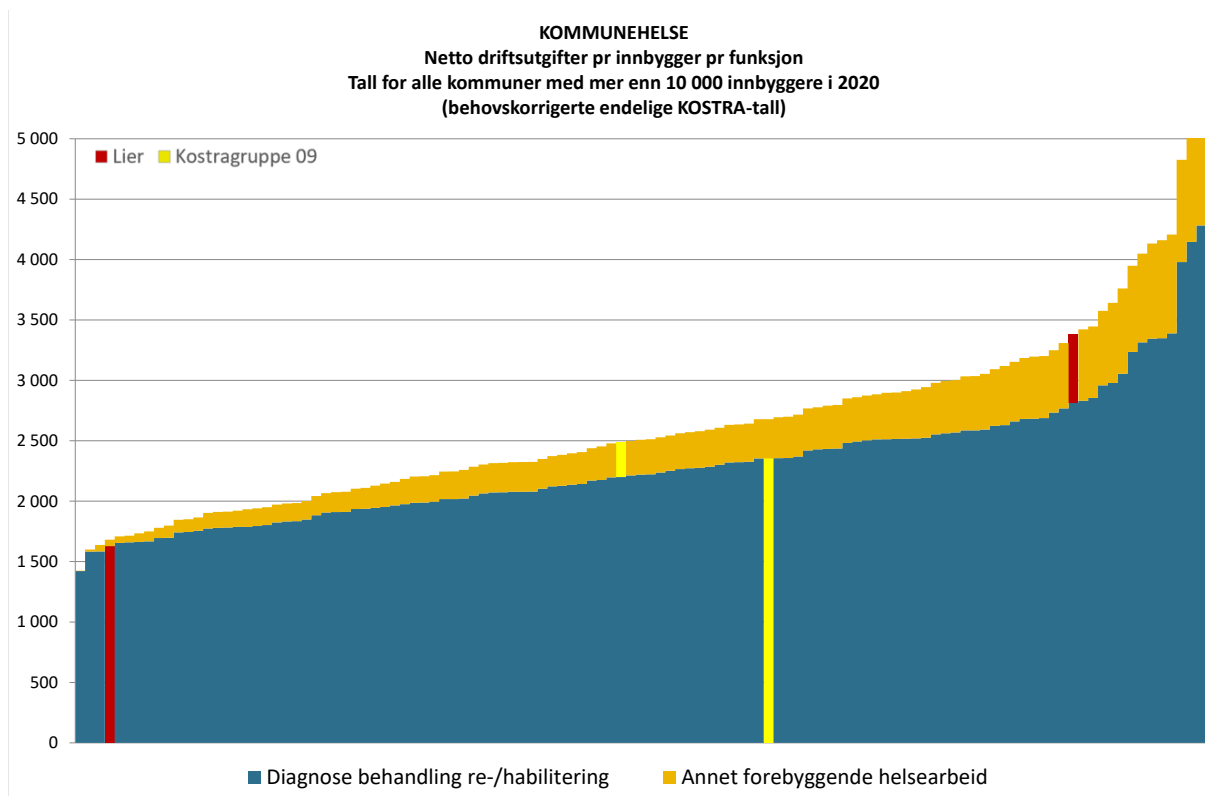
Behovskorrigerte netto driftsutgifter til pleie og omsorg per innbygger.

Figuren over viser netto driftsutgifter innen det KOSTRA definerer som pleie og omsorg. Vi ser at Lier plasserer seg svært forskjellig i de to største kategoriene. For helse- og omsorgstjenester i institusjon ligger kostnadene relativt lavt i Lier, mens for helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende ligger kostnadene relativt høyt i Lier. Det er her viktig å være klar over at hjemmeboende ikke kun er eldreomsorg løst av hjemmetjenesten. 40% omfatter tjenester til eldre, mens øvrige tjenester går til personer med utfordringer knyttet til rus og/eller psykisk helse (16%) samt unge og voksne brukere med funksjonsnedsettelse (37%).

Forskjellen mellom kostnadsnivået i Lier og gjennomsnittet i kommunegruppe 9 er på hele 47 millioner kroner for helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende. Det er ofte vanskelig å fjerne helt slike avvik i kostnadsnivåer. Har man innarbeidet et kvalitetsnivå på tjenester, kan det være krevende å justere dette. Tallene gir imidlertid en indikasjon på at det her burde være potensiale for en innsparing i kommende tiårsperiode.

Når det gjelder omsorgstjenester for eldre brukere, er det både kvalitativt og kostnadmessig gunstig at brukere får hjemmebaserte tjenester i stedet for tjenester i institusjon, så langt det er mulig. Kostnadsnivået i Lier for helse- og omsorgstjenester i institusjon er 19 millioner kroner lavere enn det gjennomsnittlige kostnadsnivået i kommunegruppe 9. De lave kostnadene Lier har til institusjon henger dels sammen med at vi tilrettelegger for at folk kan bo hjemme lenger, samt en effektiv drift av institusjonsplassene våre. Å jobbe for en god hjemmetjeneste og gode boforhold som gjøre det mulig at flest mulig bor hjemme livet ut er viktig også fremover for å holde kostandene her nede.

Behovskorrigerende kostnader per innbygger, kr	Lier	Sande fjord	Bærum	Drammen	Asker	Rana	Horten	Kostra gruppe 09	Landet uten Oslo
Antall innbyggere	27 118	64 345	128 233	101 859	94 915	26 083	27 510	665 929	4 694 359
KOMMUNEHELSE	2 197	1 845	3 061	3 300	2 630	2 784	2 243	2 637	2 694
Annet forebyggende helsearbeid	569	151	1 273	818	433	264	278	283	371
Diagnose behandling re-/habilitering	1 628	1 695	1 788	2 482	2 197	2 520	1 965	2 354	2 323

Behovskorrigerende netto driftsutgifter til kommunehelse per innbygger.

Lier driver kommunehelse svært kostnadseffektivt. Kun en kommune i utvalget rapporterte lavere kostnader til KOSTRA-funksjon diagnose behandling re-/habilitering. Annet forebyggende helsearbeid ligger noe høyt, men sett i sammenheng er tjenesten svært kostnadseffektiv. Det er trolig ikke noe vesentlig potensial for innsparing de neste ti årene innen kommunehelse.

Utfordringer

En av hovedutfordringene for tjenesteområdet er at behovene for tjenester øker i alle aldersgrupper, både i antall brukere og i omfang av tjenester. I årene fremover vil særskilt den forventede økningen i aldersgruppen over 80 år kunne gi et stort behov for økte tjenester. Det vil fremover være nødvendig å gi flere tjenester innen dagens kostnadsramme. Dette vil medføre redusert tjenestetilbud for noen, og noen vil få tjenester på andre måter enn i dag, her vil blant annet nye muligheter innen velferdsteknologi være viktig å ta i bruk. Vi utfordres til å tenke nytt samtidig som vi hele tiden må holde fokus på livsmestring.

Når tjenestene endres, må også kompetansen til ansatte tilpasses brukernes tjenestebehov. Det å holde alle ansatte til enhver tid oppdatert, og sikre at vi har spisskompetanse der vi trenger det, er krevende på flere måter. Det er her viktig at vi har gode systemer som utnytter de digitale læringsmulighetene på en god måte. Det er også nødvendig med tilstrekkelig lønnsmidler, slik at ansatte kan få anledning til å gjennomføre nødvendige kompetansehevende tiltak. Fravær fra jobb for kompetanseutvikling vil i de aller fleste tilfeller gi behov for å erstatte den ansatte med annet personell.

I 2019 fikk kommunen pålegg fra Fylkesmannen om selv å gi tjenester til brukergrupper vi tidligere har hatt tradisjon for å kjøpe omsorgstjenester til fra private tilbydere. Vi har jobbet med å tilpasse tjenestetilbudet gjennom 2020/21. Dette arbeidet må fortsette i flere år fremover. Et helhetlig tilbud vil gi mulighet for raskere å kunne justere tjenestetilbudet til brukere om omsorgsbehov endres. Ved å ha alt fra lavterskeltilbud til omfattende tjenester i egen regi, får vi større mulighet til å omrokere ressurser når behov endrer seg og gi tjenester på rett nivå til bruker.

Dette er utfordringene for tjenesteområdet:

Vedtakskontoret

- Innbyggernes forventninger til hvilket ansvar som bør ligge på den kommunale helse- og omsorgstjenesten er gjennomgående høyere enn kommunens faktiske og rettslige ansvar. Forventningsavklaringen som nødvendigvis oppstår er utfordrende, og krever god kommunikasjon - både skriftlig og muntlig.
- Kommunen har ikke tilstrekkelig tjenester til brukere med behov for spesialisert kompetanse og omfattende ressurser. Å kjøpe eksterne tjenester er ofte utfordrende da det er få tilbydere som har denne kompetansen, samt at dette gir høye kostnader.
- Behovet for tjenester er svingende og i perioder er behovet større enn tilgjengelige ressurser, enten i form av boliger, ønsket aktivitetstilbud eller omsorgstilbud.
- Det er ikke samsvar mellom utførerleddets faktiske eller opplevde kompetanse/kapasitet og behovet i brukermassen. Dette kan forlenge saksbehandlingstiden og utsette effektivering av vedtak.
- Oppgaver og funksjon for koordinerende enhet er endret siden oppstart. Kontoret har ikke kapasitet til å fylle oppgaven slik det er forventet, jamfør nasjonal veileder for koordinerende enhet i kommunene.

Boligkontoret

- Det er høye forventninger til hva som er kommunens ansvar kontra eget ansvar for å skaffe seg en egnet bolig. Videre ligger det ulike oppfatninger rundt hva som vurderes å være en egnet bolig. Forventningsavklaringer krever mye tid og fordrer en god skriftlig og muntlig kommunikasjon

- Mange av de kommunale boligene ligger samlet, og bomiljøene er sårbare ved tildeling til personer med store livsmestringsutfordringer. Utfordringer med bomiljø medfører at leiligheter blir stående ledig, noe som generer høyere tomgangsleie.
- Kommunen har ikke kapasitet til å yte de tjenestene som skal til for at vanskeligstilte på boligmarkedet skal kunne mestre sitt boforhold (det vurderes å være behov for bo-oppfølgingsteam/miljøvaktmester).
- Kommunen mangler egnede boliger til enkelte brukere med utfordringer innen rus og/eller psykisk helse (småhus).
- De fleste bor lenge i kommunal bolig og i deler av den kommunale boligmassen er det liten gjennomstrømning. Det gir spesielt store utfordringer i forhold til barnerike familier.

NAV

- Koronapandemien har rammet arbeidsmarkedet svært hardt og avstanden for de som allerede stod utenfor arbeidslivet har økt.
- Antallet brukere øker på alle områder. Kontoret står overfor store utfordringer med å håndtere krisen, utenforskapet og ettervirkningene av denne i årene som kommer. Det sosiale og sosialfaglige utfordringsbildet har økt betydelig etter pandemiens inntog i kommunen med et stort antall med inntektsbortfall og høy ledighet.
- Barnefattigdom er et økende problem. Dette må ses i sammenheng med økende brukermasse, da særlig innen gruppen sosialhjelpsmottakere og sosial arv. Denne utviklingen vil ha betydning for tjenestebehovet i tiden fremover, og vi har igangsatt en ekstra satsning på dette gjennom to familieveiledere. Denne satsningen må fortsette med to stillinger for å møte økende barnefattigdom og antall barnefamilier som står uten fast inntekt.
- Vi har en økende brukermasse med manglende basiskompetanse i norsk. Dette vanskeliggjør iverksettelse av arbeidsmarkedstiltak for å bistå dem videre inn i arbeidslivet.
- Utenforskapet blant ungdomsgruppen 18-30 år er stort også i Lier. En økende andel med psykiske helseutfordringer krever at vi setter inn ekstra tiltak for å møte dette området, noe vi er i gang med i 2021 med en bevilget stilling rettet mot ungdom. Vedvarende høy ledighet, og utenforskap med psykisk helse som en stor utfordring, gjør at vi anbefaler styrking av dette området som følge av pandemiens konsekvenser.
- Økonomisk råd og veiledning, herunder også gjeldsrådgivning, er en tjeneste i NAV som står overfor store utfordringer og økt press som følge av høy ledighet, inntektsbortfall på svært mange brukere og økende gjeldsgrad i befolkningen. Kommunens ansvar etter lov om sosiale tjenester §17 (råd og veiledning) omfatter hele befolkningen, og avvikling av særreglene under pandemien vil skape et stort behov for veiledning og rådgivning. Dette gjelder særlig for brukere som mister

retten til dagpenger og arbeidsavklaringspenger (AAP). For å møte disse utfordringen ser NAV et stort behov for styrkning av midler.

Psykisk helse og rus

- Stor vekst i komplekse oppgaver på grunn av endrede rammebetingelser (statlige føringer).
- Brukergrupper krever spesialisert kompetanse og til dels omfattende ressurser.
- Tilstrekkelig støtte rundt avdelingsledere.
- Økning i oppgavens omfang og kompleksitet er vanskelig å løse innenfor virksomhetens økonomiske rammer. Man må påregne vekst.
- Vansker med å skaffe vikarer med riktig kompetanse.
- Manglende tilbud om passende boliger (rusfrie boliger og boliger som tåler hard bruk).
- Vanskelig å fremskaffe nytt sentralt værested for personer i aktiv rus, Annekset er tiltenkt ungdomsarbeidet
- Det er vanskelig å rekruttere sykepleiere og vernepleiere.

Flyktningetjenesten

- Koronakrisen har gjort at det kom færre flyktninger enn det Lier kommune var anmodet om å ta imot. Dette har hatt økonomiske konsekvenser og har medført nedbemanning av dyktige fagfolk.
- Uforutsigbar «bransje» skaper utfordringer knyttet til rekruttering.
- Sammensatte helseproblemer og traumer kan skape vansker i læring under introduksjonsprogrammet. Mangler muligheter for å fange opp lærevansker.
- Kommunen mottar nå overføringsflyktninger (kommer direkte fra flyktningleir), til forskjell fra tidligere praksis der alle kom via asylmottak. Disse krever tettere oppfølging og mer ressurser, fordi de kommer uten forkunnskap om norsk kultur og samfunn. Det medfører forlenget programtid og større kostnader.
- På grunn av økning av barnefamilier vil det være behov for mer spisskompetanse.

Friskliv

- Få ansatte i forhold til behovene som finnes i forebyggende helsearbeid.
- Store individuelle forskjeller og behov hos deltakerne.
- Midlertidige lokaler og hyppige flyttinger siden oppstart.

Tjenester til voksne med funksjonsnedsettelse

- Det er behov for å etablere ambulerende tjenester, det vil si tjenester som kommer til brukeres hjem, med personell som har høy kompetanse innen miljøarbeid. Antall ungdommer med funksjonsnedsettelse som bor hjemme øker. Det er flere som kan bo i egne leiligheter med noe oppfølging.
- Å finne budsjettmessig dekning for nye beboere med store bistandsbehov.
- Rekruttering av høyskoleutdannede.
- Utilfredsstillende personalfasiliteter på enkelte lokasjoner.

- Å etablere gode samarbeidsformer med alle pårørende, der både beboernes, pårørendes og de ansattes behov blir ivaretatt.

Hjemmetjenester

- Etter samhandlingsreformene, både innen somatikk og psykiatri, kommer pasientene mye raskere tilbake til kommunen. Pasientene er dårligere, og har mer sammensatte bistandsbehov enn tidligere.
- Stor økning i brukergruppen med psykiske lidelser gir nye utfordringer.
- Stadig strengere krav vedrørende dokumentasjon medfører mer bruk av tid borte fra pasienten.

Rehabiliteringstjenesten

- Samhandlingsreformen krever flere og ofte mer omfattende pasientforløp i kommunal regi. Avdelingen tilbyr tjenester til personer med svært ulike behov, og det kan være krevende å håndtere parallelt. Vi må jobbe mer med struktur for å få utnyttet kompetansen enda bedre.
- Mangler elektronisk lagerstyring av hjelpemidler. Dette gjør det vanskelig å holde oversikt over de til enhver tid tilgjengelige hjelpemidler, samt tilbakelevering av disse.

Sykehjemmene

- Utfordrende å finne ressurser til nødvendig kompetanseheving.
- Mye av bygningsmassen er ikke egnet for god ivaretagelse av personer med demenssykdom. Ca. 80% av alle som er i behov av heldøgns omsorg har demenssykdom som del av sitt utfordringsbilde.

Fosshagen

- En personalgruppe som er preget av varslingsaken.
- Organisering og struktur. Rett person til rett pasient til enhver tid. For lav sykepleierdekning i tre av fire avdelinger og utfordringer med å rekruttere sykepleiere.
- Avvikshåndtering. Tiltak i etterkant av avvik må inn i et systematisk forbedringsarbeid.
- Overtidsbruk.
- Koronapandemien har gjort det vanskelig å samles i grupper til personalmøter, pårørendemøter, undervisning o.l.
- Skjermet avd.: Langtid har nå flere pasienter som trenger skjerming og en til en.

Liertun

- Fremtidige endringer oppleves utfordrende for ansatte.
- Bygget er ikke godt utformet for beboere med demens.
- Få frivillige tilknyttet Liertun.

- Viktig å få til en god prosess frem mot flytting/omorganisering som ivaretar pasienter, pårørende og medarbeidere på en god måte. Også inkludert ledere, og de som skal bli igjen i virksomheten.
- Det er en målsetning om å drifte med uforandret fokus på kvalitet og gode tjenester for våre pasienter til den dagen vi flytter.

Nøstehagen

- Marginale ressurser til å håndtere økende pleietyngde, dette er særskilt utfordrende i boligavdelingen. Økt ressursbehov her må hentes fra virksomhetens øvrige personalressurser, noe som gir negativ effekt på flere områder.
- Marginale ressurser gir utfordringer til å gjennomføre ønskede tiltak for kompetanseutvikling.
- Bygningsmassen gir utfordringer ved behov for skjerming for personer med demens.

Omsorgsboliger

- Boliger som er organisert som selvstendige borettslag gir kommunen liten påvirkningsgrad i tilfeller der det blir vurdert som hensiktsmessig med overføring til bolig med høyere omsorgsnivå.
- Vi vil i årene som kommer ha behov for flere omsorgsboligtilbud med en mer differensiert boligmasse både hva angår omsorgsnivå, organisasjonsform og størrelse på boenheter.

Dagsenter for eldre

- Vi har lite kapasitet i forhold til ønsker (flere brukere som har én dag ønsker seg flere dager).
- Enkelte lange ruter gjør det utfordrende å holde kostnadene til transport lave.

Seniorsentrene

- For små lokaler i Lierbyen.
- Transport til de som ikke klarer å komme seg dit selv.

Sentralkjøkkenet

- Det er den senere tiden blitt utfordrende å skaffe frivillige matkjørere.
- Nye krav fra sentrale myndigheter, som for eksempel matmerking, gir økte arbeidsoppgaver.

Satsningsområder

Samfunnsutviklingen stiller krav til omstilling innen helse,- omsorg- og velferdssektoren. I årene som kommer vil det bli stadig flere som har behov for bistand fra det kommunale tjenesteapparatet, samtidig som det vil være færre mennesker til å dekke behovet. For å

lykkes med dette må vi tenke nytt både om samfunnsutvikling, om hvordan vi skal levere tjenester og hva vi skal bistå med.

Hvordan vi bor og hva vi har i gangavstand fra egen bolig påvirker muligheten for egenmestring og selvstendighet i eget liv. Arbeidet med en helhetlig boligplan skal ferdigstilles i 2021. Denne skal være retningsgivende for kommunal boligutvikling i årene som kommer.

I Lier kommune har vi satset på lavterskeltilbud og forebyggende arbeid innen helse, omsorg og velferd i mange år. Under koronakrisen har mange tilbud måtte holde stengt og vi ser hvor uheldig dette er for svært mange av brukerne, og opplever også at dette raskt har gitt press på mer omfattende tjenester. Vi ser derfor et stort behov for fortsatt satsning innen dette området. Under koronakrisen har det oppstått nye arbeidsoppgaver. Det såkalte TISK-arbeidet (testing, isolering, smittesporing og karantene) er organisert i to avdelinger, som har medført et behov for å realisere etableringen av en forebyggende virksomhet. Det er besluttet at ergo- og fysioterapitjenesten, flyktningetjenesten og friskliv skal overføres til denne virksomheten. Det vil i løpet av høsten 2021 vurderes om også andre forebyggende eller lavterskeltilbud skal legges hit. Målsetningen er at man ved å samle forebyggende tjenester skal kunne dra nytte av hverandre og få et samlet sett bedre tilbud til brukeren.

Digitalisering av tjenestetilbudet, hovedsakelig i form av velferdsteknologi, er fortsatt et satsningsområde som er viktig for å lykkes med fortsatt gode tjenester i et mer ressursknapt mulighetsrom. Vi følger her det nasjonale velferdsteknologiprogrammets føringer, som er nedfelt som satsning i Lier kommune gjennom HOV-planen. Vi har i 2021 tatt i bruk elektronisk medisinstøtte. Dette ser vi gir en stor gevinst. Brukerne får mulighet til et mer selvstendige liv, hjemmetjenesten reduserer sine oppdrag til de aktuelle brukerne og medikamentene er alltid klare til rett tid. Gevinsten dette gir i reduserte oppdrag vil bidra til å begrense behovet for vekst for hjemmetjenesten i årene som kommer. Vi vil i 2022 jobbe videre med andre viktige satsningsområder som avstandsoppfølging i hjemmet.

Når det gjelder tjenester til den eldre delen av befolkningen har vi i Lier i flere år hatt hovedfokus på tjenesteutvikling og vekst rettet mot hjemmeboende. Slik må det også være i årene som kommer. De fleste ønsker å bo i eget hjem, helst livet ut. Dette skal vi tilrettelegge for. Institusjonsplasser med heldøgns omsorg er også et kostnadskrevende tjenestetilbud som kun skal benyttes til de som trenger dette. Vi ser likevel i dag at behovet nå er større enn hva vi har av kapasitet.

Det er besluttet politisk at vi skal opprettholde en korttidsavdeling på Liertun når dagens sykehjemsplasser flytter ned til Fosshagen trinn to i mars 2022. Med en forventet økning på totalt 700 innbyggere i aldersgruppen 80+ de neste fire årene, vil vi måtte vurdere fortløpende om også flere plasser må tas i bruk på Liertun. Vi vil i kommende fireårsperiode

jobbe videre med intensjonsavtalen med Drammen kommune om etablering av helsehus ved nye Drammen sykehus. Her vil fremtidig behov for økning i den totale kapasiteten for heldøgns plasser vurderes. Helsehusets nærhet til sykehuset vil kunne gi et enda bedre tilbud til pasienter med behov for korttidsplass etter utskrivning. Det vurderes også som nyttig å plassere lindrende plasser og kommunale akutt plasser (KAD) tett på sykehuset.

Arbeid og selvforsørgelse er viktig for et godt liv. Å korte ned stønadstiden og få flere brukere raskere i jobb eller arbeidsrettet aktivitet er et viktig mål. Det er her særskilt viktig å kunne opprettholde lovpålagt aktivitetsplikt med kurs i kommunal regi, spesielt for målgruppen ungdom og flyktninger. Det er også viktig å finne mulighet til å øke innsatsen mot barnefamilier, og samtidig ha tett oppfølging av flyktninger som overføres fra introduksjonsordningen. Dersom NAV Lier skal bygge opp under målet «livsmestring for alle» vil sosialhjelpsbrukere med barn være et viktig innsatsområde. Dette er mennesker som tradisjonelt står lenger unna arbeidsmarkedet enn de fleste. Denne gruppen krever langvarig, koordinert og tett oppfølging, ofte med kvalifiserende tiltak. Vedtatte endringer i de statlige ytelsene er midlertidig utsatt som følge av pandemien, når dette trer i kraft vil dette kunne påvirke kommuneøkonomien i negativ forstand. Det kan medføre en høy økning av sosialhjelpsutbetalingene hvis pandemiens ettervirkninger fortsatt gjør seg gjeldene og ledigheten fortsatt er høy høsten 2021 og i 2022.

Å være en attraktiv arbeidsgiver er også et viktig mål for oss. Skal vi sikre kvalitet i tjenesten må vi tilby våre ansatte attraktive arbeidsforhold. Helhetlig satsning på kompetansehevede tiltak for ansatte, og behov for systematisk vedlikehold av grunnleggende kompetanse, er viktige satsningsområder vi ønsker en spesiell styrkning av de to første årene.

Tilstedeværende ledelse, som ser den enkelte ansatte og nyttiggjøre seg dennes kunnskap og ferdigheter, er viktig både for gode tjenester og for den ansattes opplevelse av mestring, verdi og trivsel. Det er her også viktig at leder ikke har for stort kontrollspenn. Det vil i mange avdelinger være nødvendig at avdelingsleder får støtteressurser for å få mulighet til god nok oppfølging av ansatte både faglig og administrativt.

For å kunne være trygge på at tjenestene vi gir er av god kvalitet er også en viss grad av kontroll viktig. Vi har gjennom 2021 dessverre erfart at vi ikke er gode nok her. En styrket internkontroll av alle virksomheter, samt en mer systematisk og sammenhengende kontrollkjede, skal innføres i 2022. Dette vil kreve tid og økte ressurser.

Mål

Det er naturlig at tjenesteområdet har flest delmål rettet mot samfunns mål 3 - Livsmestring for alle. Bredden i tjenestetilbudet fanger imidlertid også opp andre aspekter som viser seg ved tiltak som bygger opp under andre av kommuneplanens innsatsområder.

Mål 2 - Tilhørighet til bygda dreier seg ofte om gode møteplasser og sosial anerkjennelse. Her er det flere virksomheter som er inne og bidrar eller drifter aktuelle tiltak.

Tiltak for et bedre miljø og klima er også på dagsorden i alle tjenesteområdets virksomheter og de aller fleste er miljøsertifisert.

Tabellen under viser sammenhengen mellom mål i kommuneplanens samfunnsdel og tiltak i Helse-, omsorg- og velferdsutvalget i 2022.

Innsatsområde	Delmål	Indikator og eventuell målemetode	Siste måling 2020	Mål 2022	Mål 2025	Gj.sn. landet
2.2 Lier skal være blant Norges fremste frivillighetskommuner.	HP Helse-, omsorg og velferd fremstår som et tjenesteområde der frivillige gis mulighet til bidra på egen premisser. Frivillig innsats verdsettes og skaper merverdi i tjenesten.	HP. Antall frivillige bidragdytere totalt.	140	150	160	
		HP. Telle antall arrangement som gjennomføres med støtte av frivillige				
2.5 Lier sine innbyggere skal leve i trygge lokalsamfunn.	HP. Helse-, omsorg og velferd har sikkerhet og forutsigbarhet som fokus for å skape trygge rammer for innbyggerene generelt og egne brukere spesielt					
2.7 Innbyggerne skal ha tilgang på attraktive arenaer for sosialt samvær og aktivitet	HP Helse-, omsorg og velferd etablerer og drifter attraktive arenaer som gir ulike brukergrupper mulighet for sosialt samvær og aktivitet	HP. Alle eksisterende arenaer videreføres og det etableres minst en ny arena i løpet av året.				
3.2 Liunger skal gis muligheter for utdanning, jobb eller annen meningsfull aktivitet.	HP Helse, omsorg og velferd har aktiviteter og arbeidsmetoder som bidrar til meningsfylte dager for utsatte grupper					
	HP Helse, omsorg og velferd har arbeidsmetoder som gir flere sosialhjelpsmottakere mulighet for selvforsørgelse					

	HP. Flest mulig skal kunne delta i ordinære tilbud og aktiviteter. Det skal tilrettelegges for deltakelse også via ulike særtiltak for dem som trenger dette i en periode eller over tid.	HP. Fritidskontakter skal bidra til å gjøre kultur- og fritidstilbud tilgjengelig for flere. Ha en aktiv ledsagerbevisordning. Samarbeide bl.a. med voksenopplæringen og NAV om arbeidstrening for dem som trenger det, der vi har mulighet til oppfølging. Gjøre tilbudene kjent.	Reduserte tilbud og muligheter pga koronasituasjonen	Ja	Ja
3.3 Liunger som trenger bistand skal tilbys tjenester på riktig nivå i alle livets faser.	HP Alle brukere som er i behov av bistand fra helse, omsorg og velferd får nødvendige og forsvarlige helse- og omsorgstjenester for å mestre egne utfordringer og leve et, så lang som mulig, selvstendig liv				
	HP Helse, omsorg og velferd har samarbeidsarenaer og arbeidsmetodikker som sikrer rett tjenestenivå til alle brukere	HP. Antall klager der Statsforvalter gir klager medhold			
3.4 Lier skal ha tilrettelagte boforhold for de som trenger det.	HP Helse, omsorg og velferd bidrar med kunnskap, planarbeid, tildeling og oppfølging som sikrer riktig tilrettelegging.	HP. Antall klager som går til klagenemda, som blir omgjort			
3.5 Kommunen skal bidra til bedre helse og livssituasjon for Liunger med oppfølgingsbehov.	HP Helse, omsorg og velferd skal gi nødvendige og forsvarlige helse- og habiliteringstjenester for alle som er i behov av dette for en periode eller gjennom hele livet	HP. Antall omgjøringer, der vedtak vurderes ikke tilstrekkelig			
4.4 Lier kommunes egen virksomhet skal være klimanøytral i 2025.	HP Helse, omsorg og velferd tar klimavennlige valg	HP. Andel klimasertifiserte virksomheter	88,0 %	100,0 %	100,0 %
		HP. Antall el-biler			
6.1 En attraktiv og nyskapende organisasjon med gjennomføringskraft.	HP felles Høyt nærvær blant kommunens ansatte	HP Felles Nærværprosent	90,0 %	91,4 %	92,0 %
	HP Organisasjonsutvikling	HP Felles Mestringsklima (annethvert år)	4,2	4,4	4,5
		HP Felles Mestringsorientert ledelse (annethvert år)	4,1	4,3	4,4
					4,0

HP. Felles Etablere tilbakemeldingskultur, øke meldte avvik	2 200	2 800	3 300

Tiltak

Tjenesteområdet har en rekke tiltak for hvert delmål. Dette er i stor grad de samme som i 2020/21, da mye har stått på vent grunnet korona.

Økonomi

Driftsbudsjett og rammeendringer

Beløp i 1000

	Handlingsprogram			
	2022	2023	2024	2025
	608 241	608 241	608 241	608 241
Opprinnelig budsjett				
Sum Tekniske justeringer	0	0	0	0
Vedtak forrige periode				
1 Ambulant team / Vestsidenveien	1 100	5 200	5 200	5 200
2 HP 20 Introduksjonsordningen - reduserte kostnader	650	650	650	650
3 HP 20 Mangfold og mestring - Nytt tiltak døgnbemannet bolig ROP	800	1 500	3 460	3 460
4 HP 20 NAV - Barnefattigdom - 2 årsv familiekoordinatorer	-650	-650	-650	-650
5 KS 21 Koronautgifter TISK	-7 500	-7 500	-7 500	-7 500
6 KS 21 Velferdsteknologi – økt satsing	500	1 000	1 500	1 500
7 Mangfold og mestring - Fullfinansiering av kvalitetsutvikler	110	220	220	220
Sum Vedtak forrige periode	-4 990	420	2 880	2 880
Demografijustering				
8 Demografi Pleie og omsorg	0	15 108	29 807	48 633
Demografi Sosial	0	1 413	2 364	3 177
Sum Demografijustering	0	16 521	32 171	51 810
Budsjettjusteringer i år				
9 Fordeling av flatt kutt 0.5% fra 2021	135	135	135	135
10 Redusert ramme flyktningtjenesten	-3 829	-3 829	-3 829	-3 829
Sum Budsjettendring i år	-3 694	-3 694	-3 694	-3 694
Sum Lønns- og prisvekst	0	0	0	0
Konsekvensjusteringer	-8 684	13 247	31 357	50 996
Konsekvensjustert ramme	599 557	621 488	639 598	659 237
Nye brukere/kostnadsendring				
11 1. tertial - Nye brukere og økte behov voksne med funksjonsnedsettelse	3 300	3 300	3 300	3 300
12 Ny rammeavtale - økte matpriser	820	820	820	820
13 Tomgangsleie Glitre	220	220	220	0
14 Øke avdelingsleders stilling til 100%	200	200	200	200
15 Økning kost BPA og kjøp av plasser (under beregning)	3 500	3 500	3 500	3 500
16 Økt tomgangsleie	1 200	1 000	800	600
Sum Nye brukere/kostnadsendring	9 240	9 040	8 840	8 420
Tiltak til mål				
17 driftsmidler velferdsteknologi	0	500	500	500
18 Kompetansehevende tiltak alle ansatte 1 dag pr. år - kvalitetsforbedrende arbeid	1 000	1 000	0	0
Sum Tiltak til mål	1 000	1 500	500	500
Vedtatte endringer				
19 1. tertial - 2 nye VTA plasser	170	170	170	170
20 1. tertial - Ferie funksjonsnedsettelse	3 500	2 000	1 000	1 000
21 1. tertial - Innføring av bostøtte til velferdsbolier	3 400	3 400	1 400	1 400
22 FM 40/20 - Opprettholdelse av plasser Liertun	7 420	7 420	7 420	7 420
23 Lierlegene, videre drift av TISK arbeid og fastlegetilbud for omsorgsboliger til seniorer	1 200	800	800	800
24 Nattevakt Liertun etter flytting	1 600	1 600	1 600	1 600
25 Rev nasjonaltilskudd - økning basistilskudd	350	350	350	350
Sum Vedtatte endringer	17 640	15 740	12 740	12 740
Annet				
26 Ny avdelingsleder Eikeliveien	850	850	850	850
27 Opplæring/kurs i forbindelse med bruk av tvang/§4a/miljøarbeid	150	150	150	150
28 Økt lederstøtte GAT - Kvalitetsforbedrende arbeid	350	350	350	350
29 Økt rådgiver HOV - kvalitetsforbedrende arbeid	700	700	700	700
30 Voksne med funksjonsnedsettelse - Årlige obligatoriske kurs om forebygging av vold	100	100	100	100
Sum Annet	2 150	2 150	2 150	2 150
Nye tiltak og realendringer budsjett	30 030	28 430	24 230	23 810
Ramme 2022-2025	629 587	649 918	663 828	683 047

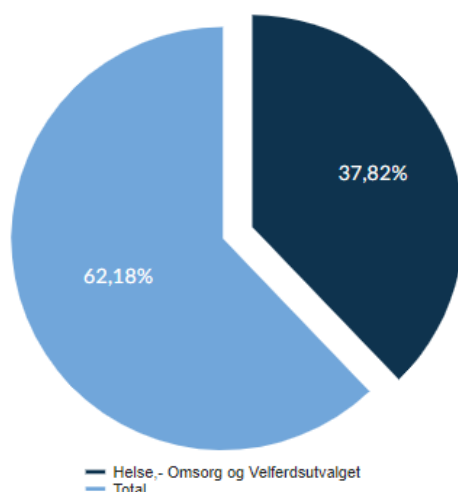
Beskrivelser av rammeendringer

1. Samhandlingsreformen ga i 2019 kommunene et mer helhetlig ansvar for personer med behov for bistand knyttet til rusavhengighet og psykisk helse. Det er en målsetning om at en større del av behandlingstilbudet og oppfølging over tid skal gjennomføres der bruker bor, ute i den enkelte kommune. Dette krever oppfølging i hjemmet av personer med særskilt kunnskap om brukergruppen. I HP 21 ble det lagt inn midler til etablering av ambulant team for psykisk helse. Tjenesten finansieres delvis med tilskuddsmidler med nedtrapping. Tjenesten kompenseres med reduksjon i tilskudd.
2. I HP 2020 ble det lagt inn reduksjon av øremerket avsetning til integrering. Forventet høyere mottak av barn i en periode medfører lavere antall personer i introduksjonsordningen. Rammen økes med 650.000 kroner fra 2022.
3. Som omtalt i punkt 1. har kommunen etter 2019 fått et mer helhetlig ansvar for personer med behov for bistand knyttet til rusavhengighet og psykisk helse. Lier kommune fikk et avvik om manglende heldøgntilbud til de med størst hjelpebehov etter et tilsyn fra fylkesmannen. Det ble i 2020 etablert et døgnbemannet tilbud til dette formålet. Tilbudet er delvis finansiert med et øremerket tilskudd som har en nedtrapping over fire år. Kommunens netto kostnader øker årlig med en total økning på 6 millioner i 2024.
4. I HP 20 ble det lagt inn to årsverk familiekoordinatorer som skulle arbeide med barnefattigdom. Fra 2022 ble tiltaket redusert med 650.000
5. Koronaepidemien – I 2021 ble det satt av midler til TISK (testing-isolering-smittesporing-karantene) og rammene økt med 7,5 millioner kroner. Disse midlene trekkes ut fra 2022.
6. Velferdsteknologi rulles ut gradvis. Dette gjelder både institusjoner og hjemmetjenesten, ref HOV sak 37/2020. Økte driftsmidler i tillegg til foreslåtte investeringsmidler benyttes. Behov for mer «øremerkede» ressurser for å ha tilstrekkelig kunnskap om de nye løsningene vurderes fortløpende.
7. Kvalitetsrådgiver innen rus og psykisk helse (ansvar for oppgaver innen oppfølging av kjøpeplasser og kvalitetsarbeid i virksomheten). Stillingen har i flere år blitt dekket av tilskuddsmidler som trappes gradvis ned og bortfaller helt fra 2023
8. Beregnet økning i kostnader som følge av demografiutvikling basert på SSB prognose.
9. Fordeling av ufordelt innsparing fra 2021.
10. Redusert ramme flyktningetjenesten, tilsvarende redusert integreringstilskudd.
11. Ved etableringen av Glitre er det en større omlegging av tjenestene og flytting av brukere for voksne med funksjonsnedsettelse. I løpet av 2020/2021 er det etablert tjenester for fem nye brukere. Samtidig har to brukere hatt økte behov. (Blant annet krav om økt bemanning etter tilsyn). Det ble bevilget opp 3,4 millioner til ny brukere i HP 2021. Økningen i kostnader til nye brukere er beregnet til 6,7 millioner kroner. Enheten er under omlegging og det arbeides med å finne løsninger som kan gi

- synergieffekter, det knytter det seg noe usikkerhet til beregnet kostnadsvekst. I 1. tertial ble det bevilget opp 3 millioner kroner.
12. Det er tegnet ny rammeavtale for matvarer. I anbudsrunden var bla. kvalitet høyere vektet. Prisen har steget med ca. 12% utover vanlig prisstigning.
  13. To av leilighetene ved Glitre er tiltenkt brukere som er under 18 år i dag. Frem til brukerne fyller 18 år er boligene definert som barnebolig og brukerne skal ikke belastes husleie. Når de fyller 18 år, vil de få ordinær husleiekontrakt og skal betale husleie. "Tomgangsleien" for de to leilighetene er tilsammen kr 220 800 per år og skal betales av boligkontoret.
  14. Økning i avdelingslederstilling fra 80 til 100%. Det er nødvendig med daglig tilstedeværelse for avdelingsleder for å sikre god personaloppfølging og kvalitet på tjenestene som leveres.
  15. Økning i timespris for BPA, ny bruker og økning i vedtakstimer.
  16. Boligkontoret hadde et merforbruk på tomgangsleie i 2020 og ligger an til et merforbruk i 2021. Boligkontoret overtok ansvar for tomgangsleie på flere nye adresser fra 2021 uten at det fulgte budsjettmidler fullt ut. Boligkontoret jobber med tiltak for å redusere tomgangsleien, men for å ha noe fleksibilitet i boligmassen må en viss ledighet påregnes. Estimert merforbruk på tomgangsleie i 2021, uten Glitre og Vestsideveien 100, er 1, 4 millioner.
  17. Økning i driftsutgifter til installasjon av sensorteknologi/ medisindispenser/medisinsk avstandsoppfølging
  18. Det er vurdert at det er behov for et økt fokus på kompetansehevende tiltak for alle ansatte i HOV, det er derfor nødvendig med mulighet for en dag frikjøp av alle ansatte fra ordinære oppgaver for å kunne delta på målrettet kompetansehevende tiltak for å lykkes med kvalitetsforbedrende arbeid
  19. Hovedutvalget for helse-, omsorg- og velferd har fattet følgende vedtak: «To nye VTA plassene finansieres innen HOV utvalgets ramme ved behandling 1. tertialrapport». Tiltaket ble vedtatt i 1. tertial 21 og innarbeides i rammene.
  20. Det ble i sak 51/2021 i kommunestyret bevilget midler for ekstrakostnader til bemanning i forbindelse med inntil en ferieuke for alle brukere som mottar tjenester fra virksomheten «Tjenester til voksne med funksjonsnedsettelse».
  21. Innføring av bostøtte til velferdsboliger er politisk besluttet i 1 tertial.
  22. I formannskapet (89/20) ble det vedtatt å opprettholde en korttidsavdeling på Liertun. Ved overføring av 40 eksisterende sykehjemsplasser fra Liertun til Fosshagen trinn II i 2022 opprettholdes en korttidsavdeling på Liertun med minimum åtte plasser. Videre driftsmidler til opprettholdelse av korttidsavdeling ved Liertun legges inn som forslag i handlingsprogrammet 2022 - 2025. Kommunedirektøren foreslår å opprettholde ti plasser.
  23. Lierlegene, etableres som kommunalt legekantor. Vil være nødvendig for å videreføre TISK-arbeidet, vil som kommunalt legekantor også kunne gi bedre oppfølging til beboere med mye behov for legetilsyn i omsorgsboliger.

24. Det vil være behov for styrkning av nattbemanning på Liertun etter flytting av sykehjemsavdelingene, det kan ikke være kun en nattevakt alene.
25. Økt basistilskudd fastleger, kommunen er kompensert gjennom rammetilskuddet.
26. Eikeliveien er en stor og kompleks enhet med behov for nærledelse. Det er vurdert et behov for å dele avdelingen i to, og ansette en avdelingsleder til.
27. Det er behov for økte midler for at alle ansatte som jobber med beboere der bruk av tvang etter §4a er nødvendig, har tilstrekkelig kompetanse om lovverket. Det skal også gis mer målrettet opplæring i miljøarbeidet for å unngå bruk av tvang, spesielt overfor demente beboere.
28. Økt lederstøtte GAT. Det er stort behov for ledere å få tilstrekkelig bistand i utarbeidelse og oppfølging av turnusarbeidet. God kunnskap om turnus vil kunne bidra til mulighet for mer fleksible løsninger med målsetning om flere ansatte i høyere stillingsbrøker.
29. Det er behov for å styrke helse, omsorg og velferd innen kvalitetsarbeidet. Både varslingsak og granskning av Fosshagen påpeker behovet for økt fokus på mer målrettet arbeid både i forhold til struktur og kontrollfunksjoner.
30. Årlige obligatoriske kurs for alle ansatte i virksomheten som gir tjenester til voksne med funksjonsnedsettelse i forhold til forebygging av vold. Viser til politisk sak i HOV-utvalget 26/2021, der det er fremmet krav om at virksomheten skal øke kompetansen ift. forebygging av vold og avdekking av vold mot beboere. Det finnes ikke ferdige kurs for dette. Estimert sum for kurs for alle ansatte inklusivt lønnsutgifter er satt til 100.000 kroner ut ifra dialog med leverandør som innehar spisskompetanse på området.

Brutto utgifter i % av kommunens totale brutto utgifter

Fordeling på utgifter og inntekter

Beløp i 1000	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Handlingsprogram			
			2022	2023	2024	2025
Driftsutgifter						
Lønn	497 764	463 240	470 769	471 579	473 539	473 539
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	48 036	91 438	107 765	126 786	138 736	157 955
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	133 355	124 679	128 699	129 199	129 199	129 199
Overføringsutgifter	37 694	36 339	36 339	36 339	36 339	36 339
Finansutgifter	3 854	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	720 703	715 696	743 572	763 903	777 813	797 032
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-32 827	-35 253	-35 253	-35 253	-35 253	-35 253
Refusjoner	-114 159	-74 532	-74 532	-74 532	-74 532	-74 532
Overføringsinntekter	-6 852	2 330	-4 200	-4 200	-4 200	-4 200
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-2 199	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-156 037	-107 455	-113 985	-113 985	-113 985	-113 985
Sum	564 666	608 241	629 587	649 918	663 828	683 047

Investeringer

Beløp i 1000	Handlingsprogram				Sum
Investeringsprosjekter	2022	2023	2024	2025	2022-25
9562 Nøstehagen vent. aggregater	0	0	4 000	0	4 000
Boligpolitiske virkemidler	5 654	5 654	5 654	5 654	22 616
Bratromveien (utvidelse - personalfasiliteter og lager)	0	10 000	0	0	10 000
Fosshagen fase 2	46 000	0	0	0	46 000
Helsetjenesten for barn og unge Lierbyen	10 000	20 000	0	0	30 000
Kjellstad gård	28 000	14 000	0	0	42 000
Liertun	0	18 000	0	0	18 000
Liertun innbygge balkong	1 500	0	0	0	1 500
Nye senger Nøstehagen	115	0	0	0	115
Nøstehagen tilbygg	0	0	0	7 000	7 000
Oppgraderinger og brukertilpasninger i boliger	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
Sykehjemsutstyr - kjøkken	249	249	249	249	996
Velferdsteknologi - ihht sak 44/2014 i fs	3 000	3 000	3 000	3 000	12 000
Voksenopplæringen og kulturskolen - skifte vinduer	0	2 500	0	0	2 500
Sum investeringsprosjekter	96 518	75 403	14 903	17 903	204 727

Investeringer i bygg vises hos det enkelte utvalg men utførelse og ramme ligger hos Lier Eiendomsselskap KF.

Beskrivelse av prosjektene ligger i vedlegg 2.

MILJØ- OG PLANUTVALGET

Innledning

Miljø- og planutvalget omfatter i all hovedsak tjenester fra følgende virksomheter:

- Bygg og geodata
- Stedsutvikling og plan
- Deler av landbruk og miljø (tilsynskontoret for små avløpsanlegg og miljø området)

I tillegg vil også virksomheten kultur og fritid i noen grad utføre tjenester og levere saker innenfor utvalgets ansvarsområde.

Tjenesteområdet steds- og samfunnsutvikling har et bredt oppgavespekter knyttet til de store utviklingsprosjektene og de daglige tjenestene. De skal sikre at Lier oppleves som en åpen, ryddig og god kommune for innbyggere og næringsdrivende.

Samtlige virksomheter innenfor området forholder seg aktivt til flere sektorovergrepene planer. Tjenesteområdet omfatter stedsutvikling, planarbeid, klima og næringsutvikling. Andre ansvarsområder er forvaltningsoppgaver knyttet til og forvaltningsoppgaver tilknyttet miljø. Tjenesteområdet omfatter også:

- Tilsyn med små avløpsanlegg.
- Saksbehandling av bygge-, oppmålings-, seksjonerings- og reguleringssaker.
- Opprettelse og vedlikehold av kommunens kartverk og matrikkel (bygg – og eiendomsregister).
- Gjennomføring av eiendomsmåling etter matrikkelloven.
- Oppdatering og bruk av geografiske informasjonssystemer, herunder tilby GIS-tjenester til interne virksomheter.
- Overordnet planlegging og samarbeid med kommunalt foretak innen vei, vann og avløp.

Status

Stedsutvikling og plan

God stedsutvikling og tilgjengelige planavklarte arealer betyr mye for bomiljø, næringsliv og kommunens attraktivitet. Mål blant annet i kommuneplanens samfunnsdel, strategisk næringsplan, strategi for grønn mobilitet og folkehelsestrategien utgjør viktige føringer i dette arbeidet.

Virksomheten har pr. i dag mange løpende “tunge” planprosesser i porteføljen, dette er i utgangspunktet planer kommunen selv er ansvarlig for, men det er også planer hvor kommunen er myndighet (eks. E134 Dagslett –E18). Flere av disse planene forventes lagt frem for behandling i perioden. Dette gjelder eksempelvis områdeplan Lierbyen, som

omhandler hvordan Lierbyen kan transformeres til et mer attraktivt og aktivt sentrum, områdeplan for Tranby sentrum, kommunedelplan for Gullaug, kommunedelplan for infrastruktur og samferdsel (Fjordbyen), områdeplan for Fjordbyen og ikke minst kommunedelplan for 134 Dagslett-E18. Alle planene i ytre Lier har stor avhengighet til hverandre, men den største utfordringen i dette området knytter seg til trafikk. Derfor er kommunedelplanen for E134 ekstra viktig mht. fremdriften i samtlige planer. Klimahandlingsplan vil også være en viktig plan å få på plass kommende periode dette for at kommunen skal nå sine ambisiøse klimamålsettinger.

Omstilling av reisemønsteret ved å prioritere grønne mobilitetsløsninger er viktig i klimaarbeidet, og har en sentral plass i alle kommunen planer. Buskerudbysamarbeidet er en viktig arena både mht. å se transport i ett større perspektiv, men også i forhold til støtte/finansieringsordninger gjennom belønningsmidler. Gjennom egeninnsats og midler fra Buskerudbyen jobbes det eksempelvis nå konkret med et pilotprosjektet knyttet til elbysykel på aksene Lierbyen-Kjellstad- Vitbank-Lier stasjon.

Fjordbyen er kommunens og regionens største utviklingsområde på totalt 1,3 millioner kvadratmeter. Innenfor planområdet planlegges det for 8000 nye boliger og 8000 nye arbeidsplasser. Ferdig utbygd skal Fjordbyen gi liunger og andre en tilgjengelig strandlinje på omtrent 2,5 kilometer. Fjordbyens beliggenhet på et så sentralt knutepunkt gjør at fremtidige innbyggere/næringsdrivende i mindre grad vil være avhengig av bil. Utbyggingen er følgelig sentral med tanke på å nå kommunens klimamål.

Miljø (under landbruk og miljø)

Virksomheten landbruk og miljø leverer tjenester innenfor området til utvalg for miljø og plan, men også innenfor området til landbruksutvalget (er beskrevet lenger bak i dette dokumentet).

Landbruk og miljø behandler søknader og spørsmål innen områdene naturmangfold, forurensing, private avløpsanlegg, vassdrag og vannkvalitet. Virksomheten er også tilsynsmyndighet på kommunens kapittel 13 anlegg (mellomstore avløpsanlegg).

Lierelva er livsnerven for å levere rent vann til landbruket, og tilbyr samtidig tilgang for innbyggere til natur for opphold og rekreasjon nær der de bor. Lier kommune har myndighet på flere områder som påvirker vannmiljøet og vannkvaliteten, herunder avløp, landbruk, vannforsyning, miljø, forurensning og arealplanlegging. Videre er rent vann i indre Drammensfjorden i seg selv et viktig miljømål, samtidig som det er betydningsfullt for fremtidig attraktivitet knyttet til bosetting i planlagte utbyggingsområder i indre Drammensfjorden.

Tilsynskontoret har ansvaret for alle private avløpsanlegg, altså alle anlegg som ikke er tilknyttet kommunale ledninger innenfor de 6 samarbeidende kommunene; Drammen, Lier, Holmestrand, Hole, Øvre Eiker og Krødsherad. Følgende oppgaver utføres; tømming av tanker (administrering av denne tjenesten som utføres av private tømmefirmaer), kontroll og tilsyn med anleggene, bistand til kommunene knyttet til spørsmål innenfor fagområdet og utslippstillatelser innenfor dette området.

Bygg og geodata

Bygg og geodata har over tid opparbeidet en stor mengde restanser som har medført relativt lang saksbehandlingstid innenfor byggesak og oppmåling. Virksomheten har i 2021 gjennomført flere tiltak for å få ned restansene, blant annet ved bruk av overtid og innleie av konsulenter til saksbehandling innenfor oppmåling. Sistnevnte har gjort at man nå er i ferd med å få god kontroll på restansene innenfor oppmåling. Tilsvarende avtale vil bli inngått for byggesak i løpet av høsten 2021. Arbeidet med å korte ned saksbehandlingstiden innenfor byggesak og oppmåling fortsetter inn i 2022.

Byggesak tok i bruk nytt digitalt saksbehandlingssystem (eByggesak) i siste kvartal 2020. Forhåpentligvis vil dette gi seg utslag i økt kvalitet i saksbehandlingen og på sikt kortere saksbehandlingstid.

Plan- og bygningslovens bestemmelser om arealbruk og byggetiltak bygger i stor grad på tillit. Kommunens plikt til å følge opp ulovligheter i byggesaker og gjennomføre tilsyn er en nødvendig konsekvens av dette for at systemet skal fungere i praksis. Arbeidet med dette har blitt styrket med opprettelse av en ny stilling, som er besatt med virkning fra siste kvartal i 2021. Dette vil gi økt kapasitet til å følge opp slike saker.

Kommunen bør med dagens bemanning ha tilstrekkelig kapasitet til å følge opp nye oppmålingssaker med dagens saksmengde. Det er imidlertid kapasitetsutfordringer innenfor byggesaksbehandling, og disse vil bli ytterligere forsterket når utbyggingen innenfor kommunens store utviklingsområder starter (Fjordbyen og Gullaug).

Utfordringer

Stedsutvikling og plan

- Virksomheten er relativt liten. Dette innebærer at arbeid med porteføljen, med så mange viktige prosjekter og planer for kommunen, krever prioritering. Det er ikke kapasitet til å kjøre alle sakene parallelt. Erfaringene så langt viser i tillegg at flere av de store planene også tar betydelig lengre tid enn antatt.
- Lite fagmiljø sammenlignet med de store omkringliggende kommunene, Statsforvalteren i Oslo og Viken, Viken fylkeskommune og Statens vegvesen.

- Mange bestillinger fra politiske utvalg påvirker ressursituasjonen, og «spiser» av den samme kapasiteten.
- Kompetansen er i dag noe begrenset med hensyn til by-/stedsutvikling og urbanisme, som er målet for utviklingen av eks. Lierstranda.
- Innovative og tverrfaglige plan- og stedsutviklingsprosesser.

Bygg og geodata

- Mindre fagmiljø sammenlignet med nærliggende kommuner gir rekrutteringsutfordringer.
- Virksomhetene har kapasitets- og driftsutfordringer grunnet flere nye oppgaver med påfølgende økte kostnader, nye eller endrede føringer fra sentrale myndigheter, mer ressurskrevende driftsoppgaver, økte forventninger og/eller mer krevende saker. Krevende å levere på tid og kvalitet.
- Noe begrenset kompetanse med hensyn til byutvikling og urbanisme.
- Vanskelig og komplekse saker innen byggesak og landbruk krever mer saksbehandlervkapasitet og bidrar til lengre saksbehandlingstid.
- For lav kapasitet på miljøområdet medfører streng prioritering og lengre behandlingstid på enkeltområder.

Miljø (under landbruk og miljø)

- Stadig mer sammensatte og krevende lovsaker.
- Tidskrevende saksbehandling knyttet til ulovlighetsoppfølging og klagesaker med resurssterke klagere.
- Begrenset kapasitet innenfor fagområdet ytre miljø til å gjennomføre tilsyn, dokumentasjon og oppfølging av grunnforurensing samt rådgiving til innbyggere og næringsliv. Behov for bedre rutiner på miljøområdet.
- Flere oppgaver overflyttet fra Statsforvalteren til kommunen, kan påvirke kapasiteten og stille krav til økt kompetanse.

Satsningsområder

Stedsutvikling og plan

- Gjennom planarbeidet sørge for gode bomiljøer som i større grad enn i dag prioriterer grønne mobilitetsløsninger. Dette for å bevege kommunen i en mer klimanøytral retning og et godt sted å bo for nåværende og fremtidige liunger.
- Legge til rette for flere arbeidsplasser. Dette for å sikre økt verdiskaping, redusere behovet for pendling og at liunger får mer tid til «det gode liv».
- Videreutvikle eksisterende tettsteder og lokalsamfunn i bygda gjennom bred medvirkning, slik at de oppleves som trygge, har gode sosiale møteplasser, bygger på Liers identitet og er attraktive for nye liunger og næringsdrivende.

- Ferdigstille planarbeidet for Fjordbyen og Gullaug, slik at disse områdene tar hånd om den fremtidige veksten uten at det går utover dyrket mark og bygger opp om klimamål for liersamfunnet.
- Videreføre arbeidet med å omstille reisemønsteret ved å prioritere grønne mobilitetsløsninger.

Bygg og geodata

- Sikre at saksbehandlingstiden er innenfor lovpålagte rammer, både for byggesaker og oppmålingssaker.
- Sikre god kvalitet i tjenestene.
- Sikre at overordnede planer og føringer følges ved behandlingen av enkeltsaker.
- Økt fokus på, og kapasitet til, tilsyn i byggesaker. Dette skal bidra til å sikre kvalitet i byggverk og etterlevelse av gjeldende regelverk.
- Digitalisering innenfor saksbehandling og løsninger rettet mot publikum, blant annet gjennom digital dialog med innbyggere i plan- og byggesaksbehandlingen, samt innsynsløsninger.

Landbruk og miljø

- Praktisere et strengt jordvern for å ta vare på Norges beste matjord og landbruksnæringens behov for store og sammenhengende produksjonsarealer.
- Arbeide for å redusere forurensning generelt, og spesielt til vassdrag for å sikre god vannkvalitet som tilfredsstiller krav til jordvanning og muligheter for fiske og rekreasjon.
- Økt fokus på klima gjennom klimaprojekt som tar sikte på å redusere utslipp fra matnæringen.
- Økt fokus på biologisk mangfold for å ivareta kommunens kvaliteter på området gjennom økt kompetanse, kommunikasjon og informasjon.
- Sikre god kvalitet og effektiv saksbehandling, fortsette arbeidet med digitalisering og bli enda bedre på formidling.
- Legge til rette for møteplasser /informasjonskanaler for å stimulere til næringsutvikling i landbruket, og rekruttering av unge og nye bønder for å opprettholde et solid fag- og produksjonsmiljø.
- Fokus på beredskap i saksbehandlingen, konsekvenser av klimaendringer og pandemi.

Mål

Tabellen under viser sammenhengen mellom mål i kommuneplanens samfunnsdel og tiltak i Miljø- og planutvalget i 2022.

Innsatsområde	Delmål	Indikator og eventuell målemetode	Siste måling 2020	Mål 2022	Mål 2025	Gj.sn. landet
1.1 Lierdalen skal være et produksjonsområde for frukt, bær og grønnsaker av nasjonal betydning.	HP. Tillate tiltak (gi dispensasjoner) som bygger opp om aktiv landbruksdrift	HP. Antall dispensasjoner for tiltak som bidrar til aktiv landbruksdrift	2	>0	>0	
1.2 Naturen skal være lett å ta i bruk gjennom et allsidig og attraktivt friluftslivstilbud.	HP Gode og alsidige kultur, idrett og friluftslivstilbud er viktige forutsetninger for god folkehelse og livsmestyring.	HP. Rekkefølgekrav i bestemmelser	Iht. plan	Iht. plan	Iht. plan	
		HP. Vise hvordan en kan ta seg frem til "marka"/friområder i alle arealplaner	100,0 %	100,0 %	100,0 %	
2.3 Lier skal bruke kulturarven som en identitetsbærende ressurs	HP Sikre langsiktig vern og bruk av viktige kulturminner og kulturmiljøer i Lier	HP. Antall bygg med svært høy verneverdi revet	0	0	0	
		HP. Antall godkjente byggetiltak som kan medvirke til bevaring av verneverdige kulturminner	2	>0	>0	
		HP. Antall tiltak som forringer de definerte kulturmiljøene		0	0	
2.4 By- og stedsutvikling skal bygge på Lier sin identitet.	HP. Alle stedsutviklingsprosjekter skal aktiv synliggjøre og konkretisere hvilke kvaliteter som er særlig viktig for det konkrete prosjektet	HP. Gjeldende og pågående planprosjekter skal følge opp delmålet	100,0 %	100,0 %	100,0 %	
2.6 Liersamfunnet skal skjermes mot forurensning.	HP. Gjennomføre møter i forurensningsgruppa for å bedre kommunikasjon og samhandling	HP. Gjennomføring av møter	100,0 %	100,0 %	100,0 %	
2.7 Innbyggerne skal ha tilgang på attraktive arenaer for sosialt samvær og aktivitet	HP. Alle reguleringsplaner skal sikre at det etableres gode sosiale møteplasser for alle aldersgrupper	HP. Gjeldende og pågående planprosjekter skal følge opp delmålet	100,0 %	100,0 %	100,0 %	

4.1 Liersamfunnet skal omstille reisemønsteret ved å prioritere grønne mobilitetsløsninger.	HP. Prioritere de «grønne» transportsystemene i alle plansaker	HP. Antall syklende målt på strekning mot Drammen. Sykkelvei v/Protan	200	250	400
		HP. Gjennomsnitt pr. døgn i sommerhalvåret målt av SVV. Sykkelvei over Strandveien v/Brakerøya	207	270	400
4.2 Nullvekstmålet for personbiltransporten skal være førende for kommunens utbyggingsmønster.	HP. Ekstra restriktiv dispensasjonspraksis for bygging i LNF der det ikke er god kollektivdekning. HP. Lavere utnyttelsesgrad i utbyggingsområder som ligger langt unna gode kollektivtraseer	HP. Antall dispensasjonssaker for nye boliger utenfor prioriterte områder	4	< 2021	< 2024
		HP. Antall kjørende målt på Drammenveien øst for Liertoppen (årsdøgntrafikk)	8819	<8819	<8819
		HP. Antall kjørende målt på Lierbakkene v/Damtjern (årsdøgntrafikk)	5052	<5052	<5052
		HP. Antall kjørende målt på Nøsteveien v/Stoppen (årsdøgntrafikk)	3732	<3732	<3732
		HP. Antall kjørende målt på Ringeriksveien v/E-verket (årsdøgntrafikk)	7195	<7195	<7195
		HP. Antall kjørende målt på Strandveien på grensen til Drammen (årsdøgntrafikk)	19 430	<19 430	<19 430
5.1 Lier kommune skal være en utviklingsorientert næringslivspartner	HP. Effektiv og korrekt saksbehandling	HP. Andel byggesaker med overskredet frist	10,8%	<10%	<10%
		HP. Behandlingstid byggesak med 12-ukers saker (antall dager)	33	<84	<84
		HP. Behandlingstid byggesaker med 3 ukers frist (antall dager)	48	<21	<21
		HP. Behandlingstid oppmåling (antall dager)	48	<112	<112
		HP. Omgjøringer i klagesak hos Statsforvalteren	12,5%	<10%	<10 %
	HP. Jevnlige dialogmøter mellom kommunen og næringslivet	HP. Antall møter mellom Lier kommune og næringslivet		4	4
		HP. Plassering NHO kommune NM	10. plass	Topp 10	Topp 10

6.1 En attraktiv og nyskapende organisasjon med gjennomføringskraft.	HP felles Høyt nærvær blant kommunens ansatte	HP Felles Nærværprosent			95,0 %	
	HP Organisasjonsutvikling	HP Felles Mestringsklima (annethvert år)	4,5	4,6	4,7	4,1
		HP Felles Mestringsorientert ledelse (annethvert år)	4,5	4,6	4,7	4,0
		HP. Felles Etablere tilbakemeldingskultur, øke meldte avvik	35	45	55	

Tiltak

Stedsutvikling og plan

- Følge opp de prioriteringene som er gitt i planstrategien med hensyn til nye og allerede igangsatte planprosesser, som Fjordbyen, Gullaug, Lierbyen, Tranby (eks. arealplaner).
- Styrking av kapasitet til arbeid med overordnet planlegging, primært gjennom egne ansatte, men sekundært gjennom innleie/kjøp av tjenester (gode rammeavtaler).
- Alle arealplaner med boligformål skal legge til rette for gode bomiljøer, og bygge opp om kommunens folkehelsestrategi.
- Skape positiv oppmerksomhet rundt potensialene for nye utbyggingsområder ved å bruke kunnskap om Liers kulturarv og identitet i stedsutviklingsprosjekter.
- Etablere lokale mobilitetsplaner rundt alle tettsteder. Fortetting på knutepunkter og rundt gode kollektivtraseer. Prioriterer grønne mobilitetsløsninger i planarbeidet.
- Gjennom planarbeidet legge til rette for at innovative og nye virksomheter etablerer seg i kommunen. Planlegge og legge til rette for kompetansebaserte arbeidsplasser i Lierbyen og Fjordbyen.
- Etablere elbysykler på strekningen Lier stasjon – Lierbyen, og etablere ladeinfrastruktur ved Lier stasjon, i Lierbyen, på Kjellstad og ved Vitbank. Det vil bli etablert ladeinfrastruktur for lading av elbysykler.

Bygg og geodata

- Gi hensiktsmessige dispensasjoner for tiltak som bidrar til aktiv landbruksdrift.
- Bevare kulturmiljøer og kulturminner med svært høy verneverdi der dette er mulig.
- Legge til rette for byggetiltak som kan medvirke til bevaring av verneverdige kulturminner.
- Etablering av nye boliger skal skje innenfor prioriterte utviklingsområder.
- Saksbehandlingen innen bygg og oppmåling skal være effektiv, forutsigbar og korrekt.
- Videreutvikle en brukervennlig og oppdatert kartportal med innsynsløsning for plansaker (plandialog), etablere innsynsløsning for eldre digitaliserte byggesaker.

Miljø (landbruk og miljø)

- Gjennom biologisk mangfoldprosjekter ivareta sjeldne arter og kartlegge og bekjempe uønskede arter.
- Videreføre arbeidet med miljøprosjektet Ren Drammensfjord, og arbeide for å bedre vannkvaliteten ved deltagelse i Vannområdet for Drammenselva, Tyrifjorden og indre Oslofjord Vest, samt kommunens eget vannområde for Lierelva gjennom samarbeid med nabokommuner og regionale myndigheter.
- Ved søknad om omdisponering av dyrket mark skal alltid alternativer vurderes.
- Forutsatt at situasjonen knyttet til korona tillater det, gjennomføre årlige skoleskogdager for 6. klasse.
- Oppfølging av landbrukseiendommer med forurensningsutfordringer langs Lierelva med sidebekker.
- Bidra til bærekraftig næringsutvikling i landbruket gjennom å årlig gjennomføre speed-dating med Innovasjon Norge, og gjennomføre inspirasjonsseminar for nye og kommende gårdbrukere hvert annet år.
- Stimulere til redusert klimagassutslipp fra landbruket gjennom klimaforum og deltagelse i klimasatsprosjekt, og videreføre arbeidet med prosjektet Klimaomstilling i matnæringen (KIM).

Kultur og fritid

- Sikre gjennomføring av reguleringsplan for Lier stadion, samt avklaringer mht. hallkapasitet med mer på Tranby.
- Planlegge og følge opp miljøkrav for drift av kunstgressbaner og uteanlegg.
- Føre en restriktiv praksis for motorferdsel i utmark og på vann.

Økonomi

Driftsbudsjett og rammeendringer

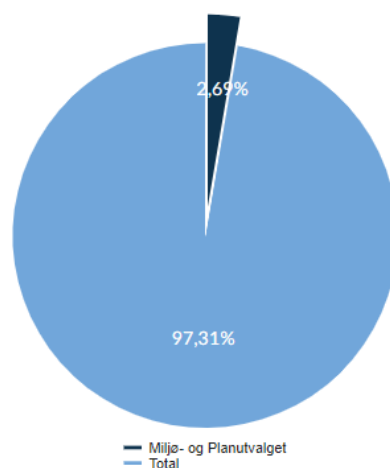
Beløp i 1000		Handlingsprogram			
		2022	2023	2024	2025
Opprinnelig budsjett		35 985	35 985	35 985	35 985
Sum Tekniske justeringer		0	0	0	0
Vedtak forrige periode					
1 HP 20 Stedsutvikling - Kommunedelplan Gullaug		0	-1 000	-1 000	-1 000
2 HP 20 Stedsutvikling - områdeplan for Lierbyen		-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
3 HP 20 Stedsutvikling - Tettstedsutvikling Tranby		-500	-500	-500	-500
4 Stedsutvikling Tranby		500	500	0	0
5 Styrking Stedsutvikling og Plan med en ny arealplanlegger		1 000	1 000	1 000	1 000
Sum Vedtak forrige periode		0	-1 000	-1500	-1500
Sum Lønns- og prisvekst		0	0	0	0
Konsekvensjusteringer		0	-1 000	-1 500	-1 500
Konsekvensjustert ramme		35 985	34 985	34 485	34 485
Tiltak til mål					
6 1. tertial - Geoteknisk bistand til innbyggere - kvikkleire		200	200	0	0
Sum Tiltak til mål		200	200	0	0
Vedtatte endringer					
7 Lisenskostnader eByggesak		530	530	530	530
Sum Vedtatte endringer		530	530	530	530
Annet					
8 Anleggsbidrag bredbåndsutbygging		3 000	0	0	0
Sum Annet		3 000	0	0	0
Nye tiltak og realendringer budsjett		3 730	730	530	530
Ramme 2022-2025		39 715	35 715	35 015	35 015

Beskrivelser av rammeendringer

1. Politisk bestilling av skjøtselsplan for ravinedaler. Engangsbevilgning fra HP 2021, posten reduseres derfor ift. opprinnelig budsjett.
2. Konsulentbistand i forbindelse med stedsutvikling Lierbyen og utarbeidelse av områdeplan. Engangsbevilgning fra HP 2021, posten reduseres derfor ift. opprinnelig budsjett.
3. Politisk bestilling knyttet til tettstedsutvikling på Tranby. Engangsbevilgning fra HP 2021, posten reduseres derfor ift. opprinnelig budsjett.
4. Stedsutvikling Tranby - videreføring av det igangsatte arbeidet og oppstart av en områdeplan for sentrumsområdet.
5. Stort behov for kompetanse og kapasitet til stedsutviklingsprosjekter og planarbeid. Det rekrutteres en stilling som finansieres gjennom fond i 2021, men med ramme fra og med 2022.
6. Kommunedirektøren ser for seg en prøveordning hvor kommunen inngår avtale med en geoteknisk konsulent som kan rådgi den enkelte innbygger inntil maksimum 3 timer. Dette som et bidrag fra kommunen og så vil det være opp til den enkelte å finansiere det videre arbeidet dersom dette viser seg nødvendig.

7. I forbindelse med «Prosjekt sak og arkiv» besluttet rådmannen å samtidig anskaffe en egen saksbehandlingsmodul for byggesaker, eByggesak. Årlige lisenskostnader ble imidlertid ikke finansiert som en del av prosjektet. Prosjektstyret besluttet at bygg og geodata skal være systemeier for eByggesak. Lisenskostnadene må derfor finansieres ved en økning av virksomhetens ramme. Lisenskostnaden beregnes ut fra en stykkpris pr. byggesøknad (ramme, igangsetting, ett-trinn og uten ansvarsrett), og de årlige kostnadene vil derfor variere. Budsjettinnspillet er basert på et gjennomsnitt av kostnadene som har påløpt i perioden januar til april 2021. eByggesak vil gi bedre og mer ensartet saksbehandling. På sikt kan man også forvente mer effektiv saksbehandling.
8. Dette er kommunens egenandel knyttet til fremtidig fiberkabel eller tilsvarende. Eier av anleggene vil være den leverandøren som eventuelt velges ut ifra et anbud, og denne må forplikte seg til å gi andre tilgang. Dette er et spleiselag hvor også staten er med gjennom fylkeskommunen som fordeler midlene til de kommunene som søker.

Brutto utgifter i % av kommunens totale brutto utgifter

Fordeling på utgifter og inntekter

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Handlingsprogram			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Driftsutgifter						
Lønn	21 544	23 642	24 641	24 641	24 641	24 641
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	6 783	24 726	24 456	23 456	22 756	22 756
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	623	327	327	327	327	327
Overføringsutgifter	1 295	377	3 377	377	377	377
Finansutgifter	276	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	30 521	49 072	52 801	48 801	48 101	48 101
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-11 486	-12 629	-12 629	-12 629	-12 629	-12 629
Refusjoner	-3 361	-457	-457	-457	-457	-457
Overføringsinntekter	-750	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-15 597	-13 086	-13 086	-13 086	-13 086	-13 086
Sum	14 924	35 986	39 715	35 715	35 015	35 015

Investeringer

Beløp i 1000	Handlingsprogram				Sum
Investeringsprosjekter	2022	2023	2024	2025	2022-25
Elektrisk bilpark	4 000	4 000	4 000	4 000	16 000
Forsterket satsing kollektiv, gange og	5 000	5 000	5 000	5 000	20 000
Kartverk	600	600	600	600	2 400
Ladepunktstrategi/elsykler	750	0	0	0	750
Oppgradering, parker, turveier, torg, etc.	0	5 000	5 000	5 000	15 000
Sykkelparkering tjenestesteder	300	0	0	0	300
Utstyr planseksjonen	114	114	114	114	456
Sum investeringsprosjekter	10 764	14 714	14 714	14 714	54 906

Beskrivelse av prosjektene ligger i vedlegg 2

LANDBRUKSUTVALGET

Innledning

Landbruksutvalget omfatter i all hovedsak tjenester fra virksomheten landbruk og miljø. Virksomheten har ansvaret for landbruk-, vilt, og miljøsaker i kommunen. Virksomheten er lokalisert på Foss gård.

Virksomheten saksbehandler søknader og spørsmål knyttet til blant annet;

- Lovsaker (jordloven, konsesjonsloven, skogloven, forurensingsloven, etc.)
- Tilskuddsforvaltning (produksjonstilskudd, miljø, etc.)
- Klimatiltak i landbruket
- Landbruksbasert næringsutvikling, innovasjon Norge
- Viltsaker
- Veterinærvakt
- Kommuneskogen

Status

Landbruk og miljø behandler søknader og spørsmål innen landbruk, skogbruk, landbruksbasert matnæring, utmarks- og viltforvaltning, forurensing, private avløpsanlegg, vassdrag og vannkvalitet.

Lier er et viktig landbruksområde nasjonalt sett. Landbruksnæringen i bredt perspektiv står sterkt i Lier kommune, omfatter mange arbeidsplasser og er innovativ og sentral for samfunnsutviklingen i kommunen. Gjeldende landbruksplan for Lier kommune ble vedtatt i 2012.

Lierelva er livsnerven for å levere rent vann til landbruket, og tilbyr samtidig tilgang til natur for opphold og rekreasjon nær der de bor. Lier kommune har myndighet på flere områder som påvirker vannmiljøet og vannkvaliteten, herunder avløp, landbruk, vannforsyning, miljø, forurensning og arealplanlegging. Videre er rent vann i indre Drammensfjorden i seg selv et viktig miljømål, samtidig som det er betydningsfylt for fremtidig attraktivitet knyttet til bosetting i planlagte utbyggingsområder i indre Drammensfjorden.

Landbruk og miljø planlegger for ulike aktiviteter ut fra pågående samfunnssituasjon knyttet til koronapandemien.

Utfordringer

- Vanskelige og komplekse saker innen byggesak og landbruk krever mer saksbehandlerkapasitet og bidrar til lengre saksbehandlingstid. ⁷
- Stadig mer sammensatte og krevende lovsaker.

- Tidkrevende saksbehandling knyttet til ulovlighetsoppfølging.
- Tidkrevende saksbehandling knyttet til klagesaksbehandling og ressurssterke klagere.
- Flere oppgaver overflyttes fra statsforvalteren til kommunen, kan påvirke kapasiteten på kontoret og stiller krav til økt kompetanse.
- Ønsker snarlig samlokalisering med tilsynskontoret for små avløpsanlegg for å styrke fagmiljøet.

Satsingsområder

- Praktisere et strengt jordvern for å ta vare på Norges beste matjord og landbruksnæringens behov for store og sammenhengende produksjonsarealer.
- Arbeide for å redusere forurensning til vassdrag for å sikre god vannkvalitet som tilfredsstiller krav til jordvanning og muligheter for fiske og rekreasjon.
- Økt fokus på klima gjennom klimaprojekt som tar sikte på å redusere utslipp fra matnæringen.
- Økt fokus på biologisk mangfold for å ivareta kommunens kvaliteter på området gjennom økt kompetanse, kommunikasjon og informasjon.
- Sikre god kvalitet og effektiv saksbehandling, fortsette arbeidet med digitalisering og bli enda bedre på formidling.
- Legge til rette for møteplasser /informasjonskanaler for å stimulere til næringsutvikling i landbruket, og rekruttering av unge og nye bønder for å opprettholde et solid fag- og produksjonsmiljø.
- Fokus på beredskap i saksbehandlingen, konsekvenser av klimaendringer og pandemi.
- Nye rutiner i nytt kvalitetssystem gir grunnlag for bedre internkontroll.
- Utvikle tett og godt samarbeid og fagmiljø i kommunen, som har fokus på landbruk og miljø.
- Utvikle tilsynskontoret for små avløpsanlegg videre.

Mål

Tabellen under viser sammenhengen mellom mål i kommuneplanens samfunnsdel og tiltak i Steds- og samfunnsutvikling i 2022.

Innsatsområde	Delmål	Indikator og eventuell målemetode	Siste måling 2020	Mål 2022	Mål 2025	Gj.sn. landet
1.1 Lierdalen skal være et produksjonsområde for frukt, bær og grønnsaker av nasjonal betydning.	HP. Praktisere et strengt jordvern, redusere omdisponering og nedbygging av dyrket mark.	HP. Lokalt mål <6 daa årlig utover kommuneplanens arealdel.	2,9	<6 daa	<6 daa	
1.2 Naturen skal være lett å ta i bruk gjennom et allsidig og attraktivt friluftslivstilbud.	HP. Øke kunnskapen om og forståelsen av landbruket. Alle elever i Lier skole skal gjøres kjent med natur og skogbruk	HP. % deltakelse fra skoler på skogdager	90,0 %		100,0 %	
5.6 Lier kommune skal arbeide aktivt for en bærekraftig samfunnsutvikling.	HP. Fremme grønn og bærekraftig næringsutvikling.	HP. Inspirasjonsseminar for nye og kommende gårdbrukere hvert andre år	Avlyst på grunn av korona	Gjennomføres	Gjennomføres	
6.1 En attraktiv og nyskapende organisasjon med gjennomføringskraft.	HP felles Høyt nærvær blant kommunens ansatte	HP Felles Nærværspersent		95,0 %	95,0 %	
	HP Organisasjonsutvikling	HP Felles Mestringsklima (annethvert år)	4,2	4,4	4,5	4,1
		HP Felles Mestringsorientert ledelse (annethvert år)	4,1	4,3	4,4	4,0
		HP. Felles Etablere tilbakemeldingskultur, øke meldte avvik	2 500	3 500	4 000	

Tiltak

Landbruk og miljø

- Gjennom biologisk mangfold-prosjekter ivareta sjeldne arter og kartlegge og bekjempe uønskede arter.
- Videreføre arbeidet med miljøprosjektet Ren Drammensfjord, og arbeide for å bedre vannkvaliteten ved deltagelse i Vannområdet for Drammenselva, Tyrifjorden og indre Oslofjord Vest, samt kommunens eget vannområde for Lierelva gjennom samarbeid med nabokommuner og regionale myndigheter.
- Ved søknad om omdisponering av dyrket mark skal alltid alternativer vurderes.
- Forutsatt at situasjonen knyttet til korona tillater det, gjennomføre årlige skoleskogdager for 6. klasse.

- Oppfølging av landbrukseiendommer med forurensningsutfordringer langs Lierelva med sidebekker.
- Bidra til bærekraftig næringsutvikling i landbruket gjennom å årlig gjennomføre speed-dating med Innovasjon Norge, og gjennomføre inspirasjonsseminar for nye og kommende gårdbrukere hvert andre år.
- Stimulere til redusert klimagassutslipp fra landbruket gjennom klimaforum og deltagelse i klimasatsprosjekt, og videreføre arbeidet med prosjektet Klimaomstilling i matnæringen (KIM).

Økonomi

Driftsbudsjett og rammeendringer

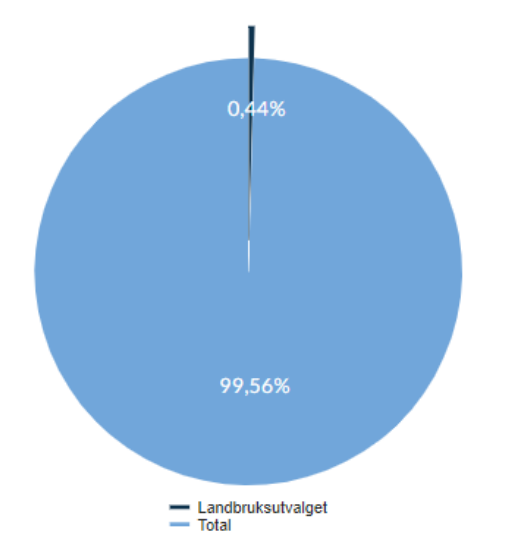
Beløp i 1000		Handlingsprogram			
		2022	2023	2024	2025
Opprinnelig budsjett		6 603	6 603	6 603	6 603
Sum Tekniske justeringer		0	0	0	0
Vedtak forrige periode					
1 Biologisk mangfoldprosjekter		130	80	80	80
2 HP 20 Landbruk - Salg av tømmer		100	100	100	100
3 Verdiskapningsrapport for landbruket i Lier kommune		-35	-35	-35	-35
Sum Vedtak forrige periode		195	145	145	145
Sum Lønns- og prisvekst		0	0	0	0
Konsekvensjusteringer		195	145	145	145
Konsekvensjustert ramme		6 798	6 748	6 748	6 748
Tiltak til mål					
4 Kostnad ved deltagelse i tre vannområder		30	30	30	30
Sum Kostnadsreduksjon		30	30	30	30
Nye tiltak og realendringer budsjett		30	30	30	30
Ramme 2022-2025		6 828	6 778	6 778	6 778

Beskrivelser av rammeendringer

1. Virksomhet for landbruk og miljø har flere pågående prosjekter som bør videreføres, og noen nye prosjekter som det ønskes å ta tak i. Skjøtsel av Myrflangre på Haugegrudmyra med kostnad per år på ca. 80 000 kroner, kartlegging og bekjempelse av uønskede arter med kostnad per år på ca. 100 000 kroner samt kartlegging og mulig utarbeidelse av skjøtelsesplan for hule eiker i Lier kommune med forventet engangskostnad på 50 000 kroner.
2. Forvaltning av kommuneskog, salg av tømmer.
3. I forbindelse med revisjon av landbruksplan for kommunen, samt kartlegging av matnæringen i Lier kommune, er det ønskelig å gjennomføre en analyse av verdiskapningen. Analysen vil danne et svært godt grunnlag for arbeid med næringsutvikling i landbruket. Totalkostnad: 35.000 kroner. Engangsbevilgning fra HP 2021, posten reduseres derfor ift. opprinnelig budsjett.

4. Lier kommune er deltager i vannområdene Tyrifjorden, Indre Oslofjord vest og Drammenselva gjennom inngåtte avtaler som en del av arbeidet med vanndirektivet for å bedre vannkvalitet og økologisk tilstand i vannforekomstene i kommunen. Beløp er beregnet ut fra antall innbyggere og befolkningsvekst, og det forventes å øke

Brutto utgifter i % av kommunens totale brutto utgifter

Fordeling på utgifter og inntekter

Beløp i 1000	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Handlingsprogram			
			2022	2023	2024	2025
Driftsutgifter						
Lønn	10 291	5 923	5 953	5 953	5 953	5 953
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	1 643	2 364	2 459	2 409	2 409	2 409
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	14 564	183	183	183	183	183
Overføringsutgifter	1 368	143	143	143	143	143
Finansutgifter	4 684	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	32 550	8 613	8 738	8 688	8 688	8 688
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-20 805	-410	-310	-310	-310	-310
Refusjoner	-2 726	-1 600	-1 600	-1 600	-1 600	-1 600
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-3 183	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-26 714	-2 010	-1 910	-1 910	-1 910	-1 910
Sum	5 836	6 603	6 828	6 778	6 778	6 778

Investeringer

Beløp i 1000	Handlingsprogram				Sum 2022-25
	2022	2023	2024	2025	
Investeringsprosjekter					
Oppgradering Sørumsseterveien gbnr 108/8	1 700	0	0	0	1 700
Sum investeringsprosjekter	1 700	0	0	0	1 700

Beskrivelse av prosjektene ligger i vedlegg 2

FORMANNSKAPET – STAB

Innledning

Formannskapet – stab består av:

- Kommunedirektørens ledergruppe
- Stabsfunksjoner
- HR
- Innbyggjerservice
- Kommuneadvokaten
- Kommunikasjon
- IKT
- Utvikling
- Økonomi

Formannskap – stab omfatter virksomheter og stabsfunksjoner som har en viktig rolle knyttet til å sikre enhetlig praksis og samhandling i hele organisasjonen.

Området skal tilrettelegge for demokratiske prosesser gjennom sekretariattjenester for folkevalgte. På vegne av kommunedirektøren ivaretar også området sekretariatsfunksjonen for eierstyringen. Videre bistår området kommunedirektøren med å sikre administrativ styring og utvikling. Dette skjer blant annet gjennom å koordinere sektorovergripende prosesser og utarbeide administrative beslutningsgrunnlag, drifte og videreutvikle felles- og støttetjenester for organisasjonen samt ivareta ansvaret for å lede og legge til rette for sektorovergripende innovasjon og utviklingsarbeid, for eksempel gjennom digitalisering og kompetanseutvikling.

Status

Sektorovergripende digitaliseringsprosjekter

Prosjekter som skulle iverksettes i 2021 har blitt utsatt fordi sentrale ressurser har vært omdisponerte store deler av året. Kommunedirektøren må prioritere hardt mht. hvilke prosjekter som skal igangsettes når for å sikre vellykket opplæring, forankring og implementering. Arbeid som etter planen skulle igangsettes eller ferdigstilles i løpet av 2021 vil bli igangsatt og/eller ferdigstilt i 2022.

Prioriterte oppgaver vil i stor grad være å sikre tilganger til kommunens systemer for alle ansatte og etablere et godt og brukervennlig system for kvalitetsarbeid. Ny løsning vil øke tilgjengeligheten for brukere, og vil også være tilgjengelig utenfor kommunens nett.

En videreføring av prosjekt sak- og arkiv skal bidra til at lærere får tilgang til kommunens sak- og arkivsystem.

Arbeidet med en ny løsning for intern kommunikasjon er i oppstartsfasen. Eksisterende løsning ivaretar ikke dagens behov, herunder tilgang fra ulike enheter som mobil, nettbrett og pc. En ny løsning skal i tillegg være tilgjengelig også utenfor kommunens nettverk, noe som vil medføre større fleksibilitet for flere brukere. Kommunen har også under koronapandemien tatt i bruk flere nye digitale kommunikasjonsflater, hvor Teams og Zoom er de mest brukte. Dette har gitt oss økt digital kompetanse, men også bidratt til effektiv samhandling og møtevirkosomhet. Det er naturlig å se nærmere på hvordan denne samhandlingsplattformen skal videreføres når samfunnet er gjenåpnet.

Det skal gjøres en vurdering av om det er mulig å få lierskolen inn i samme domene som øvrige virksomheter i kommunen. Konsekvensen av å være i et annet domene er at man ikke får tilgang til alle systemer, samt verktøy som er vesentlig for å samhandle på tvers av fag og sektorer.

Kommunen tok i 2020 i bruk verktøyet Framsikt. Dette er et verktøy for analyse, planlegging, budsjettering, rapportering og virksomhetsstyring. Implementeringen av dette verktøyet har bidratt til mer effektive og bedre styringsprosesser i hele organisasjonen. I 2022 vil kommunen fortsette arbeidet med å dra enda større nytte av dette verktøyet.

Organisasjon- og kompetanseutvikling

Det er igangsatt et arbeid med å utvikle en helhetlig kompetansestrategi for kommunen. Formålet med dette arbeidet er å legge til rette for at organisasjonen får en oversikt over hvilken kompetanse den vil trenge for å nå morgendagens utfordringer, og hvordan det skal satses på målrettet kompetanseutvikling de neste årene.

Kommunestyret vedtok ny arbeidsgiverstrategi i desember 2019: «Sammen for grønne Lier». Denne fastsetter mål for organisasjonen, slik at den kan ivareta sitt samfunnsoppdrag og yte gode og effektive tjenester til innbyggerne. Med utgangspunkt i arbeidsgiverstrategien skal ny kompetansestrategi, rekrutteringsstrategi og lønnspolitikk føre til styrking av kommunens konkurransekraft i arbeidsmarkedet ved å tiltrekke dyktige og engasjerte ledere og medarbeidere.

Koronapandemien har utfordret hele organisasjonen og stilt krav til rask omstilling. En positiv effekt av dette er at kommunen i løpet av det siste året har fått tatt i bruk flere nye digitale verktøy og økt medarbeidernes digitale kompetanse. Dette har gitt effektive møtegjennomførelse og økt digital modenhet. Det er naturlig å se på hvordan denne effekten og læringen kan videreføres etter koronapandemien.

Helse, miljø og sikkerhet (HMS) og nærværarbeid

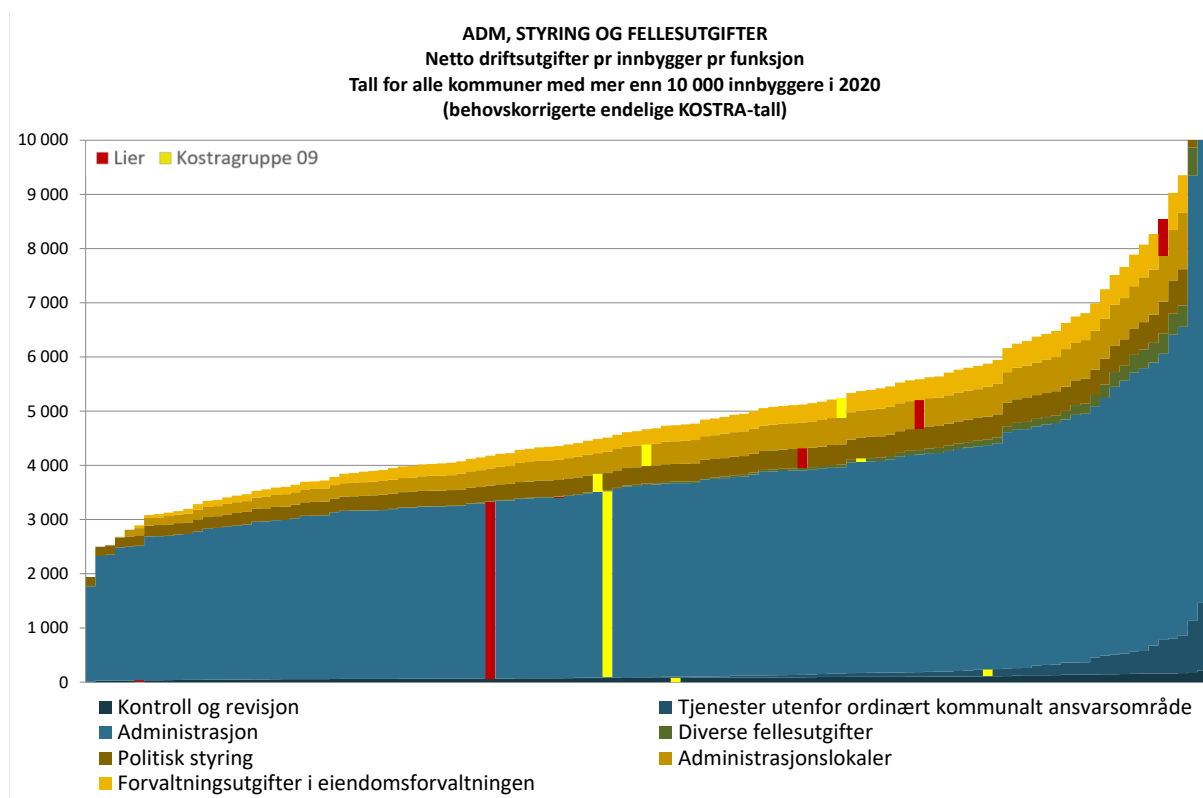
HMS-arbeidet ivaretas gjennom arbeidet i lokale medbestemmelsesutvalg (LMU) i hver virksomhet samt det sentrale arbeidsmiljøutvalget (AMU). Virksomhetene skal gjennomføre jevnlig LMU-møter og vernerunder i henhold til mandat og kvalitetsrutiner. Ny kvalitetspolicy og kvalitetssystem, som blant annet omfatter avvikshåndtering, skal bidra til et bedre systematisk HMS-arbeid i kommunen. Videre gjennomføres det årlig obligatorisk HMS-opplæring for medlemmer i arbeidsmiljøutvalget, ledere og verneombud.

Samlet nærvær i Lier kommune i 2020 var på 93,6 %. Det er etablert et forsterket prosjekt for helsefremmende arbeidsmiljø i samarbeid med NAV og Arbeidslivssenteret. Her skal det utvikles overordnede forbedringstiltak for sykefraværsoppfølging og iverksettes piloter i barnehage og helse, omsorg og velferd, for å kartlegge behov og videreutvikle kvalitative handlingsplaner. Pilotene skal virke mot sommeren 2022. Målet er å utvikle en metodikk for systematisk nærværarbeid i virksomhetene, som skal danne grunnlag for nærværarbeid i hele kommuneorganisasjonen. Tiltakene i nærværarbeidet skal bidra til å nå arbeidsgiverstrategiens hovedmål om å utvikle arbeidsplasser som fremmer god fysisk og psykisk helse.

Videre i perioden 2022 - 2025 vil kommunen fortsette med lokale tiltak, og gjennom arbeid med helsefremming og nærvær ha et overordnet og styrket fokus på nærværsmålet på 95 %. Dette er et ambisiøst mål generelt sett i kommunesektoren, og særlig med koronapandemien som påvirker nærværstallene negativt. Det er helt nødvendig å arbeide med et langsiktig perspektiv og sikre at ledelse, tillitsvalgte og vernetjenesten opprettholder fokuset i alle ledd og på alle nivåer for å lykkes.

Sammenligning med andre kommuner

Lier har vurdert sine kostnader i 2020 opp mot alle kommuner med mer enn 10 000 innbyggere, samt kommunegruppe 9, per område. Plasseringen til Lier er markert med rødt og plasseringen til gjennomsnittet i kommunegruppe 9 er markert med gult.

Behovskorrigerende kostnader per innbygger, kr	Lier	Sande fjord	Bærum	Drammen	Asker	Rana	Horten	Kostra gruppe 09	Landet uten Oslo
<i>Antall innbyggere</i>	27 118	64 345	128 233	101 859	94 915	26 083	27 510	665 929	4 694 359
ADM, STYRING OG FELLESUTGIFTER	4 855	3 481	5 177	5 661	6 089	4 598	3 519	4 736	5 089
Politisk styring	357	208	294	284	322	282	216	317	374
Kontroll og revisjon	33	48	51	57	28	76	56	81	98
Administrasjon	3 257	3 184	3 515	4 166	4 397	3 282	2 650	3 431	3 775
Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen	678	229	486	424	605	235	235	353	288
Administrasjonslokaler	516	-190	493	930	778	256	306	400	430
Diverse fellesutgifter	14	7	109	-213	-56	89	16	57	53
Tjenester utenfor ordinært kommunalt ansvarsområde		-5	227	13	14	378	41	125	82

Behovskorrigerende netto driftsutgifter til administrasjon per innbygger.

Administrasjon, styring og fellesutgifter er samlet sett lave i Lier kommune. Det er kun netto forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen i Lier som ligger høyere enn de øvrige kommunene i sammenligningen ovenfor. Isolert sett er det positivt at mest mulig ressurser prioriteres til de andre tjenestekområdene. Det er imidlertid en fare for at for lave

administrasjonskostnader gir sårbarhet og begrenset mulighet for å yte støtte til organisasjonen.

Utfordringer

Digitalisering

- Sentrale aktører i digitaliseringsarbeidet har vært omdisponert til koronaarbeid i store deler av 2020 og 2021, noe som medfører at det er et etterslep av flere digitaliseringsprosjekter.
- Virksomhetene som skal digitalisere har utfordringer med å frigjøre ressurser til å bidra i arbeidet og ta systemansvar.
- Digitalisering er både tids- og kostnadskrevende.

Kompetanse og organisasjonsutvikling

- Arbeidsmarkedet i regionen er stadig mer konkurranseutsatt. Særlig gjelder dette leder- og spisskompetanse innen helse, omsorg, velferd, skole, steds- og samfunnsutvikling og rådgivning. Rekruttering er under press.
- Kompetansesentre og fagutviklingsmiljøer i de større nabokommunene gir klare fortrinn i rekruttering av ledere og fagpersoner. Lier kommune er avhengig av å videreutvikle egne fagarenaer og kunne tilby ansatte utviklings- og karrieremuligheter. Dette krever økte ressurser.
- Konkurransesituasjonen sett i forhold til betingelser og lønn blir dessuten stadig mer krevende å holde tritt med, sammenlignet med lønnsnivået i de to nabokommunene Drammen og Asker.
- For å utvikle en offensiv heltidskultur, er kommunen avhengig av et godt partssamarbeid og felles forståelse for hensikt og målsettinger. Det er nødvendig med vilje fra partene til åpenhet om alle konstruktive tiltak for å finne felles løsninger. For eksempel utprøving av alternative turnuser.
- Koronapandemien har i stor grad forsinket arbeidet med strategier og tiltak.
- Det kan være krevende å prioritere tid og ressurser til langsiktige interne investeringer i leder- og medarbeiderutvikling som først gir avkastning frem i tid.

Satsningsområder

Virksomhetene har utarbeidet serviceerklæringer for å tydeliggjøre hva «brukerne» og andre interessenter kan forvente av tjenestene som området skal levere. For å måle i hvilken grad tjenesteområdet lykkes med å levere effektive tjenester med god kvalitet, vil det i løpet av 2022 gjennomføres brukerundersøkelser. Kapasitetsutfordringer gjorde det utfordrende å gjennomføre dette i 2021. Sammenholdt med andre indikatorer for kvalitet og effektivitet, vil resultatet av undersøkelsene benyttes til videreutvikling av tjenestene.

I 2020 og store deler av 2021 ble periodevis store deler av medarbeidere i tjenesteområdet midlertidig omdisponert eller engasjert i arbeid knyttet til korona. Dette har medført forsinkelse på planlagte utviklingsoppgaver og prosjekter. Det vil derfor i 2022 medgå en del ressurser til å gjennomføre prosjekter og aktiviteter som ellers skulle vært utført i 2020/2021. Porteføljen må evalueres, og prioriteringsliste for prosjekter for 2022 må utarbeides.

Kompetanse- og organisasjonsutvikling

Kompetansestrategi

Arbeidet med å utarbeide en kompetansestrategi startet i 2020 og arbeidet vil slutføres i 2022. Strategien skal favne alle medarbeidere i kommunen. Den vil imidlertid ha et spesielt fokus på ledelse, da kommunens ledere er dem som i hovedsak vil måtte være pådrivere i hverdagen. I videre oppfølging av strategien vil det blant annet ses på digitalt kompetansestyringsverktøy. Med dette skal det blant annet bli lettere å kartlegge eksisterende kompetanse og planlegge videre kompetanseutvikling.

Medarbeiderundersøkelse "10-FAKTOR"

Lier kommune gjennomfører hvert andre år den digitale medarbeiderundersøkelsen 10-FAKTOR. Undersøkelsen er et verktøy for å måle variabler som er avgjørende for å oppnå gode resultater – og som kan påvirkes gjennom målrettet utviklingsarbeid. Undersøkelsen er både medarbeiderskaps- og ledelsesorientert og legger spesiell vekt på mestring, motivasjon og bruk av kompetanse. Høsten 2021 gjennomføres undersøkelsen igjen. I 2022 vil oppfølgingsarbeid gjennomføres i virksomhetene.

Innovasjonsstrategi for kommunens egne virksomheter

I HP 2020-2024 ble kommunedirektøren gitt i oppdrag å utarbeide en innovasjonsstrategi. Dette arbeidet ble i 2020 og 2021 utsatt grunnet korona og strategien vil derfor utarbeides i løpet av 2022. Strategien skal avklare hva kommunen legger i innovasjon, hvilke forutsetninger som må være til stede for å lykkes med innovasjon og fastsette satsingsområder for innovasjon i Lier kommune. Den skal også bidra til at vi tar i bruk nye arbeidsmetoder og nyttiggjør oss muligheter som følge av ny teknologi.

Rekruttere og beholde medarbeidere

Kontinuerlig styrking og fremming av kommunens fortrinn og omdømme som arbeidsgiver er sentralt for å tiltrekke og beholde kritisk kompetanse. I 2020 startet arbeidet med å utforme en strukturert og kompetansebasert rekrutteringsprosess og utvikle et felles ettårig introduksjonsprogram for nyansatte på digital flate. Prosjektet er forsinket på grunn av omdisponeringer. Prosjektet ferdigstilles i 2021 og implementeres i løpet av 2022.

Internkontroll og kvalitet

Virksomheter innen formannskap – stab er gjennom sin støtte eller sitt utviklingsarbeid sentrale for å bidra til at tjenestene til liungene er av god kvalitet og at ressursene brukes effektivt og riktig. Virksomhetenes arbeid for å ivareta helheten, og se sammenhengen mellom internkontroll, kvalitetssystem og utviklingsarbeid, er viktig i kvalitets- og forbedringsarbeidet. Stabs- og støtteenheter jobber på tvers inn mot store tjenesteområder og har en viktig pådriverrolle for å skape en holdning i organisasjonen om at god internkontroll er godt forebyggende arbeid, og at alle medarbeideres kunnskap og erfaring er viktig for å lykkes.

Digitalisering

Den politisk vedtatte planen «Digital strategi for Lier kommune» er førende for alt digitaliseringsarbeidet. Videre arbeid med denne strategiens satsingsområder vil også i 2022 ha stort fokus.

I dette kapitlet blir sektorovergripende satsingsområder innenfor digitalisering beskrevet. Tiltak knyttet til spesifikke tjenesteområder blir beskrevet i de respektive tjenesteområdenes kapitler.

Rullering av handlingsplan

I 2020 ble det for første gang utarbeidet en handlingsplan for å realisere den digitale strategien. Denne handlingsplanen skal normalt sett rulleres årlig. Pandemien har medført at arbeidet med handlingsplanen og oppfølging av tiltakene ikke har blitt iverksatt. Arbeidet med handlingsplanen for 2022 skal gjenopptas.

Sikre god sammenheng mellom arbeidsprosesser og IT-løsninger

For å lykkes med digitaliseringsarbeidet og sikre en effektiv ressursutnyttelse, er det avgjørende at det er en god sammenheng mellom arbeidsprosesser og IT-løsning. Ikke minst er dette viktig for å legge til rette for samhandling på tvers av virksomheter gjennom digitale felleskomponenter. En oversikt og modell for dette betegnes som en virksomhetsarkitektur. Den beskriver hvordan en virksomhet er organisert, hvordan arbeidsprosesser er satt sammen og hvordan IT-løsninger utnyttes. En virksomhetsarkitektur består av prinsipper, metoder og modeller som til sammen beskriver dette i en helhet. I 2022 vil Lier kommune utarbeide en slik virksomhetsarkitektur for å sikre at vi når vår målsetting om helhetlige løsninger som snakker sammen.

Mål

Tabellen under viser sammenhengen mellom mål i kommuneplanens samfunnsdel og tiltak i organisasjon og utvikling i 2022.

Innsatsområde	Delmål	Indikator og eventuell målemetode	Siste måling 2020	Mål 2022	Mål 2025	Gj.sn. landet
3.2 Liunger skal gis muligheter for utdanning, jobb eller annen meningsfull aktivitet.	HP Kommunen skal tilby en lærlingplass pr. 750 innbygger	HP. Antall lærlinger.	35	37	38	
4.4 Lier kommunes egen virksomhet skal være klimanøytral i 2025.	HP Redusere klimaavtrykk på administrasjonen	HP Antall utskrifter reduseres med 10% pr. år		563 952	411 121	
6.1 En attraktiv og nyskapende organisasjon med gjennomføringskraft.	HP felles Høyt nærvær blant kommunens ansatte	HP Felles Nærværspersent	95,0 %	95,0 %	95,0 %	
	HP Kommunen skal sikre en effektiv innkreving av kommunale krav	Utestående saldo til innfordring pr. innbygger		2 500	2 500	
	HP Organisasjonsutvikling	HP Felles Mestringsklima (annethvert år)	4,1	4,3	4,5	4,1
		HP Felles Mestringsorientert ledelse (annethvert år)	3,7	4,2	4,4	4,0
		HP. Felles Etablere tilbakemeldingskultur, øke meldte avvik	90	120	140	
	HP Økonomi	HP. Disposisjonsfond i % av driftsinntektene	>10%	>10%	>10%	
		HP. Gjeldsgrad ekskl. selvkost	<70% av driftsinntekt	<70% av driftsinntekt	<70% av driftsinntekt	
		HP. Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter (konsern)	5,3 %	1,75 %	1,75%	
	HP. Kommunen skal være tilgjengelig og gi god informasjon til innbyggerne.	HP. Antall ubesvarte anrop på kommunens sentralbord	5%	4%	3%	
		HP. Antall ubesvarte samtaler i virksomhetene (returnerte samtaler til sentralbordet)	29%	20%	10%	
		HP. Gjennomsnittlig ventetid på henvendelser til kommunens sentralbord	50 s	40 s	30 s	

HP. Lier kommune skal ha et omdømme som en god og attraktiv arbeidsplass	HP. Andel ledere som er internsertifisert i rekruttering	0%	50%	100%

Tiltak

Generelle tiltak

- Innen utløpet av 2022 skal det gjennomføres brukerundersøkelser for alle sentrale tjenester.
- Innføre porteføljestyling av utviklingsprosjekter som grunnlag for prioritering.

Kompetanse- og organisasjonsutvikling

- Ny kompetansestrategi skal implementeres i organisasjonen.
- Handlingsplaner og prosesser for oppfølging av 10-faktor-undersøkelsen skal iverksettes i alle organisasjonsledd.
- Rekrutteringsverktøy og ettårig introduksjonsprogram for nyansatte skal implementeres i løpet av 2022.
- Innarbeide ny lønnspolitikk i kommuneorganisasjonen.
- Styrke arbeide med kvalitetsrutiner i administrative virksomheter.

Digitalisering

- Handlingsplan for digitalisering skal rulleres, med fokus på muligheter for automatisering av arbeidsprosesser, herunder robotisering.
- I løpet av 2022 skal det utarbeides en virksomhetsarkitektur som bidrar til god sammenheng mellom arbeidsprosesser og IT-løsninger.
- Evaluere bruk av nye digitale samhandlingsplattformer mht. videreføring etter koronapandemien.

Virksomhetsstyring

- Nytt kvalitetssystem skal innføres i hele organisasjonen. Dette er et omfattende prosjekt som vil kreve betydelige ressurser fra både stabs- og støtteenhetene og virksomhetene. Alle prosedyrer må gjennomgås og revideres. Det skal implementeres et årshjul for virksomhetsstyring som sørger for en koordinert og helhetlig tilnærming til arbeidet med kvalitet, internkontroll og tjenesteutvikling.

Økonomi

- Vedtatte investeringer, nye utviklingsprosjekter og forventet økt tjenestebehov krever at forventede utviklingstrekk analyseres nærmere i ny langtidsplan for økonomisk utvikling hvor handlingsreglene legges til grunn.

Økonomi

Driftsbudsjett og rammeendringer

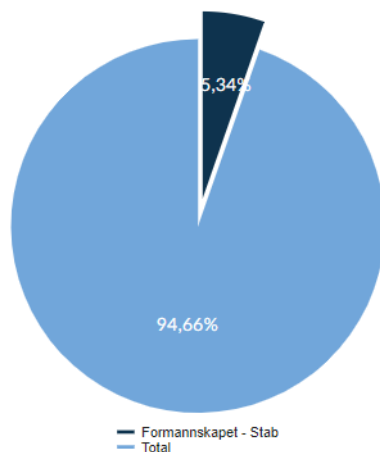
Beløp i 1000		Handlingsprogram			
		2022	2023	2024	2025
		97 090	97 090	97 090	97 090
Opprinnelig budsjett					
Sum Tekniske justeringer		0	0	0	0
Vedtak forrige periode					
1 Erkjentlighetsfest hvert annet år		300	0	300	0
2 HP 19-22 Helårsvirkning Lærlingeendring		100	100	100	100
3 HP 20 Økonomienheten - Effektivisering		-500	-500	-500	-500
4 Valg hvert annet år		-1 150	0	-1 150	0
Sum Vedtak forrige periode		-1 250	-400	-1 250	-400
Vedtatte endringer					
5 Flytte budsjettmidler for advokat fra Barnevern til Kommunedirektør		1 039	1 039	1 039	1 039
Sum Vedtatte endringer		1 039	1 039	1 039	1 039
Sum Lønns- og prisvekst		0	0	0	0
Konsekvensjusteringer		-211	639	-211	639
Konsekvensjustert ramme		96 879	97 729	96 879	97 729
Nye brukere/kostnadsendring					
6 Økt 20 % frikjøp i tråd med tilpasningsavtalen til Hovedavtalen for Fagforbundet Lier		100	100	100	100
7 Reduserte inntekter		500	500	500	500
Sum Nye brukere/kostnadsendring		600	600	600	600
Vedtatte endringer					
8 1. tertial - Årsverk til Beredskap, kvalitet/internkontroll		900	900	900	900
Sum Vedtatte endringer		900	900	900	900
Nye tiltak og realendringer budsjett		1 500	1 500	1 500	1 500
Ramme 2022-2025		98 379	99 229	98 379	99 229

Beskrivelser av rammeendringer

1. Fest for ansatte som har jobbet 25 og 40 år i kommunen avholdes hvert annet år. Det legges inn en ramme for tiltaket de årene arrangementet avholdes.
2. Justering av rammen for å tilpasse den målsettingen kommunen har om 1 lærling per 750 innbyggere.
3. Lier vei, vann og avløp KF skal fra etableringen januar 2020 kjøpe støttetjenester fra organisasjon og utvikling. I henhold til vedtak ved etableringen skal det opprettes 4-5 årsverk til dette formålet. Kommunedirektøren har som mål at tjenesteleveransen til foretaket etter hvert kan effektiviseres og at behovet for antall årsverk kan reduseres.
4. Bevilgning til gjennomføring av valg hvert annet år.
5. Stilling og rammer for advokat flyttes fra barnevernet til kommunedirektøren
6. Kostnad for å kjøpe medarbeider fri fra fast stilling i kommunen øker med en 20 % stilling. Dette etter tilpasningsavtalen til hovedavtalen for Fagforbundet i Lier.
7. Økonomiavdelingen har hatt bortfall av inntekter for regnskapstjenester for Viva IKS.

8. Arbeid med beredskap tar mer tid enn dagens halve årsverk, og går dermed på bekostning av kommunens arbeid med kvalitet, kvalitetsrevisjon og internkontroll. Kommuneloven fastslår kommunens ansvar for internkontroll og kommunedirektøren foreslår derfor at begge stillingene utvides fra 50 % til 100 %. Midler til stillingen ble bevilget opp 1. tertial og videreføres i Handlingsprogrammet.

Brutto utgifter i % av kommunens totale brutto utgifter

Fordeling på utgifter og inntekter

Beløp i 1000	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Handlingsprogram			
			2022	2023	2024	2025
Driftsutgifter						
Lønn	70 147	69 531	71 070	71 070	71 070	71 070
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	29 412	27 356	27 106	27 956	27 106	27 956
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	4 665	6 030	6 030	6 030	6 030	6 030
Overføringsutgifter	7 288	814	814	814	814	814
Sum Driftsutgifter	111 512	103 731	105 020	105 870	105 020	105 870
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-556	-420	-420	-420	-420	-420
Refusjoner	-20 865	-6 221	-6 221	-6 221	-6 221	-6 221
Sum Driftsinntekter	-21 421	-6 641	-6 641	-6 641	-6 641	-6 641
Sum	90 091	97 090	98 379	99 229	98 379	99 229

Investeringer

Beløp i 1000	Handlingsprogram				Sum 2022-25
	2022	2023	2024	2025	
Investeringsprosjekter					
Ikt-handlingsplanen	5 554	3 154	4 954	2 904	16 566
Sum investeringsprosjekter	5 554	3 154	4 954	2 904	16 566

Tidligere vedtatt prosjekt «Rehabilitering av rådhuset» er tatt ut (se endring vedlegg 2).

Beskrivelse av prosjektene ligger i vedlegg 2.

FORMANNSKAPET
– KOMMUNALE FORETAK

Innledning

Lier kommune har to kommunale foretak:

- Lier vei, vann og avløp KF, som forvalter, drifter og utvikler vei, vann, overvann og avløp for kommunen.
- Lier Eiendomsselskap KF, som forvalter, drifter og utvikler bygg og eiendomsmasse for kommunen.

Disse selskapene er formelt en del av kommunen. De har imidlertid en særskilt stilling ettersom de er direkte underlagt kommunestyret og ikke kommunedirektøren.

Et kommunalt foretak ledes av et styre og en daglig leder. Styret har myndighet til å treffe vedtak i alle saker som gjelder foretaket og dets virksomhet. Styret skal påse at virksomheten drives i samsvar med lover og forskrifter, foretakets formål og vedtekter, kommunens økonomiplan og årsbudsjett og andre vedtak eller retningslinjer som er fastsatt av kommunestyret. Videre skal styret for et foretak vedta et eget årsbudsjett innenfor de rammene som kommunestyret har vedtatt for foretaket.

Kommunedirektøren har ingen instruksjons- eller omgjøringsrett overfor vedtak som fattes av styret i de kommunale foretakene ettersom disse rapporterer direkte til kommunestyret. Derimot har kommunedirektøren rett til å uttale seg før styret treffer vedtak i saker som skal videre til kommunestyret, og alle saker som skal til kommunestyret skal gå via kommunedirektøren.

Kommunedirektøren får levert en rekke tjenester fra Lier Eiendom KF og har dermed en viktig bestillerrolle. Begge foretakene er også fagorgan overfor basisorganisasjonen innen sine respektive ansvarsområder.

I henhold til foretakenes vedtekter fastsetter kommunestyret, utover økonomiplan og årsbudsjett, overordnede målsettinger for foretakene.

Status

Lier Eiendomsselskap KF (LEKF)

Lier Eiendomsselskap KF (LEKF) har ansvar for kommunens eiendommer, formålsbygg og boliger. Rehabilitering- og oppussingsprosjekter på kommunens bygningsmasse gjennomføres av LEKF som byggherre. Daglig leder rapporterer til styret og har en personalgruppe på nær 70 medarbeidere.

Foretaket har kontoradresse på Foss Gård (Stokkeveien 4), og Ringeriksveien 175. LEKF sitt boligteam (tidligere LBS) har kontorer i Lierbyen. Samlokalisering av hele foretaket gjennomføres høsten 2021, på Ringeriksveien 175 (E-verket)

Noen nøkkeltall:

- 115.500 m2 egne formålsbygg
- 2.554 m2 egne bygg til næringsutleie
- 7.637 m2 innleid areal
- 369 utleieboliger.
- 47,3 m2 snitt str. utleieboliger

Lier vei, vann og avløp KF (LVVAKF)

Lier vei, vann og avløp KF har ansvar for teknisk infrastruktur i Lier kommune. Foretaket ivaretar drift, vedlikehold, utbygging, utvikling og forvaltning av kommunens infrastruktur innen vei, vann og avløp. Foretaket betjener Lier kommunens innbyggere, og har totalt 8 890 abonnenter på vann og avløp.

Foretaket er organisert med tre avdelinger og samlokalisert på Bilbo. Avdelingene er plan, prosjekt og forvaltning, utvikling, kunde og kvalitet og driftsavdeling. Total har foretaket 48 ansatte.

Vei, som er en skattefinansiert tjeneste, omfatter:

- 182 km kommunale veier.
- 39 km kommunale gang- og sykkelveier.
- 6625 veilyspunkter hvorav 869 langs fylkesveier og 471 i natur- og fritidsarealer. Av 6625 punkter så er 2250 skiftet til LED-belysning.

Vann og avløp, som er en gebyrfinansiert tjeneste, omfatter:

- 186 km distribusjonsnett på vannforsyningen.
- 314 km avløpsnett (spillvann + overvann+avløp felles). Av disse er 97 % separert mellom spillvann og overvann.
- 45 pumpestasjoner.
- 5 høydebassenger.
- 10 trykkøkingsstasjoner og ca. 100 reduksjonsventiler på vannforsyningsnettet.
- 4 kommunale renseanlegg lokalisert henholdsvis i Linnes, Tronstad, Sjøstad og Sylling.

Utfordringer

Lier Eiendomsselskap KF

Kommunale tjenester har høy utviklingshastighet, noe som også skaper store behovsendringer. Dette er utfordrende av kostnadshensyn og mulighet for valg av strategi/planlegging slik at forutsigbarhet og langsiktighet blir ivarettatt.

- **Prosjekter**
  - Brukers forventning, ønske- og behov for kortere gjennomføringstid enn det som er faktisk mulig.
  - Uklare, motstridende ambisjonsnivåer i bestilling og i prosjektgjennomføring. Herunder endringer sent i prosessen.
  - Ufullstendige behovsbeskrivelser som kan gi økt risiko for endringer sent i prosjektet med påfølgende konsekvenser for fremdrift, kvalitet og kostnad.
- **Forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling (FDVU)**
  - Implementering av ny intern organisering av foretakets driftsapparat etter virksomhetsoverdragelsen av Alier AS per 01.01.2021.
  - Begrenset ressurs inn i systemetablering for oppfølging og ajourhold av FDVU.
- **Boligteamet**
  - Et 20-talls leietakere har behov for biveiledning og praktisk oppfølging. Manglende boevne vanskeliggjør mestring som leietaker og mulighet for å finne trygghet i eget hjem. Konsekvensen av dette oppleves gjennom krevende bomiljøer, svært hard bruk av boligene og høyt behov for vedlikehold og skadeutbedringer. Det jobbes for å etablere en tilpasset tjeneste sammen med kommunens boligkontor.
  - Det er betydelig behov for lokasjonsavklaring om «hardbruksboliger» som kan avlaste og forbedre eksisterende bomiljøer.
- **Øvrig**
  - Kommuneorganisasjonens kunnskap, innsikt og aksept for foretakets rolle, posisjon, myndighet og fullmakter.

Lier vei, vann og avløp KF

Tjenester vei, vann og avløp er i konstant utvikling. Klimaendring har medført økt fokus på overvannshåndtering. I tillegg vil myndighetens endring i forutsetningen for håndtering av avregning fra veinettet og rensing av avløpsvannet, medføre store investeringsbehov. Noen utfordringer som er identifisert er:

- Alder og tilstand på anleggene innebærer et betydelig fornyingsbehov for å møte krav til HMS, klimaendringer, IKT- og anleggssikkerhet, økte regulatoriske krav og vekst i næring og abonnenter.

- Stort fremtidig investeringsbehov innen avløpsrensing samtidig som demografi og geografi påvirker gebyrer. Dette gjør oss mer sårbare for endringer i økonomiske rammebetingelser.
- Krav og forventninger fra eier, abonnenter og innbyggere, som setter høye forventninger til leveranse, respons og profesjonalisering.
- Endret krav og rammebetingelser fra sentrale myndigheter både i forhold til drift og forvaltning av veinett samt vann- og avløpsnett. Mulig innføring av selvkostområde for overvann og krav til nitrogenfjerning og mikroplast på avløpsvannet.
- Forventninger for bistand på oppgaver utenfor foretakets kompetanse og ansvarsområde.

Satsningsområder

Lier Eiendomsselskap KF

Ut over sikring av den løpende drift, gjennomføring av vedtatte byggeprosjekter og tett samhandling med kommunedirektøren, er foretakets overordnede prioriteringer i 2022 blant annet:

- Sikre god implementering og oppstart av en ny intern organisering i forbindelse med samlokalisering etter virksomhetsoverdragelser.
- Etablere kultur som understøtter læring, kompetanseutvikling i tillegg til identifisering- og utnyttelse av synergier og gevinster.
- Kartlegge, videreutvikle og utnytte system/fag/kompetanseressurser på tvers i hele organisasjonen.
- Ta ambisiøse og selvstendige initiativ innen energi- og miljøområdet og levere på krav og målsetninger i vedtatt energi og klimaplan.
- Prioritering av bygningsvedlikehold innenfor foretakets økonomiske handlingsrom gjennom internhusleie og foretakets finansieringsmodell.
- Realisering av tilpassede boliger som er tilpasset hard bruk. Økt oppmerksomhet rundt og konkret arbeid med foretakets strategier.

Lier vei, vann og avløp KF

Som en beredskapsorganisasjon så er foretaket opptatt av å sikre tygt drikkevann og forsvarlig håndtering av avløpsvannet og veinettet. Kvalitet for grønne Lier er foretakets hovedmål. Dette gjenspeiler kommunestyrets forventning om at foretaket skal levere tjenester som er på lik linje eller bedre enn tidligere VIVA IKS.

I handlingsprogramperioden vil foretaket overordnede prioriteringer være:

- Livsmestring for alle
- Klimanøytral liersamfunn
- Kommunen som organisasjon

Eablering av ny renseløsning vil være det største prosjektet med høyest prioritering. Prosjektet er rigget slik at den ivaretar samfunns mål 2 (innsatsområde 2.6), men også FNs bærekraftsmål 14 og 17. Overføring av avløpsvann fra Sylling og Tronstad til Sjøstad er også et omfattende prosjekt som ivaretar den vedtatte overordnede avløpsplanen. Prosjektet tar høyde for kommunens mål innen klimanøytralitet, ved å tilrettelegge for blant annet mindre transport og bærekraftig avløpshåndtering.

Muligheter:

- Sikre gode samhandlingsrutiner med basisorganisasjonen som sikrer bedre samordning, mer effektive prosesser og tydelige roller og myndighet.
- Eventuell sertifisering innen miljø og kvalitet gir potensial for mer effektiv ressursbruk og redusert miljøpåvirkning.
- Sentralisering av renseløsning gir mulighet og potensial for mer automatisering og stordriftsfordeler.
- Potensiale og mulighet for bedre og fremtidsrettet kundebehandling for å sikre konkurransekraft og tilfredse kunder.
- Potensial for regional samarbeid innen avløpsrensing.
- Utveksling og utnyttelse av kompetanse på tvers av virksomhetene og foretakene i Lier kommune.
- Måltrettet rekrutteringsarbeid for å ivareta og fornye kompetanse.

Satsningsområdene er operasjonalisert med styringsindikator som rapporteres til både styret og kommunestyret.

Mål

Tabellen under viser sammenhengen mellom mål i kommuneplanens samfunnsdel og tiltak i de kommunale foretakene i 2022.

Innsatsområde	Delmål	Indikator og eventuell målemetode	Siste måling 2020	Mål 2022	Mål 2025	Gj.sn. landet
3.3 Liunger som trenger bistand skal tilbys tjenester på riktig nivå i alle livets faser.	HP. Fleksibel og brukerstyrt system for fakturering	HP. Prosent fakturaer sendt i papirformat		0,0 %	0,0 %	
	HP. Saksbehandlingstid skal overholdes	HP. Prosent sanitærsøknader og gravemeldinger behandlet innen saksbehandlingsfrist jf. Forvaltningsloven		100,0 %	100,0 %	
4.1 Liersamfunnet skal omstille reisemønsteret ved å prioritere grønne mobilitetsløsninger.	HP. Sikring av myke trafikanter	HP. Antall etablerte sykkelparkeringer		20	20	
		HP. Antall km rehabiliterte fortau/GS vei per år		0,5	0,5	
4.2 Nullvekstmålet for personbiltransporten skal være førende for kommunens utbyggingsmønster.	HP. Promotere sirkulasjon i trafikken	HP. Andel vilkårsregulerte offentlig parkeringsarealer		100,0 %	100,0 %	
4.4 Lier kommunes egen virksomhet skal være klimanøytral i 2025.	HP Eiendom - Energi	HP. Energiforbruk kwh pr m2.	118	<120	<120	180 (normt all)
		HP. Energiforbruk per m2 virksomhet helse og omsorg (kWh).	161	<150	<150	
		HP. Energiforbruk per m2 virksomhet skole (kWh)	98	<110	<110	
	HP. Forsvarlig håndtering av avløpsvann	HP. Fremmedvann til renseanlegg per år		25,0 %	25,0 %	
	HP. Lekkasjekontroll på kommunalt nett	HP. Antall lekkasjer på kommunal ledninger.		5	5	
	HP. Tilrettelegge for grønne innkjøpsstrategi	HP. Antall innkjøp gjennomført via E-handel		80,0 %	100,0 %	
		HP. Prosent mottatte elektroniske fakturaer		100,0 %	100,0 %	
	HP. Utslipp av klimagass fra maskinparken	HP. Prosent av maskinparken med EUR6 eller Steg5 klassifisering		100,0 %	100,0 %	
5.6 Lier kommune skal arbeide aktivt for en bærekraftig samfunnsutvikling.	HP. Gjennomføringstid på prosjekter	HP. Prosent hovedprosjekter som overholder leveransefrister		100,0 %	100,0 %	
	HP. Realistiske økonomiske rammer	HP. Prosent hovedprosjekter som overholder økonomiske rammer		100,0 %	100,0 %	

6.1 En attraktiv og nyskapende organisasjon med gjennomføringskraft.	HP felles Høyt nærvær blant kommunens ansatte	HP Felles Nærværspersent		>95%	>95,0 %	
	HP Organisasjonsutvikling	HP Felles Mestringsklima (annethvert år)	4,2	4,4	4,5	4,1
		HP Felles Mestringsorientert ledelse (annethvert år)	4,1	4,3	4,4	4,0
		HP. Felles Etablere tilbakemeldingskultur, øke meldte avvik	2 500	3 500	4 000	
	HP. Eiendomsforvaltning og drift bolig	HP. Andel kommunale boliger som er tilgjengelige for rullestolbrukere. (%)	61	>61	>61	
		HP. Antall boliger med fiber/høy kvalitet på nettløsning	199	245		
		HP. Antall dager (snitt) benyttet til oppussing ved leietakerskifte.		<30	<30	
		HP. Kommunalt disponerte boliger per 1000 innbyggere (antall).	20	>20	>20	18 (KOSTR A gr.9)
		HP. Totalt antall kommunalt disponerte boliger (antall)	546	>550	>550	
	HP. Eiendomsforvaltning og drift total	HP. Areal på formålsbygg per innbygger (m2)	4,51	<4,51	<4,51	4,99 (KOSTR A gr.9)
		HP. Energikostnader per kvadratmeter	91			96 (KOSTR A gr.9)
		HP. Netto driftsutgifter til eiendomsforvaltning i % av samlede driftsutgifter	9,3 %			8,7 %
		HP. Utgifter til renhold (kr). Formålsbygg	183	<183	<183	164 (KOSTR A gr.9)
		HP. Utgifter til vedlikehold i kommunale boliger (kr).	320	<300	<300	
		HP. Utgifter til vedlikehold per kvadratmeter (kr) Formålsbygg	96	>200	>200	88 (KOSTR A gr.9)
	HP. Vann til enhver tid	HP. Antall ikke planlagte vannavstengninger		5	5	

Økonomi

Driftsbudsjett og rammeendringer kommunale foretak

Beløp i 1000

	Handlingsprogram			
	2022	2023	2024	2025
Opprinnelig budsjett	27 035	27 035	27 035	27 035
Sum Tekniske justeringer	0	0	0	0
Vedtak forrige periode				
HP 20 Eiendom - Kjøp av klimavoter	100	300	300	300
HP 20 Eiendom - Økt hallkapasitet	1 350	1 350	1 350	1 350
Innføring husleie kommunale bygg	-1 450	-1 650	-1 650	-1 650
Sum Vedtak forrige periode	0	0	0	0
Sum Lønns- og prisvekst	0	0	0	0
Konsekvensjusteringer	0	0	0	0
Konsekvensjustert ramme	27 035	27 035	27 035	27 035
Kostnadsreduksjon				
Generell effektivisering vedrift	-500	-500	-500	-500
Sum Kostnadsreduksjon	-500	-500	-500	-500
Nye brukere/kostnadsendring				
Nye veistrekninger som blir overtatt for framtidig drift og vedlikehold	230	450	750	1 350
Sum Nye brukere/kostnadsendring	230	450	750	1 350
Vedtatte endringer				
1. tertial endring i avskrivning/eieruttak	2 000	2 000	0	0
Tømming av sandfang på kommunale veier	500	500	500	500
Forsvarlig håndtering av masser fra gatefeiling	130	130	130	130
Sum Vedtatte endringer	2 630	2 630	630	630
Nye tiltak og realendringer budsjett	2 360	3 080	1 380	1 980
Ramme 2022-2025	29 395	30 115	28 415	29 015

Beskrivelser av rammeendringer

1. Klimanøytralt samfunn 2025 - økte kostnader ved kjøp av grønn strøm.
2. Lier har en aktiv befolkning og ønsker å legge til rette for dette som bidrag til god folkehelse, aktivitet og deltakelse for alle. Det har lenge vært klart at hallkapasiteten i Lier er en stor utfordring i forhold til idrettens og brukergruppenes behov/ønsker. Et hallprosjekt som har kommet langt med hensyn til planlegging er mulig utvidelse av Reistad Arena, i regi av Reistad IL. Forutsetningen for å realisere denne er blant annet at Viken fylkeskommune og Lier kommune forplikter seg til å stå som leietakere. Med henvisning til formannskapssak i juni 2019, og med forbehold om videre forhandlinger, legges inn en foreløpig ramme for økt leie basert på de anslagspriser vi har fått og nevnt i formannskapssaken - på årlig 2,7 millioner kroner (rundet av). Med positivt og forpliktende vedtak vinteren 2020 vil en hallutvidelse kunne være klar for bruk høsten 2021, og det er derfor lagt inn leiesum fra dette tidspunktet. Det nevnes også at det foreligger planer for ny hall på Tranby i regi av Lier IL. Dette prosjektet er kommet noe kortere, også på grunn av den foreløpige

koblingen til prosjekt Tranby senter-utvikling som enda ikke er igangsatt fra kommunens side.

3. Fra 2021 innføres det husleie for kommunale bygg på tjenesteområdene. Budsjett for overføring til Lier Eiendom KF fordeles til tjenesteområdene, som vil bli fakturert for husleie. Tjenesteområdet kan ikke disponere disse midlene til andre formål i 2021. Husleiemodellen har hovedprinsipper på plass fra og med 2021, og vil videreutvikles frem til neste år.
4. Generell effektivisering veidrift.
5. Det er benyttet enhetspriser som er beregnet i hovedplan vei 2022: overtagelse av fortau i Båhusveien og overføring av veiansvar for Kjellstadveien fra fylkeskommunen til Lier kommune. 2023: Årkvislaveien får forlenget fortau, nytt fortau i Ringveien (Kraft). 2024: planlagt nytt fortau i Hennesveien, Hallingstadveien, Gamle Ringeriksvei og Bratromveien. 2025: planlagt overtagelse av veianlegg i forbindelse med utbygginger i Sjøstad / Øverbyåsen, sykehuset og Fjordbyen (del 1).
6. Ved overdragelse av Lier Boligselskap AS ble det lagt opp til betjening av renter og avdrag ved låneopptaket for investeringer i boliger. Det ønskes en prinsippendring der renter og avdrag løper fra boliginvesteringer står ferdig. Det er først på dette tidspunktet husleieinntekt kommer inn til LEKF.
7. Som et tiltak for å redusere forurensning fra veiarealer er det gitt pålegg fra statlige myndigheter om fast tømning av sandfang. Sandfang ble tidligere levert ved asfalmottaket på Egge. Massene fra sandfang må nå leveres på godkjent deponi. Tidligere bevilgning inkluderte ikke denne deponiavgiften.
8. Massene fra gatefeiing ble tidligere deponert i asfalmottaket på Egge. Etter nedleggelsen av Egge asfalmottak må disse massene deponeres i annet godkjent mottak. Tidligere bevilgning inkluderte ikke deponiavgifter for forsvarlig håndtering av masser.

Kommentarer driftsramme

Rammen over viser overføringsrammen for veidrift som overføres til Lier vei, vann og avløp med unntak av pkt. 1-3 og pkt. 6 som gjelder Lier Eiendomsselskap KF.

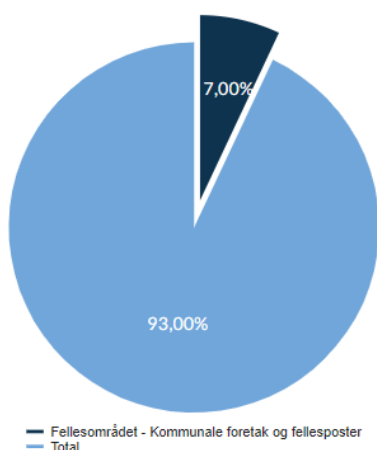
Lier Eiendomsselskap KF får overføring gjennom internhusleie. Internhusleiemodellen er under revisjon og tilpasning til ny utvalgsstruktur. Tabellen nedenfor viser internhusleien med gammel tjenestestruktur inklusiv pkt. 6. I tillegg til beløpene ovenfor må det kompenseres for økte kvadratmeter i Fosshagen 2 og andre mindre arealutvidelser. Dette vil bli behandlet i forbindelse med revisjon av modellen.

Beløp i 1000	Handlingsprogram			
	2022	2023	2024	2025
Internhusleie 2021	133 274	133 274	133 274	133 274
Eiebidrag 2021	-58 014	-58 014	-58 014	-58 014
Netto driftsramme formålsbygg	75 260	75 260	75 260	75 260
Endringer internhusleie				
Generell - Pris om lønnsvekst	0	0	0	0
Kompensasjon nye m2	0	0	0	0
Generell - 1. tertial endring i avskrivning/eieruttak	2 000	2 000	0	0
Sum Endringer	2 000	2 000	0	0
Driftsramme formålsbygg	77 260	77 260	75 260	75 260
Ny internhusleie fordeling på utvalg				
Oppvekst	85 571	85 571	85 571	85 571
Helse omsorg og velferd	27 844	27 844	27 844	27 844
Steds og samfunnsutvikling	17 707	17 707	17 707	17 707
Organisasjon om utvikling	2 152	2 152	2 152	2 152
Endring til fordeling	2 000	2 000		
Sum husleie	135 274	135 274	133 274	133 274
Eierbidrag				
Eierbidrag	-58 014	-58 014	-58 014	-58 014
Ramme formålsbygg 2022-2025	77 260	77 260	75 260	75 260

Brutto utgifter i % av kommunens totale brutto utgifter

Fordeling på utgifter og inntekter

Beløp i 1000	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Handlingsprogram			
			2022	2023	2024	2025
Driftsutgifter						
Lønn	-5 220	36 691	23 191	23 191	23 191	23 191
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	662	17 599	7 038	7 038	7 038	7 038
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	128 867	46 167	48 527	48 747	47 047	47 647
Overføringsutgifter	17 811	58 846	58 846	58 846	58 846	58 846
Finansutgifter	359 705	141 731	146 509	152 159	179 517	199 625
Sum Driftsutgifter	501 825	301 034	284 111	289 981	315 639	336 347
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-14	0	0	0	0	0
Refusjoner	-41 983	-124 602	-133 140	-129 441	-149 693	-163 193
Overføringsinntekter	-1 631 848	-1 656 971	-1 686 311	-1 704 802	-1 724 184	-1 743 783
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-224 797	-93 067	-83 472	-88 893	-87 382	-91 151
Sum Driftsinntekter	-1 898 642	-1 874 640	-1 902 923	-1 923 136	-1 961 259	-1 998 127
Sum	-1 396 817	-1 573 606	-1 618 812	-1 633 155	-1 645 620	-1 661 780

Investeringer

Beløp i 1000	Handlingsprogram				Sum
Investeringsprosjekter	2022	2023	2024	2025	2022-25
9309 Utbedring S.Eggevei og Baneveien	4 300	4 300	0	0	8 600
Asfaltering og mindre tiltak	2 500	5 400	5 400	5 400	18 700
Bredbåndsutbygging	-1 875	0	0	0	-1 875
Bygg og eiendomsutredninger	1 055	1 055	1 055	1 055	4 220
Enøk varmepumper	3 000	3 000	3 000	0	9 000
Etablering av ny parkeringsordning	1 500	0	0	0	1 500
Hovedprosjekt mangler for prosjekt - 8004	3 152	3 152	3 152	3 152	12 608
Hovedprosjekt mangler for prosjekt - 9953	1 054	1 054	1 054	1 054	4 216
Kirkegårder	974	974	0	974	2 922
Kirkeinvesteringer	3 259	3 259	4 233	3 259	14 010
Lierhallen/svømmehall (betongrehabilitering)	0	0	0	15 000	15 000
Løpende investeringer	0	0	0	8 000	8 000
Maskiner og utstyr	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000
Maskiner og utstyr, IT-utstyr	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Overvannstiltak	4 000	3 000	3 000	11 800	21 800
Renseløsning	73 000	251 000	251 000	251 000	826 000
Saneringsplan	16 500	30 500	2 500	2 500	52 000
Tiltaksplan - andre tiltak	17 957	17 957	17 957	17 957	71 828
Tomtekjøp (avsetning)	20 000	0	0	0	20 000
Trafikksikkerhet og grønn mobilitet	0	8 000	8 000	8 000	24 000
Utbedring av eksisterende veier	14 400	3 000	0	0	17 400
Veglys	3 600	3 600	3 600	3 600	14 400
Sum investeringsprosjekter	170 876	341 751	306 451	335 251	1 154 329

Beskrivelse av prosjektene ligger i vedlegg 2

ØKONOMI OG INVESTERING

Innledning

I henhold til kommuneloven er det lovpålagt å ha handlingsregler for kommunens økonomiske utvikling. Lier har i kommuneplanen vedtatt å ha handlingsregler for netto driftsresultat, disposisjonsfond og gjeldsgrad. Nivået på disse handlingsreglene vedtas i behandlingen av handlingsprogrammet. Nivåer på handlingsreglene er i dette handlingsprogrammet ikke endret fra de nivåene som ble vedtatt for handlingsreglene i handlingsprogrammet fra i fjor.

- Netto driftsresultat skal utgjøre minst 1,75 % av driftsinntektene
- Gjelden til investeringer, eksklusive selvkostområdene skal utgjøre mindre enn 70 % av driftsinntektene
- Disposisjonsfond skal minst utgjøre 10 % av driftsinntektene.

Kommunen har de siste årene hatt en økonomisk utvikling som har vært bærekraftig i forhold til disse handlingsreglene. Det er imidlertid vedtatt et økende investeringsbehov de neste årene som vil øke gjeldsgraden. Økende låneopptak til investeringer, samt forventninger om et noe høyere rentenivå vil medføre økende utgifter til renter og avdrag de neste årene. Dette vil sette netto driftsresultat under press. I årets rullering av handlingsprogrammet har kommunedirektøren måttet prioritere strengt mellom nye behov, og har fokusert på kommunens kjerneoppgaver. Likevel har det ikke lyktes å legge frem et handlingsprogram hvor handlingsreglene blir oppfylt.

Lier kommune står overfor store utviklingsprosesser som vil gi en sterk befolkningsvekst de neste 12 årene. Dette gjelder blant annet utbygging av Fjordbyen og Gullaug. Denne utbyggingen vil gi økende inntekter gjennom skatt, rammetilskudd, men også økende utgifter til tjenester. Det kreves dessuten betydelige kommunale investeringer for å understøtte at veksten kan komme. Dette er faktorer som foreløpig er svært usikre. Det må jobbes videre med og belyse disse utviklingstrekkene i en ny langtidsplan for økonomisk utvikling. I denne planen bør det legges til grunn at kommunen må tilpasse seg til de vedtatte handlingsreglene.

Hovedtrekk i budsjettforslaget.

Nedenfor gjengis noen viktige forutsetninger som er lagt til grunn i budsjettforslaget for 2022 og økonomiplanen for 2022 til 2025.

- Det er lagt til grunn en befolkningsvekst ved beregning av frie inntekter tilsvarende hovedalternativet til Statistisk sentralbyrå. Denne prognosen stemmer godt med Lier kommunes egen befolkningsprognose, og gir en årlig befolkningsvekst på ca 300 innbyggere, eller noe over 1 %.

- Den samme befolkningsprognosen er lagt til grunn for beregning av kommunens utgifter i de ulike tjenesteområdene de neste årene. Befolkningsøkningen vil bli høyest i den eldre delen av befolkningen. Dette er en gruppe som statistisk sett krever mye kommunale tjenester. Dette er det tatt høyde for i 4-årsplanen. Det er imidlertid bare gitt 80 % kompensasjon for forventet befolkningsvekst. Dette er fordi kommunen fortsatt må ha høy fokus på effektivisering i driften, og deler av inntektsveksten må gå til å finansiere investeringer som skal understøtte veksten.
- Pensjonskostnadene ble lavere i 2020 enn tidligere antatt. Dette skyldes pensjonsreformen som gir en lavere fremtidig pensjonsforpliktelse, samt at det har vært en god avkastning i finansmarkedene. Denne effekten er forutsatt videreført de neste årene, og pensjonsbudsjettet er nedjustert med 13,5 millioner kroner.
- Nedjusteringen av pensjonskostnadene gir et økonomisk handlingsrom i 2022 som foreslås benyttet til et ekstraordinært avdrag på kommunens lån. Dette foreslås fordi investeringsnivået er sterkt økende de neste årene, og det er nødvendig å frigjøre handlingsrom de påfølgende årene for at investeringer i størst mulig grad kan finansieres uten at det går utover tjenestene.
- Det er gjort en svært streng prioritering av innmeldte behov både i driften og for investeringer. Det er kun de nødvendige behovene knyttet til kjerneoppgavene som er prioritert.

Handlingsreglene

Lier kommune har vedtatt følgende handlingsregler for den økonomiske utviklingen:

- Netto driftsresultat skal være minimum 1,75 prosent av driftsinntektene
- Disposisjonsfondet skal være minst 10 prosent av driftsinntektene
- Gjeldsgrad for gjeld eksklusive selvkostområdene skal være under 70 prosent av driftsinntektene

Netto driftsresultat

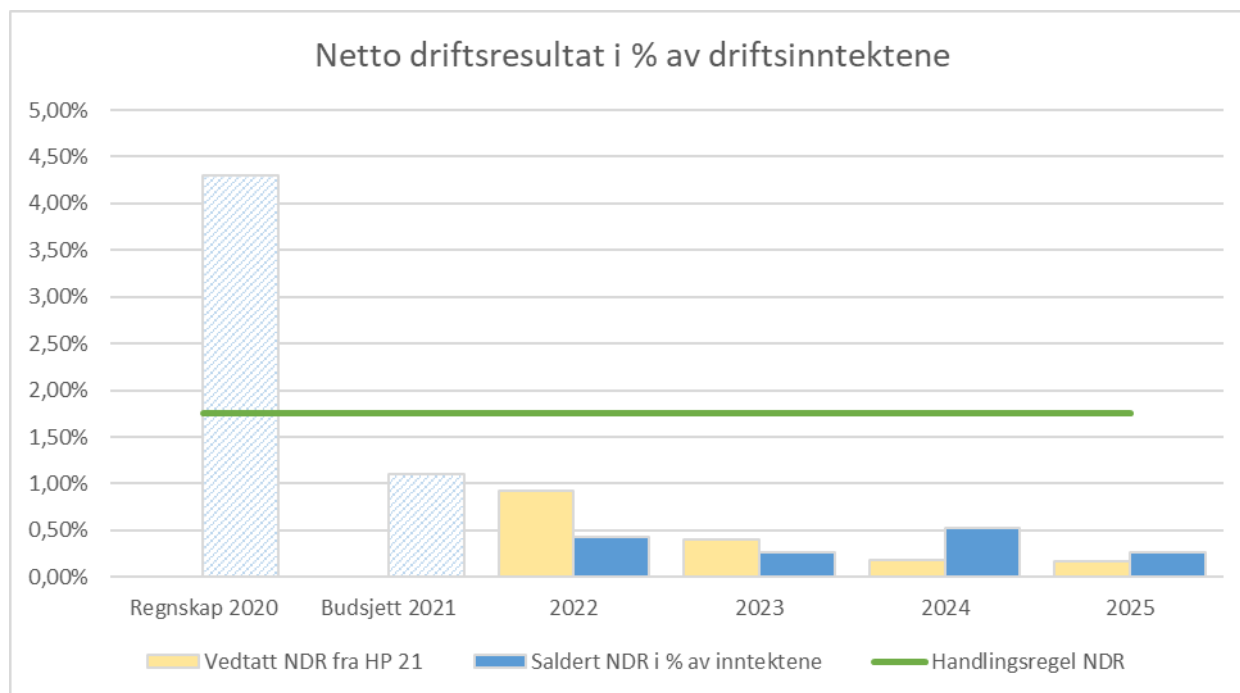
Netto driftsresultat (NDR) er ansett som det viktigste økonomiske måltallet i kommunal sektor. Lier har over flere år klart å oppnå et netto driftsresultat over anbefalt nivå på 1,75 prosent av driftsinntektene. For den kommende fireårsperioden har ikke kommunedirektøren klart å imøtekomme den økonomiske handlingsregelen for dette måltallet. Det er sammensatte årsaker til dette.

Investeringsbehovet og noe økende rentebane gjør at finanskostnadene øker i handlingsprogramperioden, samtidig er det tjenester som trenger økte ressurser for å finansiere dagens drift fremover. I 2021 er det budsjettet med et NDR på 1,1 %. Dette gir en utfordrende inngang til 2022 og videre i handlingsprogramperioden. I kommunedirektørens beslutningsgrunnlag er det et netto driftsresultat rundt 0,4 % i hele perioden. Det er behov

for å starte en prosess for å se hvordan kommunen kan øke NDR til handlingsregelen, samtidig som det høye investeringsbehovet legger økende trykk på finanskostnadene.

Netto driftsresultat uttrykker hvilke midler som ikke er benyttet i driftsregnskapet, og som gjenstår for avsetninger til disposisjonsfondet og senere års investeringer. Netto driftsresultatet representerer også en buffer mot uforutsette utgifter i driften.

Utvikling i driftsmargin

I kommunedirektørens beslutningsgrunnlag (forslag til budsjett) er det lagt opp til en driftsmargin på 0,42 prosent i 2022. Handlingsregelen for netto driftsresultat er videreført på 1,75 prosent.

Disponering av netto driftsresultat

Netto driftsresultat er foreslått disponert ved overføring til investeringer og avsetninger til disposisjonsfondet.

Tall i hele tusen	2022	2023	2024	2025
Overføring til investeringer	10 000	10 000	10 000	10 000
Avsetninger til disposisjonsfond			908	
Bruk av disposisjonsfond	-1 397	-4 707		-4 509
Netto driftsresultat	8 603	5 293	10 908	5 491
Netto driftsresultat i % av inntekter	0,42 %	0,26 %	0,52 %	0,26 %

Det er lagt opp til at driften finansierer 10 millioner kroner av investeringene hvert år. Resten avsettes til disposisjonsfond. I de årene netto driftsresultat er lavere enn 10 millioner kroner er det lagt opp til bruk av disposisjonsfondet.

Disposisjonsfondet

Disposisjonsfondet har økt over flere år og kommunen har nå et disposisjonsfond i tråd med handlingsregelen på minst 10 prosent av driftsinntektene. Fondet er på 13 % av inntektene totalt, og fond uten bindinger utgjør 10,7 %.

I handlingsprogrammet er NDR lavt og det er budsjettet med å bruke 10 millioner av disposisjonsfondet årlig til finansiering av investeringene. Disposisjonsfondet vil derfor ha en svak nedgang i handlingsprogramperioden, men vil holde seg innenfor handlingsregelen.

Disposisjonsfondet er kommunens reserve til å dekke uforutsette utgifter, sviktende inntekter, underskudd og egenkapital til investeringer.

Disposisjonsfondet er kommunens egenkapital til fremtidige investeringer, samt en buffer til å dekke økonomiske konsekvenser av en kritisk hendelse, i henhold til ROS-analysen estimert til 100 millioner kroner. Disposisjonsfondet er estimert til å utgjøre 263 millioner kroner i 2021.

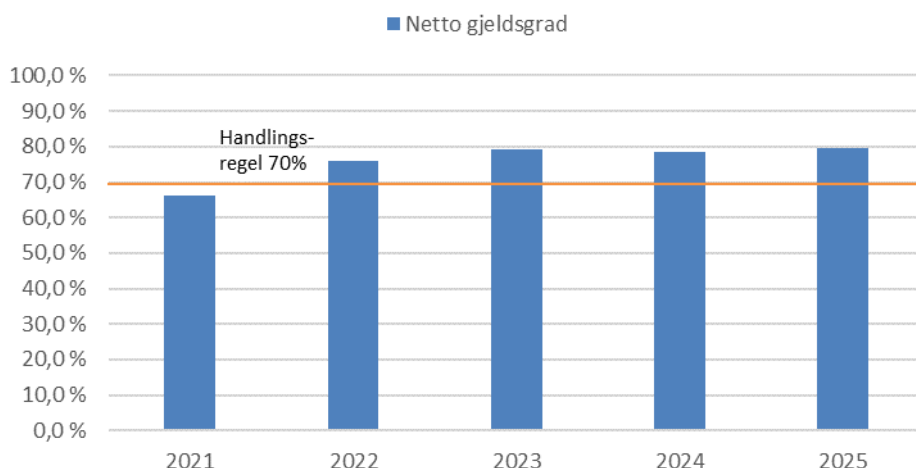
Tall i hele tusen	2021	2022	2023	2024	2025
Avsetning til disposisjonsfond		-1 397	-4 707	908	-4 509
Disposisjonsfond totalt	263 151	261 754	257 047	257 955	253 446
I % av inntekter	13,3 %	12,9 %	12,6 %	12,4 %	12,0 %
Disposisjonsfond uten bindinger	212 028	210 631	205 924	206 832	202 323
I % av inntekter	10,7 %	10,4 %	10,1 %	9,9 %	9,6 %

I beslutningsgrunnlaget er det lagt opp til bruk av disposisjonsfondet på 9,7 millioner kroner i handlingsprogramperioden. Disposisjonsfond vil ved utgangen av perioden utgjøre 253 millioner kroner, hvorav 202,2 millioner kroner er uten bindinger.

Gjeldsgrad eksklusiv gjeld knyttet til selvkostområdet

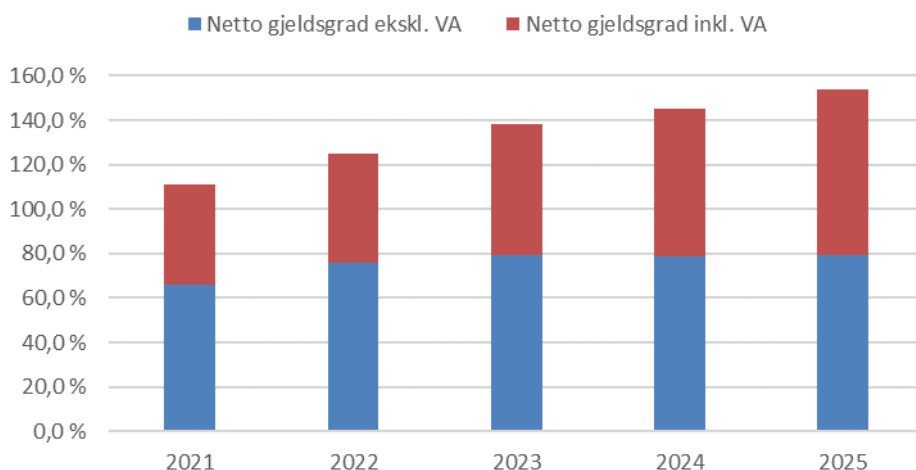
I handlingsregelen for gjeldsgrad har Lier kommune valgt å se bort fra gjeld knyttet til investeringer innen selvkostområdet. Dette er naturlig da gebyrer for vann og avløp skal dekke finanskostnader knyttet til disse investeringene. Lier lå innenfor handlingsregelen i 2021. I handlingsprogramperioden vil gjeldsgraden øke og ligge i overkant av 70 %. Dette er utfordrende ettersom det gir kommunen høye finanskostnader, og fordi det ligger store investeringsbehov for kommunen også etter 2025.

Utvikling i Gjeldsgrad ekskl. VA

Det er verdt å merke seg at det også er betydelige investeringer innenfor vann- og avløpsområdet som ligger foran oss. Dette gjelder blant annet ny renseløsning for avløp som utredes i disse dager. I 2025 vil gjeldsgraden til Lier kommune være omlag 150% av løpende inntekter. Av denne vil om lag halvparten skrive seg fra selvkostområdene. Til sammenligning er gjennomsnittlig gjeldsgrad i kommunegruppe 9 på om lag 105% i 2020.

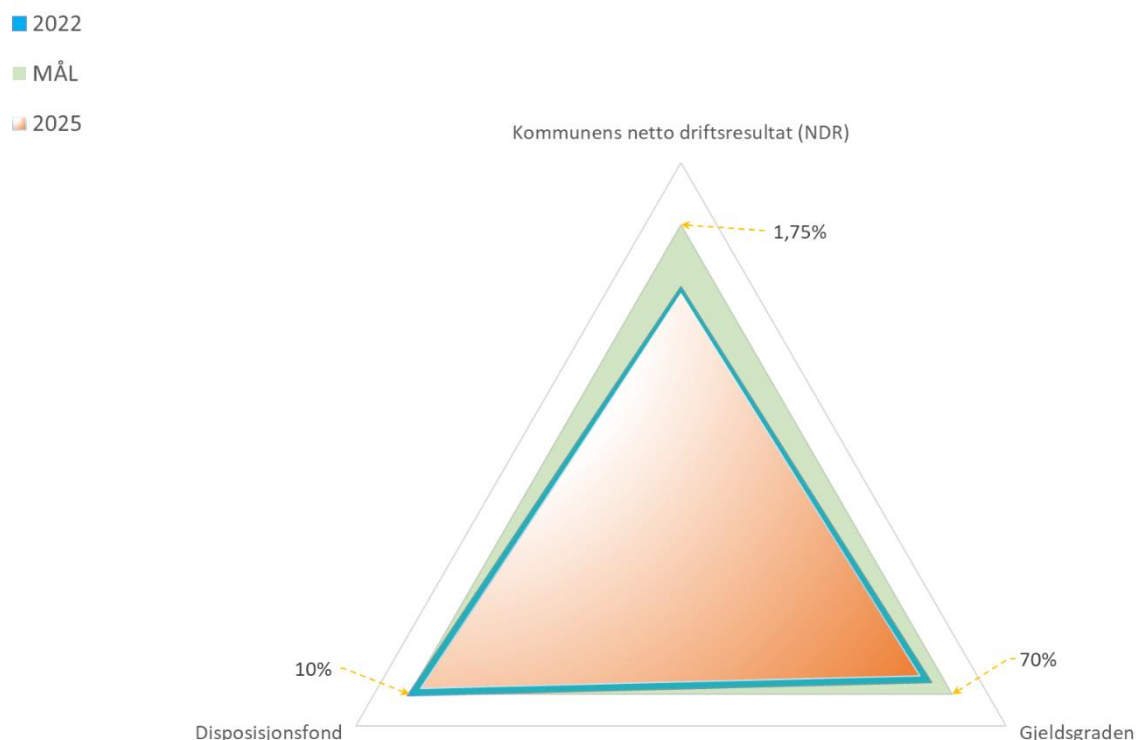
Utvikling i Gjeldsgrad inkl. VA

Bærekrafttrekanten for de tre handlingsreglene

De tre vedtatte handlingsreglene er gjensidig avhengige av hverandre. Hvis kommunen får et svakt resultat innenfor en av handlingsreglene, kan dette veies opp mot bedre resultat i en av de andre handlingsreglene. Dette kan illustreres som i figuren nedenfor:

Bærekraftstrekanten

For at økonomien skal være bærekraftig, bør arealet i trekanten ikke være mindre enn den grønne trekanten. For Lier kommune vil arealet være noe mindre i fireårsperioden, illustrert med den blå (2022) og røde trekanten (2025).

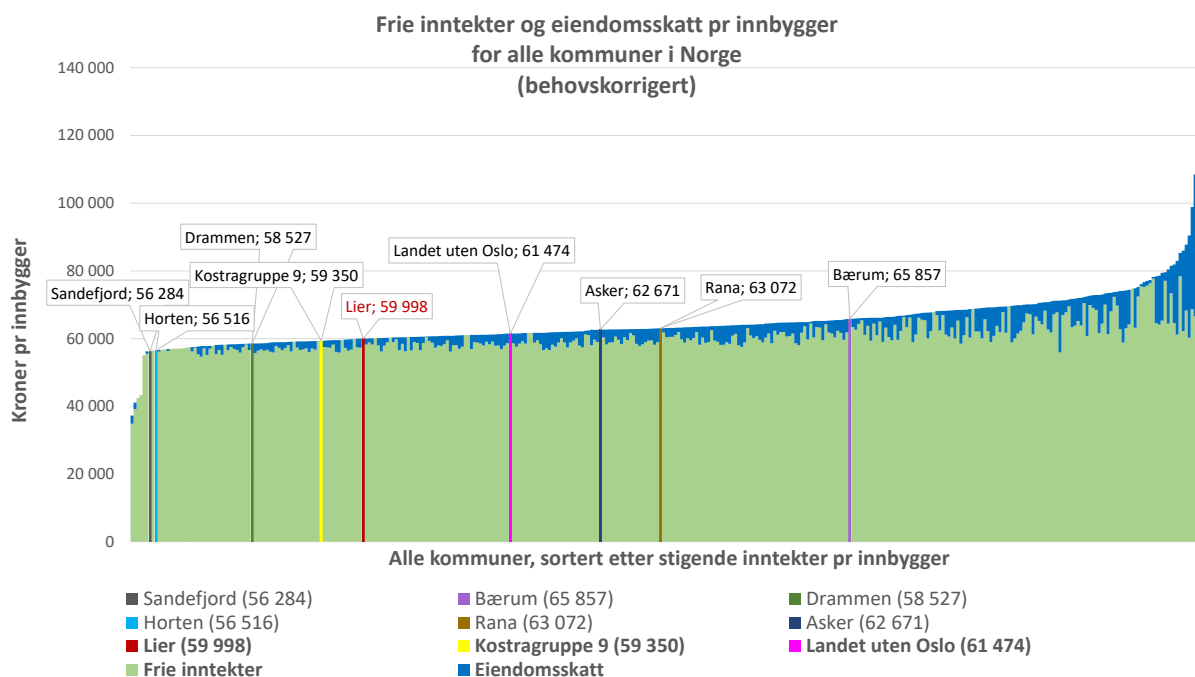
Forutsetninger

Koronautgifter

Den økonomiske effekten av koronapandemien i handlingsprogramperioden er svært usikker. I dette handlingsprogrammet er det ikke satt av særskilte midler til dette formålet. Eventuelle ekstraordinære kostnader forventes finansiert fra staten.

Frie inntekter

Figuren under viser alle kommuner sortert etter stigende frie inntekter per innbygger fra venstre mot høyre. Plasseringen til Lier er markert med rødt og plasseringen til gjennomsnittet i kommunegruppe 9 er markert med gult. Figuren har også markert eksempler på andre kommuner rundt Lier.

Frie inntekter inkludert eiendomsskatt per innbygger for alle kommuner i Norge (behovskorrigert).

Oversikten viser utfordringen Lier har med lavere inntekter per innbygger enn gjennomsnittet av norske kommuner (landet uten Oslo, markert med lilla). Inntekten er noe høyere enn gjennomsnittet for kommunegruppe 9. Av figuren fremgår også hvor mange kommuner som hadde eiendomsskatt (markert med blå farge), og hvor stor andel disse inntektene utgjorde av de frie inntektene per innbygger for de ulike kommunene i 2020.

Sammenligning med andre kommuner (KOSTRA)

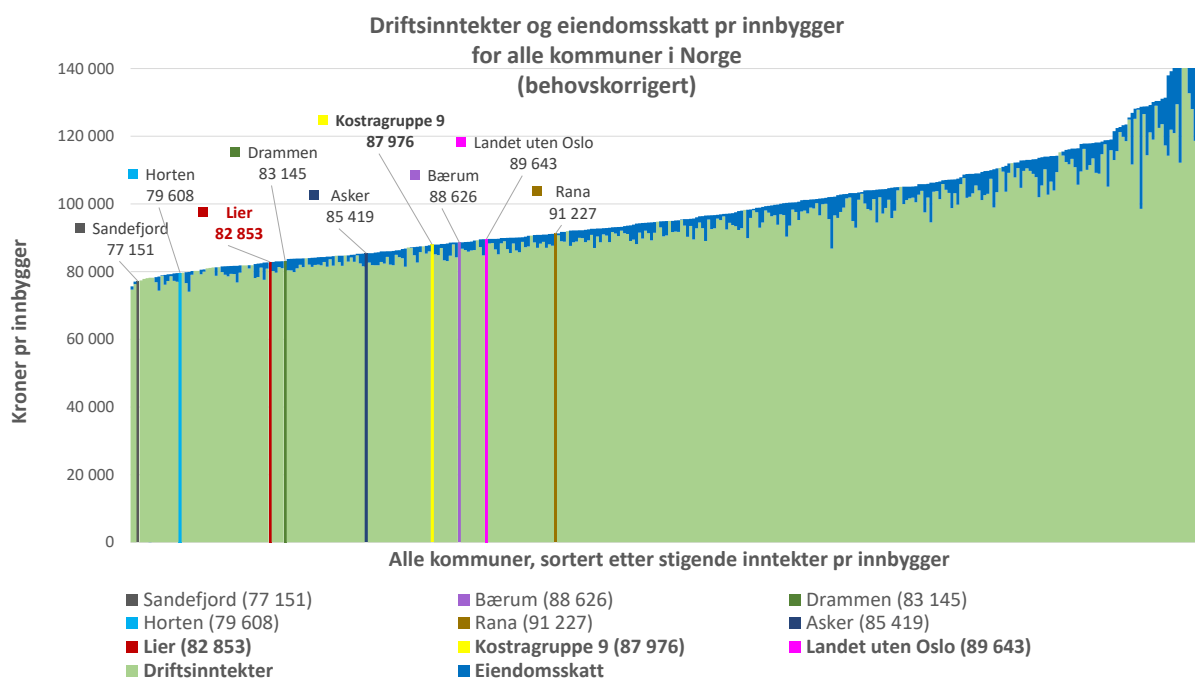
Ved å sammenligne Lier kommune med andre kommuner kan man få en indikasjon på hvordan kommunen utvikler seg med tanke på kostnadsnivå, effektivitet og til dels også kvalitet. For relevante kostnadsområder, sammenligner vi oss med gjennomsnittet i landet (uten Oslo) og Kostragruppe 9, nabokommunene våre Asker og Drammen, samt Sandefjord, Bærum, Rana og Horten. Kostragruppe 9 består av kommuner som ligner på Lier med hensyn til innbyggertall, utgiftsprofil og inntekter per innbygger.

Inntekter per innbygger i alle landets kommuner

I figuren under har vi sortert alle kommuner etter stigende driftsinntekter per behovskorrigert innbygger. Begrepet behovskorrigert innbygger betyr at befolkningsgrunnlaget i Lier kommune omgjøres til befolkningssammensetningen i en norsk gjennomsnittskommune for lettere å kunne sammenligne Lier med andre kommuner. For de kommunene som har eiendomsskatt er dette vist med blå farge på toppen av inntekten. Som vi ser ligger Lier relativt lavt på driftsinntekter per behovskorrigert innbygger og godt

under gjennomsnittet i Kostragruppe 9, Landet uten Oslo, Bærum og Rana, samt under Drammen og Asker.

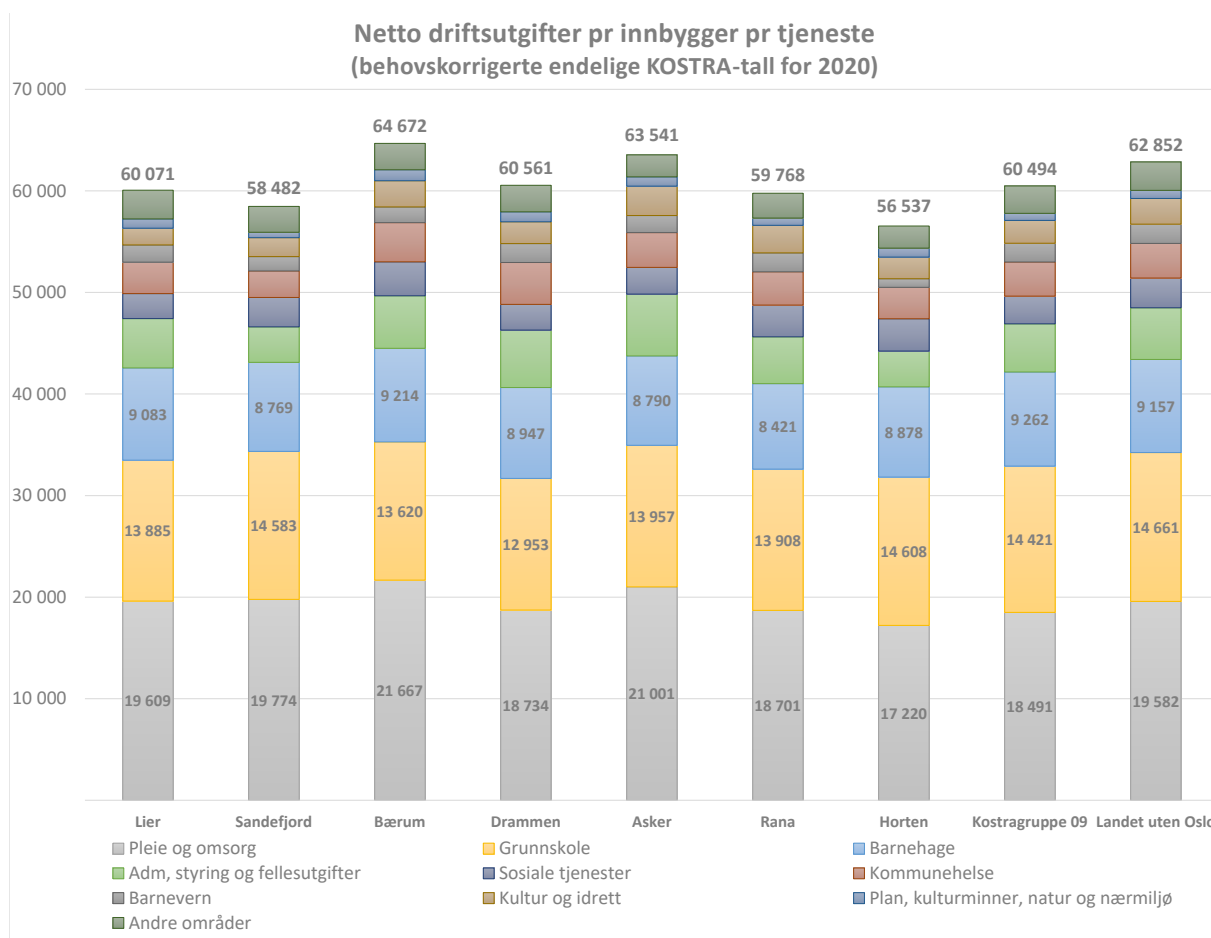
Kostnader til tjenestene per innbygger

En rekke kommuner har smådriftsulempet og får høyere inntekter fra staten for å kompensere for dette. Når vi sammenligner kostnader i tjenestene, ser vi derfor på gjennomsnittet i Kostragruppe 9, kostnadsnivået i Drammen, Asker, Bærum, Sandefjord, Horten, Rana, samt gjennomsnittet i Landet uten Oslo.

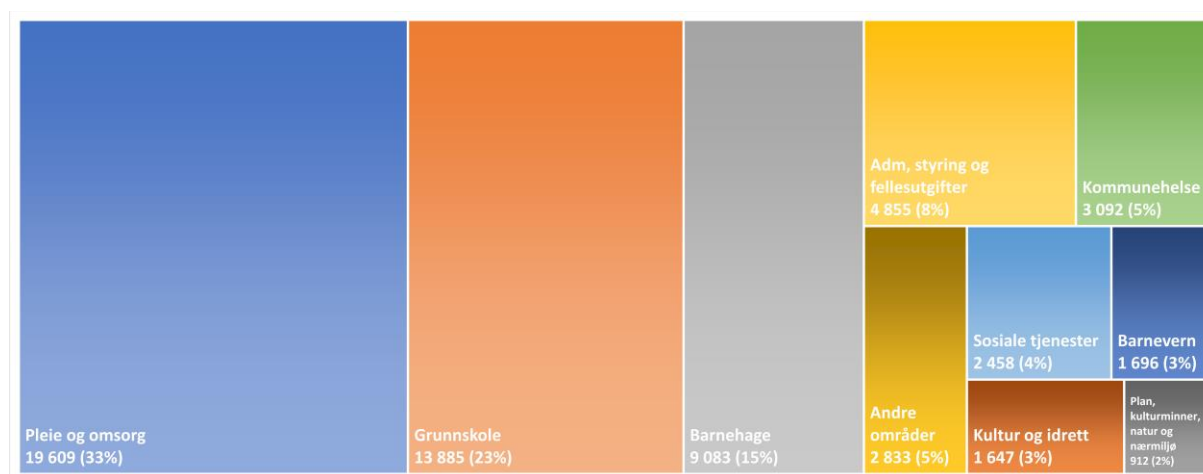
Når netto kostnader er høyere i Lier enn andre kommuner, kan det i hovedsak komme av tre årsaker:

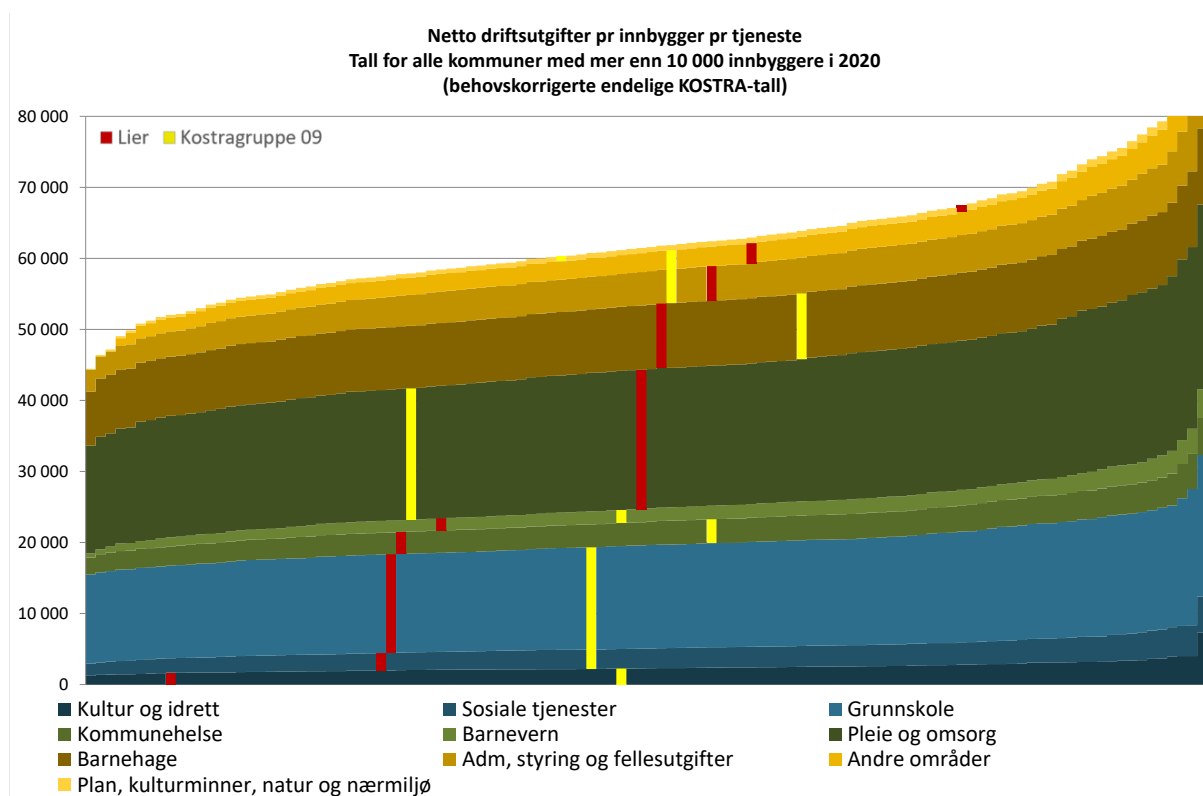
- Lier gir et mer omfattende tilbud til våre innbyggere enn andre kommuner gjør
- Lier produserer ikke tjenestene like rimelig som andre kommuner
- Lier har lavere brukerbetalinger enn andre kommuner

I figuren under ser vi på kostnadsnivå per behovskorrigert innbygger per tjenesteområde. Som forventet gjenspeiler de lave inntektene i Lier seg i kostnadsnivået.

Sammensetning av netto driftsutgifter per behovskorrigerende innbygger per tjenesteområde i Lier kommune.

Behovskorrigerende kostnader per innbygger, kr	Lier	Sande fjord	Bærum	Drammen	Asker	Rana	Horten	Kostragruppe 09	Landet uten Oslo
Antall innbyggere	27 118	64 345	128 233	101 859	94 915	26 083	27 510	665 929	4 694 359
TOTALT	60 071	58 482	64 672	60 561	63 541	59 768	56 537	60 494	62 852
Pleie og omsorg	19 609	19 774	21 667	18 734	21 001	18 701	17 220	18 491	19 582
Grunnskole	13 885	14 583	13 620	12 953	13 957	13 908	14 608	14 421	14 661
Barnehage	9 083	8 769	9 214	8 947	8 790	8 421	8 878	9 262	9 157
Adm, styring og fellesutgifter	4 855	3 481	5 177	5 661	6 089	4 598	3 519	4 736	5 089
Sosiale tjenester	2 458	2 902	3 336	2 531	2 639	3 124	3 192	2 723	2 928
Kommunehelse	3 092	2 609	3 865	4 130	3 418	3 281	3 093	3 371	3 408
Barnevern	1 696	1 417	1 548	1 854	1 681	1 872	849	1 847	1 907
Kultur og idrett	1 647	1 862	2 572	2 152	2 894	2 699	2 128	2 249	2 528
Plan, kulturminner, natur og nærmiljø	912	529	1 089	974	922	716	883	688	798
Andre områder	2 833	2 557	2 585	2 626	2 151	2 449	2 167	2 707	2 795
Brann og ulykkesvern	655	620	708	671	783	991	728	852	894
Kommunale boliger	142	158	312	289	11	464	204	24	108
Samferdsel	1 195	1 022	824	949	1 181	2 323	403	1 080	1 161
Næringsforv. og konsesjonskraft	239	150	8	100	-293	-1 988	295	86	-97
Kirke	602	607	733	617	469	659	537	665	729

Figuren over viser behovskorrigerende netto driftsutgifter for ulike tjenesteområder sortert stigende fra lavest til høyest. Alle kommuner med mer enn 10 000 innbyggere er tatt med i utvalget. Lier har ulike plasseringer for de ulike tjenesteområdene. Tjenestene i Lier er markert med rødt, mens gjennomsnittet i Kostragruppe 9 er markert med gult. For Lier ser vi at plasseringene til pleie og omsorg og barnehage indikerer et noe høyere kostnadsnivå sammenliknet med de øvrige kommunene i dette utvalget.

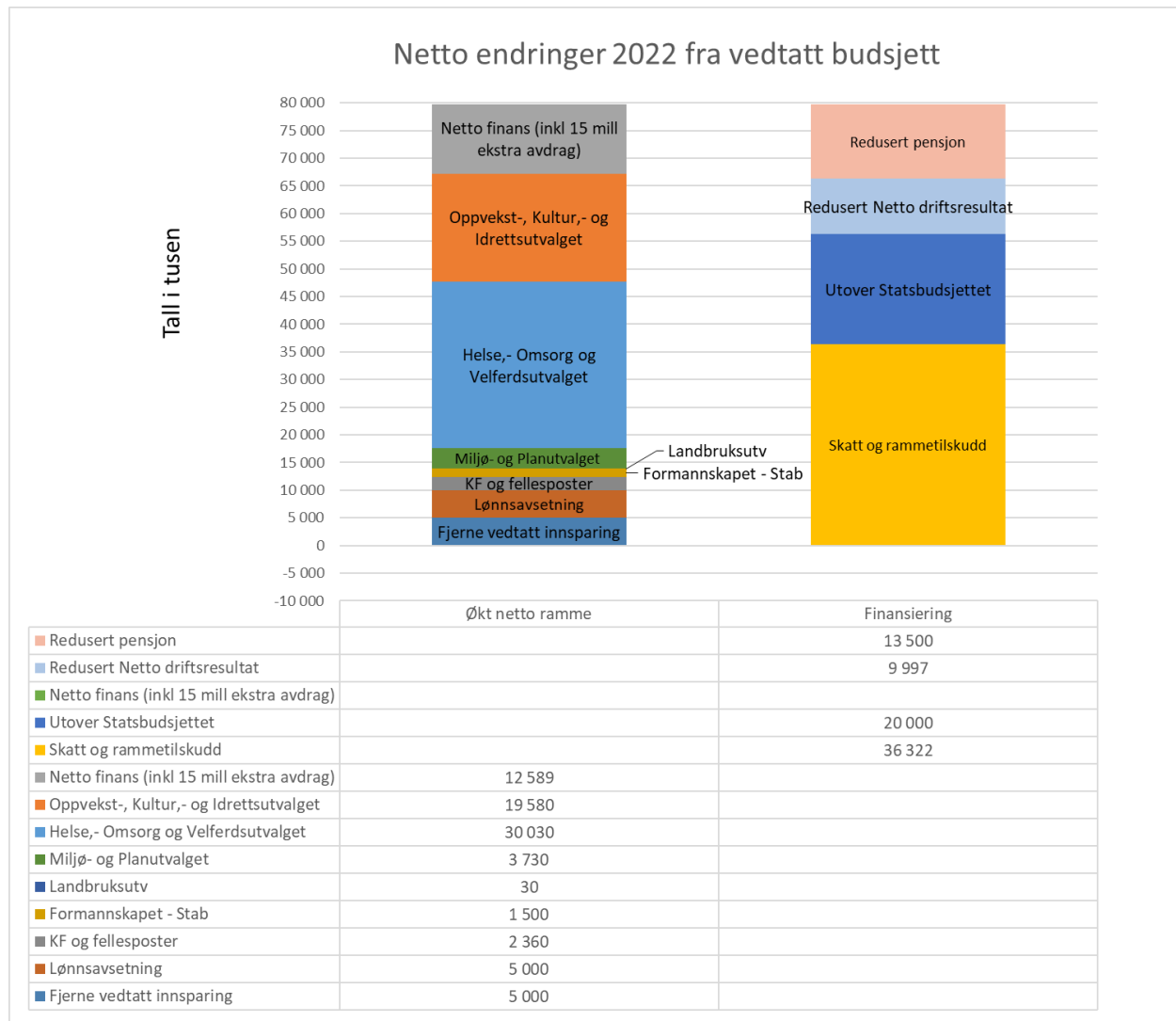
Grunnskolen i Lier driftes omtrent likt med Bærum, Asker og Rana, og godt under Sandefjord, Horten, Kostragruppe 9 og Landet uten Oslo. Drammen, derimot, driver grunnskole rimeligere per innbygger enn hva Lier gjør. Kostnadsnivået innen grunnskole i Drammen representerer det største teoretiske innsparingspotensialet i sammenligningen av alle kostnader. Omregnet til behovet i Lier, driver Drammen grunnskole 25 millioner kroner billigere enn Lier. Vi vet fra tidligere at kostnader til lokaler i Lierskolen ligger høyt sammenliknet med andre kommuner. Kostnader til lokaler vil i hovedsak si avskrivninger, som omtrent tilsvarer renter og avdrag. Dette er ikke kostnader kommunen kan effektivisere bort på kort sikt, og ikke noe som kan reduseres innen eksisterende skolestruktur.

Vi ser en stor variasjon i de behovskorrigerte kostnadene per innbygger i utvalget for pleie og omsorg»: fra 17.220 kroner i Horten til 21.667 kroner i Bærum som utgjør en forskjell på 26% eller nesten 4.500 kroner i kostnader per behovskorrigeret innbygger. Lier ligger i midten av utvalget med sine 19.609 kroner per innbygger, omtrent likt med gjennomsnittet av landets kommuner uten Oslo.

Mer om hva som ligger bak plassering for de største tjenesteområdene i Lier er kommentert øverst under hvert utvalg.

I totale utgifter per innbygger ligger kostnadsnivået lavt i Lier sammenliknet med Drammen, Asker, Bærum og gjennomsnittet for Landet uten Oslo og Kostragruppe 9.

Slik fordeles midlene

Viser endringer i rammene 2022 fra vedtatt budsjett 2021

Tabellen over viser hvordan rammene er økt og hvordan dette er finansiert. Tallene er i 2021 kroner, alle virksomheter vil i tillegg bli kompensert for pris og lønnsvekst når dette er kjent.

Usikkerhet i budsjettforutsetningene

Det er flere usikkerhetsfaktorer knyttet til en kommunes inntekter. Budsjettet er lagt ut fra de beste prognosene som forelå da budsjettet ble utarbeidet.

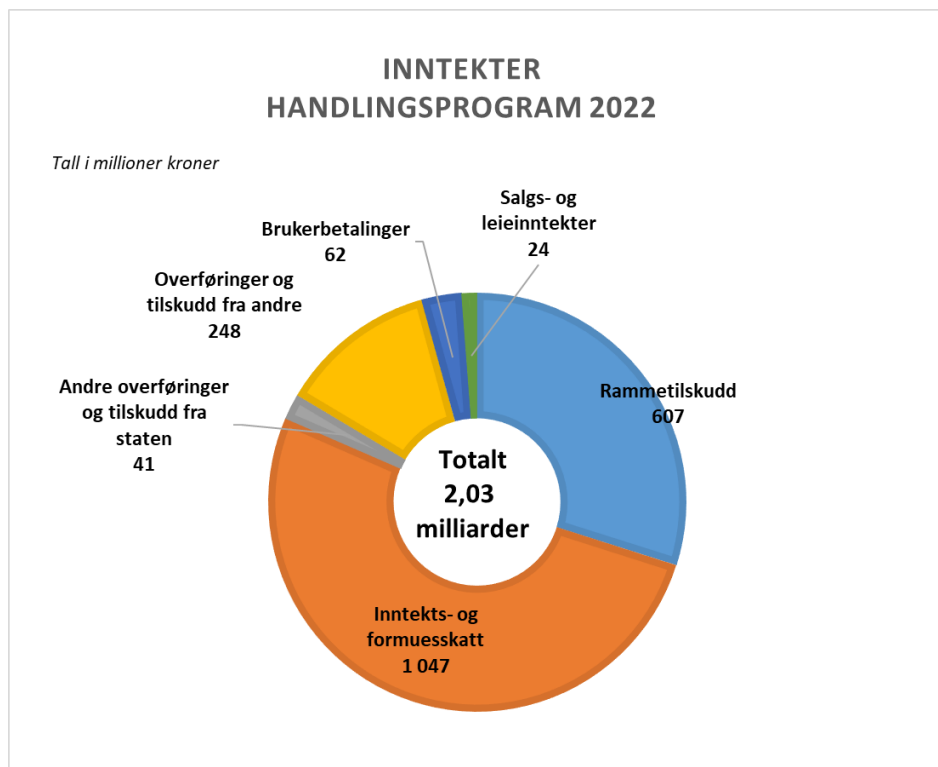
Anslag på frie inntekter (skatt og rammetilskudd) er lagt 20 millioner kroner over anslag for Lier i revidert kommuneproposisjonen. Påslaget er i hovedsak basert på en forutsetning om at kommunen får flere innbyggere enn hva som er forutsatt i statsbudsjettet og erfaringstall.

De største risikofaktorene i budsjettet er:

- Befolkningsutvikling, herunder utvikling i objektivt behov for tjenester.
- Samsvar mellom objektivt behov og innvilgede tjenester.
- Kostnadsutvikling i tjenesteproduksjonen.
- Skatteinngangen.
- Byggeprosjekter inklusiv fremdrift, ikke minst knyttet til vann og avløp.
- Usikkerhet knyttet til utviklingen av Fjordbyen.
- Renterisiko.

Hvor kommer pengene fra og hva brukes de til?

Inntekter

Totalt er budsjettet for inntekter på 2,03 milliarder kroner. 81,5 prosent av inntektene består av skatt og rammetilskudd. Dette blir betegnet som kommunens frie inntekter.

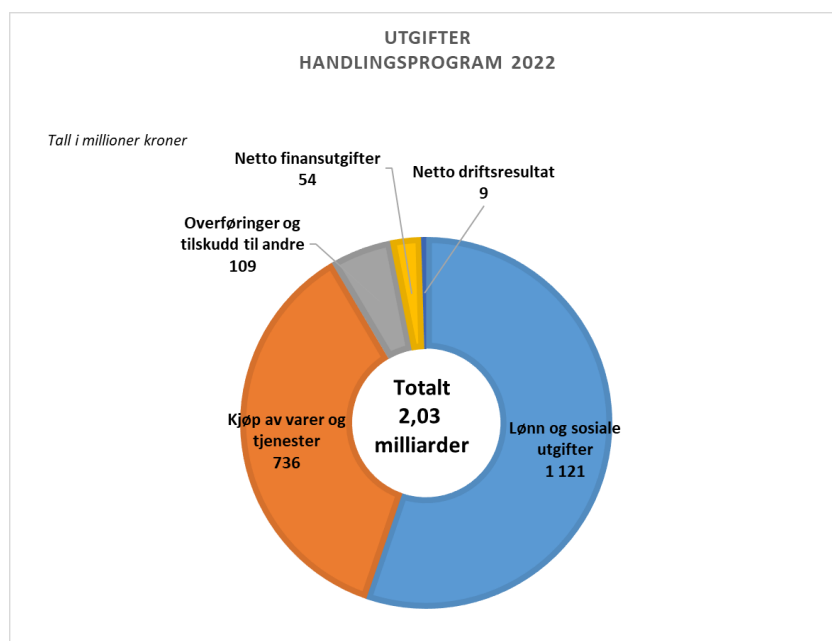
Andre tilskudd fra staten er i hovedsak integreringstilskudd og rentekompensasjonsordninger.

Overføring og tilskudd fra andre består av syke- og svangerskapspenges, tilskudd for ressurskrevende tjenester, refusjon for merverdiavgift, refusjon for finansutgifter fra selvkost samt diverse andre tilskudd.

54,7 % av brukerbetaling er på tjenestemråde oppvekst, 41,3 % på helse- omsorg- og velferd og 4 % fra kultur.

Salgs og leieinntekter består av gebyrinntekter fra bygg, geodata og plan, framleie fra boligkontoret, billettinntekter fra kultur og diverse mindre salgsinntekter.

Utgifter

Lønn og sosiale utgifter er den største utgiftsposten i kommunen.

Av kjøp av varer og tjenester utgjør 59 % kjøp som erstatter kommunale tjenester. De største postene er tilskudd til private barnehager, veidrift, brannvesen, legevakt, driftstilskudd til fastleger og fysioterapeuter og kjøp av eksterne omsorgstjenester. Dette er utgifter virksomhetene i liten grad kan påvirke. Internhusleie utgjør 18 %.

De største overføringsutgiftene er merverdiavgift, sosialhjelp, barnevern og overføringer til kirken.

Fordeling på tjenesteområdene

Hovedutvalgene har en netto ramme (utgifter fratrasket inntekter) på 1,65 milliarder kroner. 89 % går til oppvekst og helse omsorg og velferd.

Frie inntekter

Frie inntekter består av skatt og rammetilskudd fra staten. I beslutningsgrunnlaget er det budsjettert med en økning i skatteinntektene på 20 millioner ut over anslaget i forslag til statsbudsjett.

Lønns- og prisvekst (deflator) blir korrigert inn når denne blir kjent i framleggelsen av statsbudsjettet.

Skatteutjevning

Skatteinntektene i Lier ligger ca. ti prosent over landsgjennomsnittet. Kommuner med høyere skatteinntekt enn landsgjennomsnittet må dele 60 prosent av skatten over snittet med kommuner som ligger under snittet. Alle kommuner trekkes også for å kompensere opp kommuner med inntekter under 90 prosent av landsgjennomsnittet. Totalt er dermed netto utjevning på over 70 prosent av inntekter over landsgjennomsnittet. Lier sitter igjen med ca. 102,8 prosent av landsgjennomsnittet etter utjevning. Skatteinntektene utgjør rundt 45 prosent av kommunens samlede inntekter.

Generelle statstilskudd

Kommunen mottar følgende kompensasjonstilskudd knyttet til investeringer:

- Rentekompensasjon for skolebygg (husbankrente).
- Kompensasjon for boliger og institusjoner, eldresatsingen (husbankrente).
- Kompensasjon for boliger, opptrappingsplanen for psykisk helse (husbankrente).
- Kompensasjon for investeringer i kirkebygg (husbankrente).

Beslutningsgrunnlaget er oppdatert med beregninger basert på forventet rentenivå og endringer i avskrivningsgrunnlaget.

I vedlegg 1 «sentral budsjettering» vises inntektene som er budsjettert fra ordningene.

Integreringstilskudd

Det er lagt opp til at endringer i ordinært integreringstilskudd justeres mot forventede endringer i kostnader på tjenesteområdet. Dette vil variere med antallet flyktninger i kommunen.

Refusjon for ressurskrevende tjenester

Det er en egen refusjonsordning knyttet til kommunens ressurskrevende tjenester.

Staten refunderer 80 prosent av lønnsutgiftene over en egenandel. Tilskuddet er budsjettert på virksomhetene som mottar tilskudd og er en del av netto rammer.

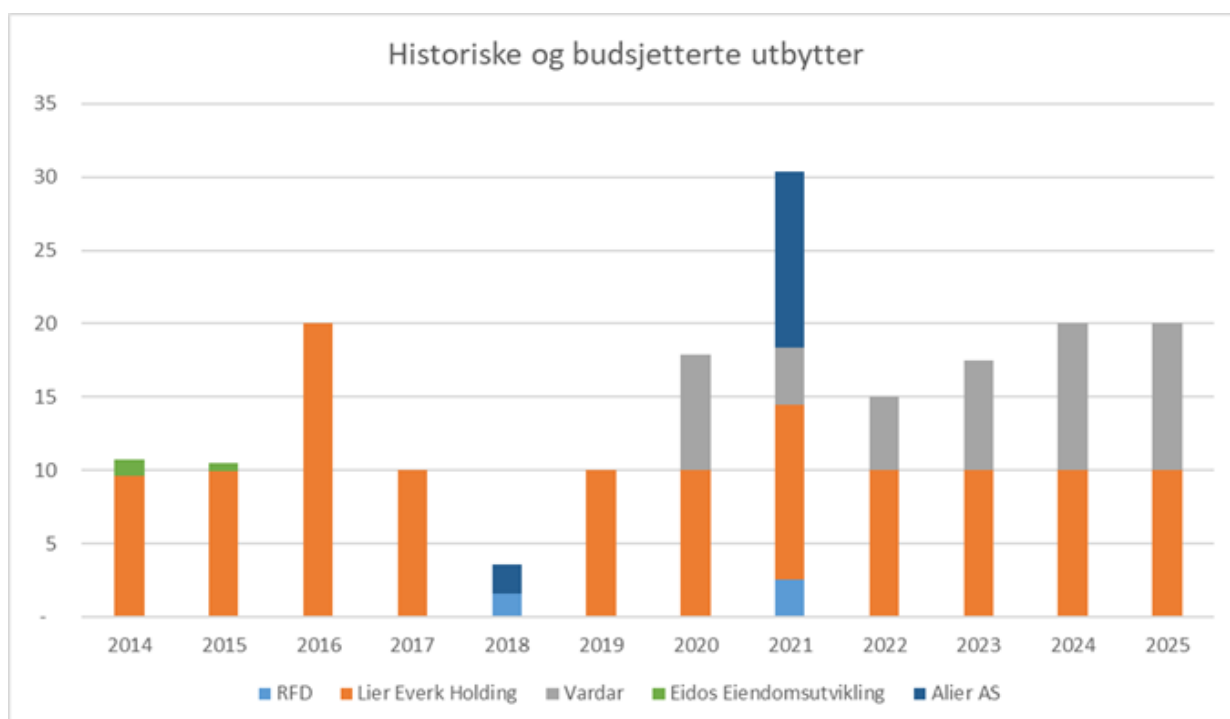
Utbytter og selskapsverdier

Det er budsjettert med utbytte i 2022 på 15 millioner. Det er ikke budsjettert utbytte fra Eidos i perioden. Dette skyldes at det heller ikke er lagt inn investeringsutgifter knyttet til Fjordbyen. Eidos representerer betydelige verdier for kommunen, som må ses i en helhetlig sammenheng med utviklingen og understøtting av vekst i Fjordbyen.

Tall i millioner	Estimerte selskapsverdier	Lier Eier	Liers verdier	Utbytte 2022 budsjettert
Lier Everk Holding	300	100 %	300	10
Glitre Energi Nett	1577	7,35 %		
Glitre Energi Strøm	102	39,36 %		
Viken fiber	3682	4,51 %		
Vardar	4000	13 %	525	5
Eidos Eiendomsutvikling	958	55 %	527	0
SUM			1352	15

Selskapsverdiene er fra 2019 med unntak av Eidos som er fra 2020.

Estimerte selskapsverdier er usikre og de er ikke oppdatert i dette HP. Ettersom utbytte er redusert betydelig i Vardar, kan man tenke seg at verdien av selskapet er noe lavere enn oppgitt. Det er imidlertid ikke forsøkt å tallfeste dette her i år.

Budsjettforutsetninger

Deflator – lønns- og kostnadsvekst

Kommunene blir i inntektssystemet kompensert for en beregnet kostnadsvekst (deflator). Deflatoren er et uttrykk for kommunens forventede økning i utgifter, og består av lønnsvekst (utgjør cirka 2/3) og prisvekst (utgjør cirka 1/3).

Rammene til tjenesteområdene vil bli justert for deflator etter at den blir kjent i statsbudsjettet, som legges fram 13. oktober 2021

Priser og gebyrer

I kommunedirektørens beslutningsgrunnlag er generelle priser og gebyrer økt med 2,9 prosent, tilsvarende et estimat på kommunens kostnadsvekst (deflator). Prisene vil bli korrigert for reel deflator når denne er kjent i statsbudsjettet.

Det er noen unntak hvor prisene ikke styres av deflator (se gebyrvedlegg).

Mange av kommunes priser og gebyrer er styrt av regelverk eller selvkostprinsipp. Alle satser finnes i vedlagt oversikt over avgifter, gebyr og egenbetaling (vedlegg 5).

Pensjon og premieavvik

Kommunen betaler årlig inn pensjonspremie til sine pensjonsleverandører. Samtidig beregnes netto pensjonskostnader på grunnlag av kriterier fastsatt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Den beregnede pensjonskostnaden har frem til nå vært lavere enn hva kommunen betaler i pensjonspremie. Differansen mellom innbetalt premie og netto pensjonskostnad betegnes som premieavvik, og skal inntekts- eller utgiftsføres i regnskapet.

Premieavviket er innført for at kommunene skal få en jevnere utvikling av pensjonskostnader ført i regnskapet. Premieavviket det enkelte år fordeles over sju år. Ordningen med å utgiftsføre et lavere beløp enn vi betaler, kan medføre en likviditetsutfordring for kommunene. Det fører også til at kommunene skyver deler av regnskapsføringen av pensjonskostnadene ut i tid. Lier har et høyere disposisjonsfond enn akkumulert premieavvik.

01.01.2020 ble premiereserven regnet om som følge av endringene i offentlig tjenstepensjon, forutsetninger om uførhet endret, levealdersjustering og nye tariffer for uførhet og dødelighet. Dette har medført at Lier kommune er tilført premiereserven 77 millioner kroner. I 1. tertial 2021 ble det vedtatt å bruke premiefondet til å betale pensjonskostnader. Dette medfører at utgiftsføringen av tidligere premieavvik blir 11 millioner kroner lavere. Det er kalkulert med et overskudd i budsjettet for pensjon i 2021. Dette overskuddet er høyere enn en signalisert økning av pensjonskostnadene. Budsjettet for pensjon er derfor samlet justert ned med 13,5 millioner kroner.

Overføringer til kirke, gravlunder:

Lier kommune overfører midler til Den norske kirke. Overføringen justeres for pris og lønnsvekst.

Huseiergebyrer - selvkostområdene

Lier kommune har valgt å fullfinansiere alle kommunens kostnader innen vann, avløp og feiing gjennom huseieravgifter. Avgiftsgrunnlagene består av både kapitalutgifter og driftsutgifter. Renovasjon er et lovpålagt selvkostområde.

Selvkostprinsippet betyr:

- Inntektene fra gebyrene skal kun dekke kostnadene kommunen har for tjenesten.
- Hvis inntektene er høyere enn faktiske kostnader settes disse av på en egen konto (fond) som kun kan brukes til å dekke kostnader i de kommende år. Hvis inntektene er lavere enn kostnadene hentes det penger fra fondet.
- Kommunen fører et eget selvkostregnskap på disse tjenestene som sikrer at gebyrene ikke går til andre tjenester.

Det er flere forhold som påvirker kommunens kostnader på disse områdene. Drift av tjenestene, vedlikehold av utstyr/anlegg og renter og avskrivninger på investeringer. I utarbeidelsen av gebyrene er noe av målet å få en jevn prisutvikling.

Gebyrutvikling og fond:

Noe av utfordringen med gebyrene er at kostnadene kan svinge mye fra år til år. Satsene utarbeides derfor utfra forventet utvikling. Derfor vil gebyrinntektene i noen år være høyere enn de faktiske kostnadene. Overskudd fra år med lavere kostnader enn inntekter brukes i år hvor kostnadene øker mye. Med denne ordningen unngår en at prisene settes ned ett år, for så å øke mye neste år. Kommunen kan heller ikke bygge opp for store fond, og inntekter som er satt av på fond må brukes innen fem år.

Forslag til gebyrer

Satsene vedtas som del av handlingsprogrammet. Oversendt dokumentasjon fra selskapene legges frem som egen sak parallelt med handlingsprogrammet. Gebyrene er ikke klare til kommunedirektørens beslutningsgrunnlag men vil vises i tilleggsinnstillingen til HP.

Totalt øker kostnadene for en gjennomsnittlig husstand med 831 kr, tilsvarende 5,47 prosent, i 2022. Dette er basert på en prognose med deflatorvekst på 2,9 % hos DRBV og RFD og en økning i VA gebyr på 3,49 % utover deflatorvekst. Faktiske gebyrer tas med i tilleggsinnstillingen til HP.

Alle satser vises i oversikten over avgifter, gebyrer og egenbetalinger (vedlegg 6) når disse er klare i tilleggsinnstillingen.

Investeringer, gjeld og finansutgifter

Det er planlagt investeringer, eksklusiv vann og avløp, på 719 millioner kroner i handlingsprogramperioden. 267 millioner av disse er i 2022.

For vann og avløp er det planlagt investeringer på hele 892 millioner kroner i perioden. 91 millioner av disse er i 2022. Dette er en betydelig økning fra tidligere planer, og skyldes forestående investeringer i ny renseløsning.

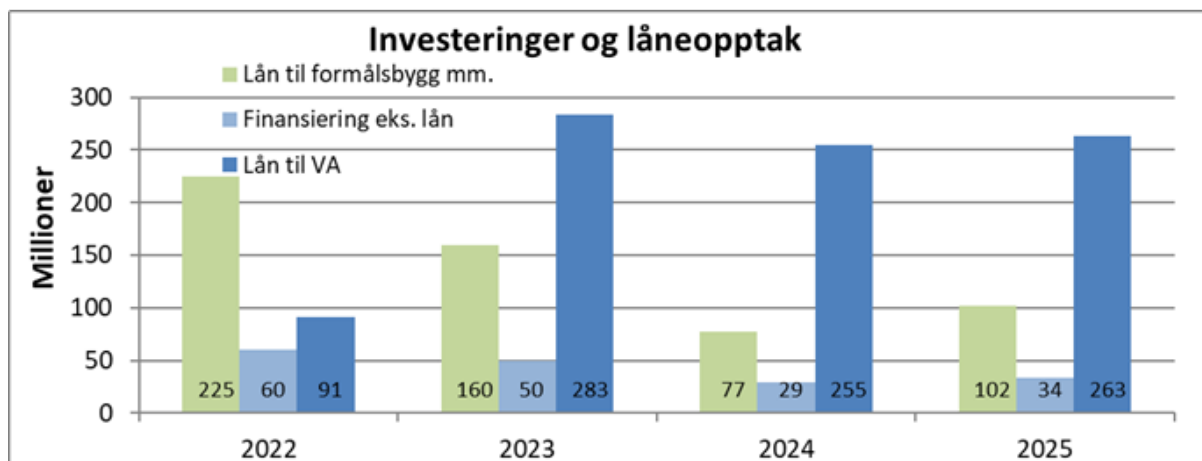
I tillegg er det budsjettert 100 millioner i startlån. Dette har vært en fast årlig ramme de senere årene. Disse videreformidlingslånene er ikke medtatt i kommunens oversikter over låneopptak og gjeldsgrad.

Tidligere vedtatte investeringer som ikke er gjennomført er heller ikke medtatt i oversikten over gjeld. Totaloversikt for kommunens totale investeringsportefølje ses i vedlegg 2 til handlingsprogrammet.

Investeringer og låneopptak

Det er av stor betydning for kommuneøkonomien hvor mye av investeringene som ligger innenfor selvkostområdene. I kommende fireårsperiode skal det investeres mye i vann og avløp. Det skal også investeres i sykehjem og omsorgsboliger med heldøgnsomsorg på Fosshagen trinn 2. Trinn 3 er forskjøvet til etter kommende fireårsperiode. Investeringer i vann og avløp ligger under selvkostområder.

For å holde investeringsnivået nede og redusere rente- og avdragsbelastningen på drift, har kommunedirektøren prioritert strengt mellom investeringer. Det er vedtatt en mulighetsstudie forny skole på Tranby. Foreløpige beregninger indikerer en brutto investeringskostnad på 450 millioner kroner. Ny investering til Tranby skole ville alene økt gjeldsgraden med omlag 15 % poeng i 2025 dersom den ble lagt inn i budsjettet. Kommunedirektøren har ikke funnet rom for innspill om nytt bibliotek, rehabilitering av rådhuset, Fosshagen trinn 3 eller parkeringshus i Lierbyen. Fosshagen trinn 3 skal i prinsippet være selvberende med inntekter, men vil ha en belastning på drift før inntektene kommer inn. Oversikt over innspill som ikke er saldert inn kan ses i sin helhet i vedlegg 2.

I handlingsprogramperioden er det lagt opp investeringer (utenom investeringer på vann- og avløpsområdet) på 719 millioner kroner inklusiv mva. Av denne investeringen har kommunen 5,6 prosent egenfinansiering fra drift. Resten må løses ved låneopptak, tilskudd eller salg av investeringsobjekter.

Tall i hele tusen	2022	2023	2024	2025	Totalt
Investeringer inkl. mva (eks. selvkostområdene)	285 151	209 686	106 686	135 536	737 059
Egenfinansiering av investeringer	10 000	10 000	10 000	10 000	40 000
Sum	3,5 %	4,8 %	9,4 %	7,4 %	5,4 %

Egenfinansiering av investeringer beregnes i forhold til investeringer som ikke er en del av selvkostfinansieringen (vann og avløp) og inklusiv refusjon for merverdiavgift (mva.). Investeringene svinger mye fra år til år, og dermed blir det store variasjoner i prosentvis andel egenkapital selv om beløpet ligger fast på 10 millioner kroner.

10-årig investeringsplan

Det vises til den langsiktige drifts- og investeringsanalysen som ble presentert i juni 2020. Samtidig minnes det om at dette var første år kommunedirektøren produserte denne og at det er foretatt endringer de første fire årene i dette handlingsprogrammet.

I dette handlingsprogrammet er det fokusert på fireårsperioden. Behovene i tiårsplanen er det knyttet stor usikkerhet til, og planen vil bli oppdatert til neste år. Investeringsbehovene både på kort og lang sikt vil være en av hovedutfordringene for kommunen.

Utvikling i lånegjeld

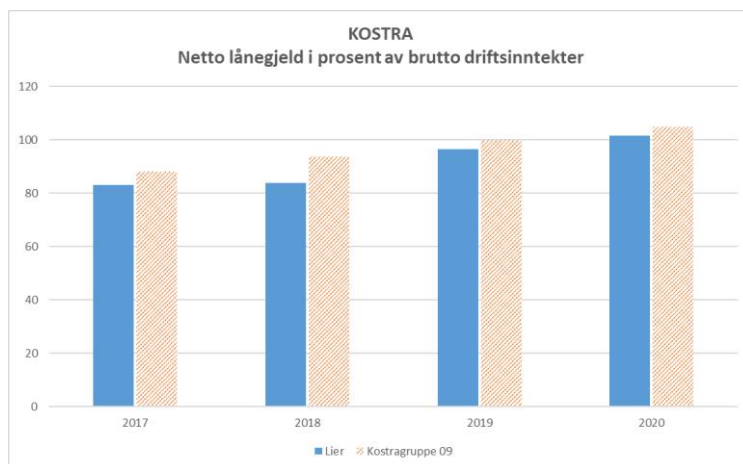
Figuren nedenfor viser utviklingen i kommunes gjeldsportefølje inkludert selvkostområdene.

Tall i mill kr.	2022	2023	2024	2025	Totalt
Gjeld pr. 01.01	2 449 943	2 668 141	3 021 113	3 250 132	
Opptak av lån*	315 519	443 236	332 567	364 647	1 455 969
Avdrag	97 321	90 264	103 548	115 420	406 553
Ny lånegjeld	2 668 141	3 021 113	3 250 132	3 499 359	143 %
Endring i lån	8,9 %	13,2 %	7,6 %	7,7 %	

Det planlegges å ta opp 1,45 milliarder i lån til investeringsprosjekter i perioden. Av dette er 892 millioner kroner knyttet til selvkostområdet (vann og avløp). Lånegjelden øker i perioden med 1 049 millioner kroner tilsvarende 43 prosent økning fra nivået i 2021.

Lier planlegger også å ta opp 70 millioner kroner i formidlingslån 2022 og 100 millioner kroner årlig fra 2023-2025.

Sammenlignet med KOSTRA gruppe 9 ligger Lier litt under i netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter.

I KOSTRA er Netto lånegjeld definert som langsiktig gjeld (eksklusive pensjonsforpliktelser) fratrasket totale utlån og ubrukte lånemidler. Dette avviker fra tabellen over som inkluderer ubrukte lånemidler.

Finanskostnader og finansiell risiko

Å begrense finansiell risiko handler overordnet om å unngå en situasjon der kommunen ikke klarer å håndtere sine løpende forpliktelser. Det vil si at det ikke bare er større finanskostnader som gir risiko, men også evnen til å bære dem. De viktigste faktorene i vurderingen av risiko for en finansiell stresssituasjon er:

- Nettogjeldens størrelse, det vil si gjeldsgraden.
- Andelen gjeld knyttet til selvkostområder og gjeld eksklusiv selvkost
- Rentesikringer på kort og lang sikt.
- Disposisjonsfond.
- Ubrukte lånemidler.
- Behov for investeringer frem i tid.

- Avdragsnivå, det vil si eventuell margin over minimumsavdrag.
- Budsjettert netto driftsresultat.
- Budsjettoppnåelse (økonomistyring og realistisk budsjettering).
- Kommunale garantier.

Renter

Den flytende renten er definert som rente fastsatt for inntil ett år. I realiteten har kommunen til enhver tid flere ulike rentesatser på ulike lån. Flytende renter har ulik bindingstid for renten fra tre til tolv måneder. Her opplyses det om gjennomsnittsrenten kommunen forventer å betale på lån med flytende rente.

Lier forholder seg nøytralt til markedsforventningen til renteutviklingene. Lier budsjetterer imidlertid med en lavere flytende rente enn Kommunalbanken anbefaler. Dette fordi Lier har en høy andel sertifikatlån der rentekostnaden har vært lavere enn for serielån.

	2022	2023	2024	2025
Prognose for flytende rente	1,27 %	1,66 %	1,95 %	2,12 %
Prognose for flytende rente fra HP 21	0,80 %	1,00 %	1,25 %	
økning i rentebane	0,47 %	0,66 %	0,70 %	

En vesentlig del av de reduserte kostnadene knyttet til en lavere rente i markedet, kommer innbyggerne til gode gjennom reduserte gebyrer, eller en lavere økning av gebyrer for vann og avløp.

Konsekvenser av 1 prosent høyere rente:

Konsekvensen av 1 prosent høyere flytende rente hele året i 2022, er cirka 14 millioner kroner. Denne effekten øker utover i fireårsperioden fordi rentesikringer går ut og fordi kommunen vil ta opp mer gjeld enn den betaler ned.

Regjeringens kommuneproposisjon 2022

Noen punkter fra regjeringens signaler om økonomiske opplegget for kommunesektoren i 2022.

- Regjeringen foreslår en vekst i frie inntekter for kommunene på 1,6 og 2 milliarder kroner. Realvekst er anslått til 0,5 til 0,9 milliarder kroner.
- I beregningene av pensjonskostnader for 2022 er det flere faktorer som medfører stor usikkerhet. Det signaliseres en økning i kostnadene, nye beregninger kommer i statsbudsjettet.
- Innføring av barnevernreformen som bla. består av kvalitetstiltak og økte krav til kompetanse. Videre får kommunene økt finansieringsansvar for ordinære fosterhjem

og skal betale høyere egenandeler for statlige barneverntiltak som forsterkede fosterhjem og institusjon.

- Kommunene kompenseres for økt ansvar. Konsekvensen for Lier er fortsatt uklar.
- Øremerkede tilskuddet til stillinger i det kommunale barnevernet innlemmes i 2022.

Langsiktige utfordringer for kommunesektoren

Handlingsrommet i statsbudsjettet blir mindre med flere eldre, vekst i utgifter til helse- og omsorgstjenester og til pensjonsutbetalinger. For kommunene vil dette bety vekst i utgifter til pleie- og omsorgstjenesten, og at arbeidskraftbehovet øker innenfor sektoren. Samtidig vil færre i yrkesaktiv alder bety at veksten i skatteinntekter vil avta. Handlingsrommet vil også svekkes av en avtakende vekst i avkastningen fra oljefondet.

For å møte samfunnsutfordringene må vi jobbe smartere. Innovasjon, digitalisering og bruk av ny teknologi er helt sentralt.

Det er to viktige stolper for å få til det:

1. Handlingsrom gjennom kommuneøkonomi:

Kommunene må ha god økonomi til å levere gode tjenester og til å satse på fremtidens løsninger. Vi må ha mer rammefinansiering, mindre øremerking. Dette gir kommunene rom til å finne lokalt tilpassede løsninger, og det gjør at kommunene beholder gevinsten når de gjør ting smartere.

2. Handlingsrom gjennom måten vi styrer på:

Vi må ha mer målstyring, mindre detaljstyring. Vi bør ha et pragmatisk forhold til hvordan vi organiserer oss i offentlig sektor. Vi må nøye oss med å sette overordnede mål – og så ha tillit til at kommunene finner gode måter å nå de målene på. Vi må akseptere et mangfold av løsninger og at likeverdig ikke nødvendigvis betyr likt.

Lier kommune

VEDLEGG

Vedlegg 1 – Sentral budsjettering

Den sentrale budsjetteringen er kommentert under økonomikapittelet.

Tall i 1000 kr	Regnskap 2020	Oppr. bud. 2021	Handlingsprogram			
			2022	2023	2024	2025
Sentrale inntekter						
Ordinært rammetilskudd	-941 550	-1 005 116	-1 047 423	-1 047 423	-1 047 423	-1 047 423
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-656 684	-615 586	-606 540	-625 031	-644 413	-664 012
Inntekter finans Vann og avløp	-38 389	-38 895	-32 348	-32 348	-32 348	-32 348
Sum sentrale inntekter	0	-34 102	-42 640	-38 941	-59 193	-72 693
Sum Sentrale inntekter	-1 636 623	-1 693 699	-1 728 951	-1 743 743	-1 783 377	-1 816 476
Sentrale utgifter						
Lønnsreserve	0	25 671	30 671	30 671	30 671	30 671
Overføring Kirken	16 329	13 346	13 346	13 346	13 346	13 346
Brannvesen	16 258	20 870	20 870	20 870	20 870	20 870
Pensjon, premieavvik og amortisering	7 887	-33 980	-47 480	-47 480	-47 480	-47 480
Annet *	0	15 561	300	300	300	300
Sum sentrale utgifter	40 474	41 468	17 707	17 707	17 707	17 707
Netto finansutgifter og inntekter						
Renteinntekter og eierbidrag	-29 664	-93 067	-67 295	-67 382	-67 382	-67 382
Renteutgifter, prov. og andre fin.utgifter	52 978	40 099	39 408	52 591	65 061	74 945
Avdrag på lån	77 550	78 481	97 321	90 264	103 548	115 420
Utbytte	0	0	-15 000	-17 500	-20 000	-20 000
Netto finansinntekter/finansutgifter	100 864	25 513	54 434	57 973	81 227	102 983
Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner						
Til ubundne avsetninger	112 714	13 451	0	0	908	0
Overført til investering	14 500	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Bruk av ubundet avsetning	-14 883	0	-1 397	-4 707	0	-4 509
Netto avsetninger	112 331	23 451	8 603	5 293	10 908	5 491
Sum fellesområdet	-1 382 954	-1 603 267	-1 648 207	-1 662 770	-1 673 535	

* Posten «Annet» for 2021 utgjør avsetning til koronatiltak.

Vedlegg 2 – Oversikt over investeringsprosjektene som ligger til grunn for kommunedirektørens beslutningsgrunnlag.

Røde tall er nye innspill, grønne tall er endringer/flyttinger.

Tidligere bevilget beløp vises kun for de avsluttende prosjektene. Tidligere bevilget beløp på løpende prosjekter sees i tidligere handlingsprogram.

Tall i 1000 kr.

nr.	Prosjekt		Bev. Totalt	Bev. Tidl.	HP 22-25	2022	2023	2024	2025
	Lier Kommune								
	Sykehjem								
1	9450 Utstyr institusjonskjøkken	løp.			996	249	249	249	249
2	9575 nye senger Nøstehagen	avsl.	230	115	115	115			
	Idrett/friluftsliv								
3	8410 Kommunedelplan idrett/friluftsliv	løp.			4 584	1 146	1 146	1 146	1 146
4	5356 Maskininvesteringer	løp.			4 020	865	865	865	865
5	5356 økning					140	140	140	140
6	xxxx Garasje til løypemaskin på Kraft	avsl.	700		700	700			
7	xxxx Miljøsikringstiltak ved kunstgressbaner	avsl.	200		200	200			
8	xxxx Ny løypemaskin på Tranby	avsl.	2 000		2 000		2 000		
9	xxxx Utfartsparkering på Gjellebekk	avsl.	1 200		1 200	1 200			
10	9495 Oppgradering/videreutvikling friområder/turstier	løp.			3 248	812	812	812	812
11	9578 Ny anlegg og rehabilitering av anlegg	avsl.	13 800	2 500	11 300	2 500	4 400	4 400	
	Kultur								
12	8437 Kulturinvesteringer	løp.			2 420	605	605	605	605
13	8537 Fast investering til IKT/digitale løsninger	løp.			616	154	154	154	154
14	8539 Opprusting av uteanlegg ved skoler mm	løp.			6 168	1 542	1 542	1 542	1 542
15	xxxx Oppgradering av Stoppen som møteplass	avsl.	100		100	100			
16	xxxx Oppgradering av Ipad parken til Kulturskolen	avsl.	275		275	275			
	Kirke/gravlunder								
17	8409 Kirkeinvesteringer	løp.			13 036	3 259	3 259	3 259	3 259
18	8438 Kirkegårder	løp.			3 896	974	974	974	974
	Kart og oppmåling								
19	9520 Kartverk	løp.			2 400	600	600	600	600
20	9522 Utstyr planseksjon	løp.			456	114	114	114	114
	Stedsutvikling								
21	xxxx Oppgradering, parker, turveier, torg, etc.	avsl.	15 000		15 000		5 000	5 000	5 000
22	xxxx Forsterket satsing kollektiv, gange og sykkelveier.	avsl.	20 000		20 000	5 000	5 000	5 000	5 000
23	xxxx Oppgradering Sørumsseterveien	avsl.	1 700		1 700	1 700			
	IKT-tjenester								
24	8200 IKT handlingsplanen	løp.			16 566	3 804	2 904	2 904	2 904
25	8200 Plattform serverpark	avsl.	0			1 500			
26	8200 Fornyelse fibernettverk	avsl.	0					1 800	
27	8200 Løpende utvidelse/fornyning IKT infrastruktur	avsl.	250	250		250	250	250	
28	9498 Velferdsteknologi	løp.			12 000	3 000	3 000	3 000	3 000
	Annet								
29	8542 Ladepunktstrategi/elsykler (endret av KS)	avsl.	4 500	3 750	750	750			
30	8544 Sykkelparkering tjenestesteder	avsl.	1 200	900	300	300			
31	8560 bredbåndsutbygging	avsl.	0	1 875	-1 875	1 875	1 875	1 875	
32	8560 avslutning og reversering					-3 750	-1 875	-1 875	
33	9951 Boligpolitiske virkemidler	løp.			22 616	5 654	5 654	5 654	5 654
34	xxxx elektrisk bilpark	avsl.	16 000		16 000	4 000	4 000	4 000	4 000
35	9953 Sikkerhetsavsetning (kommunen er selvasurandør)	løp.			4 216	1 054	1 054	1 054	1 054
36	8004 Egenkapital KLP	løp.			12 608	3 152	3 152	3 152	3 152
	Totalt Lier Kommune				177 611	43 839	46 874	46 674	40 224

	Prosjekt		Bev. Totalt	Bev. Tidl.	HP 22-25	2022	2023	2024	2025
	LEKF								
	Skolebygg								
37	8548 Hennesmarka skole vent.anlegg etc.	avsl.	11 000		11 000	11 000			
38	8561 Egge skole utvidet prosjekt	avsl.	100 000	20 000	80 000	40 000	40 000		
39	8549 Nordal skole oppgradering	avsl.	7 500		7 500		7 500		
40	8549 flytting					7 500	-7 500		
41	8550 Heia skole oppgradering	avsl.	2 000		2 000		2 000		
42	8551 Voksenopplæringen og kulturskolen - skifte vinduer	avsl.	2 500		2 500		2 500		
43	8562 Sylling barneskole - rehabilitering av tak og fasade	avsl.	3 000		3 000			3 000	
44	8563 Voksenopplæring og kulturskolen - oppgr. Innvendig økning	avsl.	5 000		5 000			2 000	3 000
45	8563 forskyving							-2 000	2 000
46	8564 Sylling u-skole/hall - oppgradere ventilasjonsaggr.	avsl.	4 000		4 000			4 000	
47	xxxx Gullaug skole - oppgradering skolegård	avsl.	2 500		2 500				2 500
48	xxxx Lierbyen skole - økt kapasitet	avsl.	18 000		18 000	18 000			
49	xxxx Takutbedringer skole flate tak	avsl.	6 000		6 000	2 000	2 000	2 000	
50	xxxx Helsetjenesten for barn og unge Lierbyen	avsl.	30 000		30 000	10 000	20 000		
51	xxxx Ny skole Ytre Lier	avsl.	10 000		10 000				10 000
	Sykehjem								
52	9562 Nøstehagen vent. Aggregater	avsl.	4 000		4 000			4 000	
53	xxxx Nøstehagen tilbygg	avsl.	7 000		7 000				7 000
54	9550 Fosshagen fase 2	avsl.	226 000	180 000	46 000	46 000			
55	9579 Liertun	avsl.	18 000		18 000		18 000		
56	xxxx Liertun Innbygge balkong	avsl.	1 500		1 500	1 500			
57	xxxx Bratromveien (utvidelse - personalfasiliteter og lager	avsl.	10 000		10 000		10 000		
	Administrasjonslokaler								
58	8553 Rehab Rådhuset	avsl.	3 500	3 500	0		12 500	12 500	
59	8553 Rehab Rådhuset						-12 500	-12 500	
	Bygg felles								
60	9559 ENØK	avsl.	24 500	4 500	20 000	3 000	3 000	3 000	3 000
61	9559 ENØK økning					2 000	2 000	2 000	2 000
62	9303 Oppgradering ihht tilstandsanalyse og tiltaksplan	løp.			71 828	17 957	17 957	17 957	17 957
63	9555 Bygg og eiendomsutredninger	løp.			4 220	1 055	1 055	1 055	1 055
64	9952 Tomtekjøp	avsl.	20 000		20 000	20 000			
	Velferd								
65	9569 Kjellstad gård	avsl.	55 000	13 000	42 000	28 000	14 000		
	Kultur og idrettsbygg								
66	xxxx Lierhallen /svømmehall (betongrehabilitering)	avsl.	15 000		15 000				15 000
	Kommunale boliger								
67	9583 Oppgraderinger og brukertilpasninger i boliger	avsl.	10 000	2 000	8 000	2 000	2 000	2 000	2 000
	Totalt LEKF				449 048	210 012	134 512	39 012	65 512

	Prosjekt		Bev. Totalt	Bev. Tidl.	HP 22-25	2022	2023	2024	2025
	LVVA - Vei								
68	9253 Faste dekker. Løpende investering	løp	5 100		5 100		1 700	1 700	1 700
69	9273 Mindre anlegg vei	løp	3 600		3 600		1 200	1 200	1 200
70	9511 Utbedring av bruer ihht rapport av desember 2012	avsl	19 890	9 890	10 000	2 500	2 500	2 500	2 500
SUM	Hovedprosjekt: 703 Asfaltering og mindre tiltak		28 590	9 890	18 700	2 500	5 400	5 400	5 400
71	9395 Veilysoppgradering	avsl	30 600	16 200	14 400	3 600	3 600	3 600	3 600
SUM	Hovedprosjekt: 701 Veglys		30 600	16 200	14 400	3 600	3 600	3 600	3 600
72	9309 Utbedring S.Eggevei og Baneveien	avsl	25 860	17 260	8 600	4 300	4 300		
73	9508 Sanering Nøste - oppgradering av vei	avsl	5 650	4 250	1 400	1 400			
74	9334 Forsterking av veier i Gifstadområdet	avsl	4 000	1 000	3 000	3 000			
75	9334 flytting					-3 000	3 000		
76	9529 Arkvislaveien oppgradering	avsl	44 000	32 000	12 000	12 000			
77	9335 Rehabilitering av Ringveien vest	avsl	3 000	2 000	1 000	1 000			
SUM	Hovedprosjekt: 706 Utbedring av eksisterende veier		82 510	56 510	26 000	18 700	7 300	0	0
78	9254 Trafikksikkerhetstiltak. Årlig bevilgning	løp	15 000		15 000		5 000	5 000	5 000
79	9332 Forsterking av eksisterende gang- og sykkelveier	løp	3 000		3 000		1 000	1 000	1 000
80	9333 Opparbeidelse av nye gang- og sykkelveier	løp	6 000		6 000		2 000	2 000	2 000
SUM	Hovedprosjekt: 704 Trafikksikkerhet og grønn mobilitet		24 000	0	24 000	0	8 000	8 000	8 000
81	9331 Tiltak ihht. Hovedplan overvann	løp	20 800		20 800	3 000	3 000	3 000	11 800
82	7004 Utredning av flom- og konsekvensreducerende tiltak	avsl	2 000	1 000	1 000	1 000			
SUM	Hovedprosjekt: 705 Overvannstiltak		22 800	0	21 800	4 000	3 000	3 000	11 800
83	7005 Fornøyelse av maskiner og utstyr	løp	4 000		4 000	1 000	1 000	1 000	1 000
SUM	Hovedprosjekt: 700 Maskiner og utstyr		4 000	0	4 000	1 000	1 000	1 000	1 000
84	xxxx Etablering av ny parkeringsordning		1 500	0	1 500	1 500			
SUM	Hovedprosjekt: 702 Nye veier		0		1 500	1 500	0	0	0
	Totalt vei				110 400	31 300	28 300	21 000	29 800
	* Midlene vedtas per hovedprosjekt, ved endrede behov/forutsetninger på enkeltprosjekter kan midler flyttes uten vedtak så lenge dette er innenfor hovedprosjektet.								

Finansiering av investeringer (uten selvkostområdene)

	Prosjekt	HP 22-25	2022	2023	2024	2025
	Totalt investeringer uten selvkostområdene	737 059	285 151	209 686	106 686	135 536
85	9997 Mva inntekt	-130 359	-49 632	-38 719	-18 119	-23 889
86	9997 Bruk av lån	-563 969	-224 519	-160 236	-77 567	-101 647
87	8410 Utvidet anleggsramme (spillemidler og bidrag LIER IL)	-1 000	-1 000			
88	9578 Nyanlegg og rehabilitering av anlegg - spillemidler	-1 000			-1 000	
89	xxxx Oppgradering Sørumsseterveien	-731		-731		
90	9997 Overføring fra drift	-40 000	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
	Totalt	0	0	0	0	0

Det legges opp til å ta opp formidlingslån på 70 millioner kroner for å følge opp intensjonene i boligsosial handlingsplan og leie til eie-prosjektet.

Investeringsprosjekter selvkostområdet

	Prosjekt		Bev. Totalt	Bev. Tidl.	HP 22-25	2022	2023	2024	2025
	LVVA - VA								
91	9000 Generell ledningsfornyelse	avsl	2 500		2 500				2 500
92	9100 Generell ledningsfornyelse og tilknytning av nye abonnenter - avløp	avsl	5 500		5 500				5 500
SUM	Hovedprosjekt: 750 Løpende investeringer		8 000	0	8 000	0	0	0	8 000
93	9758 Poverudbyen	avsl	2 000	2 000	0	11 000	9 000		
94	9758 Poverudbyen					-11 000	-9 000		
95	9775 Infrastrukturplan vann og avløp Fjordbyen	avsl	4 500	4 500	0	2 000	2 000	2 000	
96	9775 Infrastrukturplan vann og avløp Fjordbyen					-2 000	-2 000	-2 000	
SUM	Hovedprosjekt: 754 Nytt ledningsanlegg - utvidelse - avkloakking av n		6 500	6 500	0	0	0	0	0
97	9756 Utbedring av pumpestasjoner	avsl	17 000	7 000	10 000	2 500	2 500	2 500	2 500
98	9769 Sanering Egge skole - Askveien	avsl	3 000		3 000	500	2 500		
99	9505 Sanering Nøste - Drammen	avsl	84 230	45 230	39 000	13 500	25 500		
100	9783 Sanering Heggtoppen - E18	avsl	2 000	2 000	0	6 000			
101	9783 Sanering Heggtoppen - E18					-6 000			
102	9784 Sanering Haskoll	avsl	1 000	1 000	0	6 500			
103	9784 Sanering Haskoll					-6 500			
104	9792 Fornyelse Tranby	avsl	7 000	7 000	0	10 000			
105	9792 Fornyelse Tranby					-10 000			
106	7502 Sanering Sørumlia: Fjellstien - Tunnelveien	avsl	5 500	5 500	0	3 500			
107	7502 Sanering Sørumlia: Fjellstien - Tunnelveien					-3 500			
108	7504 Vannledning Sjøstadveien (Børresenledningen)	avsl	0		0		250		
109	7504 Vannledning Sjøstadveien (Børresenledningen)						-250		
110	7505 Vannledning Stoppen - Kjelstadveien	avsl	0		0		500	6 500	
111	7505 Vannledning Stoppen - Kjelstadveien						-500	-6 500	
112	7506 Vannledning Industrigata	avsl	0		0		250		
113	7506 Vannledning Industrigata						-250		
114	7507 Utbedring av trykkøkningsstasjoner	avsl	0		0		2 000	2 000	
115	7507 Utbedring av trykkøkningsstasjoner						-2 000	-2 000	
116	7508 Hovedkloakkledning E-18 - Lier stasjon - Linnes ra	avsl	0		0		2 000	22 000	
117	7508 Hovedkloakkledning E-18 - Lier stasjon - Linnes ra						-2 000	-22 000	
118	7509 Hovedledning SP Lierbakkene	avsl	0		0		2 500		
119	7509 Hovedledning SP Lierbakkene					-500	-2 500		
120	7510 Vannledning Årkvislaveien	avsl	0		0		500	2 500	
121	7510 Vannledning Årkvislaveien						-500	-2 500	
122	7511 Vannledning Brusgårdsvei - Stoppen	avsl	0		0		1 000		
123	7511 Vannledning Brusgårdsvei - Stoppen						-1 000		
124	7512 SP Høvik Terrasse	avsl	0		0		500	4 500	
125	7512 SP Høvik Terrasse						-500	-4 500	
126	7513 vannledning Øvre Egge Kortnes	avsl	0		0			1 000	
127	7513 vannledning Øvre Egge Kortnes							-1 000	
128	7514 vannledning Hårberg - Lierbakkene	avsl	0		0			5 000	
129	7514 vannledning Hårberg - Lierbakkene							-5 000	
130	7515 vannledning Husebygata	avsl	0		0			500	
131	7515 vannledning Husebygata							-500	
132	7516 vannledning Linnesstranda	avsl	0		0			500	
133	7516 vannledning Linnesstranda							-500	
134	7517 Sørumlia/Humblebakken trykkøkningsstasjon	avsl	0		0			2 000	
135	7517 Sørumlia/Humblebakken trykkøkningsstasjon							-2 000	
136	7518 Linneslia	avsl	0		0			2 000	
137	7518 Linneslia							-2 000	
138	7519 Hovedledning Tranby - E18	avsl	0		0			1 000	
139	7519 Hovedledning Tranby - E18							-1 000	
SUM	Hovedprosjekt: 755 Saneringsplan		119 730	67 730	52 000	16 500	30 500	2 500	2 500
SUM	Hovedprosjekt: 753 Sikringstiltak								
140	7500 Maskiner og utstyr	avsl	7 500	1 500	6 000	1 500	1 500	1 500	1 500
SUM	Hovedprosjekt: 751 Maskiner og utstyr		7 500	1 500	6 000	1 500	1 500	1 500	1 500
141	9793 Ny renseløsning	avsl	60 000	60 000	0	200 000	200 000	100 000	
142	9793 Ny renseløsning					-200 000	-200 000	-100 000	
143	xxxx Lier syd	avsl	667 000		667 000	73 000	198 000	198 000	198 000
144	xxxx Lier nord	avsl	159 000		159 000		53 000	53 000	53 000
SUM	Hovedprosjekt: 752 Renseløsning		886 000	60 000	826 000	73 000	251 000	251 000	251 000
	Totalt selvkost				892 000	91 000	283 000	255 000	263 000
145	9997 Bruk av lån					-91 000	-283 000	-255 000	-263 000
	Totalt selvkost				0	0	0	0	0
* Midlene vedtas per hovedprosjekt, ved endrede behov/forutsetninger på enkeltprosjekter kan midler flyttes uten vedtak så lenge dette er innenfor hovedprosjektet.									

Totalt opptak av lån

Prosjekt	HP 22-25	2022	2023	2024	2025
Lån investering	-563 969	-224 519	-160 236	-77 567	-101 647
Lån VA	-892 000	-91 000	-283 000	-255 000	-263 000
Lån Boligsosial Handlingsplan og Leie til eie	-400 000	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
Totalt låneopptak	-1 855 969	-415 519	-543 236	-432 567	-464 647

Forklaring:

1. Løpende bevilgning til utstyr, institusjonskjøkken videreføres som i tidligere handlingsprogram.
2. Nye senger Nøstehagen.
3. Løpende bevilgning til Kommunedelplan idrett/friluftsliv videreføres som i tidligere økonomiplaner.
4. Løpende ramme for maskininvesteringer park og idrett videreføres.
5. Park, idrett og friluftsliv ønsker å fornye bil- og maskinparken for å sikre effektivitet og økt bærekraft. Det ønskes bl.a. så langt som praktisk mulig en økning av elbilparken og mer elektrisk utstyr i stedet for biler og maskiner som går på fossilt brensel. En økning fra 860.000 kr. til 1.000.000 kr, dvs. en økning på 140.000 kr. årlig vil bidra til å gjøre dette mulig.
6. Løypemaskinen som brukes fra Kraft og innover i Vestmarka står parkert i klubbhuset ved Tranby idrettspark. Dette er uhensiktsmessig og kan også representere en unødvendig risiko siden området er så fullt av barn og unge på dagtid når maskinen skal ut. PIF ønsker å bygge en enkel garasje for løypemaskinen på Kraft, noe det er plass til og som er avklart mht. byggemyndighetene. En slik garasje vil koste anslagsvis 700.000 kr. Vi ønsker denne bygd så snart som mulig. Park, idrett og friluftsliv foreslår dette som investeringstiltak og ber om avsatte midler. Bygningen vil naturlig inngå i eiendomsselskapets portefølje.
7. Nye forskrifter for kunstgressbaner pålegger kommunene nye krav for å sikre at gummigranulat ikke kommer på avveie. Det bes om en ramme på 200.000 kr. for 2022 for å kunne følge opp dette. Det er enda ikke avklart hvilke funksjonelle løsninger som vil finnes mht. oppgraderinger og nye kunstgressbaner framover. Flere av våre baner må skifte toppdekke i løpet av få år. Ved oppgradering av toppdekke og nyanlegg vil trolig investeringsprisene bli langt høyere med nye og mer miljøvennlige løsninger. Det vil også påløpe kostnader til avhending av gammelt kunstgressdekke. Merkostnadene vil vi vite mer om før vi igangsetter byggeprosjektene, men vi varsler at det kan bli behov for å styrke investeringsrammene framover til dette.
8. Det er behov for ny løypemaskin på Tranby/Vestmarka
9. Gjellebekk utfartsparkering har i mange år vært preget av uryddig bruk og uavklart ansvar. Nå jobber kommunen med å sikre eierskap til hele plassen, og det er ønsket en oppgradering av toppdekket med grunnarbeider og asfaltering for å øke standarden og gjøre plassen mer tilrettelagt for utfartsparkering, slik reguleringplanen også tilsier. En kostnadsramme på 1,2 mill. kr. må til for å sikre slik oppgradering.
10. Løpende investering til oppgraderinger og videreutvikling av friområder og turstier videreføres.

11. Kultur og fritid disponerer faste investeringsmidler til nyanlegg og rehabiliteringer av idretts-, nærmiljø og friluftslivsanlegg. Den faste summen er relativ lav og dyrere tiltak lar seg derfor ikke sikre innenfor denne rammen. Nyanlegg og rehabilitering av lys på gamle Drammensbanen: Lysanlegget på gamle Drammensbanen er utdatert og kun midlertidig godkjent med forutsetning om at det foreligger en konkret plan for rehabilitering. Dette dreier seg om to deler: Lierbyen-Reistad, som nå vurderes for endret status fra turvei til gang- og sykkelvei, og Reistad-Gamle Gullaug stasjon. I tillegg ønsket to nye deler av turveien etablert med lys: Fra Gamle Gullaug stasjon til p-plass ved Gullaugkleivene, og gjennom tunnelen mot Røyken. Netto kostnadsramme: 2,5 mill.kr. Rehabilitering av kunstgressbaner: 7-er-banen ved Tranby idrettspark og 11-er-banene på både Lier stadion og Tranby idrettspark nærmer seg en tid for utskiftning av toppdekket. Utskiftningen vil ift.dagens miljøvennlige løsninger koste 2,5 mill. kr. for 7-er-banen og 4,4 mill. kr. for hver av 11-er-banene. Vi tar sikte på å planlegge for dette i 2021 og starte utskiftningene fra 2022 med en bane årlig. Idrettslagene forventes å kunne bidra med investeringstilskudd, men dette er ikke avklart pt.
12. Løpende bevilgning til kulturinvesteringer videreføres som vedtatt i tidligere handlingsprogram.
13. Biblioteket har i noen omganger fått investeringsmidler til å etablere automatisk utlån og innlevering, og til å etablere meråpent bibliotek. Utfordringen nå er å vedlikeholde og videreutvikle disse løsningene og tilbudene. Biblioteket har i dag tre utlånsautomater, flere infoskjermer, interaktivt gulv og 3D-skriver. Vi har også ca. 25 PC-er for publi-kum og ansatte. Alt dette er utstyr som slites, må oppdateres og fornyes, og som derfor regelmessig må skiftes ut. Fra og med 2018 skal vi drive to avdelinger «meråpent» ved hjelp av digitale løsninger som også krever regelmessig oppdatering. Alt dette er utstyr som inngår i normal drift av etablerte løsninger på biblioteket, og som derfor ikke naturlig hører hjemme i IKT handlingsplan. Aktiv bruk av bibliotekene medfører også slitasje på innredningen og behov for jevnlige utskiftninger og oppgraderinger av møbler og bibliotekteknisk inventar.
14. Kultur og fritid har ansvar for og ressurser til det daglige, enkle drifts- og vedlikeholdsarbeidet på lekeplassutstyr ved skoler og barnehager. Når det blir behov for større oppgraderinger eller utskiftninger har dette krevet innspill og særfinansiering enten knyttet til den enkelte skole eller via anlegg og eiendom/Lier eiendomsselskap. Det savnes en samlet plan for slike prioriteringer. En slik plan kan kultur og fritid påta seg å koordinere hvis vi sikres noe ressurser til planlegging og gjennomføring av tiltak jf.. pkt. c. Ressursramme til investeringer må i så fall settes opp for dette, f.eks. 1-1,5 mill. kr. årlig. En samlet plan og faste rammer vil kunne gi forutsigbarhet, sikre helhetlige vurderinger og være praktisk og økonomisk bedre enn dagens mer oppstykkede løsning.
15. Kulturskolen ønsker å ta sitt ansvar for tilhørighet til bygda og ønsker samtidig å øke trivselen til elever, barselmødre og foresatte som venter på Stoppen før og etter undervisning. Det er snakk om oppgradering av møblement og et «bibliotekshjørne» i foajeen, samt komfortable møbler til ventegangen og uteområdet. Til dette trengs 100 000 kr. i 2022.
16. Kulturskolens lærere er helt avhengig av Ipad i sin undervisning og fikk sine Ipad-er i 2012 og 2014. Nå trengs 25 nye Ipad-er og en Studio mac som skal benyttes i undervisningen. De gamle Ipad-ene er utdaterte, men kan sikkert doneres Ungdomshuset eller selges. Det

- blir mer og mer fokus på undervisning av teknologiske kunstfag og kulturskolen må være på det toget. Til dette trengs 275 000 kr. i 2022.
17. Løpende bevilgning til Kirkeinvesteringer videreføres som i tidligere handlingsprogram.
  18. Løpende bevilgning til Kirkegårder videreføres som i tidligere handlingsprogram.
  19. Løpende bevilgning til kartverk videreføres som vedtatt i tidligere handlingsprogram.
  20. Løpende bevilgning til utsyr, planseksjonen videreføres som vedtatt i tidligere handlingsprogram.
  21. I forbindelse med stedsutvikling Lierbyen må kommunen gå inn med midler i tillegg til bidrag (utbyggingsavtaler) med utbyggere, dette beløpet er ment som kommunen bidrag
  22. Kommunen har et veldig ambisiøst klimamål, og transport utgjør en betydelig del av våre utslipp. For å få disse ned må det investeres i grønne transportformer, som buss, gange, sykkel. Vi får en del midler til dette gjennom Buskerudbyen i form av belønningsmidler. Det stilles krav fra staten om at kommunen også må bidra med egenandeler i dette og den foreslåtte summen er ment å dekke kommunens egenandel knyttet til forsterket satsing på grønne transportformer.
  23. Veien er en eksisterende skogsbilvei i Sørums skog som har behov for ombygging for å kunne brukes til sitt formål, som er tømmertransport. Den er 1426 m lang og vil dekke så godt som hele skogteigen i Sørums skog. Uten ombygging ligger store deler av denne skogteigen i realiteten uten veitilgang og det er for kostbart å avvirke tømmer uten å kunne bruke denne veien til tømmertransport. Av hensyn til skoghelse (barkebiller, toppbrekk, soppangrep) er det viktig å kunne begynne å ta ut tømmer på en skånsom måte. I tillegg til å betjene skogbruket er veien mye brukt til friluftsliv. Det er skiløype på vinterstid og den brukes mye til løping, gåtur og sykling i barmarksesongen. Oppgradering av denne veien vil øke tilgjengeligheten og bruken av veien til friluftsliv. Adkomst til hytta «Klunken» er fra denne veien og man har også kort vei til Skapertjern fra enden av veien. Erfaringer fra ombygging av Lyfjellveien i 2010 og 2016 tilsier at bruken av veien øker etter at ombyggingen var ferdig. Nå er denne veien i bruk hele året av veldig mange, både til fots og sykkel, barnevogn og rullestol og selvfølgelig hest. Tilbakemeldingene som har kommet etter ombyggingen er nesten utelukkende positive fordi skogen blir mer tilgjengelig for flere. Løypekjørerne er også fornøyd fordi det trengs mindre snø for å kjøre løyper på en slik vei sammenliknet med en løype i skogen. Anslått totalkostnad for prosjektet er 1 700 000 kr. Av dette vil vi kunne få et tilskudd fra staten på 43 %. Innen fem år vil hele kostnaden kunne dekkes inn av tømmerhogst. Tilskuddet utgjør 731 000 kr. Midlertidig utlegg for kommunen utgjør 1 000 000 kr. Anbudsrunde for å få endelig pristilbud vil foregå sommeren 2021.
  24. Løpende bevilgning til IKT handlingsplanen videreføres som vedtatt i tidligere handlingsprogram.
  25. Fornyelse maskinvare og programvare for serverplattform. Gjøres hvert 5. år.
  26. Rammeavtale fibernettnettverk mellom kommunens lokasjoner fornyes.
  27. Løpende utvidelse og fornyelse av IKT infrastruktur.
  28. 3 mill. kr. av IKT handlingsplan er øremerket velferdsteknologi og flyttes fast over til dette prosjektet.
  29. I forbindelse med gjennomføringen av klima- og energiplanen er en ladepunktstrategi for elbiler under utarbeidelse, i tillegg til tiltak for elsykler. Investeringene på dette området samles i en sekkepost som benyttes etter nærmere vedtak.

30. Kommunens arbeid med å tilrettelegge for bedre og sikker sykkelparkering på skoler og andre tjenestesteder trappes opp.
31. Gjennom statlig støtteordning gis det stønad for utbygging av bredbånd i områder hvor dekningsgraden er lavere enn 30 Mbit. Midlene gjelder kommunens egenandel
32. Prosjektet kan ikke finansieres over investeringsbudsjettet og må bevilges opp på drift isteden.
33. Investeringsramme til kjøp, eller bygging av boliger som ledd i gjennomføringen av boligpolitisk strategi.
34. Det er lenge siden kommunestyret gjennom energi og klimaplanen vedtok at 80 % av bilparken skulle skiftes ut med fossilfrie biler. Dette arbeidet har gått veldig tregt, og det foreslås derfor en betydelig økonomisk satsing på å fortgang i dette arbeidet. Beløpet er ment å kompensere for prisdifferensen på hva utskifting ellers ville ha kostet.
35. I forbindelse med at kommunen er selvassurandør (dvs. helt eller delvis vil bære risikoen for tap eller skade) på noen områder og ved spesielle uforutsette hendelser, er det fra tid til annen behov for en ressurspott da kostnadene gjerne er av en viss størrelse som det kan være utfordrende å finne midler til når de oppstår.
36. Egenkapitalinnskudd til KLP. Eierkommunene skyter årlig inn et egenkapitaltilskudd. Innskuddet kan ikke lånefinansieres og må dekkes med overføring fra driftsbudsjettet.
37. Utskifting av fire ventilasjonsaggregater pga. alder og ENØK. Rehabilitering av yttertak/lufting, utskifting av vinduer.
38. Ombygging av skolen.
39. Generell oppgradering. Fasade vest. Innvendig overflate.
40. Prosjektet forskyves frem ett år.
41. Oppgradering av bakre skolegård inkl tilhørende grøntareal.
42. Utskifting av vinduer.
43. Rehabilitering av utvendig tak og fasade.
44. Innvendig oppgradering. Skolekjøkken, personalrom, toaletter, elektro og overflater.
45. Prosjektet forskyves tilbake ett år.
46. Oppgradere ventilasjonsaggregater. Fire aggregater. Helsestasjon, skole og bibliotek.
47. Behov for oppgradering av skolegård mot parkeringsområdet.
48. Utvidelse med fire klasserom. Paviljongløsning.
49. Behov for oppgradering av flate tak på ungdomsskoler. Tranby, Lierbyen.
50. Utvidelse av kapasitet for helsetjenesten.
51. For Ytre Lier er det anbefalt en skole for 700 elever. Det er usikkert hvordan tomtekostnader blir behandlet og hva skolen skal inneholde ut over undervisningsarealer (idrett etc) Anbefaler satt opp 600 mill.
52. Oppgradering av 3 ventilasjonsanlegg + løsning for sentral driftsstyring
53. Ny stue mellom fløy 1 og 2, for aktivitet og skjerming.
54. Økt bevilgning på Fosshagen 2 er en justering som kommer som en konsekvens av politisk vedtak i FS sak 41/2019.
55. Videreføre Liertun tilnærmet slik det er i dag. Utbedringskostnadene er knyttet til oppgradering av tekniske anlegg for innfrielse av lov og forskrift.
56. Utvidet plass for stue/spiserom i 2.etg bolig.
57. Behov for tilstrekkelige kapasiteter til kontorarbeidsplasser og personalfasiliteter som pauserom, garderobes og sanitære forhold.

58. Med bakgrunn i bygningstekniske- og romløsningsmessige behov, skal det utarbeides en skisse med påfølgende sak for oppgradering og innvendig rehabilitering av rådhuset. Saken skal også være koblet mot pågående tettstedsprosjekt – Lierbyen, hvor rådhusets rolle og funksjon er sentral.
59. Investeringene har store økonomiske konsekvenser for driften i tiden som kommer. Kommunedirektøren ønsker å avvente rehabilitering av rådhuset da det er behov for å gjennomgå investeringsbehovet og inntektsmulighetene nærmere i 2022.
60. Etablere varmepumper luft/luft eller luft/vann. I aktuelle bygg som ikke har fjernvarme og som vil gi god effekt og redusert energiforbruk.
61. Formålet med ENØK-tiltaket er å etablere løsninger for egenprodusert energi som varmepumper, solenergi og tilsvarende.
62. Dette er midler til akutte/uforutsette hendelser og mindre investeringstiltak som ikke er satt opp som egne poster i investeringstabellen. I henhold til tilstandsanalyse bygg ble det vedtatt i formannskapetets sak 9/2011 at rådmannen fremmer plan for tilstrekkelig systematisk vedlikehold av kommunens bygningsmasse, samt å ta inn det rapporterte vedlikeholdsetterslepet og hindre en økning. De foreslåtte bevilgningene gjenspeiler prosjekter beskrevet i tilstandsrapporten.
63. Kostnader forbundet med utredninger, mulighetsstudier og bistand direkte til Lier kommune. Kostnadene er spesielt forbundet med prosjekter i tidligfase og nødvendige arbeider før endelig prosjektetablering og bevilgning er på plass. (Jf. boligsosial handlingsplan, flyktningmottak, kartlegging for bruksendringer etc.). Kostnadene er stipulert og vil avhenge av aktivitetsnivå på plannivå. Når de store prosjektene nå går mot ferdigstillelse vil aktiviteten gå gradvis over på utredning av forskjellige muligheter for fremtiden, uten at disse mulighetene vil være definert som bevilgede entydige prosjekter.
64. Det settes av 20 millioner kroner til fremtidig tomtekjøp.
65. Etablering av åtte omsorgsboliger og seks utleieboliger i samsvar med Husbankens anbefaling.
66. Dersom svømmehallen skal sikres videre levetid er det behov for betongrehabilitering. Anslaget på 15 millioner er basert på det vi vet i dag. Er usikkert mht. til endelig behov/omfang. Innspillet forutsetter at kapasiteten i svømmehallen ikke må utvides.
67. Generelle oppgraderinger og brukertilpasninger i boliger.
68. Løpende bevilgning til faste dekker videreføres som i forrige handlingsprogram. Midlene benyttes til veier som trenger forsterkning i tillegg til asfaltering.
69. Løpende bevilgning til mindre anlegg vei, videreføres som vedtatt i tidligere handlingsprogram.
70. Det er gjennomført flere rehabiliteringer av bruer de siste årene. Utbedringene er utført iht. en rapport fra 2012. Arbeidet er ikke ferdig og må fortsette. Det har imidlertid vist seg at kostnadene er større enn tidligere antatt, og det er behov for en styrking av investeringen for å få gjennomført de nødvendige utbedringene.
71. Det er utført en kartlegging og det er lagt opp en plan for oppgradering av veilys. I planen blir det anbefalt å gjennomføre oppgraderingen områdevis. Oppgraderingen vil gjelde armaturer, stolper, kabler, måling av forbruk etc. Bevilgningen skal også dekke opp for oppgradering av veilys i forbindelse med va-prosjekter. I HP 2020 - 2023 var veilys skilt ut som eget hovedprosjekt. Veilys er et tiltak for å gjøre de kommunale veiene tryggere. Veilys har derfor blitt slått sammen med trafiksikkerhet i HP 2021 - 2024.

72. Det vises til kommunestyresak 68/2020 - samordning av anleggsprosjekter. Det har vist seg at VA-anlegget mellom Tronstad og Sjøstad ikke kan benytte Baneveien som trasé. Baneveien er ferdig rehabilitert på strekningen fra Vestsideveien v/Egge og fram til Åmotveien. Strekningen fra Åmotveien til brua over Glitra er planlagt gjennomført i 2021 med allerede bevilgede midler. Nytt kostnadsestimat for strekningen fra brua over Glitra til Brurbergveien tilsier et behov på 8,6 mill. kr.
73. En melding om framdrift og økonomi ble presentert i Utvalg for miljø og plan i august 2020. Ny dialog er etablert med Fylkeskommunen. Dialogen tilsier at tidligste anleggsstart er 2022. Den totale kostnaden (både for va og vei) er foreløpig anslått til 100 - 150 mill. kr. Dette er høyere enn tidligere antatt.
74. Veiene trenger en større oppgradering av bæreevne, drenering, dekkefornyelse og belysning. Det har ikke vært gjort større tiltak på veiene siden området ble bygget (tidlig 1980-tallet).
75. Investeringsporteføljen er gjennomgått og vurdert i forhold til framdrift og kapasitet.
76. Årkvislaveien har stor slitasje og trenger opprusting. Det er økende trafikk på veien gjennom hele året. Investeringsstakten er lavere enn tidligere antatt og tidligere signalisert investeringsbehov for 2021 forskyves til 2022. Det vises til vedtatt reguleringsplan.
77. Det er behov for å utbedre fortau med ny kantstein og utbedre dreneringssystemet for bortledning av overvann. Bussholdeplasser må utbedres. Opparbeidelse av nytt fortau på manglende strekning. Nytt fortau krever regulering.
78. Løpende bevilgning til trafikksikkerhetstiltak. Midler blir bl.a. benyttet til egenandel til tiltak som kommunen søker fylkeskommunen om støtte til, prosjektering av tiltak (krav om prosjektering for å søke om midler) og for innspill til tiltak. Klargjøring og prosjektering av tiltak tar lengre tid enn antatt. Tidligere bevilgninger er tilstrekkelig for gjennomføring av aktuelle tiltak i 2021. Ny trafikksikkerhetsplan er under utarbeidelse.
79. Dette er midler for å ivareta beskrevne tiltak i hovedplan vei og gjelder etterslep på gang- og sykkelveier.
80. Dette er midler til gjennomføring av manglende gang- og sykkelveier for å få et helhetlig gang- og sykkelveinett i kommunen og mot nabokommunene. Aktuelle strekninger er med i hovedplan vei og sykkelplanen. Forholdet er koordinert mot trafikksikkerhetsplanen. Manglende gang- og sykkelveistrekninger er kalkulert å koste 243 mill. kr. for Lier kommune. I tillegg er det kalkulert å koste Statens vegvesen 308 mill kr (langs fylkesvei og riksvei).
81. Hovedplan overvann ble vedtatt i utvalget for miljø og plan den 5. juni 2019. Det er planlagt å gjennomføre tiltak i Fagerliåsen, Baneveien, Sylling/Svangstrand, Nedre Linneslia og Sørumlia, samt noen tiltak med erosjonssikring etc. Flere av tiltakene må koordineres opp mot vei- og va-tiltak. Beløp for 2025 er forskjøvet beløp fra 2021, 2022 og 2023. Investeringsstakten er vurdert ut fra framdrift og kapasitet. For 2022, 2023 og 2024 vil det bli benyttet ubrukte investeringsmidler i tillegg til bevilget beløp for gjennomføring av tiltak i hovedplanen.
82. Jf. sak87/2020 i utvalget for miljø og plan i august 2020. Det lages utredning for Sandakerelva og Groelva for å finne flom- og konsekvensreducerende tiltak. Flomsonekart for Lierelva oppdateres med hensyn til nye klimaframskrivninger. Kostnader knyttet til arbeidet vurderes inn i handlingsprogrammet for perioden 2021 – 2024. Oppgaver og ansvarsdeling mellom foretaket og virksomheter knyttet til flomtiltak i vassdrag

gjennomgå i dialog med Lier VVA KF. Dersom en slik gjennomgang tilsier behov for å gjøre endringer i delegasjon av oppgaver til Lier VVA KF vil dette bli fremmet som en egen sak.

83. Fornyelse av maskiner og utstyr som et tiltak for å oppfylle klimaplanen. Midler til fornyelse av maskinpark. Foretaket er avhengig av en hensiktsmessig maskinpark for effektiv drift. Utskifting av maskiner og tynge kjøretøy til fossilfrie alternativer lar seg ikke gjøre uten ekstra finansiering og bedre tilgang på ladestasjoner og tankanlegg for gass. Dersom Lier kommune skal nå mål om null-utslipp må investeringene økes betydelig i de kommende årene.
84. Regulering og etablering av parkeringsordning og ny skilting i forhold til ny parkeringsforskrift.
85. Investeringsprosjektene (utenom selvkostområdene vann og avløp) budsjetteres inkl. merverdiavgift. Refusjon for merverdiavgift for prosjektene benyttes til å finansiere prosjektene og redusere låneopptak.
86. Planlagt låneopptak.
87. Inntekt prosjekt 8410.
88. Inntekt prosjekt 9578.
89. Inntekt tilskudd fra staten.
90. Overføringer fra driftsregnskapet, egenfinansiering av investeringer.
91. Løpende bevilgning til mindre anlegg vann videreføres som vedtatt i tidligere handlingsprogram. Investeringsporteføljen er gjennomgått og vurdert i forhold til framdrift og kapasitet. Det vil bli benyttet ubrukte investeringsmidler for gjennomføring i perioden 2022 – 2024.
92. Løpende bevilgning til mindre anlegg avløp videreføres som vedtatt i tidligere handlingsprogram. I tillegg er det lagt inn en sum for tilknytning av nye abonnenter. Dette er typisk eiendommer som i dag har separatanlegg. Investeringsporteføljen er gjennomgått og vurdert i forhold til framdrift og kapasitet. Det vil bli benyttet ubrukte investeringsmidler for gjennomføring i perioden 2022 - 2024
93. Området har dårlige avløpsløsninger. Ca 30 boliger kan tilknyttes kommunalt nett. Tiltaket omfatter også utskifting av vannledning i eternitt. Investeringstakten vil bli lavere enn tidligere antatt og forskyves.
94. Investeringstakten vil bli lavere enn tidligere antatt og forskyves. Tiltaket må prioriteres i forbindelse med utarbeidelse av ny temaplan for vann og avløp.
95. Planlegging av vann og avløp for Fjordbyen. Planleggingen har hittil blitt gjennomført av Eidos. Det er usikkert om det vil bli behov for bevilgningen.
96. Det er ikke behov for midler. Infrastrukturplanen har annen organisering enn tidligere beskrevet.
97. Flere pumpestasjoner trenger oppgradering. Tiltaket er vurdert i ny hovedplan va
98. Problemstreking. Ca. 750 m vannledning må fornyes.
99. En melding om framdrift og økonomi ble presentert i utvalget for miljø og plan i august 2020. Ny dialog er etablert med fylkeskommunen. Dialogen tilsier tidligste anleggsstart er 2022. Den totale kostnaden er foreløpig anslått til 100 - 150 mill. kr. Dette er høyere enn tidligere antatt. Det må benyttes ubrukte investeringsmidler i 2023 (9,5 mill. kr.) og 2024 (4,5 mill. kr.)

100. 1,35 km vannledning med blyskjøter må fornyes. Tiltaket er prioritert i sanerings- og utbyggingsplanen.
101. Tiltak prioritert i sanerings- og utbyggingsplanen. Sanerings- og utbyggingsplanen bygger på vedtatt hovedplan va. Nytt anslag over investeringstakten tilsier at tiltaket må forskyves. Tiltaket må prioriteres i forbindelse med revidering av saneringsplanen.
102. Forutsatt 1,3 km ledningsnett. Omfatter både vann og avløp. Detaljering og vurdering av kostnader er utført i sanerings- og utbyggingsplanen.
103. Tiltak prioritert i sanerings- og utbyggingsplanen. Sanerings- og utbyggingsplanen bygger på vedtatt hovedplan va. Nytt anslag over investeringstakten tilsier at tiltaket må forskyves. Tiltaket må prioriteres i forbindelse med revidering av saneringsplanen.
104. Tiltak prioritert i sanerings- og utbyggingsplanen. Sanerings- og utbyggingsplanen bygger på vedtatt hovedplan va. Eldre asbest- og betongledninger. Ledninger er hovedsakelig lagt på 70-tallet. Investeringstakten vil bli lavere enn tidligere antatt og forskyves.
105. Tiltak prioritert i sanerings- og utbyggingsplanen. Sanerings- og utbyggingsplanen bygger på vedtatt hovedplan va. Nytt anslag over investeringstakten tilsier at tiltaket må forskyves. Tiltaket må prioriteres i forbindelse med revidering av saneringsplanen.
106. Problemstrekning. Ca. 1 km vann- og avløpsledninger må fornyes.
107. Tiltak prioritert i sanerings- og utbyggingsplanen. Sanerings- og utbyggingsplanen bygger på vedtatt hovedplan va. Nytt anslag over investeringstakten tilsier at tiltaket må forskyves. Tiltaket må prioriteres i forbindelse med revidering av saneringsplanen.
108. Problemstrekning. Vannledning fra 1930. Ikke avløp i samme grøft. Det må vurderes å legge til rette for kommunalt avløp.
109. Tiltak prioritert i sanerings- og utbyggingsplanen. Sanerings- og utbyggingsplanen bygger på vedtatt hovedplan va. Nytt anslag over investeringstakten tilsier at tiltaket må forskyves. Tiltaket må prioriteres i forbindelse med revidering av saneringsplanen.
110. Problemstrekning. Eldre vannledning er lekkasjeutsatt og bør utskiftes. Ikke avløp i samme trasé.
111. Tiltak prioritert i sanerings- og utbyggingsplanen. Sanerings- og utbyggingsplanen bygger på vedtatt hovedplan va. Nytt anslag over investeringstakten tilsier at tiltaket må forskyves. Tiltaket må prioriteres i forbindelse med revidering av saneringsplanen.
112. Problemstrekning. Vannledningen i Industrigata er preget av tæring og rusthull. Vannledning oppdimensjoneres.
113. Tiltak prioritert i sanerings- og utbyggingsplanen. Sanerings- og utbyggingsplanen bygger på vedtatt hovedplan va. Nytt anslag over investeringstakten tilsier at tiltaket må forskyves. Tiltaket må prioriteres i forbindelse med revidering av saneringsplanen.
114. En rekke stasjoner trenger oppgradering. I saneringsplanen er det lagt opp til årlig investering med 2 mill. kr. i ytterligere tre år.
115. Tiltak prioritert i sanerings- og utbyggingsplanen. Sanerings- og utbyggingsplanen bygger på vedtatt hovedplan va. Nytt anslag over investeringstakten tilsier at tiltaket må forskyves. Tiltaket må prioriteres i forbindelse med revidering av saneringsplanen.
116. Eldre asbest og betongledning. Ikke vann i samme trasé.
117. Tiltak prioritert i sanerings- og utbyggingsplanen. Sanerings- og utbyggingsplanen bygger på vedtatt hovedplan va. Nytt anslag over investeringstakten tilsier at tiltaket må forskyves. Tiltaket må prioriteres i forbindelse med revidering av saneringsplanen.
118. Problemstrekning med fornyelsesbehov. Ledning skal oppdimensjoneres.

119. Tiltak prioritert i sanerings- og utbyggingsplanen. Sanerings- og utbyggingsplanen bygger på vedtatt hovedplan va. Nytt anslag over investeringstakten tilsier at tiltaket må forskyves. Tiltaket må prioriteres i forbindelse med revidering av saneringsplanen.
120. Redusere dimensjon. Gjennomføres samtidig med utbedring av Vivelstad trykkøkingsstasjon.
121. Tiltak prioritert i sanerings- og utbyggingsplanen. Sanerings- og utbyggingsplanen bygger på vedtatt hovedplan va. Nytt anslag over investeringstakten tilsier at tiltaket må forskyves. Tiltaket må prioriteres i forbindelse med revidering av saneringsplanen.
122. Eldre vannledning med fornyelsesbehov.
123. Tiltak prioritert i sanerings- og utbyggingsplanen. Sanerings- og utbyggingsplanen bygger på vedtatt hovedplan va. Nytt anslag over investeringstakten tilsier at tiltaket må forskyves. Tiltaket må prioriteres i forbindelse med revidering av saneringsplanen.
124. Eldre avløpsledning fra 1979. Definert som problemstrekning.
125. Tiltak prioritert i sanerings- og utbyggingsplanen. Sanerings- og utbyggingsplanen bygger på vedtatt hovedplan va. Nytt anslag over investeringstakten tilsier at tiltaket må forskyves. Tiltaket må prioriteres i forbindelse med revidering av saneringsplanen.
126. Problemstrekning som er lekkasjeutsatt og begrodd.
127. Tiltak prioritert i sanerings- og utbyggingsplanen. Sanerings- og utbyggingsplanen bygger på vedtatt hovedplan va. Nytt anslag over investeringstakten tilsier at tiltaket må forskyves. Tiltaket må prioriteres i forbindelse med revidering av saneringsplanen.
128. Problemstrekning som er lekkasjeutsatt. Det er ikke avløp i samme trasé.
129. Tiltak prioritert i sanerings- og utbyggingsplanen. Sanerings- og utbyggingsplanen bygger på vedtatt hovedplan va. Nytt anslag over investeringstakten tilsier at tiltaket må forskyves. Tiltaket må prioriteres i forbindelse med revidering av saneringsplanen.
130. Eldre vannledning som er definert som problemstrekning.
131. Tiltak prioritert i sanerings- og utbyggingsplanen. Sanerings- og utbyggingsplanen bygger på vedtatt hovedplan va. Nytt anslag over investeringstakten tilsier at tiltaket må forskyves. Tiltaket må prioriteres i forbindelse med revidering av saneringsplanen.
132. Eldre vannledning som er definert som problemstrekning. Dårlig med kapasitet som medfører vanskeligheter med nok brannvann til Gullaug skole.
133. Tiltak prioritert i sanerings- og utbyggingsplanen. Sanerings- og utbyggingsplanen bygger på vedtatt hovedplan va. Nytt anslag over investeringstakten tilsier at tiltaket må forskyves. Tiltaket må prioriteres i forbindelse med revidering av saneringsplanen.
134. Stasjon som sjelden er i bruk, men må automatiseres.
135. Tiltak prioritert i sanerings- og utbyggingsplanen. Sanerings- og utbyggingsplanen bygger på vedtatt hovedplan va. Nytt anslag over investeringstakten tilsier at tiltaket må forskyves. Tiltaket må prioriteres i forbindelse med revidering av saneringsplanen.
136. Eldre ledninger som har behov for utskifting.
137. Tiltak prioritert i sanerings- og utbyggingsplanen. Sanerings- og utbyggingsplanen bygger på vedtatt hovedplan va. Nytt anslag over investeringstakten tilsier at tiltaket må forskyves. Tiltaket må prioriteres i forbindelse med revidering av saneringsplanen.
138. Eldre avløpsledning som har behov for fornying.
139. Tiltak prioritert i sanerings- og utbyggingsplanen. Sanerings- og utbyggingsplanen bygger på vedtatt hovedplan va. Nytt anslag over investeringstakten tilsier at tiltaket må forskyves. Tiltaket må prioriteres i forbindelse med revidering av saneringsplanen.

140. Fornyelse av maskiner og utstyr som et tiltak for å oppfylle klimaplanen. Midler til fornyelse av maskinpark. Foretaket er avhengig av en hensiktsmessig maskinpark for effektiv drift. Utskifting av maskiner og tyngre kjøretøy til fosilfrie alternativer lar seg ikke gjøre uten ekstra finansiering og bedre tilgang på ladestasjoner og tankanlegg for gass. Dersom Lier kommune skal nå mål om null-utslipp må investeringene økes betydelig i de kommende årene.
141. Overordnet avløpsplan for Lier kommune ble vedtatt i kommunestyret 21. mai 2019. Vedtaket tilsier at det skal etableres et nytt renseanlegg i Lier syd, overføring av avløpet fra Sylling og Tronstad til Sjøstad og et nytt renseanlegg på Sjøstad som skal ivareta avløpet i Lier nord. Det er søkt om ny utslippstillatelse fra statsforvalteren. I søknaden er det lagt opp til en framdrift som tilsier en ferdigstilling i 2026.
142. Det er utarbeidet forprosjekt for nye renseløsninger i Lier nord og Lier syd. Investeringene i nye renseløsninger er vesentlig endret fra forrige handlingsprogram. Det er valgt å dele opp investeringskostnadene for Lier syd og Lier nord. Investeringsbehovene for de to renseløsningene er lagt inn som egne bevilgninger.
143. Forprosjektet for ny renseløsning for både Lier nord og Lier syd er utarbeidet. Kostnadskalkylene i forprosjektene tilsier høyere kostnader enn det som tidligere var estimert i den overordnede avløpsplanen for Lier. Asker har signalisert at de ønsker å samarbeide om avløpsløsning. I kostnadsoverslaget er det tatt høyde for samarbeidet med Asker kommune om avløpet fra Lahell renseanlegg. Drammen kommune arbeider med en konseptvalgsutredning. Ett av alternativene i utredningen er felles renseanlegg. Denne utredningen er ikke ferdig. Det er derfor ikke tatt høyde for samarbeid med Drammen kommune i HP-dokumentet. I investeringsplanen for nye renseløsninger er det lagt inn investeringer også i 2026 med 234 mill. kr. I dette HP-dokumentet er investeringsbeløp for 2026 ikke medtatt, men vil bli medtatt i forbindelse med gebyrberegninger.
144. Investeringen gjelder ny renseløsning for Lier nord, jf. avløpsplanen fra 2019. Dvs. at avløpet fra Sylling og Tronstad overføres til nytt renseanlegg på Sjøstad. Investeringen tar også med seg kostnader for overføring av Glitrevann til Sylling, jf. prosjekt «Sjøstad – Delekant».
145. Investeringene på selvkostområdet vann og avløp budsjetteres og regnskapsføres inkl. refusjon for merverdiavgift. Hele investeringssummen lånefinansieres.

Vedlegg 3 – Handlingsrommet

Det er krevende ut fra dokumentet å se hvilket reelt handlingsrom Lier har for omprioriteringer. Dette ønsker kommunedirektøren å synliggjøre for å gi politikerne valgmuligheter ved å synliggjøre elementer man kan justere.

Reduksjon av rammene på utvalgene

Dersom rammene til utvalgene reduseres vil dette kunne brukes innenfor andre tjenesteområder eller til finanskostnader.

Tall i hele tusen	2022	2023	2024	2025
Nettorammer for utvalgene	1 648 207	1 662 770	1 673 535	1 690 295
1% reduksjon på tjenesteområdene utgør	16 482	16 628	16 735	16 903
Netto driftsresultat	25 085	21 921	27 643	22 394
Nytt Netto driftsresultat i % av driftsinntekte	1,24 %	1,07 %	1,33 %	1,06 %

Den største utgiftskategorien på virksomhetenes rammer er lønn. 1 % av lønnsrammene utgjør 11 millioner kroner.

Avdragsprofilen

Hvor mye avdrag kommunen betaler påvirker nivået på lån og derav rentekostnadene. I kommuneloven er det fastsatt hva kommunen minimum må betale i avdrag (minimumsavdraget).

Ved å justere avdrag på lånene til minimum kan det frigjøres midler til bruk i driften. Det være seg innenfor tjenesteområdene eller til finanskostnader. Konsekvensen er at økonomien i kommunen på sikt vil bli mer presset ved at fremtidige avdrag og renter øker.

Tall i hele tusen	2022	2023	2024	2025
Avdrag i Handlingsprogrammet	97 321	90 264	103 548	115 420
Minimumsavdrag	82 321	90 264	103 548	115 420
Differanse	15 000	0	0	0

I kommunedirektørens forslag for handlingsprogram er det lagt opp til å betale minimumsavdrag fra 2023 til 2025. I 2022 er det lagt opp til å betale 15 millioner kroner utover minimumsavdraget.

Reduksjon netto driftsresultat

Det er mål om et netto driftsresultat over tid på minst 1,75 % av inntektene.

Netto driftsresultat i perioden:

Tall i hele tusen	2022	2023	2024	2025
Overføring til investeringer	10 000	10 000	10 000	10 000
Avsetninger til disposisjonsfond			908	
Bruk av disposisjonsfond	-1 397	-4 707		-4 509
Netto driftsresultat	8 603	5 293	10 908	5 491
Netto driftsresultat i % av inntekter	0,42 %	0,26 %	0,52 %	0,26 %

Det å fjerne handlingsrommet vil si å redusere netto driftsresultat til 0. Konsekvensen er at det ikke er anledning til å sette av midler til disposisjonsfondet, og at alle investeringene må lånefinansieres. Netto driftsresultatet har også en bufferfunksjon mht. merforbruk. Dersom netto driftsresultat reduseres vil bufferfunksjonen reduseres. Risikoen for at kommunen kan gå med underskudd vil da øke.

Reduserte overføringer til investeringer

Konsekvensen av å bruke egenkapitalen til drift i stedet for investeringer, er ytterligere låneopptak. Dette medfører høyere renter og avdrag.

Tall i hele tusen	2022	2023	2024	2025	Totalt
Investeringer inkl. mva (eks. selvkostområdene)	285 151	209 686	106 686	135 536	737 059
Egenfinansiering av investeringer	10 000	10 000	10 000	10 000	40 000
Sum	3,5 %	4,8 %	9,4 %	7,4 %	5,4 %

Inntekspotensialet fra eiendomsskatt

Eiendomsskatt skal det første året innføres med 1 promille og kan økes med inntil 1 promille i året.

Lier kommune har ikke utført noen grundig analyse av inntektsgrunnlaget for eiendomsskatt. For eiendomsskatt i hele kommunen utgjør likevel et anslag på 1 promille eiendomsskatt trolig ca. 20 millioner. Det vil si maksimalt 80 millioner for 4 promille om tidligst fire år. Anslaget er ikke analysert for hver enkelt av de ulike alternativene kommuner har som utskrivningsgrunnlag. Det er ikke anledning til å innføre eiendomsskatt på landbrukseiendommer.

Utskrivningsalternativene:

- faste eiendommer i hele kommunen
- faste eiendommer i klart avgrensede områder som helt eller delvis er utbygd på byvis eller der slik utbygging er i gang

- c) bare på kraftverk, vindkraftverk, kraftnett og anlegg omfattet av særskattereglene for petroleum
- d) bare på næringseiendom, kraftverk, vindkraftverk, kraftnettet og anlegg omfattet av særskattereglene for petroleum
- e) eiendom både underbokstav b og c
- f) eiendom både underbokstav b og d
- g) faste eiendommer i hele kommunen, unntatt næringseiendom, kraftverk, vindkraftverk kraftnettet og anlegg omfattet av særskattereglene for petroleum

Redusert avsetning til disposisjonsfondet

Konsekvensene av ikke å sette av midler til disposisjonsfondet er mindre handlingsrom når uforutsette ting skjer i kommuneøkonomien. Det kan eksempelvis være høyere rente, merforbruk på tjenester, lavere skatteinntekt eller økt investeringsbehov. Lier har en handlingsregel om å ha et disposisjonsfond på over 10 % av driftsinntektene.

Lier vil ha et disposisjonsfond på 263 millioner kroner ved inngangen av 2022, og det er planlagt å bruke 9,7 millioner kroner av fondet i handlingsprogramperioden.

En del av fondet har bindinger og er koblet til konkrete formål, blant annet avsetninger for å ivareta forpliktelsene ved over- og underskuddsordningen.

Tall i hele tusen	2021	2022	2023	2024	2025
Avsetning til disposisjonsfond		-1 397	-4 707	908	-4 509
Disposisjonsfond totalt	263 151	261 754	257 047	257 955	253 446
I % av inntekter	13,3 %	12,9 %	12,6 %	12,4 %	12,0 %
Disposisjonsfond uten bindinger	212 028	210 631	205 924	206 832	202 323
I % av inntekter	10,7 %	10,4 %	10,1 %	9,9 %	9,6 %

Samtidig har kommunen betalt ut en del pensjonskostnader som ikke er regnskapsført og ofte vurderes disse opp mot disposisjonsfondet. Av fondet uten bindinger er det kun 156 millioner kroner som står i banken og er til fri disposisjon.

Kommunekassefinansiering av selvkostområder

Reguleringsplaner, bygge- og eierseksjoneringsaker, kart og oppmåling og SFO føres ikke til 100 % selvkost. Her finansierer kommunen deler av områdene med skatt og rammetilskudd.

Se vedlegg 6 Selvkostbudsjett

Vedlegg 4 – Utvalgsoversikt

Rammer pr. virksomhet	Ramme	Endringer fra 2021 til 2022			Nye rammer			
		Pris og lønn	Tekniske justering	Realvekst	2022	2023	2024	2025
Tall i 1000 kr	2021							
Grunnskole	414 582	0	0	14 400	428 982	422 763	425 227	421 942
Kulturskolen	8 427	0	0	150	8 577	8 577	8 627	8 677
PP-tjenesten	13 760	0	0	375	14 135	14 135	14 135	14 135
Barnehage	246 347	0	0	1 260	247 607	250 041	246 149	244 417
Helsetjenesten	23 880	0	0	375	24 255	25 442	26 750	28 023
Tjenester til barn og ungdom med funksjonsnedsettelse	26 255	0	0	1 130	27 385	27 385	27 385	27 385
Barnevernstjenesten	46 639	0	-1 039	2 400	48 000	47 810	47 785	47 570
Kultur	36 567	0	0	-300	36 267	36 267	36 467	36 467
Voksenopplæringen	9 230	0	0	0	9 230	9 230	9 230	9 230
Oppvekst-, Kultur,- og Idrettsutvalget	825 687	0	-1 039	19 790	844 438	841 650	841 755	837 846
Felles velferdstjenester	76 575	0	-3 400	9 140	82 315	82 115	79 915	79 495
Mangfold og mestring	65 040	0	-3 829	2 010	63 221	68 131	70 091	70 091
NAV	48 179	0	0	-650	47 529	48 942	49 893	50 706
Vedtakskontor	10 184	0	0	0	10 184	10 184	10 184	10 184
Felles omsorg	18 926	0	0	2 550	21 476	37 084	51 283	70 109
Lege, legevakt og samhandlingsreformen	31 157	0	0	350	31 507	31 507	31 507	31 507
Lierlegene	7 500	0	0	-6 300	1 200	800	800	800
Hjemmetjenesten	71 160	0	0	0	71 160	71 660	71 660	71 660
Nøstehagen	40 941	0	0	200	41 141	41 141	41 141	41 141
Liertun og Bratromveien BFF	65 628	0	0	9 020	74 648	74 648	74 648	74 648
Sentralkjøkken	11 109	0	0	820	11 929	11 929	11 929	11 929
Fosshagen	77 542	0	0	150	77 692	77 692	77 692	77 692
Personer med funksjonsnedsettelser voksne	84 300	0	3 400	7 750	95 450	93 950	92 950	92 950
Helse,- Omsorg og Velferdsutvalget	608 241	0	-3 829	25 040	629 452	649 783	663 693	682 912
Bygg og Geodata	4 696	0	0	530	5 226	5 226	5 226	5 226
Stedsutvikling og plan	31 289	0	0	3 200	34 489	30 489	29 789	29 789
Miljø- og Planutvalget	35 985	0	0	3 730	39 715	35 715	35 015	35 015
Landbruksforvaltningen	6 603	0	0	225	6 828	6 778	6 778	6 778
Landbruksutvalget	6 603	0	0	225	6 828	6 778	6 778	6 778
Kommunedirektøren	15 057	0	1 039	0	16 096	16 096	16 096	16 096
IKT enheten	19 037	0	0	0	19 037	19 037	19 037	19 037
Stab og støtte	2 152	0	0	0	2 152	2 152	2 152	2 152
Utviklingsenheten	7 015	0	0	900	7 915	7 915	7 915	7 915
Økonomi, innkjøp, statistikk og rapporteringsenheten	10 736	0	0	0	10 736	10 736	10 736	10 736
Innbyggjerservice	22 074	0	0	-1 150	20 924	22 074	20 924	22 074
HR enheten	21 019	0	0	500	21 519	21 219	21 519	21 219
Formannskapet - Stab	97 090	0	1 039	250	98 379	99 229	98 379	99 229
Fellesområdet	-1 573 606	0	3 829	-49 035	-1 618 812	-1 633 155	-1 645 620	-1 661 780
Fellesområdet - Kommunale foretak og fellesposter	-1 573 606	0	3 829	-49 035	-1 618 812	-1 633 155	-1 645 620	-1 661 780
Sum Totalt	0	0	0	0	0	0	0	0

Vedlegg 5 - Oversikt over avgifter, gebyrer og egenbetalinger

Gebyrene vil komme som del av tilleggsinnstillingen til HP

Vedlegg 6 – Selvkostbudsjett

Selvkostbudsjettene for 2022 vil komme som del av tilleggsinnstillingen til HP

Vedlegg 7 – Kommunale tilskuddssatser for ordinære ikke-kommunale barnehager

Tilskuddssatsene kommer som del av statsbudsjettet og oversikten legges fram som del av tilleggssinnstillingen.

Vedlegg 8 – Forskriftskjema

Økonomisk oversikt - drift (§ 5-6)

Tall i 1000 kr	Regnskap Oppr. Budsjett		Handlingsprogram			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Rammetilskudd	-656 684	-615 586	-606 540	-625 031	-644 413	-664 012
Inntekts- og formuesskatt	-941 550	-1 005 116	-1 047 423	-1 047 423	-1 047 423	-1 047 423
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-41 639	-38 029	-40 638	-40 638	-40 638	-40 638
Overføringer og tilskudd fra andre	-266 832	-239 407	-247 945	-244 246	-264 498	-277 998
Brukerbetalinger	-56 405	-62 186	-62 436	-62 436	-62 436	-62 436
Salgs- og leieinntekter	-40 769	-24 070	-23 970	-23 970	-23 970	-23 970
Sum driftsinntekter	-2 003 878	-1 984 394	-2 028 952	-2 043 744	-2 083 378	-2 116 477
Lønnsutgifter	898 965	880 663	903 253	904 063	906 023	906 023
Sosiale utgifter	214 106	229 224	217 819	217 819	217 819	217 819
Kjøp av varer og tjenester	659 566	721 581	736 031	752 784	761 539	778 249
Overføringer og tilskudd til andre	89 424	105 963	108 813	105 813	105 863	105 913
Avskrivninger	99 810	0	0	0	0	0
Sum driftsutgifter	1 961 871	1 937 430	1 965 915	1 980 478	1 991 243	2 008 003
Brutto driftsresultat	-42 008	-46 964	-63 037	-63 266	-92 135	-108 474
Renteinntekter	-56 750	-9 153	-9 281	-9 368	-9 368	-9 368
Utbytter	-17 882	-83 914	-73 014	-75 514	-78 014	-78 014
Renteutgifter	52 857	39 799	39 408	52 591	65 061	74 945
Avdrag på lån	77 550	78 481	97 321	90 264	103 548	115 420
Netto finansutgifter	55 775	25 213	54 434	57 973	81 227	102 983
Motpost avskrivninger	-99 810	0	0	0	0	0
Netto driftsresultat	-86 043	-21 751	-8 603	-5 293	-10 908	-5 491
Disponering eller dekning av netto driftsresultat						
Overføring til investering	14 500	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	9 182	-1 200	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	62 360	12 951	-1 397	-4 707	908	-4 509
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsres	86 043	21 751	8 603	5 293	10 908	5 491
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0

1 A Bevilgningsoversikt - drift (§ 5-4)

Tall i 1000 kr	Regnskap	Oppr. Budsjett	Handlingsprogram			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Frie disponible inntekter						
Rammetilskudd	-656 684	-615 586	-606 540	-625 031	-644 413	-664 012
Inntekts- og formuesskatt	-941 550	-1 005 116	-1 047 423	-1 047 423	-1 047 423	-1 047 423
Andre generelle driftsinntekter	-33 614	-36 269	-32 348	-32 348	-32 348	-32 348
Sum generelle driftsinntekter	-1 631 848	-1 656 971	-1 686 311	-1 704 802	-1 724 184	-1 743 783
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	1 490 030	1 610 007	1 623 274	1 641 536	1 632 049	1 635 309
Avskrivninger	99 810	0	0	0	0	0
Sum netto driftsutgifter	1 589 840	1 610 007	1 623 274	1 641 536	1 632 049	1 635 309
Brutto driftsresultat	-42 008	-46 964	-63 037	-63 266	-92 135	-108 474
Finansinntekter/-utgifter						
Renteinntekter	-56 750	-9 153	-9 281	-9 368	-9 368	-9 368
Utbytter	-17 882	-83 914	-73 014	-75 514	-78 014	-78 014
Renteutgifter	52 857	39 799	39 408	52 591	65 061	74 945
Avdrag på lån	77 550	78 481	97 321	90 264	103 548	115 420
Netto finansutgifter	55 775	25 213	54 434	57 973	81 227	102 983
Motpost avskrivninger	-99 810	0	0	0	0	0
Netto driftsresultat	-86 043	-21 751	-8 603	-5 293	-10 908	-5 491
Disponering eller dekning av netto driftsresultat						
Overføring til investering	14 500	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	9 182	-1 200	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	62 360	12 951	-1 397	-4 707	908	-4 509
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	86 043	21 751	8 603	5 293	10 908	5 491
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0

1 B Bevilgninger - drift (§ 5-4)

Tall i 1000 kr	Regnskap	Oppr. Budsjett	Handlingsprogram			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Oppvekst-, Kultur-, og Idrettsutvalget	721 298	825 687	844 438	841 650	841 755	837 846
Helse-, Omsorg og Velferdsutvalget	564 665	608 241	629 452	649 783	663 693	682 912
Miljø- og Planutvalget	14 925	35 985	39 715	35 715	35 015	35 015
Landbruksutvalget	5 840	6 603	6 828	6 778	6 778	6 778
Formannskapet - Stab	90 091	97 090	98 379	99 229	98 379	99 229
Fellesområdet - Kommunale foretak og fellesposter	100 123	34 701	4 462	8 381	-13 571	-26 471
Til fordeling drift (fra budsjettskjema 1A)	1 496 942	1 608 307	1 623 274	1 641 536	1 632 049	1 635 309
Herav:						
Netto renteutgifter og -inntekter	5	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	6 907	-1200	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	0	-500	0	0	0	0
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	1 490 030	1 610 007	1 623 274	1 641 536	1 632 049	1 635 309

2 A Bevilgningsoversikt - investering (§ 5-5)

2 A Bevilgningsoversikt - investering (§ 5-5)

Tall i 1000 kr

	Regnskap	Oppr. Budsjett	Handlingsprogram			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Investeringer i varige driftsmidler	339 567	250 233	350 766	485 301	354 301	391 151
Tilskudd til andres investeringer	229 983	4 233	4 233	4 233	4 233	4 233
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	3 533	3 152	3 152	3 152	3 152	3 152
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0	0	0
Sum investeringsutgifter	573 083	257 618	358 151	492 686	361 686	398 536
Kompensasjon for merverdiavgift	-50 632	-31 675	-46 032	-38 719	-18 119	-23 889
Tilskudd fra andre	-75 975	0	-1 000	-731	-1 000	0
Salg av varige driftsmidler	-2 744	0	0	0	0	0
Salg av finansielle anleggsmidler	-349	0	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-211 211	0	0	0	0	0
Bruk av lån	-223 678	-215 943	-301 119	-443 236	-332 567	-364 647
Sum investeringsinntekter	-564 589	-247 618	-348 151	-482 686	-351 686	-388 536
Videreutlån	56 819	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000
Bruk av lån til videreutlån	-56 819	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
Avdrag på lån til videreutlån	38 094	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Mottatte avdrag på videreutlån	-35 217	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
Netto utgifter videreutlån	2 877	0	0	0	0	0
Overføring fra drift	-14 500	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfond	1 725	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av ubundet investeringsfond	1 404	0	0	0	0	0
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-11 371	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	0	0	0	0	0	0

Tall i 1000 kr

	Regnskap	Oppr. Budsjett	Handlingsprogram			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Oppvekst-, Kultur-, og Idrettsutvalget	14 940	19 224	10 239	11 664	9 664	5 264
Helse-, Omsorg og Velferdsutvalget	2 102	2 764	364	249	249	249
Miljø- og Planutvalget	4 688	4 164	10 764	14 714	14 714	14 714
Landbruksutvalget	0	0	1 700	0	0	0
Formannskapet - Stab	8 238	8 454	8 554	6 154	7 954	5 904
Fellesområdet - Kommunale foretak og fellesposter	310 928	215 627	337 145	452 520	321 720	365 020
Sum 2B	340 895	250 233	368 766	485 301	354 301	391 151

Tilskudd til andres investeringer

Tall i 1000 kr

	Regnskap	Oppr. Budsjett	Handlingsprogram			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Kirkeinvesteringer	4 459	3 259	3 259	3 259	4 233	3 259
Kirkegårder	974	974	974	974	0	974
Tilskudd til andres investeringer	5 433	4 233	4 233	4 233	4 233	4 233

Investeringer i aksjer og eiendeler

Tall i 1000 kr

	Regnskap	Oppr. Budsjett	Handlingsprogram			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Klp	3 533	3 152	3 152	3 152	3 152	3 152
Aksjekjøp/salg	0	0	0	0	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	3 533	3 152	3 152	3 152	3 152	3 152

Utlån

Tall i 1000 kr

	Regnskap	Oppr. Budsjett	Handlingsprogram			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Formidlingslån	56 819	80 000	70 000	100 000	100 000	100 000
Utlån av egne midler	56 819	80 000	70 000	100 000	100 000	100 000

Vedlegg 9 Oversikt over interkommunale selskaper og flerkommunale samarbeid

I det følgende gis en oversikt over interkommunale selskaper og utvalgte interkommunale samarbeid. Oversikten skisserer hvordan arbeidet med oppfølging av selskaper og samarbeid prioriteres. Rødt markerer høyest prioritet, gul markerer middels prioritet og grønn lavest.

Interkommunale selskaper:

	Navn	Formål	Eiere og eierandel
	Drammensregionens Brannvesen (DRBV)	Har det brannfaglige ansvaret for deltagende kommuner.	Drammen 65% Lier 17 % Øvre Eiker 12,5 % Sigdal 3,2 % Krødsherad 2,3 %
	Renovasjonsselskapet for Drammensregionen (RfD)	Sørger for innsamling, transport og avsetning av husholdnings-avfall fra husstander, retur punkter og gjenvinnings-stasjoner. I de 9 eierkommunene er det per oktober 2013 ca. 85 000 husstander og hytter, 150 returpunkter og 7 gjenvinningsstasjoner. I tillegg driver RfD en begrenset virksomhet med innsamling og behandling av næringsavfall, i det alt vesentlige knyttet til skoler og barnehager.	Drammen 61,1% Lier 16,1 % Øvre Eiker 11,3 % Modum 9,4 % Sigdal 2,1 %
	Glitrevannverket	Leverer tilstrekkelig vann til deltagerkommunene, herunder å sørge for forsvarlig beredskapsnivå som sikkerhet mot ekstraordinære situasjoner, samt salg av vann til andre.	Drammen 70,86 % Asker 14,72 % Lier 14,42 %
	Kontrollutvalgssekretariatet i Viken (VIKUS)	Selskapets formål er å levere sekretariatstjenester for kontrollutvalg for deltakerne i tråd med gjeldende lov og forskrift. Selskapet kan utføre tilsvarende oppgaver for andre bestillere innenfor rammene i anskaffelsesregelverket.	Lillestrøm, Lørenskog, Ullensaker, ringenrike, Kongsberg, Lier (4,5 %), Eidsvoll, Nittedal, Nes (Akershus), Ås, Nesodden, Øvre Eiker, Rælingen, Vestby, Aurskog – Høland, Frogn, Modum, Nannestad, Enebakk, Hole, Gjerdrum, Hol, Sigdal, Hurdal, Flesberg, Nore og Uvdal, Krødsherad, Rollag, Flå.

Interkommunale samarbeid:

	Navn	Oppgave	Deltager kommuner
	Tilsynskontoret for små avløpsanlegg i Drammensregionen	Føre tilsyn med avløpsanlegg, behandle søknader om utslippstillatelse, veilede anleggseiere, administrere slamtømming, kartlegge forurensing fra små avløpsanlegg.	Drammen, Holmestrand, Krødsherad, Lier, Modum og Øvre Eiker. Lier er vertskommune.

	Navn	Oppgave	Deltager kommuner
	Felles lønningskontor for Øvre Eiker, Modum og Lier.	Felles lønnssamarbeid	Øvre Eiker, Modum og Lier.
	Drammen Havn	Driver havn- og logistikkvirksomhet på Holmen og Tollbukaia.	Drammen, Lier og Asker.
	Krisesenter	Ivareta samarbeidskommunenes lovpålagte oppgaver etter lov om kommunale krisesentertilbud (krisesenterloven)	Bærum, Asker og Lier Bærum er vertskommune.
	Drammen legevakt	Drammen er vertskommune	Drammen og Lier

Vedlegg 10 Kommunedirektørens forslag til nye planoppgaver

		Plannavn	Plantype	Ansvarlig politisk utvalg	Ansvarlig sektor	Ny eller revidert plan	Forventet vedtak	Merknad
Kommunale samfunnsplaner	1	Eierskapspolitikk	Strategi	Eierutvalget	Organisasjon og utvikling	Revisjon	2021	Revideres to ganger per kommunestyreperiode.
	2	Gatebruksplan for Sylling sentrum	Temaplan	Formannskapet	Lier vei, vann og avløp KF	Ny	2022	HP-oppdrag 2.30 (2016-2019). Tidligere planlagt vedtatt i 2020.
	3	Innovasjonsstrategi for egen virksomhet	Strategi	Formannskapet	Organisasjon og utvikling	Ny	2022	HP-oppdrag 2.18 (2020-2023). Tidligere planlagt vedtatt i 2021.
	4	Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse	Handlingsplan	Formannskapet	Kommunedirektøren	Revisjon	2022	
	5	Overordnet beredskapsplan	Temaplan	Formannskapet	Kommunedirektøren	Revisjon	2022	Tidligere planlagt videreført. Ny planoppgave.
	6	Sentrumsutvikling på Tranby	Temaplan	Formannskapet	Steds- og samfunnsutvikling	Ny	2022	HP-oppdrag 2.8 (2019-2022). Tidligere planlagt vedtatt i 2021.
	7	Plan om fiberdekning i Lier kommune	Temaplan	Formannskapet	Steds- og samfunnsutvikling	Ny	2022	Vedtatt i KS 09.06.2020
	8	Samfunnssikkerhet	Temaplan	Formannskapet	Kommunedirektøren	Ny	2023	Krav i "Forskrift om kommunal beredskapsplikt", §3. Ny planoppgave.
	9	Lierbyen 2030 - handlingsplan	Handlingsplan	Formannskapet	Steds- og samfunnsutvikling	Revisjon	2023	

Kom	10	Planprogram for fortetting*, herunder en enkel avklaring av fortetningsmuligheter i noen eldre boområder**	Temaplan	Formannskapet	Steds- og samfunnsutvikling	Ny	2024	*Vedtatt i KS 18.06.2019/**vedtatt i FS 24.09.2020
	11	Samordnet strategi for areal-, fortetting- og transport	Strategi	Formannskapet	Steds- og samfunnsutvikling	Revisjon	2024	
	12	Forebygging av selvmord	Handlingsplan	HOV-utvalget	Helse, omsorg og velferd	Ny	2021	
	13	Helhetlig boligplan	Temaplan	HOV-utvalget	Helse, omsorg og velferd	Revisjon	2021	Erstatter "Boligsosial handlingsplan"
	14	Handlingsplan for velferdsteknologi	Handlingsplan	HOV-utvalget	Helse, omsorg og velferd	Revisjon	2023	
	15	Handlingsplan mot barnefattigdom	Handlingsplan	HOV-utvalget	Helse, omsorg og velferd	Revisjon	Uavklart	Vedtatt i KS 7.1.2020
	16	Landbruksplan	Temaplan	Landbruksutvalget	Steds- og samfunnsutvikling	Revisjon	2021	
	17	Målsetninger for forvaltning av elg, hjort og rådyr	Temaplan	Landbruksutvalget	Steds- og samfunnsutvikling	Revisjon	2022	
	18	Hovedplan for vann og avløp	Temaplan	Miljø og plan	Lier vei, vann og avløp KF	Revisjon	2022	
	19	Hovedplan vei	Temaplan	Miljø og plan	Lier vei, vann og avløp KF	Revisjon	2022	
	20	Klimaplan	Handlingsplan	Miljø og plan	Steds- og samfunnsutvikling	Revisjon	2022	Erstatter energi- og klimaplan. Tidligere planlagt vedtatt i 2021.
	21	Trafikksikkerhetsplan	Temaplan	Miljø og plan	Lier vei, vann og avløp KF	Revisjon	2022	Tidligere planlagt vedtatt i 2020.
Kom	22	Saneringsplan vann og avløp	Handlingsplan	Miljø og plan	Lier vei, vann og avløp KF	Ny	2022	

23	Tiltaksplan vei	Handlingsplan	Miljø og plan	Lier vei, vann og avløp KF	Revisjon	2022	
24	Skjøtselsplan for hule eiker	Handlingsplan	Miljø og plan	Steds- og samfunnsutvikling	Ny	2022	Vedtatt i utvalg for miljø og plan 22.04.2020. Tidligere planlagt vedtatt i 2021.
25	Sykkelplass	Temaplan	Miljø og plan	Steds- og samfunnsutvikling	Revisjon	2023	HP-oppdrag 2.9 (2019-2022)
26	Temaplan for overvann	Temaplan	Miljø og plan	Lier vei, vann og avløp KF	Revisjon	2024	
27	Temaplan for støy	Temaplan	Miljø og plan	Steds- og samfunnsutvikling	Ny	2024	Vedtatt i KS 17.09.2019
28	Prioritering av fysiske tiltak - trafiksikkerhet	Handlingsplan	Miljø og plan	Lier vei, vann og avløp KF	Revisjon	Årlig	Årlig revidering.
29	Skolebehovsplan	Temaplan	OKI-utvalget	Oppvekst	Ny	2021	
30	Handlingsplan mot vold og overgrep	Handlingsplan	OKI-utvalget	Oppvekst	Revisjon	2021	Erstatter "Handlingsplan om vold og overgrep mot barn".
31	Plan for den kulturelle skolesekken	Temaplan	OKI-utvalget	Steds- og samfunnsutvikling	Revisjon	2021	
32	Lek, læring og livsmestring - kvalitetsplan for oppvekst	Temaplan	OKI-utvalget	Oppvekst	Revisjon	2022	Samordner kvalitetsplan for skole og barnehage til ett dokument. Inkluderer også SFO og spesialundervisning/spesialpedagogisk hjelp. Tidligere planlagt vedtatt i 2021.
33	Kvalitetsplan for kulturskolen	Handlingsplan	OKI-utvalget	Steds- og samfunnsutvikling	Ny	2022	Oppfølging av nasjonal rammeplan. Tidligere planlagt vedtatt i 2021.

	34	Anleggsplan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet	Temaplan	OKI-utvalget	Steds- og samfunnsutvikling	Revisjon	2022	Tidligere planlagt vedtatt i 2021.
	35	Lier kommunes frivillighetspolitikk	Strategi	OKI-utvalget	Steds- og samfunnsutvikling	Revisjon	2022	Tidligere planlagt vedtatt i 2021.
	36	Kvalitetsplan for barnevern	Temaplan	OKI-utvalget	Oppvekst	Ny	2023	HP-oppdrag 2.16 (2019-2022). Planen avventer barnevernreformen med virkning fra 2022.
	37	Plannavn Kommunedelplan for Gullaug	Plantype Kommuneplan	Ansvarlig politisk utvalg Formannskapet	Ansvarlig sektor Steds- og samfunnsutvikling	Ny eller revidert plan Ny	Forventet vedtak 2022	Merknad Planprogram vedtatt i KS 19.05.2015. Tidligere planlagt vedtatt i 2021.
	37	Plannavn Kommunedelplan for Gullaug	Plantype Kommuneplan	Ansvarlig politisk utvalg Formannskapet	Ansvarlig sektor Steds- og samfunnsutvikling	Ny eller revidert plan Ny	Forventet vedtak 2022	Merknad Planprogram vedtatt i KS 19.05.2015. Tidligere planlagt vedtatt i 2021.
	38	Kommunedelplan E134 Dagslett - E18	Kommuneplan	Formannskapet	Steds- og samfunnsutvikling	Ny	2022	Vedtatt utlegging av planprogram til offentlig ettersyn i KS 12.11.2019. Tidligere planlagt vedtatt i 2021.
Kommunale arealplaner	39	Kommunedelplan samferdselsinfrastruktur og kollektivknutepunkt Fjordbyen	Kommuneplan	Formannskapet	Steds- og samfunnsutvikling	Ny	2022	Planprogram vedtatt i KS 12.02.2019. Tidligere planlagt vedtatt i 2021.
	40	Områderregulering Fjordbyen	Områderregulering	Formannskapet	Steds- og samfunnsutvikling	Ny	2022	Planprogram vedtatt i KS 26.04.2018. Tidligere planlagt vedtatt i 2021.
	41	Kommunedelplan for E18-korridoren Drengsrud-Tranbykrysset	Kommuneplan	Formannskapet	Steds- og samfunnsutvikling	Ny	2025	Vedtak om igangsetting av planarbeid i KS 18. juni 2019

	42	Områderegulering for nytt hovedreanseanlegg	Områderegulering	Miljø og plan	Lier vei, vann og avløp KF	Ny	2021	Planen er førstegangsbehandlet i formannskapet 03.06.2021. Tidligere planlagt vedtatt i 2023.
	43	Områderegulering Lierbyen sentrum	Områderegulering	Miljø og plan	Steds- og samfunnsutvikling	Revisjon	2022	Vedtatt i KS 17.09.2019. Tidligere planlagt vedtatt i 2021.
	44	Områderegulering Tranby	Områderegulering	Miljø og plan	Steds- og samfunnsutvikling	Ny	2024	Tidligere planlagt vedtatt i 2023.
		Nye detaljreguleringsplaner inngår ikke i planstrategien.						
		Lier kommune eier helt eller delvis en rekke virksomheter med ulike selskaps- og organisasjonsformer. Flere av disse har eller skal etablere egne selskapsstrategier. Disse inngår ikke her.						

Vedlegg 11 Leseveiledning for dokumentet

Kommunedirektørens beslutningsgrunnlag er tre dokumenter i ett:

- Økonomiplanen er lovpålagt og skal være fireårig.
- Årsbudsjettet er også lovpålagt og gjelder det første året etter vedtak.
- Handlingsprogrammet knytter økonomiske størrelser sammen med mål og rammebetingelser.

I Lier kommune praktiseres en ordning der kommunedirektøren utarbeider et grunnlag for den politiske behandlingen, men det er formannskapet som former forslaget til vedtak som etterhvert blir innstilling overfor kommunestyret.

I tillegg til dette dokumentet er det utarbeidet:

- Virksomhetskatalog – rammer, budsjettinnspill og nøkkeltall for hver virksomhet

Statistikk og sammenligninger med andre kommuner

Alle kommuner rapporterer tjeneste- og økonomidata til Statistisk sentralbyrå (SSB). Dataene rapporteres slik at det skal være mulig å sammenligne kommunene uavhengig av organisering. Kommunedataene blir kalt KOSTRA (KOMmune STATistisk RAPportering), og benyttes for å vise hvordan kommunene prioriterer, kostnaden på ulike tjenester og kvalitet.

I sammenligninger av statistikk og økonomi med andre kommuner er det i hovedsak benyttet to sammenligningsgrupper:

- Alle kommuner med mer enn 10.000 innbyggere (benyttes ved sammenligning av behovskorrigerte netto driftsutgifter).
- Kommunegruppe 9 (SSB har delt inn kommunene i kommunegrupper for sammenligning. Lier er i kommunegruppe 9 som er definert som «store kommuner med lave bundne kostnader per innbygger»).

Virksomhetenes rammer

Lier kommune, som de fleste andre kommuner, bruker rammebudsjettering. Dette betyr at de ulike virksomhetene får en ramme de skal drifte innenfor. Dette er annerledes enn økonomien for private selskaper, hvor hovedmålet er å få størst mulig overskudd.

I handlingsprogrammet beskrives hvilke endringer som gjøres i forhold til de gjeldende rammene. I behandlingen av rammene for 2022 – 2025 tas det utgangspunkt i de gjeldende rammene som ble vedtatt for 2021. Det er kun endringer i forhold til rammen i 2021 som behandles i handlingsprogrammet.

Hvis det ble bevilget midler til tiltak i 2021 som videreføres, er dette en del av totalrammen og vises ikke i oversiktene for 2021.

Styring på rammer og rammeendringer kan erfaringsmessig være krevende å forstå. Dette skiller seg fra hvordan en tenker i det private næringsliv. Under har vi laget et eksempel som illustrerer hvordan rammetabellene fungerer og konsekvenser.

Driftsbudsjett og rammeendringer

Budsjetteringen tar utgangspunkt i opprinnelig budsjett for 2021. Dette betyr at alle tiltak som ligger inne i 2021 er med i denne rammen.

Opprinnelig budsjett	Budsjettramme 2021
1 Tekniske justeringer	Flytting av budsjett og ansvar mellom ansvar. Blir totalt 0
2 Vedtak forrige periode	Endringer som er vedtatt tidligere handlingsprogram
3 Demografijustering	Forventet endringer som følge av befolkningsvekst fra 2021
4 Lønns- og prisvekst	Justering for pris, lønn og inntektsvekst
5 Konsekvensjustert ramme	2021 rammen justert for pkt 1-4
6 Kostnadsreduksjon	Nye tiltak som inneærer kostnadsreduksjoner
7 Nye brukere/kostnadsendring	Nye tiltak som følge av endringer i kostnader og inntekter, nye brukere osv.
8 Tiltak til mål	Nye tiltak for å nå målsetninger
9 Vedtatte endringer	Nye tiltak som følge av vedtak
10 Annet	Andre tiltak
Ramme 2022 -2025	Ny ramme - Sum av 5-10

2021-rammen til de ulike tjenesteområdene justeres som følge av:

- flytting av oppgaver med tilhørende rammer
- endringer for 2022-2025 som er vedtatt i tidligere handlingsprogram
- forventet befolkningsutvikling og lønns- og prisvekst

Når disse endringene er lagt inn får vi konsekvensjustert ramme. Dette betyr en videreføring av 2021-rammen justert for kostnadsendringer og tidligere vedtak.

Punkt 6-10 i tabellen over er nye endringer i dette handlingsprogrammet.

Eksempel:

Beløp i 1000		Handlingsprogram			
		2022	2023	2024	2025
Opprinnelig budsjett		200 000	200 000	200 000	200 000
Sum Tekniske justeringer		2 423	2 423	2 423	2 423
Vedtak forrige periode					
1 Økning tjenester		100	200	300	400
2 Prosjekt 1		-500	-500	-500	-500
Sum Vedtak forrige periode		-400	-300	-200	-100
Demografijustering					
3 Demografi pleie- og omsorg		0	14 616	29 090	45 054
Sum Demografijustering		0	14 616	29 090	45 054
Sum Lønns- og prisvekst		17 648	17 648	17 648	17 648
Konsekvensjusteringer		19 671	34 387	48 961	65 025
Konsekvensjustert ramme		219 671	234 387	248 961	265 025
Kostnadsreduksjon					
4 Innsparing 1 årsverk		-750	-750	-750	-750
Sum Kostnadsreduksjon		-750	-750	-750	-750
Objektive behov demografi					
5 En ny bruker		500	500	500	500
Sum Objektive behov demografi		500	500	500	500
Tiltak til mål					
6 Kjøpe klimavoter		100	200	300	400
Sum Tiltak til mål		100	200	300	400
Vedtatte endringer					
7 Vedtak i 1. tertial - økte kostnader		200	200	200	200
Sum Vedtatte endringer		200	200	200	200
Annet					
8 Prosjekt		0	750	750	0
Sum Annet		0	750	750	0
Nye tiltak og realendringer budsjett		50	900	1 000	350
Ramme 2021-2024		219 721	235 287	249 961	265 375

Eksemplet viser et tjenestekområde som har en ramme på 200 millioner i 2021

1. I tidligere handlingsprogram er det vedtatt at rammene skal øke med 100.000 kroner hvert år fra 2021. Dette betyr at rammen for 2022 blir 100.000 kroner høyere enn 2021, 200.000 høyere i 2023 osv.
2. I 2021 lå det ramme inne til et prosjekt på 500.000 kr som avsluttes i 2021. Derfor reduseres rammen i 2022 og de kommende årene redusert med 500.000.
3. Overføringene fra stat til kommunen (rammetilskudd) blir justert hvert år for endringer i befolkningen. De områdene som blir kompensert med en særskilt vekting er barnehage, skole, barnevern, pleie- og omsorg, kommunehelse og sosial. Økningen baserer seg på forventet befolkningsvekst innenfor de ulike aldersgruppene. I økonomitabellene vises en kalkulert vekst i kostnadene som følge av endringer i befolkningen. Denne veksten kompenseres også i rammetilskuddet. Dette er en prognose basert på SSBs prognose med naturlig befolkningsutvikling. I eksemplet er det en stor økning av eldre og det forventes en økning i kostnadene fra 14,6 millioner

kroner i 2023 til 45 millioner kroner i 2025. Tallene er prognoser, 2023 vil bli korrigert for reelle tall i arbeidet med neste handlingsprogram.

4. Det er lagt inn en reduksjon ved innsparing av ett årsverk, rammene reduseres med 750.000 kroner.
5. Det er kommet en ny bruker som en virksomhet skal gi tjenester til. Tjenesten koster 500.000 kroner og rammene øker tilsvarende.
6. Får å nå målet med klimanøytralt samfunn legges det opp til kjøp av klimakvoter. I eksemplet er det en opptrapping fra 100.000 kroner i 2022 til 400.000 kroner i 2025.
7. Tidligere, i en tertialrapport, er det vedtatt at tjenesten skal få kompensert 200.000 kroner for økte kostnader. Dette tas inn som en konsekvens i rammene.
8. Det er lagt inn et prosjekt i 2023 og 2024. Rammene økes kun i disse årene.

Oppsummert økes rammene for 2022 med 19,7 millioner kroner som følge av konsekvensjusteringer, og 50.000 kroner i nye tiltak. Totalt blir rammene 219,7 millioner i 2022

I neste handlingsprogram (for 2023-2026) vil en ta utgangspunkt i rammen for 2022 på 219.721.000 kroner (opprinnelig budsjett).

Beløp i 1000	Handlingsprogram			
	2023	2024	2025	2026
Opprinnelig budsjett	219 721	219 721	219 721	219 721
Sum Tekniske justeringer	0	0	0	0
Vedtak forrige periode				
1 Økning tjenester	100	200	300	300
6 Kjøpe klimakvoter	100	200	300	300
8 Prosjekt	750	750	0	0
Sum Vedtak forrige periode	950	1 150	600	600
Demografijustering				
3 Demografi pleie- og omsorg	14 616	29 090	45 054	45 054
Sum Demografijustering	14 616	29 090	45 054	45 054
Konsekvensjusteringer	15 566	30 240	45 654	45 654
Konsekvensjustert ramme	235 287	249 961	265 375	265 375

I gruppen «konsekvensjusteringer» vil kun punktene 1, 6, 8 og 3 legges inn siden disse har endringer i rammen i forhold til 2022 som er utgangspunktet. Demografijusteringer er tatt med for å vise at rammene blir de samme som eksemplet over for handlingsprogram 2022-2025. Dette er utgangspunktet for endringer i arbeidet med handlingsprogrammet 2023-2026.